

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C/18.

ASIA: .....

Ministeri Kachzelliin raportti no 110.
Shoskova.

5/1 1927.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

N:o 25.

2/445
8/1-27
S a l a i n e n .

2/445	D. 27
8/1-27	2
5.	Clb.

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i , oheenliitettyinä lähettää
viisi kappaletta raporttiani N. 110, tältä
päivältä:

Näkökohtia Suomen turvallisuuskysymyksestä.

pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e -
r i vastaanottamaan erittäin suuren kunnioi-
tukseni vakuutuksen.

Moskovassa, tammikuun 6 päivänä 1927.

A. Hackzell.

Herra Professori
V. V o i o n m a a ,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m., y.m.,
y.m.
H e l s i n k i .

Ministeri A. Hackzell'in
Raportti No. IIO.

Moskovassa, tammikuun 5 päivänä 1927.

2/445 Soc. 9.13.27

8/I-27

2

LII

S. CUB.

1.

Näkökohtia Suomen
turvallisuuskysymyksestä.

Olen saanut jäljennöksen Ministeri Erichin kirjeestä No. 407 viime joulukuun 22 päivältä koskeva erästä osaa 9. XII. 1926 päivätyistä raportistani.

Mainitun raporttini (muille lähetystöille tiedoitettussa) loppuosassa olin muutamalla sanalla maininnut Venäjän naapuruuden meille asettamasta velvollisuudesta esiintyä vissillä varovaisuudella Kansainliiton työmailla tarkoituksella kiinnittää huomiota tähän tärkeään kysymykseen. Mutta totuuden kanssa yhtäpitävää ei ole että tällöin olisin tahtonut ikäänkuin kielteisesti suhtauduttavan sellaiseen toimintaan, joka tarkoittaisi "vakiinnuttaa asemaamme Kansainliiton puitteissa ja avulla" j.n.e (Ministeri Erichin 7:s huomautus) Tällaista ei löydy koko raportissa eikä olisi saattanutkaan siinä löytyä.

Jättäen syrjään muun, mitä sanottuihin huomautuksiin sisältyy, tahdon pääasiallisesti kiinnittää huomiota kysymykseen turvan etsimisestä vastaisuuden varalta, sillä siihen tähtäsivät ne harvat lauseet, jotka löytyivät raporttini tiedoitettussa osassa. Turvan tarpeellisuudesta ei kellään luonnollisesti voi olla eriävää mielipidettä ja voivat kaikki yhtyä siihen mitä Ministeri Erich lausuu sanottua seikkaa koskevassa 3:ssa huomautuksessa:

" Kuten ministeri H:llin omat sanatkin: "vaaraa ei tällä hetkellä ole olemassa" ilmaisevat, ei satunnainen turvallisuus, jota täällä ei suinkaan ole kielletty, luonnollisestikaan saa estää meitä etsimästä turvaa vastaisuuden varalta, turvaa, jonka tarpeellisuus on päivän selvä." -

Me etsimme tätä turvaa m.m. yhä lähempien suhteitten kautta länsimaihin, joihin kokonaan kuulimme. Me lähentelemme toisia valtioita enemmän, me punnitsemme valtioryhmitä liittymistä ja me kuulimme Versaillesin rauhan yhteydessä perustettuun Kansainliittoon.- Meidän maantieteellinen asemaamme on verrattain edullinen ja taloudellinen tilanteemme tyydyttävä. Eikä olemassaolossamme oikeastaan olekaan muuta kuin yksi vakava mutta, jase on naapuruutemme Venäjän kanssa, jonka alueisiin tärkeimmät rajamme tapaavat. Sen puolelta uhkaava vaara on aina ollut olemassa, ja joskin voimme todeta, että se nyt juuri on ^{verrattain/} latentti, ei tätä vaaraa koskaan saa jättää lukuun ottamatta.

Kun suunnittelemme menettelytapoja ja toimenpiteitä Venäjän puolelta uhkaavan vaaran torjumiseksi, panemme, paitsi omiin voimiimme, vaistomaisesti pääpainon länteen, mikä myös on oikein. Maantieteellinen asemaamme jo on sellainen, ettei ^{vät/} länsimaat heillä ^{meitä/} hylkää.- Mutta tällöin me voimme vaarankohtaa arvostellessamme, ja etenkin kun teemme sen peritty viha mielässämme, panna kaiken painon länteen, eli toisin sanoen katsoa, että Venäjä auttamattomasti on vihollisemme ja aina tilaisuuden vaan tullen varmuudella yrittää meidät vallata ja että siis myöskään ei voida antaa mitään vakavaa merkitystä sille, mitä ehkä Venäjällä voitaisiin tehdä vaaran isoiloimiseksi ja asteettaiseksi poistamiseksi. Jos pidämme Venäjän ekspansionihalua selviönä, emme tietysti liioin välitä, emmekä voikaan, kiinnittää huomiota siihen, miten tämän mahtavan naapurin

intressit ja käsityskanta milloinkin edellyttäisi meidän sitä tangeeraaviin kysymyksiin suhtautuvan. Meillä on tällaisella Venäjistä piittaamattomuuden kannalla syvät juuret; miehekäs sana oli sortovuosina usein voimakas ase ja katsotaan sen edelleenkin olevan paikallaan, oli se sitten sanottu missä hyvänsä.-

Vähääkään panematta kysymyksenalaiseksi länessä tehtävän työn ratkaisevaa tärkeyttä valtiolliselle itsenäisyydelle, pidän asianani esittämällä monista täällä havaittavissa olevista seikoista pari silmiinpistävää, koettaa selvittää, että meillä on nykyäänkin Venäjällä vallitsevissa oloissa mahdollisuuksia täällä tehdä työtä itsenäisyytemme turvaamiseksi, vieläpä velvollisuuksiakin näin menetellä.

Vaikka vallankumousajan usva vielä peittääkin laajan Venäjän, voi tarkkaavasti katsoen sentään jo nähdä hämmöittävän eräitä pysyväisiksi jääviä muodostuksia ja niitten perusteella päätellä tulevista oloista. Kaikki se, mikä oli vierasta ja tilapäisesti sodan aiheuttaman väsymyksen vallitessa kansalle tyrkytettyä, on tuomittu hitaasti häviämään. Tällaista on monella alalla enää vain kyltiksi jäänyt kommunismi, tällaista on Venäjän takapajulle jääneelle kansalle täysin vieras internationalismi, edelleen esim. ateismi. Kansa palaa vähitellen siihen, mitä se todellisuudessa on. Mutta se ei enää ole sama kuin ennen, sillä se on enemmän valveilla, se tahtoo tietää enemmän ja pyrkii arvostelemaan kaikkia ilmiöitä itsenäisemmin. Nykyiset vallassaolijat ovat voimiansa takaa koettaneet saada kansan mukautumaan omaan tahtoonsa, mutta heidän opetuksistaan kantaa ainoastaan se osa hedelmiä, joka edes jonkun verran vastaa kansan omia oloja, käsitystapoja ja kehityskantaa. Niitä harvoja perusominaisuuksia, joita bolshevikit täten menestyksellä ovat kehittäneet Venäjän kansassa,

on siinä sen alkuperäisellä sivistysasteella muutenkin jo löytnyt muukalaisviha. Kansalle on vuosikautia lakkaamatta saarnattu ulkomaailman kataluudesta; tarkoituksena on ollut saada kansa suin päin heittäytymään bolshevikkien turvattavaksi; bolshevikkeihin se kumminkaan ei ole ruvennut uskomaan, mutta sen sijaan täysin omaksunut ja omaksuu edelleen kaiken sen pahan, mitä vieraista kansoista sanotaan. Sen hämävät mielikuvat ulkopoliittisesta tilanteesta muodostuvat tämän mukaan ja niitten perusteella se sitten, kun tarve tulee, saadaan toimimaan.

Ulkomaailman mustaaminen ei nyttemmin enää ole samanlaista umpimähkäsitä syyttelemistä kuin vallankumouksen alkuaikoina oli laita, vaan perustuu se pääasiallisesti ja melkein yksinomaan siihen, mitä itse kukin päivä tuo mukanaan. Epäystävälliset teot, intresien loukkaamiset y.m.s. joutuvat intohimoisen käsittelyn alaliksi laajassa sanomalehdistössä, aikakauskirjoissa, kokouksissa, klubeissa. Eikä ole vähimmästä merkityksestä se poliittinen valistustyö, jota tällä alalla intensiivisesti tehdään sotaväen keskuudessa, sillä on otettava huomioon, että sotaväestä vuosittain pääsee 450,000 opin läpäissyttä miestä.

Kun seuraa tätä kansan kasvattamista, huomaa, kuinka tulokset vuosi vuodelta tulevat selväpiirteisemmin näkyviin yhä voimakkaammaksi kehittyvän vihan muodossa toisia maita vastaan, toisten taas kansan tietoisuudessa vähitellen siirtyessä neutraalisiksi s. o. Venäjän kansalle vaarattomiksi. Niinpä katsoisin, että esim. se mieliala, joka hitaasti, mutta varmasti on kehittynyt ja kehittyy Puolaa vastaan, tuskin voi kantaa muita hedelmiä kuin sodan molempien maitten välillä. Puolassa uhmaillaan jatkuvasti Venäjään nähden, puhutaan lakkaamatta vaatimuksista entisiin historiallisiin rajoihin y.m.s. ja täällä ollaan siihen määrin täynnä epäluuloja, semminkin kun pelätään Puolan armeijaa, että laajoissa

kansankerroksissa tosiasiallisesti valmistetaan maaperää sodalle. Jokainen, joka nykyään liikkuu maaseudulla ja tulee tekemisiin valistuneemman väestön— ei ainoastaan kommunistien— kanssa voi todeta, että vallitsee, ehkä tosin vielä jossakin määrin hämärä, tietoisuus siitä, että Puolan kanssa tulee sota.—

Tämä joukkojen käsitys ei sentään vielä olisi huolestuttavaa, ellei samaa löytyisi pitkin koko rintamaa aina ylimpiin johtaviin kerroksiin asti ja ennen kaikkea juuri armeijan määrävissä piireissä.

Sotahan ei nykyään kai juuri ole mahdollinen ilman perusteellista sotaan varustautumista määrättyä maata vastaan. Todetaan joku maa vihollismaaksi ja aletaan valmistautua ikäänkuin tutkintoa varten. Tehdään suunnitelmat ja suoritetaan kaikki niitten vaatimat työt. Rakennetaan strategiset rautatiet, sijoitetaan joukot, varastot ja sotateollisuus ja seurausena on, että asianomaisissa piireissä päivä päivältä kasvaa luottamus ja sitä myöten myöskin voiman tunne.— Tämä kaikki on tyypillisessä muodossa kehityksessä Puolan suhteen. Satoja kilometrejä pitkät strategiset radat ovat suurin piirtein kai jo saatu valmiiksi ja muut vastaavat ilmiöt ovat myös todettavissa.—

Suomi ei sanotussa suhteessa toistaiseksi ole Puolan kanssa samassa asemassa. Sitä ei pidetä auttamattomasti kaikkien olosuhteitten vallitessa vihollismana, vaan koetetaan siihen suhtautua luottamuksella. Kuten usein olen maininnut, on meillä arvokas tuki kaikissa vanhemman polven bolshevikeissa, jotka aikanaan ovat saaneet turvaa Suomessa ja jotka tätä koskaan eivät unohda. Mutta nämä harvenevat ja heidän sanansa käyvät kuulumaan vähemmin. Nuorempi polvi määrää kantansa jo nykyaikaa silmälläpitäen, sille on Suomi tuntematon tekijä. Jos siihen juurtuu käsitys, että Suomen ja Venäjän vastakohtat ovat voittamatto-

mat, rupeaa se myös toimimaan tämän mukaan. En tarkoita, että kukaan ainakaan alussa kävisi suunnittelemaan hyökkäyssotaa meitä vastaan mutta huolestuminen tulee pakottamaan viranomaiset valmistautumaan täysin efektiiviseen puolustussotaan. Ja tämä tietää sitä, että häviää suuri osa sitä todellista turvaa, mikä maallemme on venäläisten meihin nähden verrattain vähäisiin sodanvalmisteluihin nähden. Jos venäläiset, lopetettuaan strateegisten rautateitten rakentamisen muilla tahoilla, pitävät välttämättömänä rakentaa ne kolme rautatietä Muurmanin radalta Suomen rajalle, jotka suunniteltiin Karjalan kapinan jälkeen, monia muita samanlaisia esimerkkejä mainitsematta, tulee houkutus sotaan heille jo melkoista suuremmaksi, ja meille taas tulevat vastavarustukset sekä hermostuttaviksi että kalliiksi, ja siirtyy Suomi muun maailman silmissä enemmän uhattuun asemaan.

Me emme venäläisten tyynnyttämiseksi voi tinkiä mitään puolustusvalmiudestamme ja sitä ei tarvitakaan, tämä asia käsitetään täällä hyvin, vieläpä nähdään ainakin visseillä tahoilla—esim. Tshitsherin, jonka kannasta syksyllä olen tiedoittanut — mielihyvällä, että pienet kansat tässä suhteessa täyttävät velvollisuutensa ja sen kautta ovat jonkunlaisena vastapainona suurvalloille. Mutta sen sijaan voimme ja tulee meidän suhteissamme muuhun maailmaan ja erittäin kaikkeen siihen, joka Venäjällä vallitsevan käsityskannan mukaan on vaarallista ja uhkaavaa tälle maalle, aina ottaa huomioon toimenpiteittemme vaikutus tässä kehityksen alla olevassa valtakunnassa. Jos meidän toimintamme täällä havaitaan sellaiseksi, että me, missä vaan pääsemme tilaisuuteen, osoitamme vastenmielisyyttä — ja on muistettava, että vihamielisyys täällä tulkitaan sairaloisen arasti — haemme vihollisten ja vihollisleirien kanssa liian läheisiä

suhteita, vieläpä tilaisuuden sattuessa pyrimme vaikutusvaltaan, muodostuu meihin tämän pohjalla pysyvästi epäluuloiseksi ja vihamieliseksi. Ja kun Venäjä sitten ehkä järjestääkin suhteensa suuriin vastustajiinsa, jää meidän väleihimme avoin haava.-- Meidän täytyy toisin sanoen mikäli mahdollista pysyttäytyä poissa tulilinjalta.

Tietysti on kaikki tällainen puhe varovaisuuden noudattamisesta monen mielestä hylättävää arkailua. Mutta emmehän pääse siitä, että meidän on suunniteltava itsenäistä valtiollista olemassaoloa myöskin sen jälkeen, kun esim. Englanti ja Venäjä kumpikin uupuneina ovat sopineet riitansa ja Englanti ehkä dominioittensa vaikutuksesta huomattavasti desintresoitunut Itämereen nähden ja kun esim. Kansainliitto Euroopassa nyt vielä vallitsevan sodanhaluttomuuden hävittyä on osoittautunut perin heikoksi voimafaktoriksi ratkaisemaan todellisia suuria riitakysymyksiä. Meidän täytyy esim. ottaa lukuun, että on koetettava luoda Venäjällä meihin nähden rauhallinen mieliala eikä suinkaan ärtyisiä ja aktiivinen.--

Asiat ovat ratkaistavat yksinomaan Helsingimme näkökulmaa silmälläpitäen ja on tarkkaan vältettävä lähellä olevan n.k. Moskovan horisontin ehkä aiheuttamia näköhäiriöitä, mutta on toiselta puolelta myös vältettävä niitä näköhäiriöitä, jotka voivat johtua siitä, että Euroopassa raivonneen suuren sodan luoman tilanteen johdosta pienet valtakunnat muodollisesti ovat päässeet matkaan ratkaisemaan suurtenkin asioita.

Päivänpaisteisessa Länsi-Euroopassa toimivalle on helppo viitata pimentoon jäävään Moskovaan ja todeta täällä vallitsevan turhaa huolestumista.

Puolestani toivon hartaasti, että kaikki pys-
tymme niin **toimimaan**, että huolien aiheet saa-
daan mahdollisimman paljon häviämään. Mikäli niitä
löytyy, on niistä kumminkin puhuttava. Ehkä elämän
käytännöllisiä työaloja varten teroitettu kynäni
aina ei pysty huolien aiheita kuvaamaan kyllin
joustavasti ja kyllin vakuuttavasti, mutta olen
puolestani varma siitä, että ainakin samaan suun-
taan puhuisi jokainen rehellinen asioitamme täältä
seuraava ja tekisi sen silläkin uhalla, että
päivänpaisteen puolella maailmaa työskentelevältä
taholta täysin väheksyttäisiin täältä esitettyjä
näkökohtia ja niistä lausuttaisiin vaikka kuinka
jyrkkä *improbatur*.

Moskovassa, tammikuun 5 päivänä 1927.

A. Hackzell

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Hachzelein raportti no 111.

Skokova.

12/5 1927.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

No 85.

Ulkoma- ja Viikivast.		
Sija 1/10 1927		
5/446	Lu.	1027
15/1-27	?	Lit.
5	CU.	ASA

H e r r a M i n i s t e r i ,

Seän kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i , oheenliitettynä lähettää
viisi kappaletta raporttiani No.111, tältä
päivältä:

Eräistä toiveista Moskovan ja Varsovan
suhteitten paranemisesta. siv. 1.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i ,
vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni
vakuutuksen.

Moskovassa, tammikuun 12päivänä 1927.

A. Hankyell.

H e r r a P r o f e s s o r i
V. V o i o n m a a ,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m.,y.m.,
y.m.
H e l s i n k i .

Ministeri A. Hackzell'in
Raportti No. 111.

Moskovassa, tammikuun 12p:nä 1927.

1.

Eräistä toiveista Moskovan
ja Varsovan suhteitten pa-
ranemisesta.

No 5/446 Soc. D. 19 27		
15/1-27	5	Liit.
5	C19.	ASIA

Kaikessa komissarieatin toiminnassa tulee nykyään enemmän kuin ennen näkyviin ainainen pelko joutua eristetyksi. Saksan jatkuva luisuminen länteen vaikuttaa täällä melko hermostuttavasti, sillä Saksaa oli huolimatta Locarnosta ja Thoirystä viimeiseen aikaan asti kumminkin pidetty ainoana auttajana pahimmassa hädässä. Manchester Guardianin paljastukset, niitä Saksan sosialisti y.m. piireissä seuranneet hyökkäykset ja esim. sellaisen tukipylvään kuin Berliner Tageblattin uusi suhtautuminen Moskovaan ovat täällä pakoittaneet suunnittelemaan tulevaisuutta Eurooppaan nähden entistä synkemmissä väreissä.

Voidaan todeta, että ulkopolitiikan alalla sattuneista onnettomuuksista hiljaisuudessa syytetään oppositioonin kuuluvia juutalaisia. Katsotaan nimittäin, että Saksan juutalaisainekseen kuuluva osa sosiaalidemokraattien johtajia, koko Berliner Tageblatt ja lukemattomat Saksan juutalaiset liikemiehet, mitkä ryhmät itsekukin puolestaan olivat laskeneet tšekäläisten heimolaistensa myötävaikutuksella tulevaisuudessa saavansa etuja, ovat katkeroituneina päättäneet toistaiseksi kääntää Moskovalle selkänsä tarkoituksella pakoittaa valtaan päässeet ainakin osittain palauttamaan juutalaisille heidän äskeinen johtoasemansa. Ollaan näkevinään tässä Saksassa aletussa aktioonissa samanlaista painostusta juutalaisten puolelta kuin se, jonka alaiseksi esim. Witte aikoinaan joutui Venäläis-japanilaisen sodan ja Sasonov ja Barck maailmansodan aikana.- Useassa Pravdan kirjoituksessa on viime

aikoina Saksan juutalaisista puhuttu ylen irooniseen sävyyn, mikä jyrkästi eroaa entisestä varovaisuudesta.-

Kun asiat Saksan kanssa käyvät kehittymään epätydyttävästi koettaa Moskova aina lähennellä Puolaa tahi ainakin olla tätä tekevinään. Tällä hetkellä tämä tosin on sangen vaikeaa, sillä karahitivathan intressit sangen pahasti yhteen joku viikkositten tapahtuneen Liettuan vallankumouksen yhteydessä. Mutta täällä on oltu huomaavinaan suurempaa innostusta Puolan puolelta välien selvittämiseen sen johdosta että Saksassa kaikissa piireissä yhä avonaisemmin aletaan käsitellä itä-raja-kysymyksen esilleottamista. Moskovan lehdet ovat huomattavalla tyydytyksellä painattaneet joukon tätä asia koskettelevia Saksan ja Puolan politikkojen ja lehtien lausuntoja, ja on todettu eräitten puolalaisten piirien yritysten lähennellä Saksaa täysin epäonnistuneen.- Samalla on toiselta puolen lopetettu kaikkinaiset hyökkäykset Puolaa vastaan Liettuan asioitten yhteydessä ja yleensä jätetty Puolan kanssa olevat konfliktikysymykset syrjään.-

Jotain on ilmeisesti puhuttu ja luvattu Voikoville Varsovassa, sillä viime viikon kuluessa oli Komissariaatissa Puolan suhteisiin nähdn toivorikas mieliala. Oltiin nimittäin tietävinään, että tänne tänään - 12.1- saapuva Puolan uusi lähettäjä, Patek, olisi saanut valtuutukset viipymättä aloittaa turvallisuussopimusneuvottelut, ja että myös löytyisi mahdollisuuskia sopimukseen pääsemiseksi, koska Puola olisi valmis eräisiin myönnytyksiin olematta sentään tarkemmin puhetta niitten laadusta. - Ranskan suurlähettiläs Herbette, joka liioin ei voi kehua onnistuneensa suunnitelmiensa mukaan järjestää Sovietin ja Ranskan välejä, on ilmeisesti innostunut koettamaan parantaa Varsovan ja Moskovan aina epäkunnossa olle-

ta suhteita, mikä luonnollisesti Ranskan poliittikal-
le olisi suuri etu. Hän on omasta puheestaan päät-
tään jossakin muodossa ollut asiassa välittämässä,
ja on hän siitä huomattavalla tyydytyksellä m. m.
minulle kertonut, lausuen tällöin mielipiteensä olevan
että kaikkien Venäjän naapurimaitten pitäisi sodan-
vaaran välttämiseksi koettaa päästä sopimuksiin Sovie-
tin kanssa ja ettei näitä sopimuksia tehtäessä nyt
ollut syytä liioin pitää kiini muodoista vaan että
esim. sellaiset seikat kuin välitystuomio- ja sovitte-
lumenettely vallan hyvin voitaisiin siirtää myöhem-
mäksi koska Soviet kumminkaan nyt vielä ei suostui-
si niihin menemään.-

Patek ei olisi ensimmäinen Puolan lähettiläs,
joka tänne on tullut suurin suunnitelmin. Mutta
todennäköisesti onkin Varsovassa viime päivinä har-
kittu välttämättömäksi siirtää ohjelman toteuttami-
nen tuonnekoski koskapa Herbette eilen - 11. 1.-
on tiennyt kertoa, että Patek vasta parin kuukau-
den Moskovassa olon jälkeen voisi panna alulle
vakavampia neuvotteluja.

Joka tapauksessa oli Komissariaatissa asiaa
vakavasti pohdittu. Voin päättää tämän erästä kes-
kustelustani pari päivää sitten - 10.1.- Rothsteinin
kanssa Italian suurlähettilään päivälliskutsuilla
(muuten Kamenevin kunniaksi, joka nyt on saanut
taipua lähtemään Roomaan, matkustaen hän sinne ensi
viikolla). Kysin Rothsteiniltä oliko perää huhuissa
Patekin tulon jälkeen alettavista neuvotteluista ja
siinä että Puolan kanssa nyt vakavasti ryhdyttäi-
siin järjestämään suhteita ystävälliselle kannalle.
Rothstein kertoi, että asiasta viime päivinä oli
ollut paljon puhetta (olin kuullut Logenovskilta, että
kollegio juuri samana päivänä oli omistanut useam-
pia tunteja Puolan ja Baltian maitten asioille)

ja että esim. Stomanjakov oli ollut jossakin määrin optimistinen, mutta että hän, Rothstein, puolestaan oli syvästi vakuutettu siitä, ettei Puolalla ollut vakavaa halua päästä rehelliseen sovintoon Sovietin kanssa. Patek oli Rothsteinin käsityksen mukaan kaikkea muuta kuin rauhan enkeli, hän on paljon kokenut ja lisäksi Pilsudskia sangen lähellä, ja oli hänet nyt lähetetty Moskovaan hankkimaan Pilsudskille tarpeelliset tiedot tilanteesta. Siinä oli koko hänen ohjelmansa. Muut laskelmat olivat Rothsteinista turhaa kannunvalamista. Puolan sotilaspiirit eivät Venäjän suhteen tahtoneet eivätkä ilmeisesti voineetkaan rauhoittua jotavastoin taas ne, pääasiallisesti teollisuuspiirit, jotka halusivat parannettuja suhteita, olivat liian heikkoja saadaksesen tahtonsa läpiajatuksi.- Komissariaatti oli luonnollisesti valmis neuvotteluihin jos Patekilla vastoin olettamusta olisi jotain ehdotettavaa, mutta kaikki päättyisi lopulta kumminkin siten kuin oli käynyt lukuisten edellisten yritysten.-

En luulisi Rothsteinin pessimismistä teeskenteleksi, sillä hän on aina ollut saksalaisystävällinen eikä tätä koskaan salannut. Hänen epäluulonsa Puolaan johtuvat syvästä vakaumuksesta joskaan ne eivät ole hänen suurin painajaisensa, sillä ylinnä muita hän vihaa Englantia.-

Mutta Rothstein ei ole yksin määräävä, ja turvallisuuteen pyrkiminen Puolaan nähden on liian houkuttelevaa, joten ei voida olettaa kaikkien suhtautuvan asiaan a priori näin kylmästi.-

Olen varmalta taholta saanut tietää, että yhteen aikaan viime syksynä oli eräissä komissariaatin piireissä pidetty tärkeänä panna alulle ja mahdollisimman kauan pitkittää turvallisuusneuvotteluja muitten naapurivaltojen kanssa juuri siitä syystä, ettei Puola tätä tahtonut. Laskettiin ni-

mittäin aina levottomien puolalaisten tästä hermostuvan ja helpommin kesyytyvän.- Sovietin ulkopolititkot katsovat yleensä, että turvallisuussopimukset Suomen ja Baltian maitten kanssa ovat melkein arvottomat ja että ainoastaan Puolan sopimus olisi jostakin merkityksestä.-

Tulee olemaan mielenkiintoista todeta, mitä Varsovassa Patekin tulon yhteydessä on suunniteltu ja onko tosiaan perää Herbetten puheilla. Eihän ole mahdotonta, että huolet ulkolaisen lainan saamisesta ovat aiheuttaneet viivytyksen Sovietin kanssa suunnitelluissa neuvotteluissa, koska ehkä on arveltu anglosaksilaisen rahamaailman karsain silmin katselevan kaikkea Moskovalle ystävällistä politiikkaa.

Moskovassa, tammikuun 12 päivänä 1927.

A. Hackzell

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Bachzelliin raportti no 112.

Moskova.

28/3 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

Salainen.

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

No 492...

13/448 Sac. D. 13 27		
2/4-27	9	LII.
USA 170	ASIA	
J	C18	

H E R R A

M I N I S T E R I,

Saan kunnioittavimmin Teille H E R R A
M I N I S T E R I, oheenliitettynä lähettää
viisi kappaletta raporttiani No. 112, tältä
päivältä:

Moskova ja Kiinan tapahtumat.

Pyydän Teitä, H E R R A M I N I S -
T E R I vastaanottamaan erittäin suuren kunnioituksen vakuutuksen.

Moskovassa, maaliskuun 28 p. 1927.

A. Harkjell
Ministeri.

Herra Professori
Väinö Voionmaa
Suomen Ulkoasiain-
ministeri
y.m. y.m. y.m.
Helsinki.

Moskova ja Kiinan
tapahtumat.

UL. ...
13/449 Sac. D. ...
2/4-27 fo ...
5. C08

Kiinan asiat ja Moskovan suhtautuminen niihin ovat täällä viime viikkoina olleet siinä määrin keskeisenä kysymyksenä kaikissa puoluepiireissä, että alkaa olla mahdollista sivuteitä saada tietoja neuvotteluista ja johtohenkilöjen niitten kuluessa antamista selityksistä. Koko viime ajan on poliittisten piirien salaperäisyys ollut erittäin merkille pantava, johtuen tästä m. m. siitä, että pari kuukautta sitten on kaikilta tärkeitten asiain kanssa kosketukseen tulevilta kerätty uudet täydelliseen vaitioloon velvoittavat sitoumukset.

Kiinan kansallisten joukkojen odottamattoman nopea tunkeutuminen keski - Kiinaan ja niitten sodassa eri kenraaleja vastaan saavuttamat " voitot " ja tekemät valtaukset esitetään täällä julkisuudessa yhtämittaa Moskovankin voittoina ja tavallinen kommunistinen rivimies onkin tästä asianlaidasta täysin vakuutettu.

Mutta asioita lähemmältä seuraavat johtavat piirit arvostelevat tilannetta vallan toisin, heillekin on Kantonin menestys tullut yllätyksenä, vieläpä ennenaikaisena, ja oikean taktiikan valitseminen tuottaa heille juuri nyt mitä vakaisinta huolta. Määräamisvalta Moskovan Kiinan-politiikan suhteen on poikkeuksellisen suuressa määrässä keskitetty itse puolueen käsiin ja ovat näin ollen m. m. ammattiliittojen johto ja Komintern myöskin matkassa päättämässä ja suunnittelemassa.

On tultu x) siihen tulokseen että kehityksen kulku Kiinassa voi käydä kolmeen eri suuntaan:

1) Kun Kantonin joukot ovat lopettaneet valtaukset ja siten saatu yhdistetyksi suurin osa Kiinaa (Mantshurian suhteen ollaan täysin epäilevällä kannalla, Pekiniin pääsyä sen sijaan pidetään luultavana) muodostuu maan hallitus kansalliseksi ja porvarilliseksi, se

x) m. m. eräessä suuressa neuvottelukokouksessa Ulkoasiainkomissariaatin klubihuoneustossa viikko takaperin.

II.

hakee hyviä suhteita ulkomaitten kanssa ja tekee Moskovan kustannuksella sovinnon suurvaltain kanssa.

2) Homindanin vasen kommunistinen siipi saadaan siinä määrin vaikutusvaltaiseksi, että se voi käydä johtamaan asiain kulkua ja kääntämään kehitystä vallankumoukselliseen suuntaan, jolloin ulkomaalaisten konses-sionien nationalisointi tapahtuisi sangen pian.

3) Kantonin armeijain edetessä sattuu ulkomaalaisten kanssa rettelöitä, joista sitten kehittyy uusi boksarikapinan tapainen interventiooni, jonka seurauksena olisi yleinen sekasorto, kukistettujen kenraalien uusi esiintyminen ja Kantonin vallan väheneminen, ehkäpä lop-pukin.

Näistä vaihtoehdoista pidetään ensimmäiseksi mainittua luultavimpana, mutta on katsottu toisella mahdollisuudella myös olevan edellytyksiä. Tällä hetkellä - näin arvostellaan tilannetta - ovat ^{Kantonin/} kaikki voimat yhtyneet ulkomaalaisia vastaan ja homindanin vasemman siiven merkitys on huomattavasti kasvanut, koska juuri se innokkaimmin on toiminut sortoa vastaan. Kumminkaan ei sillä ole määrävää asemaa, vieläpä on se viime aikoihin asti tullut mielestään syrjäytetyksi. Armeijain voitokkaasti edetessä on soraäänien välttämiseksi vasemmistoinesta enemmän laskettu ohjaksiin - m.m. Kantonin hallituksen uusia ministereitä nimitettäessä - mutta hallituksen ei-kommunistisella enemmistöllä ei ole liioin halua laajentaa vasemmiston valtaa. Koska kansa kuitenkin on sangen vähän itsetietoisista, lasketaan voitavan nostattaa siksi paljon väkeä vallankumoukselliseen toimintaan, että saadaan yliote. Ja tässä suhteessa on erittäin paljon toiveita kiinnitetty Shanghaiin valloitukseen, sillä Shanghai on ainoa tosin suuri teollisuuskaupunki ja sen työväestön keskuudessa on jo ennätetty tehdä paljon valmistavaa työtä. Juuri viime päivinä on käyty huomattavassa määrässä lähettämään parasta saatavissa olevaa ammattiliittoa väkeä Kiinaan ja, mikäli tiedän, on itse ammattiliikkeen korkea johtaja Losovskikin pari päivän sitten sanotussa tarkoituksessa lähtenyt itään.

III.

Olen kuullut, että kommunistiseen puolueeseen kuuluvia ylioppilaita on ollut vaikea saada lähtemään ja että on täytynyt turvautua puoluekuriin, joka sitten on auttanut.

Samalla aikaa kun täten valmistetaan maaperää tulevalle vallansiirtymiselle, tehdään Kantonin nykyisen valtaryhmän hyväksi mitä suinkin voidaan. Kantonin menestys on pääsääntöisesti tietysti riippunut kansallisen liikkeen suurista edellytyksistä, mutta myöskin siitä ettei yksikään Kantonia vastaan tähän asti taistelleista kenraaleista ole tahtonut uhrata suuria varoja sodankäyntiin, vaan pitänyt parempana säästää rahansa, ^{voitot/} jotka lisäksi useimmiten ovat perustuneet alempien kenraalien lahjomisiin, ovat sangen helpot. Kiinaan täältä lähetetyt upseerit ovat näin ollen täysin riittäneet tarkoitukseensa ja onkin sotilaallisten ohjeiden meno loppunut. Sen sijaan kiinnitetään suurinta huomiota Kantonin hallituksen niin sisä- kuin ulkopoliittikan ohjaamiseen ja koetetaan pelastaa sitä tekemästä niitä kohtalokkaita virheitä, joita bolshevikit kotonaan ovat tehneet. Täältä Kantonille annetuista ohjeista ovat mainittavat seuraavat:

1) ensin on suoritettava maan valloitus ja vasta sitten käytävä oloja muuttamaan, 2) ulkomaalaisten etuoikeuksiin ei vakavasti ole puututtava ennenkuin valta on lujitettu ja sotatoimet lopussa, 3) sodan aikana on visusti vältettävä hävittämästä yhtään ainoaa teollisuuslaitosta. Näistä ohjeistakin jo selviää, että täällä kovin pelätään interventionia, ja onhan tämä luonnollista, kun kansalliset joukot ovat heikot ja koko juuri vallatun alueen väestön mieliala Kantonin suhteen selvittämätön. --

Bolshevikeillä on tätä nykyä Kiinassa omaa väkeään tuhansia henkilöitä työssä upseereina, opettajina, agitaattoreina j.n.e. ja auttavat heitä lisäksi monin verroin lukuisemmat kiinalaiset, mutta tästä huolimatta he itsekin kuten näkyy, suuresti epäilevät mahdollisuuks-

siaan. Niin kauan kuin he saarnaavat nationalismia ja muukalaisvihaa ja maan yhdistämistä, saavat he kaikkien kannatuksen, yhteiskuntareforminsa sitävastoin eivät toistaiseksi ainakaan saa ymmärtämystä osakseen. He tietävät, etteivät he Kiinalle voi muuta antaa kuin jonkun veran aseita ja runsaasti ohjaajia sekä agitaattoreita ja että heidän vaikutusvaltansa auttamattomasti loppuu, elleivät he saa kansallista liikettä muutetuksi valankumoukselliseksi köyhälistö-liikkeeksi. --

---

Moskovassa löytyy paljon Kiinan olojen tuntijoita, jotka kaikista Sovietin näennäisistä menestyksistä huolimatta varmasti vakuuttavat Kiinan ja Sovietin välien sangen pian rikkoutuvan. He selittävät jokaisen kiinalaisen hallituksen ensi tehtäväksi tulevan maan teollisuuden kuntoon saattamisen ja laajentamisen, missä kaikessa Venäjältä ei voida saada apua, vaan on turvauduttava rahojen saamista varten Yhdysvaltoihin ja Englantiin ja teknilliset voimat haettava Japanista. Kommunistinen hallitus ei tätä pystyisi saamaan aikaan ja olisi se jo siksikin mahdoton, päinvastoin tulevat kiinalaiset pakoitetuiksi luomaan ulkonaisesti arvokkaan ja luottamusta herättävän hallituksen, kansallisen teollisuuden luomiseksi, jolle voidaan antaa lainoja. Sekä omistusoikeussuhteet Kiinassa että erittäinkin maan asukkaihin syvästi juurtuneet uskonnolliset ja perhe-traditionit tekevät kansan vähemmän alttiiksi kallistamaan korviaan Moskovan asiamiehille, kun nämä alkavat puhua muista seikoista kuin pyhästä taistelusta muukalaisia vastaan. Erittäin merkillepantava seikka on lisäksi se, että kaikki bolshevikkien lähetit poikkeuksetta esiintyvät käskevästi ja vaateliaasti ja että he jo ovat ennättäneet tuskastuttaa kaikki kansankerrokset. Kiinalaisen käsitys ystävällisistä suhteista on vallan toisenlainen, ja mikäli e-

V.

räs asioita sangen läheltä seurannut intialainen kommunisti täällä ystävilleen on kertonut, on Kantonissa jo selvään havaittavissa luja tahto päättää vapaaksi näistä vaivaloisista muukalaisista heti kun niitä enempää ei tarvita. Toistaiseksi sentään ovat suhteet välttämättömyyden pakosta mitä parhaat. --

---

Eilen - 27/3 - kertoivat lehdet tapahtumista Nankinissa ja Yhdysvaltain niitten johdosta alamaisilleen antamasta kehoituksesta poistua Kiinasta. Täällä tämä Yhdysvaltain toimenpide on tehnyt järkyttävän vaikutuksen, sillä käsitetään, että Englannin rinnalle Kiinassa nyt on astunut ainoa valtio, jota täällä enää tosisteossa kunnioitetaan ja jonka taholta jatkuvasti on toivottu rahaa ja luottoja. Täällä on tehty kaikki voitava Englannin eristämiseksi muista valtioista Kiinassa, ja Moskovan käskystä on kaikki rettelöt ja boikotit kohdistettu Englantiin ja sen tuotteisiin. Yhdysvaltain päättävä esiintyminen todistaa, että se tuntee prestigensä nyt olevan kysymyksessä ja että se kaikesta päättäen aikoo panna kovaa kovaa vastaan. Tästä ilmenee kansainvälisissä suhteissa taas pitkistä ajoista päättäväinen toiminta, jollaisen bolshevikit jo alkoivat arvella kuuluvan menneisyyteen sitä suuremmalla syyllä kun prestige käsitteen määrätietoisiin ylläpitäjä entisiltä ajoilta, Englanti, aina Lloyd-Georgen ajoilta asti on osoittanut neuvotonta päättämättömyyttä.

Joka tapauksessa on Shanghaiin valloitusta täällä seurannut suuri riemu nyt muuttunut vakavaksi huoleksi. Moskova on ennen aikojaan pannut peliin liian suuret panokset.

Moskovassa, maaliskuun 28 p. 1927.

A. Harkness
Ministeri.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA: _____

Ministeri Artoin raportti no 1.

Skoskova.

12/5 1927

Moskovan-lähetysten raportti

Nº II., 1.

Sisältää:

Non-agressioneuvottelut.

Puola ja Neuvostoliitto.

Eesti ja Sovjet.

Latvian ja Sovjetin kauppasopimusneuvottelut.

Moskovassa, toukokuun 12p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIO

N:o 21/449 Sac. P. 1127

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

N:o 748.

ULKOASIAINMINISTERIO

N:o 21/449 Sac. P. 1127

14/5-27	12	LII.
AFRIKA	USA	ASIA
5	008	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s -
t e r i, oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Mos-
kovan -lähetystön raporttia N:o II, 1, tältä päivältä:
Non-agressioneuvottelut.

Puola ja Neuvostoliitto.

Eesti ja Sovjet.

Latvian ja Sovjetin kauppasopimusneuvottelut.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i, vastaan-
ottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, toukokuun 12päivänä 1927.

S. Miettinen

Professori
F o i o n m a a,
U l k o a s i a i n -
M i n i s t e r i , y . m . , y . m . , y . m .
H e l s i n k i .

RECEIVED 1927

Non-agressioneuvottelut.

Puola ja Neuvostoliitto.

Ministeri Patek täällä hiljalleen jatkaa alottamiaan keskusteluja mahdollisesta non-agressiosopimuksen solmimisesta Puolan ja Neuvostoliiton välillä. Kummaltakaan puolelta ei ole asetettu delegatsiota, joten neuvottelut ovat muodostuneet kahdenkeskiseksi keskusteluksi ministerin ja ulkokomissariaatin kollegin jäsenen Stomonjakowin kesken. Mikäli kuulin, ei ainakaan vielä viime lauantaina oltu päästy ylimalkaisia puheita pitemälle. Patek itse kertoi kuitenkin, että viime kerralla /siis maanantaina, koska herrat kohtaavat toisensa maanantaisin/ hän oli jättänyt kirjallisesti ne ehdot sopimuksen tekemiselle, jotka Puola asettaa ja jotka muuten yleisesti ovat tunnetut. nim. 1/ suhteen Kansainliittoon tyydyttävä määrittely, 2/ neutra- liteettikäsitteen täsmällinen määrittely, koska puolalaiset eivät hyväksy sitä, että puhutaan lyhyesti vain neutraliteetista kolmannen vallan hyökätessä toisen sopimuskomppanin kimppuun, ja 3/ että sopimus astuu voimaan vasta kun Suomi, Eesti ja Latvia ovat samanlaiset sopimukset tehneet. Väittipä ministeri Patek Stomonjakowin lupanneen tuoda ensi kohtaukseen vastaehdotuksen, jossa olisi yksi teksti niille artikloille, joista ei ole erimielisyyttä, ja muille sovjettilainen vastateksti. En kuitenkaan uskaltaisi olla varma, että ollaan näin pitkällä.

Edellä mainituissa kolmessa kohdassa ei ole puhetta sovintomenettelystä saatikka arbitragesta. Koska Sovjet Eestille lie tehnyt tai on tekemässä jotain myönnetyksiä sovintomenettelyyn nähden, ei tätä kohtaa enää tarvitse puolalaisten ottaa huomioon. Sitäpaitsi ei Patekin mukaan sovintomenettelykään ollenkaan kiinnosta Puolaa, ja he ovat ottaneet sen ja arbitragen ohjelmaansa vain solidarisuudesta niitä valtioita kohtaan, joista Puolan sopimuksen voimaantulon pitäisi riippua. Patek selitti itse tämän välinpitämättömyyden riitain rauhanomaisesta

ULKOASIALEMINISTERIO		
No 21/449/ae. D. 1. 29		
17/5-29	12	Ljil.
OSASTO	ASIA	
5	Eca	

ratkaisemisesta sanomalla, että Puola on jo ratkaissut riitakysymykset Sovjetin kanssa rauhansopimuksessaan, ja mitä vastaisiin mahdollisiin riitakysymyksiin tulee, niin ajetaan niiden selvittämiseksi keksiä keinot aikanaan.

Kysymys, mikä on saanut Puolan aloittamaan nämä keskustelut, näyttää täällä askarruttavan useita. Sovjetin herrat vastaavat, joko: Puola on politiikassaan läntisiin valtoihin sellaisessa kohdassa, että sille nyt tuntui hyödylliseltä yrittää tätä, tahi: Puolan tavallinen pyrkimys johtamaan Baltian maita on sen pakottanut tähän yritykseen, kun se näkee, että Eesti ja Latvia sitkeästi neuvottelevat. Patek itse selitteli asiaa näin: Puola ei voi jäädä puristuksiin Sovjetin ja Saksan välillä ilman ystäviä naapuriensa joukossa ja saadakseen aikaan ystävällisen yhteistoiminnan pohjoispuolellaan olevien valtioiden kanssa Puola haluaa järjestää siten, että sen mahdollinen non-agressiosopimus Sovjetin kanssa samalla tulee yhdyssiteeksi sen ja niiden toisten valtioiden välillä. - Ehkäpä tässä onkin paljon totta, eikä se ole sisimmältään ristiriidassa edellä kerrotun sovjetherrain jälkimäisen selityksen kanssa, vaikka he tietysti lausuvat asian Puolalle vähemmän ystävällisellä tavalla. Saattaahan olla, että Latvian ilmeinen halu päästä sekä non-agressio- että kauppasopimukseen Sovjetin kanssa sekä Estin sitkeät neuvottelut ovat saattaneet Puolan harkitsemaan, mikä tulee olemaan heidän asemansa siinä tapauksessa, että nämä valtiot tai ainakin Latvia sopimuksiin pääsevät, ja niiden suhde Neuvostoliittoon siten muuttuu.

Suomea näissä neuvotteluissa on tietääkseni kosketeltu vain sikäli, että Stomonjakow on sopimuksen voimaan tuloa koskevan ehdon johdosta huomauttanut, että Suomihan ei ollenkaan halua sopimusta. Patek sanoi vastanneensa, että sitten täytyy heidänkin sopimuksensa voimaan tulon odottaa. Hänellekin oli Stomonjakow vielä selittänyt, että Suomen on tehtävä alote, jos mieli jatkaa neuvotteluja, koska Suomi ne omasta alotteestaan keskeytti sovjetedustajalle ennakolta edes ilmoittamatta. Kuvaavaa

on, että Patek tässä yhteydessä suorastaan tarjosi välitystään, jos haluaisimme alottaa neuvottelut ja tahtoisimme päästä alkamaan ilman että alote tietäisi asiallista perääntymistä. En tietenkään vastannut siihen mitään, kun en voinut sanoa, että jos alottaa haluamme, niin toivomme löytävämme jonkun muun keinon.

Eesti ja Sovjet.

Tšekäläinen Estin lähettiläs ei sanonut tavanneensa Petrowskia eikä siis tietävänsä, mitä ohjeita hän lie saanut jatkoneuvottelujaan varten. Myöskään ei hänelle oltu Tallinnasta vielä mitään ilmoitettu. Hän kertoi Petrowskin pian aikovan mennä lomalle ja ennen tätä haluavansa tuoda jotakin Moskovaan. Kun ei näytä saatavan tulosta non-agressioneuvotteluista, on Tallinnassa hänen tietämänsä mukaan alettu välipalana neuvotella jonkunlaisesta vähäisemmästä rajaolojen järjestelyä koskevasta sopimuksesta. Sen Petrowski kaiketi voi saada valmiiksi ennen lomaansa.

Vielä huomautti ministeri Laretei vakuutuksensa olevan, että Latvia tekee Sovjetin kanssa non-agressiosopimuksen ilman Eestiäkin, jos saa aikaan samalla kertaa allekirjoitettavan kauppasopimuksen.

Latvian ja Sovjetin Kauppasopimusneuvottelut.

Neuvotteluja käydään suurella tarmolla, niin että kuuluu olevan päiviä, jolloin pidetään kolmekin istuntoa. Sovjetin taholta ei näistä neuvotteluista saa mitään tietoja eikä paljon latvialaisiltakaan. Viimemainitut olettavat kuitenkin, että he noin viikkokauden kuluttua voivat ehtiä niin pitkälle että nähdään, mitä asiasta tulee. Tällä hetkellä en siis vielä voi paljonkaan asiallista ilmoittaa.

Neuvottelujen alussa julaistiin lehdissä eräs Latvian ulkoministerin haastattelu, jossa puhuttiin suunniteltujen neuvottelujen periaatteista. Olen täällä koettanut saada selvitystä tähän hämärään haastatteluun ja saanut kuulla seuraavaa, joka

huvittavalla tavalla osoittaa, miten Latvia yrittää antaa neuvotteluilleen sen leiman, kuin he tässä tekisivät työtä Baltian maiden, Suomi mukaanluettuna, etujen hyväksi.

Latvia pyrkii, niin vakuutettiin, luomaan sopimuksen, jossa Neuvostoliitolle annetaan jotain etuja siltä saatavia etuja vastaan. Tässä suhteessa he kuitenkin tahtovat asettaa Liettuan, Eestin ja Suomenkin / mutta ei Puolaa, huomautettiin nimenomaan / suosituimman maan asemaan, s.ö. varataan itselle oikeus antaa noille toisille, mitä annetaan Neuvostoliitolle, ja vaaditaan toisille mahdollisuus saada Neuvostoliitolta, mitä se antaa Latvialle. Tämä kuuluu muodostuneen erittäin suureksi vaikeudeksi. Sovjetin taholta on huomautettu, että se on heille uusi ja periaatteellisesti erittäin tärkeä kysymys. Olipa tässäkin kohdassa sanottu, ettei kannata puhua Suomesta, koska Suomi ei tahdo sopimuksia Neuvostoliiton kanssa, johon latvialaiset väittävät vastanneensa, että Suomi siinä suhteessa tietenkin tekee, mitä se haluaa, mutta että he eivät tahdo sopimuksensa muodostuvan Suomellekaan esteeksi, jos se haluaisi tehdä yhtä edullisen sopimuksen kuin heille on tuleva.

Vielä yhdestä vaikeudesta huomautettiin, nimittäin siitä, miten turvata Neuvostoliiton kanssa käytävän kaupan jatkuvaisuus, jotta liitto ei milloin tahansa voisi suunnata ostojaan ja tilauksiaan muualle. Samaa kysymystä ovat myöskin eestiläiset kosketelleet Sovjetin kanssa. Sovjetin puolelta on vastattu, etteivät he voi läntisten valtioiden kanssa tehdä minkäänlaista kontingenttisopimuksia, mutta että he koettavat keksiä ja toivovat keksivänsä jonkun muun järjestelmän, joka johtaisi samaan tulokseen.

Moskovassa, 12p:nä toukokuuta 1927.

Ph. A. M.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Arto. Raportti no 2.

Moskova.

19/5 1927

MOSKOVAN LÄHETYS
MOSKOVASSA
N:o 1927.

Moskovan-lähetystön raportti

N:o II, 2.

Sisältää:

Englannin ja Neuvostoliiton selkkauksen	
viime vaihe	siv.1.
Latvian kauppasopimusneuvottelut	" 4.
Sveitsi ja Neuvostoliitto.	" 6.

Moskovassa, 19p:nä toukokuuta 1927.

ULKOASIAINMINISTERIO
 24/450 Sal. D. 1927
 21/5-27

1.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
 MOSKOVASSA

No 805.

ASIAINMINISTERIO
 24/450 Sal. D. 1927
 Salainen.
 21/5-27
 ASIAINMINISTERIO
 OSASTO ASIA
 C18

Herra Ministeri,

Saan kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia N° II, 2 tältä päivältä:

- Englannin ja Neuvostoliiton selkkauksen viime vaihe siv. 1
- Latvian kauppasopimusneuvottelut. " 4.
- Sveitsi ja Neuvostoliitto. " 6.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 19p:nä toukokuuta 1927.

P. Penttinen

Professori
 P. Penttinen,
 Ulkoasiain-
 ministeri, y.m., y.m.,
 Helsinki.

... seuraavalla lyystikkaalla tavalla: Thangtsolin on

1.

ULKOASIAINMINISTERIO		
24/450 Sal. D. 1927		
21/5-27	10	LIR.
5	OSASTO C18	ASIA

Englannin ja Neuvostoliiton selkkauksen viime vaihe.

Tieto Lontoossa tapahtuneesta Arcos'in ja Sovjetin kauppavaltuuskunnan huoneustojen tarkastuksesta herätti luonnollisesti täällä suuren suuttumuksen kommunistien joukossa ja virallisissa piireissä. Mutta ilmeistä oli samalla myöskin, että tämä suuttumus nopeasti saatiin hillityksi. Ulkonaisesti se kyllä ilmaistiin totutulla tavalla. Mielenosoitusko-neisto on hyvin harjoitettu ja pantiin heti liik-keelle. Viime lauantaina täyttyivät kadut punalipuilla ja kansankulkueilla, joita, niinkuin lähetystön sanomalehtikatsauksessa kerrotaan, miliisi ei päästä-nyt kulkemaan Englannin lähetystön talon ohitse, niin että he saivat vain etäisyydestä heristää nyrkkiään sinne päin. Mikäli näitä mielenosoituksia ennen tääl-lä nähneet kertoivat, oli havaittavissa innostuksen puutetta. Myöskin sanomalehdet purkivat suuttumusta sapekkain pilakuvin ja vihaisiin kirjoituksin. Mutta toisaalta kaikki v i r a l l i s t e n piirien mielen-ilmaukset, kuten kauppakomissarin y.m. puheet, ovat yleissävyiltään olleet pidättyväisiä.

Lähetystö on sähkösanomalla jo ilmoittanut, että on tosin virallisesti päätetty antaa valtion talous-elimille neuvo keskittämään kauppatoimet sellaisiin maihin, joiden kanssa Sovjetilla on hyvät diplomaatitiset suhteet, mutta että tämäkin näyttää aluksi vain muodolliselta "maineen pelastamiseksi" tehdyiltä päätökseltä. Sensijaan ei Sovjet tule kutsumaan pois asiainhoitajaansa Lontoosta. Lähetystösihteeri Westerlundin kuuleman mukaan on tämä Pekingissä noudate-tun menettelyn vastainen päätös selitetty komissariaa-tissa seuraavalla lystikkäällä tavalla: Thangtsolin on

rosvopäällikkö eikä tiedä, mitä diplomaattinen tapa vaatii, mutta Englannin hallitus sen tietää, siis: Pekingistä kutsutaan Sovjetin diplomaattinen edustaja pois, mutta Lontoosta ei. Tavallinen järki olisi tullut aivan päinvastaisiin johtopäätöksiin. Kun allekirjoittanut johti keskustelun Lontoon tapauksiin, vastattiin hänelle, ettei ole hyvä tietää, mihin ne johtavat. Siihen sanoin, että sehän nyt etupäässä riippuu teistä, mutta vastaus kuului vain, että Englannilla näyttää olevan varma ja edeltäpäin päätetty suunnitelma, minkä mukaan se kohtelee Neuvostohallitusta.

Jos nyt Sovjet on vakuutettu siitä, että Englannilla on tällainen suunnitelma, jonka mukaan se tulee edelleen jatkamaan neuvostohallituksen ahdistamista, niin on luonnollista, että viimeainittu odottaa tämän suunnitelman kehittymistä, voidakseen sen mukaan valita vastatoimenpiteittensä laadun ja ajankohdan, ja toistaiseksi koettaa pysytellä mahdollisimman rauhallisena. Mutta ellei niinkään olisi, näyttää siltä kuin ei Sovjet todellakaan nykyhetkellä voi pitää tilannetta edullisena minkäänlaista vastahyökkäystä varten. Kiinassa koettu vastaoinkäyminen on ollut neuvostohallitukselle sangen epäedullinen. Mikäli kuuluu, on täällä laajoissa ei-kommunistipiireissä kyetty arvioimaan niiden summain suuruus, jotka neuvostohallitus on Kiinassa käyttänyt, ja osattu ajatella, mitä silläkin rahalla olisi omassa köyhässä maassa saatu aikaan. Kansainväliseen taloudelliseen konferenssiin on myöskin juuri lähdetty mukaan eikä olisi edullista kärjistämällä suhdetta Englantiin saada aikaan, että

tästä monien vuosien jälkeen ensimmäisestä suuresta kosketuksesta länsimaisten talous- ja finanssipiirien kanssa jouduttaisiin palaamaan julkisesti ja avoimesti nolattuina. Lainaneuvotteluja on siellä tällä yritetty, m.m. juuri Lontoossa, jossa tällaiset keskustelut, sikäli kun minulle vakuutettiin, olivat ennen kauppavaltuuskunnan loukkausta kehittyneet hyviä toiveita herättävään asemaan. Tilanne on siis tällä hetkellä sellainen, ettei notkea neuvostopoliittikka nyt voi yrittää jyrkkiä toimenpiteitä. Sen sijaan se odottaa hetkeä, jolloin ehkä tulee tilaisuus maksaa tämäkin kalavelka. Ellei sitä tilaisuutta tule ja jos on edullisempaa se unohtaa, niin osaavat Moskovan reaaliolititkot varmasti senkin tehdä.

Latvian kauppasopimusneuvottelut.

Latvian kauppasopimusdelegatsio selitti lähties-
sään tänne, etteivät tulisi viipymään kauempaa kuin
pari viikkoa, jonka ajan kuluessa pitää näkyä, on-
ko oleva mahdollista saada aikaan sopimusta vai
eikö. Ne kaksi viikkoa ovat kuluneet, ja delegat-
sio on vielä täällä. Tällä hetkellä on eräs sen
jäsenistä käymässä Rii'assa saamassa uusia ohjeita.
Hänen tultuaan neuvotellaan vielä; mutta nyt vakuu-
tetaan, että delegatsio joka tapauksessa lähtee
täältä ensi viikon puolivälissä.

Kun kysyin Sovjetin pääneuvottelijalta, mitä
neuvotteluista kuuluu, vastasi hän toivovansa onnis-
tuttavan pääsemään sopimukseen. Samaa toivovat lat-
vialaiset. Kummaltakin puolelta vakuutetaan, että
vaikeudet ovat suuret.

Olen saanut tietää muutamista yksityiskohdista
latvialaisten suunnitelmissa. He haluaisivat saada
sopimukseensa niinhyvin määräyksiä tullialennuksista
kuin siitä, että Neuvostoliiton on jatkuvasti os-
tettava Latviasta tai, niinkuin he lausuvat, siitä,
että Latvian ja Neuvostoliiton kaupassa saadaan ai-
kaan ja säilyy väsi tasapaino niin ettei se jat-
kuvasti tule olemaan Latvialle tuontivoittainen.
Tullialennuksia he ovat valmiit antamaan etupäässä
Neuvostoliiton naftalle, vehnälle ja sokerille. Omas-
ta puolestaan he vaativat alennusta 12:lle eri
artiklalle, joista olen kuullut mainittavan maata-
louskoneet. Tullialennusvaatimuksiin venäläiset ovat
olleet erittäin valmiit, niin että tämä kohta tuli
neuvotteluissa sovitetuksi yhdessä päivässä. Latvia-

laiset ovat kyllä selvillä siitä, että näillä tullialennuksilla ei Neuvostoliitossa ole suurtaakaan merkitystä, koska kaupanteko täällä lopullisesti kuitenkin riippuu lisensejä myöntävästä valtion elimestä, joka ottaa poliittiset näkökohdat ohjeekseen, niin etteivät ostavat osuuskunnat ja trustit pääse vapaasti ostamaan sieltä, missä tavara tulisi heille halvimmaksi. Mutta latvialaiset laskevat, että alemmasta tullista johtuvalla tavaran halvennuudella kuitenkin on aina moraalista merkitystä ja jonkunverran käytännöllistäkin sen kautta, että ostojärjestöt ovat sentään jossain määrässä taloudellisesti intressoituja tavaran halpuudesta.

Mikä -systeemi on ajateltu noudatettavaksi määrätessä Neuvostoliiton Latviasta tehtävään ostojen suuruutta, siitä en ole vielä onnistunut saamaan lopullista selvyyttä, jos sitä yleensä uskalletaan ajatellakaan. Niin paljon tiedän, että latvialaiset vaativat Neuvostoliittoa sitoutumaan siihen, että määrätty prosentti 40% Latviasta tehtävistä ostoista on oleva latvialaista tuotetta. Tällä he tahtovat välttää sen, että ostettaisiin pääasiassa muualta Latviaan tuotettua tavaraa. Varsinainen transitokauppa, s.o. muualla ostettujen tavarain kuljetus Latvian satamain ja alueen kautta on kokonaan tämän ulkopuolella. Määrätessään mainittua prosenttia latvialaiset ovat laskeneet sen suunnilleen vastaavan sitä kauppaa, minkä Neuvostoliitto yleensä voi tehdä Latviassa, vieläpä sitäkin mahdollisuutta, että liitto tyydyttäisi maan koko tarpeen niillä tavaroilla, joita se voi myydä.

Moskovassa, 19toukokuuta 1927.

Sveitsi ja Neuvostoliitto.

Koettaessani saada selville, miten Neuvostohallituksen ulkopolitiikkaa johtavissa piireissä ajatellaan Sveitsin ja Neuvostoliiton suhteitten nykyistä tilaa ja kehittymismahdollisuutta, olen saanut asiasta seuraavan kuvan, joka lähinnä perustuu siihen, mitä olen komissariaatista pätevältä taholta kuullut.

Berlinissä solmittu sopimus, jolla Vorovskin murhajuttu poistettiin päiväjärjestyksestä, sisältää tavalleen jonkunlaisen tunnustuksen neuvostohallitukselle Sveitsin taholta. Mutta tämä ei ole luonut pohjaa näiden kahden valtion suhteitten edelleen kehittämiseksi, varsinkaan ei virallisten diplomaattisten edustajain nimittämiseksi niiden kesken. Lähitulevaisuudessa ei myöskään näytä olevan mahdollisuuksia jatkaa edemmäksi kuin mihin on tultu.

Sveitsissä on konservatismi erittäin vankka. Siellä on vaikutusvaltaisia piirejä, selitettiin, kannattamassa erästä järjestöä, joka muistuttaa aikanaan kuuluisaa saksalaista Consul-järjestöä ja joka on ollut tekemisissä Vorovskin murhan kanssa. Näihin piireihin yhtyvät ne, jotka ovat kärsineet taloudellisesta vahinkoa Venäjän vallankumouksessa, ja vielä taantumukselliset venäläiset emigranttipiirit. Yhdessä nämä muodostavat vankan, eräessä kantoonissa virallisenkin päätöksen sanelleen oppositsion kaikelle lähentymiselle Neuvostoliittoon. Toisella puolella ovat Sveitsin teollisuus- ja rahamiespiirit. Sveitsin teollisuudella on aina ollut hyvät markkinat Venäjällä, varsinkin kone- ja kelloteollisuudella, jotka

nytkin voisivat myydä paljon Neuvostoliittoon. Pääomaa Sveitsissä myöskin on runsaasti ja se on nyt boikotinkin aikana välikäsien, saksalaisten, ranskalaisten ja englantilaisten kautta tunkeutunut tänne. Nämä piirit haluaisivat sovintoa. Mutta vastarinta on niin ankara, ettei Sveitsin hallitus uskalla tehdä mitään siihen suuntaan. Noiden kahden virtauksen täytyy ensin saada taistella loppuun.

Näinollen ei lähiaikana voida toivoa suhteitten enempää kehitystä. Kauppasopimuksen solmimisesta on sovjetdelegatsioon ollessa Genevessä hieman puhuttu, mutta nämä keskustelut ovat olleet aivan yksityistä laatua.

Tästä Sovjetin virallisesta kannasta on lähetystö ministeriölle lyhyesti sähköttänyt.

Moskovassa, 19p. toukokuuta 1927.

Pietari Astor

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Artoin raportti no 3.

Shoshova.

26/5 1927

Moskovan-lähetystön raportti

No. II. 3.

Sisältää:

Latvian kauppasopimusneuvottelut	siv. 1,
Puolan non-agressioneuvottelut	" 5,
Puola ja Suomen ehdokkuus Kansain Liiton neuvostoon	" 9.

Moskova, 26 p:nä toukokuuta 1927.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

No 837.

S a l a i n e n .		
28/5-27	90	Liit.
OSASTO	ASIA	
5	Clv.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia No. II. 3, tältä päivältä:

Latvian kauppasopimusneuvottelut siv. 1,
Puolan non-agressioneuvottelut " 5,
Puola ja Suomen ehdokkuus Kansain Liiton neuvostoon " 9.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 26p, toukokuuta 1927.

P. W. A. A. A.

Herra Professori
V. V o i o n m a a,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri y.m.,y.m.,
y.m.
H e l s i n k i .

Latvian kauppasopimusneuvottelut.

29/457 Sal.		27
28/5-27	2	
5	CS.	

On vieläkin verrattain vaikea saada tietoja Latvian kauppasopimusneuvotteluista. Ei niin ettei siitä puhuttaisi ja etteivät latvialaiset itsekään siitä kertoisi, mutta mitään täsmällistä käsitystä niistä ei voi saada. Niinpä on esim. mahdotonta päästä täyteen selvyyteen siitä, mitä latvialaiset ovat alunperin vaatineet ja missä kohdissa he ovat saaneet antaa myöden. Näyttää kuitenkin todelta, että Suomen esille vetäminen latvialaisten vaatimuksissa on ollut vain yhtenä niistä "tinkimisen varoista", joita vaikeisiin neuvotteluihin käytäessä on luonnollisesti varattava. Olenkin saanut sen käsityksen, että Suomi on nyttemmin eliminoitu pois ja että n.s. balttilainen klausuuli" käsittää nyt Liettuan ja Estin.

Mitä tämä balttilainen klausuuli nykyään oikein sisältää, siitäkään ei saa varmaa selvää. Lähetystösihteeri Westerlundille oli latvialaisen neuvottelukunnan sihteeri erään heidän asiantuntijansa läsnäollessa kertonut, Sovjetin neuvottelijain tehneen erään huvittavan vastavedon. Kun latvialaiset olivat vaatineet oikeutta antaa Baltian maille erikoisetuja, joista Venäjä ei voisi vaatia päästä osalliseksi /hänen sitä suoraan sanomatta oli ilmeistä, että Suomi oli, kuten sanottu, otettu mukaan vain pois tingittäväksi/, niin Sovjet oli vastannut tähän vaatimalla omasta puolestaan oikeutta antaa erikoisetuja juuri Suomelle, siis sängen lystikäs vastaveto, jos todella on tällä tavalla tapahtunut. Lähettiläs Ozols taasen selitti, sen jälkeen kun äsken mainitun keskustelun perästä neuvottelijoilla oli ollut samana päivänä kaksi istuntoa, etteivät he balttilai-

seen klausuuliin ollenkaan otakaan mitään tullialenuksia ja muita sellaisia reaalisia etuja koskevaa. Se hänen mukaansa on enemmän yleinen, deklarattiivinen ja koskee vain eräitä toisen maan kansalaisten etuja toisessa maassa. Tästä huolimatta hänen vakuutuksensa mukaan tekeillä olevasta sopimuksesta on jätetty pois koko se tavallisten kauppasopimusten osa, joka koskee kansalaisten oikeuksia. Hän selitti nyt, ettei heillä ole tarkoitukseen saada tällä klausuulilla mitään käytännöllistä hyötyä; tahtovat vain saada periaatteessa välillisesti lausutuksi ja Sovjetin hyväksymäksi, että kolme balttilaista maata muodostavat kokonaisuuden. Hän kuvaili, miten tämä olisi Sovjetinkin kannalta edullista, koska kolme Baltian maata yhdessä toimien voivat paljon suuremmalla menestyksellä vastustaa mahdollisia Sovjetillekin haitallisia vaikutuksia vieraiden maiden, esim. Puolan ja Saksan taholta. Kaikesta tästä huolimatta Sovjet ei ole halukas balttilaiseen klausuuliin suostumaan.

Neuvostoliiton kauppavaltuuskunnan asema on yhä riidanalainen eräissä kohdissaan. Sain kuitenkin sen vaikutuksen, että tämä kohta on selviämässä, jos voidaan sopia valtuuskunnan veronalaisuudesta, josta latvialaiset eivät halua myöntää vapautusta. Muuten ovat he suostuvaisia myöntämään kolmelle valtuuskunnan jäsenelle diplomaattisen koskemattomuuden ja samoin myöskin kauppavaltuuskunnan virkahuoneille. Noottien vaihdolla tai pöytäkirjassa olisi määriteltävä, mitä virkahuoneilla tarkoitetaan. Sovjetin vaatimus saada perustaa kauppavaltuuskunnan haaraosastoja Latvian on myöskin latvialaisille vastenmielinen, mutta suostunevat siihenkin periaatteessa, kunhan vain pöytäkirjassa saadaan selitetyksi tavalla tai toisella, ettei Sovjet tätä oikeuttaan lähiaikana käytä.

Mitä tulee Sovjetin Latviasta tehtävien ostojen kontingenttiin, vakuutetaan nyt, että Sovjet on siihen suostunut. Tämä kontingentti määriteltäisiin rahassa, vaikka summan suuruus on vielä avoinna. Yhä edelleen pitää Latvia Ozolsin mukaan kiinni siitä, että on määrättävä, kuinka paljon kontingentin käsittämässä ostoissa on oleva latvia-laista tuotantoa. Tämä määrä näyttää edelleen olevan 40 prosenttia. Se on käsiteltävä siten, että niissä Latviassa ostetuissa tavaroissa, jotka voidaan lukea Sovjetin ostovelvollisuuslimiittiin, on oleva vähintään 40 prosenttia latvialaista tuotantoa, joten esim. ei hyväksyttäisi sellaista Latviaan puolivalmiina tuotua tuotetta, jossa ei olisi 40 prosenttia Latviassa suoritettua työtä.

Myöskin kauttakuljetuskysymys on eräissä suhteissa mielenkiintoinen. Ensiksikin latvialaiset haluaisivat saada kauttakuljetuksen stabilisoiduksi, niin ettei se enää, kuten tähän asti heilahtelisi kuukaudesta toiseen sangen erisuuruisena. Tähänastinen epävakaisuus tuottaa Latvian liikenne- ja satamalaitoksille vaivaa ja turhia kustannuksia. Millä tavalla tätä stabilisointia suunnitellaan, siitä en ole saanut tietoa. Toinen mielenkiintoinen puoli kauttakuljetuksessa on latvialaisten pyrkimys päästä tasa-arvoiseen asemaan Saksan kanssa. Saksa on saanut aikaan, että Königsbergin kautta tuotetuilla tavaroilla on Neuvostoliiton alueella huomattavia rahtihelpoituksia. Näitä etuja vaatii Latviakin, jotta "tavara pääsisi kulkemaan luonnonolaisia reittejä", toisin sanoen, jotta kykenisivät ollenkaan kilpailemaan.

Kysymys tullialennuksista on samalla kannalla kuin viime raportissa kerroin eikä siis tuottane pahoja vaikeuksia, vaikka Sovjet vehnän, naftan ja sokerin lisäksi onkin nyttemmin vaatinut alennusta muillekin tavaroille, ainakin puuvillalle. Tätä laajennusta latvialaiset vastustelevat, mutta siihen sopimus tuskin raukeaa.

Edelleen on tehtävän sopimuksen voimassa-oloaika vielä avoinna. Latvialaisten taholta halutaan, että sopimus tehdään muutamiksi vuosiksi, puhutaan 3 - 5 vuodesta, mutta siten että se voidaan milloin tahansa kuudessa kuukaudessa sanoa irti, jos havaitaan ettei sopimuksen määräyksiä täytetä.-

Neuvottelut siis jatkuvat yhä. Nyt sanotaan, että kuluvan viikon lopussa pitäisi näkyä, saadaanko sopimusta. Niin pitkällä kuitenkin ollaan, että Latvian neuvottelukunnan asiantuntijat eilen, keski- viikkona, lähtivät kotiin, koska heitä ei enää tarvita. - Sovjetin neuvottelukunnassa, joka kuulemani huhun mukaan lienee saanut nimenomaisen kehoituksen pyrkiä positiiviseen tulokseen, on puheenjohtajana bulgarialainen Stomonjakow. Muina jäseninä on juutalaisia, onpa yksi latvialainenkin, ja venäläistä kansallisuutta edustaa yksi vaatimaton jäsen.

Rap. II, 3. Moskova 26/5/27. P. Antti.

Puolan non-agressioneuvottelut.

Senjälkeen kun Poliittisten ja Kaupallisten asiain osaston tiedoitusten No.112 oli tänne saapunut ja tuonut tiedon siitä, mitä Puolan Helsingissä oleva lähetystö oli näistä neuvotteluista ilmoittanut, oli kiintoisaa ottaa selville joitakin detaljeja. Lisäksi oli nähtävä, oliko tilanne kehittynyt sen jälkeen, kun täältä viimeksi näistä neuvotteluista ilmoitettiin.

Sain tietää, että Sovjetin neuvottelija Stomonjakow oli kuin olikin pitänyt lupauksensa ja antanut kirjallisesti ehdotuksensa sopimuksen alkulauseeksi ja eräiksi artikloiksi. Mitä muuten neuvotteluihin tulee, ovat ne edelleen Patekin ja Stomonjakowin kahdenkeskisiä keskusteluita, sillä heidän kohtauksissaan ei ole edes sihteeriä läsnä. Mitään oikeudellista tai muuta alakomissioonia, joka valmistaisi joitakin yksityiskohtia ja joitakin^{kon} asiat yhdessä lykättäisiin, ei siis ainakaan täällä ole.

Hyökkääjä-käsitteen määrittelyksi on Sovjet, Patekin mukaan, jo hyväksynyt toukokuun 5 päivän ~~ad~~ de memoiren asianomaisen kohdan lisäämällä siihen vain joitakin lauseita, jotka eivät sen asiallisista sisältöä mitenkään muuta. Avonaisena on vain kysymys, sisällytetäänkö se itse sopimukseen vai suoritetaanko se noottienvaihdolla. Sovjet vastustaa edellistä, ja Patekin tuntuu pitävän sitä muodollisista syistä paremminkin soveltuvana noottienvaihdolla järjestettäväksi. Hän ei kuitenkaan sano tyytyvänsä vain pelkkään vastaanottotunnustukseen Sovjetin taholta vaan vaatii, että itse asia vastauksessa toistetaan, jotta selitys olisi selvästi molemminpuolinen.

Kansain Liittoa koskeva klausuuli on puolalaisten vaatimuksen mukaan otettava sopimukseen. Tätä Sovjet ei ole ainakaan vielä hyväksynyt. Mitä muihin aikaisemmin tehtyihin sopimuksiin tulee, oli Patek ensin ehdottanut sanottavaksi, ettei non-agressiosopimus koske niitä sopimuksia, jotka Puola on aikaisemmin tehnyt Kansain Liittoon kuuluvien maiden kanssa ja jotka on voimaan saatettu. Stomonjakov oli silloin ehdottanut, ettei tuota rajoitusta tehtäisi, vaan poikkeus ulotettaisiin kaikkiin sopimuksiin yleensä / Kansain Liiton mainitseminen kai oli vältettävää. / Tätä Patek ei ollut vastustanut. Reservation pitäisi myös tulla koskemaan eräitä allekirjoitettuja, mutta vielä voimaan saattamattomia Puolan sopimuksia. - Sovjet oli vielä vaatinut, että sopimukseen otettaisiin sitoumus olla vastaisuudessa tekemättä sopimuksia, jotka ovat toiselle sopimuspuolelle vihamielisiä. Tätä oli Puolan taholta kieltäytytty hyväksymästä, koska maan suvereenisuus tuosta kärsisi ja koska Sovjet ei hyväksy sovintotoumiota, joka ratkaisisi ristiriidan, jos Sovjet suvaitsi väittää, että joku Puolan valmistama sopimus kolmannen vallan kanssa on Neuvostoliitolla vihamielinen.

Edelleen Puola pitää kiinni siitä, että sopimus on astuva voimaan vasta kun Suomi, Eesti ja Latvia ovat allekirjoittaneet Sovjetin kanssa kukin samanlaisen sopimuksen. Tätä Sovjet yhä vastustaa. Siltä taholta oli ehdotettu, että tämä määräys jätettäisiin pois tarpeettomana, koska Puolalla on aina oikeus pitää sopimusta ratifioimattamana miten kauan haluaa, mutta siihen ei Patek sanonut suostuneensa, koska Puola joutuu kiereen asemaan, jos se jättää ilman ehtoja allekirjoitetun sopimuksen ratifioimatta.

Niinkuin olen ennen ilmoittanut, ei Puola pidä omasta puolestaan sovinto-oikeutta eikä edes sovintomenettelyä välttämättömänä, mutta on kuitenkin ottanut ainakin jälkimmäisen ohjelmaansa, koska Baltian maat sitä vaativat. Tähän kysymykseen nähden Stomonjakow on ehdottanut sellaista ratkaisua, että sattuva ristiriitaisuus alistettaisiin ensin paritettisen sovintomenettelykomissionin käsiteltäväksi. Ellei tämä komissioni kolmessa kuukaudessa saisi asiaa selvitettyksi, ryhtyisivät sopimuspuolet toimenpiteisiin puolueettoman puheenjohtajan määräämiseksi komissioonille, jotta se pääsisi tulokseen. Toistaiseksi Puola pitää kiinni vaatimuksestaan, että puolueeton puheenjohtaja olisi määrättävä edeltäkösin.

Vielä ministeri Patek uudisti aikaisemmin kertomani ilmoituksen, että hän vaatii puolueettomuuskäsitteen määrittämisestä, niinkuin on määriteltävä hyökkääjä-käsittekin.

Riidanalaisista kohdista Patek piti erittäin vaikeina kahta, nim. Kansain Liittoa koskevaa reservatiota ja sopimuksen voimaan tulon sitomista Baltian maiden vastaaviin sopimuksiin.

Tässä yhteydessä saanen viitata Tallinnan lähetystön ministeriölle toimittaman Neuvostoliiton ja Puolan suhteita koskevan tiedonannon siihen kohtaan / sisältyy yllämainittuihin tiedoituksiin/, jossa sanotaan, että Sovjet ei erityisesti nyt välitä non-agressiosopimusneuvotteluista Baltian maiden kanssa, jos saa sopimuksen Puolan kanssa.

Tämä käsitys ei voine pitää paikkaansa ainakaan niin kauan kuin Puola pysyy vaatimuksessa, jonka mukaan nimenomaan on ehtona Puolan sopimuksen voimaan astumiselle, että Sovjet saa aikaan samanlaisen sopimuksen Latvian, Eestin ja Suomen kanssa. Toistaiseksi ei liene näkynyt merkkejä siitä, että Puola tästä vaatimuksesta luopuisi.

Moskovan rap. II, 3, 26/5 '27. P. A. H.

Puola ja Suomen ehdokkuus Kansain Liiton neuvostoon.

Ministeri Patek kertoi saaneensa pari päivää sitten saapuneella kuriirilla tiedon, että Puolan hallitus on päättänyt kannattaa Suomen pääsemistä Kansain Liiton neuvoston jäseneksi. Hän pyysi minua tästä hyvästä uutisesta Helsinkiin kertomaan. Vaikka pidänkin luonnollisena ja varmana, että Varsovan-lähetystömme on tästä jo ilmoittanut, tahdon täten täyttää hänelle antamani lupauksen. Hän oli kyllin ystävällinen sanoakseen, että Suomen jäsenyydestä olisi "meille kaikille" etua. Lisäksi hän vakuutti huomautun, että Puolalle oli kansainvälisesti, vieläpä Amerikassa käytyjä lainaneuvotteluja myöten, ollut etua siitä että oli päässyt neuvostoon.

Moskovassa, 26p. toukokuuta 1927.

J. Patek

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeriön Itäin raportti no 4.

Skokkova.

896 4927

Moskovan-lähetystön raportti.

No. II.4

Sisältää:

Japani, Neuvostoliitto ja Kiinan asiat.

Moskovassa, 9 p:nä kesäkuuta 1927.

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

N:o 922.

31/452 Pal 27
11/6-27
5. C18

S a l a i n e n .

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s -
t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta
Moskovan-lähetystön raporttia N:o II. 4 tältä päivältä:

Japani, Neuvostoliitto ja Kiinan asiat.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaan-
ottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, Sp:nä kesäkuuta 1927.

Purten...

ra Professori
V o i o n m a a ,
nen Ulkoasiain-
isteri, y.m.,y.m.,
l s i n k i .

tuu useista seikoista. Ensiksikin Japani on suurval-
loista se, joka lähinnä sijaiten voi nopeimmin ja

31/452 Sal. 27
 11/6-27
 5 C18

Japani, Neuvostoliitto ja Kiinan asiat.

Etelä-kiinalaisten joukkojen edentyminen Pekingiä kohti herättää sovjetsanomalehdistössä riemua, teeskenneltyä tietysti sikäli, kun edentyminen ei tapahdu Kantonilaisissa merkeissä. Samalla haukutaan, sanoin ja kuvin, "imperialistisia" suurvaltoja sen vuoksi, että ne ovat yhä lisänneet sotavoimiaan Kiinassa ja näyttävät olevan valmiita ryhtymään toimintaan, jos se käy tarpeelliseksi niiden itsekunkin kansalaisten omaisuuden suojelemiseksi. Näiden imperialististen maiden joukossa on tietysti pakko luetella Japanikin, mutta sanomalehdistö tuntuu kuitenkin jossakin määrin varoen kohtelevan Itä-Aasian suurvaltaa. Se kyllä saa esiintyä toisten mukana, mutta erityisesti sitä ei pahoinpidellä. Kuvaavana tässä suhteessa voi pitää sitä seikkaa, että kun keskusteltiin tšekäläisiinkin lehtiin saapui huhu, joka väitti, että Japani aikoo anastaa itselleen määrävän aseman Shantungin niemimaalla, niin tämä kyllä lehdissä alleviivaten julaistiin, mutta ainakaan tätä kirjoitettaessa ei vielä ole hälyytetty sanomalehtien artikkelin- kirjoittajia Japanin kimppuun. Ymmärrettävää onkin, että Neuvostoliitto tahtoo säilyttää hyvät välinsä itäiseen voimakkaaseen naapuriinsa niin kauan kuin mahdollista ja on tällöin omasta puolestaan varovainen, sitä suuremmalla syyllä, kun Japanin "ystävyyttä" on pelkästään poliittinen eikä suinkaan perustu todelliseen myötätuntoon.

Tältäpäin katsoen Japani on mielenkiintoisin niistä suurvalloista, jotka pitävät sotaväkeä Kiinassa suojelemaan kansalaistensa etuja. Tämä mielenkiinto johtuu useista seikoista. Ensiksikin Japani on suurvalloista se, joka lähinnä sijaiten voi nopeimmin ja

voimakkaimmin sekaantua Kiinan asioihin. Edelleen on Japanilla nykyään jo erittäin suuria etuja valvottavana Kiinassa, johon se Siperian -politiikkansa luhistumisen jälkeen, on kiinnittänyt erikoista huomiota. Epäilemättä Japani myöskin toivoo Kiinasta tulevaisuudessa saavansa entistä suurempaa taloudellista hyötyä. Ja loppujen lopuksi koskevat Kiinan tapahtumat mielenkiintoisella tavalla välillisesti myöskin Japanin ja Neuvostoliiton keskinäistä suhdetta, sillä Venäjän sekaantuminen yllyttäjänä ja avustajana Kiinan sisällissotaan on saanut Japanin monta kertaa tuntemaan suurta, vaikka peitettyä katkeruutta " ystävänsä " toiminnan johdosta.

Japanin ja Neuvostoliiton ystävyys, joka nyt ulospäin näyttää niin hyvältä ja läheiseltä, syntyi äkkiä silloin, kun " valkoisten " venäläisten taistelut bolshevikkeja vastaan Siperiassa päättyivät. Niinkuin muistetaan, otti Japani kaikkiin näihin taisteluihin osaa enemmän tai vähemmän avoimesti tarkoituksehaan laajentaa vaikutusvaltaansa Aasian mantereella. Mutta kun se huomasi, ettei kannattanut rakentaa mitään venäläisten vastavallankumouksellisten päälliköiden ja hallitusten varaan, niin se nopeasti ja päättävästi muutti politiikkansa ja alkoi Neuvostohallituksen kanssa tehtävillä sopimuksilla pyrkiä saavuttamaan edes suppeampia tarkoituseriään, koska ei ollut mahdollista niitä laajassa mitassa toteuttaa. Sopimustietä ja ystävällisiä suhteita Neuvostoliittoon säilyttäen Japani onnistuikin selvittämään itselleen edullisella tavalla niinkin tärkeitä kysymyksiä, kuin kysymykset kalastusoikeuksista ja Pohjois-Sahalinin käytöstä. Täten muodostuneiden hyvien välien tunnusmerkkinä näyttää kuitenkin olevan keskinäinen epäluuloinen tarkkaaminen. Kuvaavaa onkin, että Japanin täkäläinen suurlähettiläs, kertoessaan maansa suhteista Neuvostoliittoon, käytti sanoja: me olemme näissä suhteissa sangen varovaisia. Meillä ei ole mitään halua här-

nätä ja sysiä Neuvostoliittoa, mutta jos se tavalla tai toisella ryhtyisi meitä andistamaan, niin saisi se kyllä takaisin. Mutta, lisäsi hän, tällä hetkellä Venäjällä tuskin on halua siihen.

Keskusteluissamme on suurlähettiläs Tanaka suorastaan lukenut Venäjän syyksi, että rauhattomuudet Kiinassa niin kauan jatkuvat, toisin sanoen hän siis vahvistaa sen käsityksen, joka Europassa Kiinan asioista on vallalla. Kiinan rauhoittuminen ja sen olojen järjestyminen olisi käynyt verrattain helposti, sanoi hän, ellei Venäjä olisi sekaantunut asiaan ryhtyen auttamaan Kantonia. Mitä tulee tulevaan Kiinan järjestykseen, piti hän todennäköisenä, että Kiinassa vastaisuudessa suurimmat provinssit saavat sisäisen itsehallinnon, mutta siten, että samalla jää keskushallitus, joka hoitaa m.m. ulkopoliittikan ja maanpuolustuksen. (Oli muuten erittäin mielenkiintoista kuulla hänen suustaan juuri samaa, minkä pari vuotta sitten erältä Kiinan Helsingin-lähetystön jäseneltä kuulin puhuessamme Kiinan tulevaisuudesta.) Omasta puolestaan Japani on ymmärtäväinen Kiinan kansallista liikettä kohtaan, mutta se ei silti aijo sallia väkivaltaa ulkomaalaisia kohtaan. Tässä yhteydessä hän kertoi lystikkästä keskustelusta ulkoasiain kansankomissarin apulaisen, Aasian asioita hoitavan Karakhanin kanssa, joka oli lausunut huvittavan naivia mielipiteitä. Hän oli moittinut Japania siitä, että japanilaisia sotavoimia on lähetetty Kiinaan, ja sanonut, että vallankumouksien aikana ulkomaalaiset saavat aina kärsiä. Niin oli käynyt Ranskassa, niin Venäjällä ja niin täytyy käydä myöskin Kiinassa. Tanaka oli tähän vastannut, ettei se seikka, että Kiinassa tapahtuu vallankumous, lohduta tappiota kärsiviä ulkomaalaisia eikä oikeuta Japanin hallitusta toimettona katsomaan, miten sen kansalaisten omaisuutta tuhotaan.

Lisäksi tulee vielä, että Japani ilmeisin epäluuloin tarkkaa Neuvostoliiton johtajain kaksimielistä suhtautumista Mongoliaan. Moskovan diplomaattikuntaan

kuuluu myöskin Mongolian lähetystä, jonka päällikkönä on luettelossa lähettiläiden joukkoon asetettu "täysivaltainen edustaja" (nimitys siis Neuvostoliiton aikanaan omille lähettiläilleen antama) Boyan Tchoulgan. Tanaka kysyi minulta kerran, olinko asettunut yhteyteen tämän herran kanssa ja oliko Suomi tunnustanut Mongolian hallituksen? Kun siihen vastasin, ettei tunnustaminen tai tunnustamatta jättäminen ole ollut minkäänlaisen huomion esineenä Suomessa ja ettei siis sellaista kysymystä meillä ollenkaan ole, sekä että omasta puolestani olin jättänyt korttini herra Tchoulganille, koska olin havainnut, että tšekkiläinen diplomaattikunta on muodollisessa kanssakäymissuhteessa häneen, kuvaili hän hauskaasti Neuvostohallituksen salakavalaasuhtautumista Mongoliaan. Hän kertoi kerran kysyneensä joltakin neuvostoherroista, oliko Neuvostohallitus ruvennut jakamaan Kiinaa, koska oli ottanut vastaan erästä tämän valtakunnan osaa edustavan diplomaatin. Vastaus kuului, että Neuvostohallituksella ei suinkaan ollut tuollaisia aikoja, mutta että Mongoliassa, vaikka se kuuluukin Kiinaan kuitenkin on jossakin määrässä ja jollakin tavalla itsenäinen hallitus, joka voi nimittää lähettilänsä vieraaseen valtakuntaan. Niin pian kuin Kiina pääsee järjestykseen, vakuutti Tanaka, syntyy sen ja Neuvostoliiton välillä vakava ristiriita Mongolian vuoksi, sillä Kiina ei mitenkään voi sallia toimenpiteitä, jotka tarkoittavat tuon maakunnan riistämistä siltä. Epäilemättä olisi hän voinut vielä jatkaa: sopivalla hetkellä syntyy tästä ristiriitasta myöskin Japanin kanssa, sillä myöskään Japani ei voi sallia Venäjän liittävän itseensä niin suurta ja mahdollisuuksista rikasta maata ja siten tulevan vielä entistä mahtavammaksi tekijäksi Itä-Aasiassa.

-:-

Senjälkeen kun edellä oleva oli kirjoitettu, otti-kin Ivestijan arvovaltainen Sovremennik käsitelläkseen Japanin toimintaa Kiinassa. Tämäkin kirjoitus osoittaa samaa varovaisuutta ^{siinä} suhtautumisessa Japaniin, josta edellä on puhuttu, sillä ei ole mitään hyökkäävää sävyä, korkeintain kirjoittaja uskaltaa käyttää ivaa. Hän huomauttaa, että Kiinassa kansainvälisten ristiriitain solmu yhä kiristyy, ja mainitsee sitten japanilaisten voimien lähettämisestä Shantungiin sekä kertoo Japanin hallituksen kiirehtineen selittämään, ettei sillä missään tapauksessa ole tarkoituksena sekaantua Kiinan sisäisiin asioihin. Japanin ulkoministeriössä oli sovjetlähettiläille lausuttu, että yleinen mielipide Neuvostoliitossa toivotavasti uskoo, ettei Japanilla ole mitään sotaisen interventсион aikeita.

Tähän kirjoittaja ivallisesti huomauttaa, että Neuvostoliiton yleinen mielipide tietysti käsittää, että niin suurten sotavoimain lähettäminen on tarpeen tuhannen tai korkeintaan kahdentuhannen Japanin kansalaisen etujen suojaamiseksi, ja lisäksi, että japanilaisten joukkojen lähettäminen synnyttää epätietoisuutta, koska nykyoloissa sitä ei voida tulkita muuten kuin joko yritykseksi vaikuttaa Kiinan itäisten ja eteläisten joukkojen taistelukun ratkaisuun tai yritykseksi vallata pitkäksi ajaksi Tshangtsolinin ikeestä vapautettuja alueita.

Vasta tämän jälkeen tullaan kirjoituksen ydinkohtaan, jossa heitetään esiin varsin mielenkiintoinen suurpoliittinen suunnitelma. Hän sanoo arvelevansa, että paras politiikka olisi sopimuksellisesti järjestää Japanin ja Kiinan suhteet Kiinan kansallisten vaatimusten pohjalla. Ja sitten hän kehittää ajatustaan vielä suurisuuntaisemmaksi. Kaukaisen idän rauhoittaminen, sanoo hän, edistyisi vakavalla tavalla sinä hetkenä, jolloin kolmen mahtavimman itäaasialaisen vallan, Neuvostoliiton, Kiinan ja Japanin, kesken saataisiin aikaan sopimus, joka laajalla

pohjalla ottaisi huomioon niiden keskinäiset edut. Ja lopuksi seuraa sitte Japanille asianmukaisia neuvoja ottamaan huomioon, että myöskin Yhdysvalloilla ja muilla suurvalloilla on omat tarkoituksensa Kiinan politiikassaan ja että japanilaisten joukkojen lähettäminen hermostuttaa varsinkin ensinmainittuja. Vieläpä vedetään esille Tyynen valtameren vaikeat poliittiset kysymykset ja muistutetaan Japanille eräitä ikäviä kokemuksia Washingtonin konferenssin ajoilta, jotta se huomaisi, miten suurenarvoinen tämä Neuvostoliiton kädensojennus on. Tai oikeammin on ollut.

(Näin suuria kauppaja ei tavallisesti julkisuudessa hierota, joten tuntuu pikemminkin kuin tämä kirjoitus osoittaisi, mitä etuja Neuvostoliitto on tarjonnut Japanille saadakseen sen luopumaan tilaisuudesta toimia yhteisymmärryksessä suurvaltain kanssa Kiinan kysymyksessä. Tai sitte koettaa Neuvostoliitto tällä tavoin vain kylvää epäluuloa Kiinassa toimivien suurvaltain keskuuteen.

Mutta odotettaessa tapahtumain kehitystä ei myöskään pidä unohtaa totuutta, että "Japanin politiikka ei koskaan päämäärinsä pyrkiessään kulje vain yhtä tietä".

S. M. K.

Moskova, 8 p:nä kesäkuuta 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 618

ASIA:

Ministeri Artin raportti no 5

Moskova

16/6-427

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

N:o 958.

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 37/453 Sal.D. 1927		
18/6-27	to	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

S a l a i n e n .

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i -
n i s t e r i , oheenliitettynä lähettää viisi kap-
paletta Moskovan-lähetystön raporttia N:o II. 5, tältä
päivältä.

<u>1. Sisäinen tilanne Venäjällä</u>	siv. 1.
<u>2. Puola ja Neuvostoliitto</u>	" 5.
<u>3. Voikovin hautajaiset Moskovassa.</u>	" 7.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i ,
vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni va-
kuutuksen.

Moskovassa, 16 p:nä kesäkuuta 1927.

Pentti

Herra Professori
V. V o i o n m a a ,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m.y.m.,
y.m.
H e l s i n k i .

Sisäinen tilanne Venäjällä.

Neuvostohallitus elää varsin valkeata myrskyä. Viesti toisensa jälkeen kertoo poliittisista tappioista, kansainvälinen asema uhkaa palautua asteelle, jolta jo vuosia sitten pöstiin pois, ja omassa maassa tehdään kieltämättä myyräntyötä sitä vastaan. Mutta neuvostohallitus on monissa taisteluissa karaistu eikä se tietenkään jää vastauksia vaille. Sen aseina ovat julkeat, agitatoriset nootit ulkomaisille hallituksille, salainen kiihoitus ulkomaille ja kotimaassa hirvittävä terrori.

Kiinassa saatu poliittinen tappio oli kovin katkera huolimatta siitä että sitä koetetaan peittää Kiinan vallankumouksen hyväksi pidetyillä palopuheilla, jotka ovat muuttuneet yhä ontommiksi ja joutavammiksi. Erinomaisen esimerkin tarjosivat tässä suhteessa jo viime neuvostokongressissa pidetyt puheet ja lehtien kirjoituksista saa lisää todistuksia. Kommunistien oma sisäinen oppositio käyttää Kiinassa kärsittyä tappiota rajusti hyväkseen johtavaan suuntaan kohdistetun arvostelun pohjana. "Ovatpa nämä opponentit iljenneet sanoa", kirjotti eräs lehti, "että johtavan suunnan Kiinan politiikka vie Neuvostoliiton perikatoon." Ennen pitkää tuli lisäksi toinen isku: Englanti katkaisi diplomaattiset suhteensa Neuvostoliittoon. Pauhatkoot Kremlin herrat miten tahansa, tosiasia on että Englannin teko oli pelottava isku, sillä se horjutti tavattomasti Neuvostoliiton kansainvälistä asemaa. Tätä tappiota eivät kykene korvaamaan ne valtiot, jotka ovat enemmän tai vähemmän avoimesti kiiruhtaneet todistamaan jatkuvaa ystävyyttään nähtävästi voidakseen hyötyä Englannin lopultakin otettua "kätensä irti Neuvostoliitosta". Taloudellisesti ei puheena oleva tapaus vielä näy julkisuudessa vaikuttaneen, eivätkä nämä seuraukset niin äkkiä julkisiksi tulekaan. Se ilmapuntari, joka muualla maailmassa ensi sijassa tämäläiset poliittiset tapaukset kuvastaa, nim. rahan kurssi, on täällä ilmeeton, sillä, kuten tiedetään, neuvostorahan ulkomaista kurssia pidetään keinotekoisesti yllä. Kuulin kyllä Saksan asiainhoitajalta, että täällä n.s. mustassa pörssissä dollari on viime aikoina huomattavasti noussut, mutta sellainen ilmiö kuuluu aikaisemmin joskus sattuneen ilman että olisi voitu havaita sen perustuneen mihinkään poliittiseen seikkaan. Jotkut tšekäläiset pikkukeinotelijat siellä oman henkensä kaupalla puuhailevat.

Mutta taloudellisia vaikeuksia välien rikkoutuminen Englannin kanssa varmasti tulee aiheuttamaan, ellei jotain keinoa taloudellisten suhteiden jatkamiseen löydetä. Neuvostoliitossa kyllä puhutaan siitä, että ne siirtävät kauppansa muihin maihin, ja ne vähät tilaukset, joita rahan puutteessa voidaan tehdä, saadaan kyllä varmasti jonnekin sijoitetuiksi. Mutta yhtä helppoa ei ole sijoittaa muihin maihin niitä myyntejä, jotka Neuvostoliitto on tehnyt Englantiin ja jotka sen taloudelle ovat välttämättömiä, sillä vähenemistä vleinissä Neuvostoliiton talous valvoin kestää. Puhellessani erään tšekäläisen sovjetvirkaallijan kanssa näistä asioista, hän kuvaavaa kylläkin, huomautti, että näistä asioista voidaan kyllä sopia Englannin kanssa, järjestetään niin että kauppa käy, vaikkei nootteja vaihdeta. Miten käynee, sen ehkä lähainen tulevaisuus osoittaa.

Ruplan sisäisen ostoarvon suuri aleneminen on jo kauan huolestuttanut tšekäläisiä finanssipolitikoita ja pohdinnan tuloksena oli, että hinnat on saatava alenemaan. Tähän alettiin pyrkiä aitodoktrinäärisellä tavalla: hallinnollisella määräyksellä. Määrättiin että hintoja on alennettava 10 prosentilla kesäkuun 1 päivään mennessä. Tämä tapahtui jo kolmannen kerran noin puolentoista vuoden aikana. Nyt nähdään jo, ettei tulos ^{ole} (sen parempi kuin ennenkään, vaan yritys on nytkin mennyt karille. Lehdissä näkee kertomuksia siitä, miten kauppiat, olkoet sitte yksityisiä, osuuskauppoja tai trusteja, määräystä toteuttavat; ja vielä enemmän esimerkkejä sekä kuvaavampia kuulee yksityisiltä. Jalkinekauppa alentaa 15 prosentilla sellaisien korukenkien hintoja, joita ei kukaan osta, jakorottaa 5 prosentilla käyttökentien hintoja, jolloin tulos on yleisesti katsoen 10 prosentin alennus. Toiset yksinkertaisesti korottavat hinnat ensin ja alentavat ne sitte. Sellaisissa tapauksissa, jolloin esim. tehtaiden työväelle annetaan osa palkasta tavarana eikä siis käteistä maksua tapahdu, ei kuulema ollenkaan yritetäkään alentaa hintaa. Koko tämä hintain alennuskampanja on ollut nytkin ilveilyä eikä se suinkaan ole kohottanut ruplan ostoarvoa. Onko se kohottanut neuvostohallituksen arvoa, se on yhdentekevä, sillä arvonannolle tämä diktatuuri ei perustu.

Poliittisesti tuntuu sisäinen tilanne olevan nykyään pelottava, ja se on sitä masentavampi, kun sitä ei missään havaitse julkisesti. Hälyyttävimpinkin uutisten ilmaantuessa lehtiin, kuten esim. Englannin rikkoessa välinsä tai Volkowin murhan tapahduttua, ei kadulla liikkavassa yleisössä havaitse mitään vaikutuksia tästä. Korkeintain

luetaan lehtiä vähän tavallista enemmän, mutta muuten on kaikki yhtä apaattista kuin konsanaan. Jonkun tunnin päästä ilmestyvät sitte kaduille komennetut mielenosoituskulkeet, jotka huutavat hyväksymistä virallisille puhujille. Yhtä vähän näkee minkäänlaista merkkiä siitä mitä tapahtuu, kun ihmisiä vangitaan sadoittain. Suuret massat kulkevat rauhallisina jokapäiväisissä askareissaan, oikeauskoiset kommunistit pitävät tilannetta hyvänä, ja poliittisesti toisin ajattelevat kätkeytyvät pelkoineen odottamaan G.P.U:n komennuskuntaa.

Olisi mahdoton uskoa, että kaikessa hiljaisuudessa niinkin paljon käydään taistelua hallitsevia vastaan, ellei hallitus itse antaisi luetettavia tietoja. Useimmille ~~kuusi~~ oli hämmästyttävää lukea esim. hallituksen ~~kuusi~~ t.k. alkupäivinä julkaisemaa tiedenantoa, johon oli koottu pitkä sarja tietoja terroristisista teoista hallitusta vastaan. Sitävastoin oli täällä totuttu sentapaisiin julistuksiin kuin t.k. 9 päivänä ~~kuusi~~ päivätty// luettelo niistä, jotka oli sinä päivänä tuomittu kuolemaan ja teloitettu. Niinkuin olen toisessa yhteydessä ministeriölle ilmoittanut, haalittiin tämä Voikoville uhrattu hekatombi nähtävästi kokoon suurella kiireellä osaksi G.P.U:n hallussa ennestään olleista, osaksi varta vasten vangituista henkilöistä, joista jotkut, kuten tunnetun Narishkin-perheen jäsen, haettiin samana iltana ~~perheensä~~ luota ja teloitettiin pari tuntia myöhemmin. Te-
toteuttaa/
loitutus ~~kuusi~~ muuten aikaisemman lausutun uhkauksen, että jokaisesta sovjettilaisen hengestä menee niin ja niin monta "vastavallankumouksellista" henkeä.

Voikovin murhan jälkeen on G.P.U. ollut kuumeisessa työssä, vaikka virallisten julistusten puutteessa sen työn tuloksista tietysti on mahdoton saada varmuutta. Huhut ovat peloittavia. Kerrotaan Butyrkan vankilan tulleen tyhjennetyksi, jotta saataisiin tilaa uusille, joiden lukumäärän toiset sanovat puoleksitoista tuhaneksi kaikkiaan, toiset useaksi sadaksi samana yönä vangituksi. Missä totuus on, on mahdoton tietää. Vangitut kuuluvat olevan, sanotaan, suureksi osaksi henkilöitä, joita täällä kuvaavasti sanotaan "entisiksi ihmisiksi" tarkoittaen tällä entisten sivistyneitten sukujen jäseniä. Sanotaan joukossa olevan joitakin n.s. "spetsejä", henkilöitä, joita sovjetivirastojen on ollut pakko ottaa palvelukseensa heidän asiantuntemuksensa vuoksi. Nimeltä on mainittu esim. toinen neideistä Stahovitsh, mutta varmuutta ei ole. Sensijaan on varmuus siitä, että lähetystön venäläinen konekirjoittajatar vangittiin toissayönä. Hänen sulhasensa, tšekäläisissä kunnallisissa laitoksissa palveleva insinööri

oli edellä mainitun Narishkinin ystävä ja oli mennyt hänen luokseen viemään erästä takauspaperia, jonka Narishkin tarvitsi voidakseen hakea lupaa katukaupusteluun. Hän oli sattunut tulemaan juuri onnettoman yhdeksännen päivän iltana ja tuli tietysti vangituksi. Kun koti-tarkastus toimitettiin insinöörin kotona, sattui morsian olemaan siellä ja joutui kiinni. Määrittäkoon että olen komisariaatissa koettanut tehdä, mitä olen voinut hänen puolestaan, vaikka minun on ollut pakko huomauttaa, ettei lähetystö tietenkään ota vastatakseen siitä, mitä hän yksityiselämässään on tehnyt tai jättänyt tekemättä. Onkin selitetty olevan "todennäköistä", ettei tapaus ole vaikea.

Suuri kysymys on nyt, lamautuuko sovjetia vastaan taistelevien voimat tästä vai eivätkö. Siinäkin ^{suhteessa} huhut paljon kertovat, mutta ovat tietysti, jos mahdollista vielä epäluotettavampia kuin edelliset. Kuiskaillaan: jotain tapantuu, varmasti ja pian, tulee vastavallankumous, juutalaiset ovat pelolissaan ja valmistautuvat pakenemaan maasta, ulkomaalaisia alkaa jo poistua, pankeissa ~~xxxx~~ vallitsee paniikki. Tämantapaista kuulee loppumattomiin, mutta viisainta on olla ~~xxxx~~ siihen huomiota kiinnittämättä. Varmasti se ei todista mitään muuta kuin että yhteiskunta on säikähtänyt, mutta sellaiseenhan tässä valtakunnassa on jo ammoin totuttu.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti

N:o II. 5.

Puola ja Neuvostoliitto.

En ollut tavannut Puolan täkäläistä lähettilästä Voikovin murhan jälkeen muuta kuin ohimennen asemalla, jossa olin ~~XXXX~~ diplomaattikunnan mukana ruumista vastaanottamassa. Eilen menin vartavasten hänen luokseen saadakseni kuulla, millä kannalla Puolan ja Neuvostoliiton suhteet nykyisin ovat.

Ministeri Patek kertoi, ettei hän yleensä enää näekään Stomonjakovia vaan Litvinowin. Tämä merkitsee, ettei non-agressiosopimuksesta ollenkaan puhutakaan, eikä hän ajatellut siihen lähiaikoina omasta puolestaan kajota. Litvinowin hän sen sijaan tapaa usein, mutta tällöin on kysymys oikeudenkäynnistä Voikovin murhaajaa vastaan.

Aluksi oli ollut riitaa siitä, saavatko neuvostolaiset tavalla tai toisella olla mukana alustavissa kuulusteluissa. Jos oikein ymmärsin, selitti Patek että heidän lakiansa mukaan sovjetin edustaja saisi seurata tutkimuksia vain siinä tapauksessa, että sovjet esiintyisi kantajana. Sitä he eivät tahdo, mutta ovat silti tyytymättömiä, kun eivät saa seurata tutkimuksia. Toinen ristiriitoja herättänyt kysymys koskee tuomioistuinta. Aluksi oli Litvinow lausunut sen toivomuksen, että asia annettaisiin erikoistuomioistuimelle, mutta sanoi Patek lausuneensa, ettei tämä hänen mielestään ole viisasta. Sovjet oli kuitenkin sitä halunnut ja siten oli asia järjestetty. Mutta tämänkin kautta rajoittunee sovjetin mahdollisuus esiintyä oikeudenkäynnissä ja siitä he nyt eivät pidä. Aluksi he olivat esittäneet asian kuin tyytyväisinä, ikäänkuin ylpeinä olisi erikoistuomioistuin pantu toimeen erityisesti tämän tapauksen johdosta, mutta sittemmin he alkoivat väittää, että niin on tehty jotta heidän mahdollisuutensa ajaa Voikovin asiaa tulisi rajoitetuksi. Patek käsitti heidän menettelevän tällä tavalla, jotta säilyisi riidan-aiheita Puolan kanssa.

Murhan johdosta sovjet on vielä vaatinut ankarampia toimenpiteitä Puolassa oleskelevia emigrantteja vastaan. Tätä asiaa ei Patekin mukaan vielä ole käsitelty sen enempää. Hän sanoi huomauttaneensa hallitukselleen, että Ranskalla on taannoin ollut samanlainen tapaus käsillä, kun Italia vaati toimenpiteitä Ranskaan paenneita fasismin vastustajia vastaan. Tästä Ranskan vastauksesta olisi saatava selko, koska se antaisi oivallisen esimerkin. Hän odotti juuri tänään eri-

koislähettiä ulkoministeriöstään. Lähetin piti tuoda joitakin kysymyksiä hänen vastattavakseen / joista kysymyksistä hänellä ei vielä ollut mitään tietoa /, hänen piti ne käsitellä, ehkä neuvotella niiden johdosta Litvinowin kanssa, lähetin viedä vastaus Varsovaan ja vasta sitte oli Puola vastaava sovjetin viimeisimpään noottiin, jonka sisällyksestä tänä päivänä saapuva sanomalehtikatsauksemme antaa tiedon.

Puolan lähetystö on muuten mitä ankarimman valvonnan alaisena. Sensijaan että muiden lähetystöjen edessä seisoo tavallinen miliisi, on Puolan lähetystön läheisyyteen asetettu muutamia kiväärillä aseistettuja G.P.U:n joukkoihin kuuluvia sotilaita, joista yksi seisoo aivan sisäänkäytävän vieressä. Minne hyvänsä lähettiläs meneekin, aina on hänen kintereillään aivan avoimesti vartioloita. Nimettömässä kirjeessä oli hänelle ilmoitettu, että vartiointi tapahtuu hänen hyväksensä, koska "Englanti, joka kaikkialla koettaa saattaa neuvostohallituksen vaikeaan asemaan, helposti voi toimittaa hänet murhatuksi." Myöskin ~~muita~~ nimettömiä uhkauskirjeitä hän on saanut, m.m. erään, jonka kirjoittaja ilmoittaa kunnioittavassa sävyssä ja ystävällisesti, että hän tulee heittämään pommin /joka hänellä jo on Moskovassa / ministerin makuuhuoneeseen ja "sitte me kuolemme yhdessä." Ministeri Patek oli rauhallinen ja reipas.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti.

N:o II. 5.

Voikovin hautauksesta Moskovassa.

Uteliaasti odotettiin Moskovan diplomaattikunnassa, minkälaisiksi Voikovin hautaus oli muodostuva ja oliko diplomaattikunta tuleva pakoitetuksi olemaan läsnä koko tässä menossa ja kuulemassa siellä pidettäviä, ulkomailta arvatenkin soimaavia palopuheita. Juhlamenot voitiin pitää verrattain myöhään illalla, koska ruumis oli saapuva Varsovasta vasta klo 4,30 i.p. Lopulta saapui dipl.-kunnan vanhimpana ~~nykyisin~~ nykyisin, Saksan ja Ranskan suurlähettiläiden poissaollessa, toimivalta Japanin suurlähettiläältä ilmoitus, että sovjet pitää asemalle ruumista vastaanottamaan saapumista diplomaattikunnan puolelta osanottona koko hautausmenoon. Lisäksi ilmoitti suurlähettiläs, että Japanin suurlähetystö nostaa lipun puolitankoon hautauspäivänä.

Kullekin lähetystölle lähetettiin komisariaatista kaksi pääsykorttia asemalle ja samalla annettiin tarkat ohjeet, mitä katuja myöten oli sinne ajettava. Aseman kaikki ympäristöt olivat mitä ankarimmin vartioidut, sotilaita joukottain kaikkialla pitämässä ihmisjoukkoja katuvierillä. Lähetystön lippu autossa ei auttanut mitään vaan piti tuontuostakin esittää lupakorttinsa ~~pitä~~ lähtäkseen katuja eteenpäin. Yleisön esiintyminen oli rauhallista ja tyyntä.

Asema itse oli melkein tyhjä. Paitsi diplomaattikuntaa ei vastaanottamaan saapuneita henkilöitä ollut kovinkaan paljoa, tuskin sataa. Diplomaattikunnalle osoitettiin paikka, jossa sotilasrivi esti pääsemästä eteenpäin pitkin asemasiltaa. Niinpä kävikin, että kun juna seisautui, ei ruumisvaunu tullutkaan varsin lähelle niin ettemme nähneet arkun junasta ottamisesta mitään, lukuunottamatta Puolan lähetystöä, joka vei suuren komean sepeleen, ja Japanin lähetystöä, joka vei diplomaattikunnan sepeleen. Soittokunnan soittaessa suoritettiin sepeleiden lasku ja ennen pitkää alkoivat sotilaat kantaa seppel^eitä pois. Niitä oli noin 75. Vindoin arkku lähestyi olkapäillä kannettuna, kantajista ensimmäisenä Litvinow. Arkun jälessä kulki omaisia ja sovjetin johtohenkilöitä y.m., joukossa Trotski. - Tämän jälkeen poistuimme ja ruumisvaunu lähti sotilaiden reunustamia katuja pitkin Punaiselle torille, jossa hauausmenot s.o. puheet pidettiin iltamyöhään.

Moskovassa, kesäkuun 16 päivänä 1927.

P. M. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C18.

ASIA:

V.a. Asiamiehittäjä Westerlundin rap. no 6.

Moskova.

14/7-1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

N:o 1094.

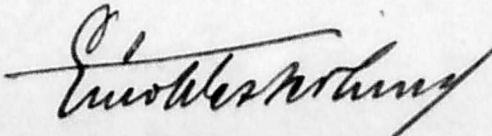
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
№ 47/455 Sal. D. 1927		
16/7 27	to	Liit. 3.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
S a l a i n e n .		

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia № II:6 tältä päivältä: Suomen hallituksen kirjelmä Kansainliiton pääsihteerille kesäk. 15p:ltä ja Sovjet.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, heinäkuun 14päivänä 1927.

V.a. asiainhoitaja

H e r r a P r o f e s s o r i
V ä i n ö V o i o n m a a ,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri y.m., y.m.,
y.m.
H e l s i n k i .

Suomen hallituksen kirjelmä Kansainliiton pääsihteerille
kesäk. 15p:ltä ja Sovjet.

Heinäk. 6p. oli tšekäläisissä lehdissä seuraava Tas-
sin uutinen, joka 5:nneille päivälle päivättyä oli lähe-
tetty Berlinistä:

Kansainliiton neuvoston sihteeristö on julkaissut
Suomen hallituksen kirjeen Kansainliiton neuvostolle
kesäk. 15p:ltä. Suomen hallitus huomauttaa vaikeuksis-
ta, joita kohtaa hyökkäämättömyyssopimusten teko val-
tioiden kanssa, jotka eivät kuulu Kansainliittoon ja
jotka periaatteessa torjuvat Liiton kaiken sekaantu-
misen asioihin.

Suomen hallitus ehdottaa, että kaikki ne Kansain-
liiton jäsenet, jotka ovat samanlaisessa asemassa kuin
Suomi ja jotka aikovat sitoutua pidättymään hyökkäyk-
sestä, olipa se mitä laatua tahansa, tekisivät kes-
kenään erityisen sopimuksen. Tämä sopimus Suomen mieles-
tä helpottaisi Kansainliiton tehtävää määritellä, kuka
on hyökkäävänä puolena, minkä seikan sodan sattuessa
tulee, kuten tunnettua, olla lähtökohtana kaikille toi-
menpiteille Liiton puolelta.

Vaikka Suomen hallituksen kirjeessä ei mainitakaan
Neuvostoliittoa, niin poliittisissa piireissä kuitenkin
katsotaan, että kirjeessä epäilemättä tarkoitetaan Neu-
vostoliittoa.

"Vossische Zeitung" kirjoittaa: "Kirje ehdottomasti tee-
kee sen vaikutuksen, että Neuvostoliittoa vastaan kier-
toteitse aiotaan luoda valtioiden liitto, joka toista
tietä epäonnistui."

Olematta selvillä, mistä Suomen hallituksen kirjeestä
uutisessa oli kysymys ja mihin virallisiin tosiasioihin
moinen uutinen yleensäkin voi perustua, en kiinnittänyt
siihen aluksi sen vakavampaa huomiota, varsinkin kun tääl-
lä Kansainliittoa koskevista asioista useinkin on lehdissä
kaikenlaisia vääristelyjä, joille ei anneta sen suurempaa
merkitystä. Lehtileikkeleiden mukana lähetin uutisen Minis-
teriölle heinäk. 7p:n kuriiripostissa.

Heinäk. 7p. "Pravda" ja "Rabotshaja Gasetta" kommentoivat
uutista, edellinen uutiskatsauksessaan ja jälkimäinen pääkir-
joituksessaan, "Erityisessä sopimuksessa" "Pravda" oli näke-
vinään hyökkäämättömyyssopimuksen asemasta "hyökkäyssopimuksen"

Neuvostoliittoa vastaan ja alleviivasi, että aloitteen tässä "katalassa asiassa" on tehnyt Suomen sosialidemokraattien hallitus. Samanlaista neuvostovastaista yritystä uumosi myöskin "Rab. Gasetä", joka sanoi sen olevan osana Englannin hyökkäyksessä Neuvostoliittoa vastaan.

Näistä - sinänsä kyllä jokseenkin merkityksettömistä, mutta kuitenkin oireellisista lausunnoista saattoi päättää, ettei asia jää tähän, vaan että siihen varmaankin puututaan vielä jyrkevämminkin, ellei väärinkäsitystä, joka nyt jo näytti ilmeiseltä, saada selvitetyksi.

Samana iltana sain Ministeriön sähkösanoman N:o 110, joka valaisi asian ja jonka perusteella sen selvittely saattoi käydä mahdolliseksi. Oletamus, että "Ivestija" heinäk. 8p. jo ehtisi puuttua juttuun ja ehkä vaikeuttaa sitä, ei onneksi pitänyt paikkaansa.

Laadin Ministeriön sähkösanoman perustalla venäjänkielisen peruutuksen, jonka ^{perjantaina 8p.} ~~aioin~~ esittää Stomonjakowille sekä pyytää peruutuksen julkaisemista "Ivestijassa." Esittelyn takia Stomonjakow ei kuitenkaan voinut sinä päivänä ottaa minua puheilleen, vaan kutsui vasta lauantaina 9p. klo 2. Saadakseni, jos mahdollista, estetyksi "Ivestijan" lauantaina puuttumasta asiaan, menin, kun en Dobranitzkiakaan tavannut, Suomen asiain referentin Lipskin puheille, jolle annoin kirjoittamani peruutuksen ja pyysin häntä saattamaan Stomonjakowin tietoon asian, josta seuraavan päivän audienssissa aion hänelle puhua, jotta hän estäisi lehdet lauantaina kirjoittamasta siitä mitään. Lipski lupasi täyttää pyyntöni, samalla mainiten, että puheenaolevaan uutiseen komissariaatti on kiinnittänyt erikoista huomiota ja että toimenpiteitä sen johdosta on suunniteltu. Hän, Lipski, sanoi jo saaneensa määräyksen pysäyttää toimenpiteet juoksevilla poliittisissa asioissamme ja varustautua siihen, että Suomen ja Sovjetin suhteet kylmenevät. Lipski sanoi vielä, että Elvengrenin ja

Opperputin juttu - varsinkin jälkimäinen - painavat tässä yhteydessä aivan erityisesti ja että kaikki nämä asiat on komissariaatissa käsitetty Englannin lisääntyneen vaikutusvallan yhte-näiseksi ilmennysmuodoksi Suomessa.

Tutkittuani esittämäni peruutuksen Lipski omasta puolestaan lausui olevansa iloinen, että berliniläinen uutinen osoittautui perättömäksi, sekä arveli, että peruutus julkaistaan kernaasti, mutta vasta sunnuntain lehdessä, koska Stomonjakow epäilemättä ensin haluaa tutustua Kansainliiton sihteerille lähetetyn Suomen hallituksen kirjelmän tekstiin, jonka mainitsin aikovani antaa Stomonjakowille tiedoksi saatuani sen lauantain kuriiripostissa.

Keskustelun kuluessa, jolloin läsnä oli myöskin Sovjetin uusi Helsingin-ministeri Aleksandrowski, koetin todistella, miten aiheetonta on komissariaatin vetää enää esiin Elvengren-juttua, joka on jo kotva sitten lopullisesti likvidoitu, ja Opperput-juttua, jonka kanssa meillä ei ole mitään tekemistä. Viimeksimainitusta asiasta Lipski sanoi Sovjetilla olevan toisenlaisia tietoja ja huomautti erityisesti Kutepowin käynnistä Helsingissä (vrt. sähkösanomamme N° 161) sekä siitä, että Opperput on Helsingissä ollut pidätettynä.

Myöhemmin sain sitten Puolan ja Baltian osaston apulais-päälliköltä Karskilta puheliniilmoituksen, että Lipskille jättämäni peruutusteksti kernaasti julkaistaan heti "Isvestijassa", kun vain minä henkilökohtaisella kirjeellä esitän siitä pyynnön lehden päätoimittajalle.

Neuvoteltuani asiasta puhelimitse vapaaherra Yrjö-Koskisen kanssa lähetin heti peruutuksen "Isvestijan" päätoimittajalle, joka julkaisi sen seuraavana päivänä eli lauantaina 9p.(ks.liite N° 1)

Sevittuna aikana, klo 2 lauantaina, menin sitten Stomonjakowin puheille, mukanani jäljennös Kansainliiton sihteerille osoitetusta kirjeestä. Viittasin lehdissä olleeseen uutiseen ja "selityksemme" ja sanoin, että kaikkien väärinkäsitysten välttämiseksi halusin antaa hänelle tiedoksi paljonpuhuttuun kirjeen autentisen

tekstin. Olisihan surullista, lausuin, että kahden valtion väliset suhteet joutuisivat kärsimään ulkomailta kotoisin olevien perättömien tietojen vuoksi. Stomonjakow luki tarkkaavasti kirjeen tekstin ja sanoi heti, etteihän kirjeen sisällä ollenkaan mitään sellaista, mitä sen lehti uutisten mukaan piti sisältämän ja että näin ensi katsannolta kirje on ikäänkuin viaton eikä siitä käy esiin mitään "aloitetta" Suomen hallituksen puolelta. Hän sanoi olevansa kiitollinen, että sai tutustua kirjeeseen, jonka hän sanoi vielä tarkkaan tutkivansa ja senjälkeen vasta muodostavansa lopullisen mielipiteensä; mutta ennakkokäsityksensä hän lausui, että lehtien hälyytys on ollu ilmeisesti aiheeton.

Huomautin puolestani, että kirjeessä ei puhuta mistään "erityisestä sopimuksesta" eikä edes hyökkäämättömyyssopimuksesta -kaikkein vähimmin "hyökkäyssopimuksesta", kuten "Pravda" on suvainnut lausua, - joten mainitun lehden sisunpurkaukset "katalasta asiasta" jäävät omaan arvoonsa. Tähän Stomonjakow vastasi, että Neuvostoliiton "eräissä poliittisissa piireissä" on todella oltu sitä mieltä, että berliniläinen uutinen hyvinkin voi olla todenperäinen ja että Suomen hallitus hyvinkin saattaa luulla voivansa neuvotella neuvostohallituksen kanssa Geneven kautta; sillä nykyisten poliittisten konjunktuurien vallitessa kaikki voi olla mahdollista; hiinpä myöskin uudet yritykset balttilaisen liiton muodostamiseksi. Kysyin, uskoisiko Stomonjakow tosiaankin, että Suomen nykyinen sosialidemokraattinen hallitus ryhtyisi tällaiseen liittohankkeeseen, mihin vastaukseksi hän vain kohautti olkapäitään.

Vielä tutkittuaan kirjelmää Stomonjakow kysyi, saako sen julkaista, mikä ehkä olisi hyödyllistä. Sain, etten voi antaa julkaisuun suoranaista lupaa; olen antanut hänelle kirjeen epä- tai puolivirallisesti tiedoksi, ja hän voi mennellä oman harkintansa mukaisesti. Lisäsin kuitenkin, että jos Kansainliiton sihteeristö, kuten lehti uutisessa sanotaan, on kirjeen julkaissut, niin sitä ei voitane pitää salaisena; eihän sen sisällössäkään ole mitään salattavaa.

Stomonjakow vielä sanoi kummastelevansa, mistä lähteistä moiset lehtiutiset oikeastaan voivat olla peräisin. Vastasin tähän, että ehkä ne ovat samankaltaisista lähteistä, kuin äskettäinen uutinen, joka koski noottienvaihtoa Elvengren-asiasta. -Mutta sehän oli peräisin Lontoosta, huomautti Stomonjakow, - ja tämä taas on Berlinistä. - Molemmissa paikoissa on mielikuvitusrikkaita raportteja, vastasin.

- Niin, lausui Stomonjakow, ikäänkuin mietteissään, ne siis kaikin tavoin koettavat saada meidät riitaan keskenämme. Tämä on Suomenkin hallituksen hyvä panna merkille.

Ketä Stomonjakow tarkoitti "niillä" tai "heillä", sitä hän ei lausunut julki.

Keskustelu asiasta päättyi tähän, ja Stomonjakow rupesi kyselemään vaalimme tuloksista.

Lopuksi hän vielä kiitti kirjeen tiedoksiannosta ja huomautti, että asia siten ehkä voitaneen katsoa selvitettyksi.

X

Saattoi pitää varmana, että kaikkitietävä "Sovremennik" vielä ottaa pohtiakseen asiaa muodossa tai toisessa. Niin kävikin. "Sovremennikin" lausunto, jonka Ministeriölle sähköitin (N:o 63), tuntuu edelläselostettujen keskustelujen jälkeen kieltämättä varsin tutunomaiselta.

Voihan olla mahdollista, vaikka en puolestani sitä luulisi, että täällä vielä jollakin tavalla palataan asiaan, kun kirjeen teksti on tarkkaan tutkittu ja ehkä julkaistu. Mutta pahan-suopaiselle hyökkäilylle kimppuumme tämän asian vuoksi tuskin on enää pohjaa.

X

Senjälkeen kun edelläoleva jo oli kirjoitettu julkaisi "Istvestija" (12/VII) kirjeen tekstin (liite 2). Selittävässä huomautuksessaan lehti ensin sanoo, että Suomen hallituksen kirje Kansainliitolle, joka kirje koskee "välitystuomiomenettelyä ja valtion turvallisuustakeita", on, kuten tunnettua, saanut risti-

riitaista valaistusta Europan lehdissä. Todeten, että kirjeen teksti äskettäin on julkaistu ja että kirje on vastauksena K.Liiton pääsihteerin noottiin, jossa tämä ilmoittaa K.Liiton neuvoston kehoittavan Liiton jäseniä soveltamaan käytäntöön sovintotuomiomenettelyä ja riitaisuuksien rauhanomaista ratkaisua koskevia periaatteita, lehti huomauttaa, että Suomen hallitus on katsonut tarpeelliseksi esittää eräitä mielipiteitä mainittujen periaatteiden käytännöllisestä soveltamisesta.

Mitään muita kommentaarioita kirjeen johdosta lehti ei tässä yhteydessä esitä.

Heinäk. 13p.

Nyttemmin on Stomonjakow (ja hänen kollegansa) nähtävästi hyvinkin tarkkaan tutkinut kirjeemme Kansainliiton pääsihteerille ja muodostanut "lopullisen mielipiteensä", joka melkoisesti modifioi hänen ennakkokäsitystään asiasta. Tänäpä (13/VII) nimittäin on "Ivestijassa" pääkirjoitus, jossa kirje saa osakseen seikkaperäisen analyysin ja arjostelun, jota - sen säädyllyisestä muodosta huolimatta - suinkaan ei voi sanoa meille ja asialle suopeaksi (Liite 3).

Käydessäni tänään Dobranitzkin luona (hän kutsui minut kuulemaan ilmoitustaan vangituista kansalaisistamme) huomautin hänelle "Ivestijan" kirjoituksesta ja lausuin ihmettelyni, että siinä esitetyt mielipiteet niin suuresti poikkeavat Stomonjakowin ennakkomielipiteestä. Dobranitzki sanoi, että Suomen hallituksen kirje on stilisoitu niin hämärästi ja siinä on puhuttu asioista niin peitetysti, että ensi katsannolta kirje todella näyttää aivan viattomalta. Mutta kun siihen tarkemmin tutustuu, niin käy esiin kardinalikohta, jota ei voi sanoa ystävälliseksi Neuvostoliitolle ja joka on siinä, että Suomen hallitus halua saada Neuvostoliiton a priori leimatuksi hyökkääjäksi, vaikka Suomi itse provosoisikin sodan. Hän alleviivasi, että neuvostohallitus on m.m. Suomelle (rajarauhan turvaamista koskevan

sopimuksen allekirjoittamisen yhteydessä) antanut deklaration, jonka mukaan neuvostohallitus pitää sodanjulistuksena jokaista "bandiittihyökkäystä" Neuvostoliiton alueelle. Jos nyt oletetaan, että tällainen hyökkäys tapahtuu (mitä hän piti mahdollisena ainakin Puolaan nähden, jolle myöskin on annettu analoginen deklaratio), niin Suomen hallituksen kannan mukaisesti Neuvostoliitto, katsoessaan hyökkäystä sodan julistukseksi, ilman muuta selitetään hyökkääväksi puoleksi ja sen suhteen ryhdytään kaikkiin Kansainliiton paktin edellyttämiin toimenpiteisiin. Tosin hän huomautti - olisi Kansainliiton neuvostolla, Suomen hallituksen kirjeen mukaan, oikeus "d'en décider autrement, s'il trouve ultérieurement, que pareille présomption n'est pas valable dans le cas donné", mutta kun ottaa huomioon Kansainliiton konsiston hitauden, niin tämän mahdollisuuden merkitys supistuu mitättömiin.

Näinollen - jatkoi Dobranitzki - esim. Suomi milloin tahansa voisi saada aikaan sodan Neuvostoliiton ja "koko maailman" välillä - ja Neuvostoliitto aina katsottaisiin hyökkääväksi puoleksi. Sille seikalle, että Suomen hallitus edellyttää Suomen ja muiden sen asemassa olevien maiden "renoncer solennellement à toute agression" j.n.e., Dobranitzki ei sanonut antavansa mitään käytännöllistä merkitystä; silloinhan takuusopimuksia ei tarvittaisikaan! Mutta tällaiset sitoumukset toden tullen jäävät aina vain paperille.

Edelleen Dobranitzki arveli, että Suomen hallituksen kirjelmän tekstin laatija, joka epäilemättä on ollut juristi, on niin ovelasti esittänyt asian, että itse Suomen hallitukseen (!) ehkä ei ole havainnut, miten vaaralliseen asiaan se on puuttunut ja miten epäystävällisen teon se on tullut tehneeksi Neuvostoliittoa vastaan.

Puolestani väitin Dobranitzkin todisteluja mielivaltaisiksi ja yksipuolisiksi sekä huomautin, että kirje on laadittu tietenkin lähinnä meidän omaa turvallisuuttamme silmälläpitäen ja ettemme me luonnollisestikaan voi Moskovan kantaa pitää mitenkään itsellemme määrävänä. Huomautin edelleen, että meillä on täysi syy ajaa turvallisuusasiaamme mitä tarmokkaimmin ja nimenomaan juuri idästä uhkaavan vaaran vuoksi. Sillä sanoin joskin neuvostohallitus vakuuttaa rauhanrakkauttaan ja valmiuttaan kaikkien mahdollisten riitojen rauhanomaiseen ratkaisuun ja joskin se julkisesti on tehnyt pesäeron venäläisestä imperialisista ja valloitushalusta - minkä kaiken me tyydytyksellä olemme ottaneet huomioon - , niin me Suomessa valitettavasti kuitenkin olemme tulleet havaitsemaan, että se on vain yksi puoli asiasta. Meillä on ollut toisaalta ylenmäärin tilaisuutta todeta, miten Neuvostoliiton alueelta käsin samanaikaisesti on käynnissä mitä tarmokkain työ Suomen hallitusvallan ja yhteiskunnallisen järjestyksen kukistamiseksi sekä Suomen muuttamiseksi neuvostovaltioksi; miten suomalaisia koetetaan värvätä neuvostolaisiin sotakouluihin ja miten täällä olevasta laillistetusta keskustasta (Kominternistä) koetetaan saavuttaa vaikutus- ja määräämisvaltaa Suomen sisäisissä asioissa; miten punaisen armeijan joukkoosastojen taholta esitetään uhkauksia Suomea vastaan ja luvataan aseellista apua Suomen "köyhälistölle" fantastisen vallankumouksen toteuttamiseksi (Tästä D. pyysi todisteita, sanoen, ettei sellaista rankaisematta muka sallita). Mitä kaikki tämä lupaa Suomelle, sen Suomen kansa mainiosti tietää ison vihan ja v:n 1918 ajoilta.

Keskustelu, joka näin sukeutui, pyrki jo hipomaan asiattomuudenkin rajoja, mutta mielenmaltti säilyi kuitenkin. Dobranitzki tietysti torjui "syytökset" ja väitti, ettei Komintern ole sen kummallisempi laitos kuin Amsterdaminkaan internationale ja että neuvostohallitus kerhaasti sallii Kominternin siirtyvän vaikka

Suomeen, jos sille vain siellä taataan toimintavapaus; mihin vastasin, että esim. Saksa saattaisi olla parempi residenssi Kominternille.

Jatkettuamme tunnin ajan tällaista keskustelua (jossa figuroivat myös nimet Opperput ja Kutepow Kominernin vastapainona) unohdimme pääasian, nim. Kansainliitto-kirjeen; mikä suinkaan ei ollut enää vahingoksi.

Moskovassa, heinäkuun 13p. 1927.

Eurovesskolan

V.a. asiainhoitaja.

J.K.

Tänään käydessäni Stomonjakowin puheilla hän ilmoitti olevansa pakoitettu korjaamaan ennakkomielipiteensä ja sanoi kirjeen uudestaan luettuaan havainneensa, että siinä, vastoin hänen ensi lukemalta saamaansa käsitystä, olikin asiallisesti olemassa se "surullinen" kohta, johon "Voss. Zeitung" oli viitannut. Suomen hallituksen kantaa, että joku valtio olisi a priori julistettava "hyökkäyksen uhriksi", hän sanoi ennenkuulumattomaksi diplomatian historiassa.

Huomautukseeni, että kirjeen mukaanhan tällaisen julistamisen ennakkoehtona on juhlallinen sitoumus asianomaisen valtion puolelta hyökkäämättömyyteen, hän vastasi, että tuo sitoumus ei merkitse mitään, jos esim. kolmas valta ottaa sotilaalliseksi tukikohdaksi jonkun osan edellisen valtion alueesta.

Stomonjakow ilmoitti edelleen, että kirje on komissariaatin

juristien tutkittavana ja että heidän antamastaan lausunnosta riippuu, katsooko neuvostohallitus tarpeelliseksi vielä palata asiaan.

Huomautin, että minulla on syytä olettaa, että hra Aleksandrowski Helsingissä saa hallituksemme puolelta kaikki ne selitykset, jotka kantamme valaisemiseksi ehkä ovat tarpeen; mistä Stomonjakow sanoi olevansa kiitollinen.

Kysymykseeni, pitääkö Sovjet tätä asiaa Suomen ja sen välisenä konfliktina, Stomonjakow vastasi, ettei kysymyksessä ole konflikti, vaan epäystävällinen demonstratio Suomen hallituksen puolelta.

Moskovassa, heinäkuun 14p:nä 1927.

Eino Kivimäki

Liite 1 Moskovan - Liettystön raporttiin n^o

Разъяснение финляндской миссии в Москве.

Вследствие появившихся в прессе, сначала в германской («Фосинге Цейтунг»), а потом и в советской, неправильных сведений, касающихся одного письма финляндского правительства генеральному секретарю Лиги Наций, финляндская миссия в Москве сообщает, что указанное письмо является ответом на адресованную всем государствам — членам Лиги просьбу генерального секретаря дать заключение по поводу резолюции об арбитраже, безопасности и о мирном разрешении конфликтов, принятой последней ассамблеей Лиги Наций. В ответе финляндского правительства вкратце устанавливаются известные трудности в заключении рекомендуемых в резолюции договоров с государствами, не входящими в Лигу Наций и не признающими компетенции ее органов.

О какой-либо коалиции между какими-либо государствами не было никакой речи.

«Lestija» n° 154,

9/VIII 27.

Обращение финляндского правительства в секретариат Лиги Наций.

Письмо финляндского правительства в Лигу Наций относительно третейского разбирательства и гарантии государственной безопасности, как известно, получило противоречивое освещение в европейской прессе. Недавно опубликован текст этого письма. Оно было отправлено генеральному секретарю Лиги Наций 15 июня с. г. в ответ на ноту последнего с сообщением, что Совет Лиги Наций рекомендует членам Лиги применить в своей практике принципы третейского разбирательства и мирного регулирования споров.

Финляндское правительство сочло нужным высказать ряд соображений по поводу практического применения указанных принципов.

Нота опубликована полностью. В начале ноты имеется ссылка на текст письма генерального секретаря Лиги, и далее говорится:

«Финляндское правительство пользуется этим новым случаем, чтобы провозгласить свою искреннюю преданность принципам, исключительная важность которых была подчеркнута Собранием и Советом. Вместе с тем оно позволяет себе обратить ваше внимание на следующие соображения.

Как бы искренно ни было желание многих государств видеть проведенным в жизнь принципы, согласно которому все международные споры должны быть регулированы мирным путем, и в частности юридическими способами, существуют такие затруднения, устранение которых не под силу отдельному государству до тех пор, пока другие государства не расположены соблюдать то же правило. Финляндское государство, надеясь, что отношения этой страны со всеми другими государствами будут регулироваться на основе вышеуказанных принципов, встречает поэтому выраженное Собранием желание с самым большим удовлетворением.

Сношения между государством — членом Лиги Наций и государством не-членом могут представлять значительные затруднения. Может случиться, что не принадлежащее к Лиге государство окажется более или менее расположенным к заключению с членами Лиги договора, заключающего в себе некоторые гарантии о безопасности, но только при условии, что организации Лиги Наций не будут иным образом сотрудничать при проведении в жизнь договора. Отдельный член Лиги не располагает соответствующими средствами для борьбы с этой трудностью.

Финляндское правительство позволяет себе выразить некоторые соображения другого порядка. Тесная связь между третейским разбирательством в самом широком смысле этого понятия и безопасностью ясно вытекает из двух важных резолюций Собрания, принятых 25 сентября 1925 года и 25 сентября 1926 года. В первой из вышеуказанных резолюций Собрание заявляет, что нападение должно составить международное преступление. Во второй резолюции Собрание указало на положения локари-ских договоров, поскольку они, между

прочим, организуют через взаимную гарантию государств безопасность от всякого неprovocированного нападения, как на «могущие быть принятыми в число основных правил, долженствующих руководить иностранной политикой каждого цивилизованного народа». Употребленные выражения подчеркивают огромную и всегда практическую важность понятия нападения. В самом деле: чем более государство расположено прибегать исключительно, поскольку это зависит от него, к мирным способам для защиты своих прав и интересов, тем более является справедливым давать ему возможность пользоваться преимуществами, принадлежащими жертве нападения согласно статуту и намерениям протокола 1924 года. Чем больше проявляется во внешней действительности желание государства вести, поскольку это зависит от него, политику, соответствующую данным принципам, тем более должно быть легко установить по отношению к нему правила, касающиеся определения нападения, так как это определение является краеугольным камнем всякого коллективного действия в случае войны. Осуждение или даже приращение агрессивной войны останутся недействительными до тех пор, пока не удастся, по крайней мере для некоторых случаев, установить правила касательно способа определения того, кто является нападающей стороной.

Можно предполагать, что некоторые государства были бы расположены к торжественному отказу от всякого нападения, к принятию на себя обязательства подвергаться, поскольку это зависит от них, все свои споры мирному организованному регулированию, а также в случае войны руководствоваться призывом Совета о прекращении военных действий через перемирие, — все это при условии, что каждое из вышеупомянутых государств, будучи вовлечено в войну, должно а priori рассматриваться как жертва нападения, с сохранением за Советом возможности решить иначе, если последний найдет впоследствии, что это предположение неприменимо в данном случае. Вследствие этого представляется возможным для защиты государств, готовых принять на себя вышеуказанные обязательства, установить систему, могущую обеспечить им преимущества указанного порядка в качестве эквивалента за обязательства, которые они были бы расположены принять на себя либо в своих собственных интересах, либо в интересах всего международного общения.

Финляндское правительство приветствует с благодарностью возможность воспользоваться добрыми услугами Совета для заключения соглашений, могущих дать эффективность принципам и намерениям статута, и считает полезным настаивать на вышеизложенных пунктах, каковые, между прочим, входят в рамки резолюций Собрания 1925 и 1926 гг.».

Нота подписана министром Вайло Вайонмаа.

"Isvestijan" pääkirjoitus 13/VII "Viekas mekaniikka."

Neuvostoliiton ja muiden maiden yleinen mielipide kiintyi tietoihin/askettiin/Suomen hallituksen Kansainliitolle lähettämästä kirjeestä, joka koski kysymystä takuusopimuksista valtioiden kanssa, jotka eivät ole Kansainliiton jäseniä. Näiden tietojen perusteella saatiin se vaikutelma, että Suomi uudella tavalla herättää tutun kysymyksen kollektiivisista takuusopimuksista Neuvostoliiton kanssa, jonkunlaisen "yhteistakuun" aikaansaamisesta neuvoteltaessa Neuvostoliiton kanssa näistä asioista. Sittenkin Suomen Moskovan-lähetystö antoi selityksen, jossa perumettiin tiedot Suomen suunnitelmista sovjetvastaisen koalition muodostamiseksi, mutta joka valitettavasti ei antanut tyhjentävää informatiota itse asiasta.

Eilen meillä oli tilaisuus julkaista Suomen Kansainliiton pääsihteerille osoittaman kirjeen teksti. Meidän on pakko todeta, että tämän alkuperäisen tekstin julkaisemisella "diplomaattinen sumu" sen kysymyksen ympäriltä, joka koskee takuusopimusten tekoa "Kansainliittoon kuulumattomien" valtioiden kanssa, ei suinkaan ole haihtunut. Päinvastoin, nootin "hienostuneen" tyylin taakse kätkeytyvä sävy, argumentointi ja, ennen kaikkea, sisältö aiheuttaa vakavaa huolestumista sen asian vuoksi, joka koskee takuusopimusten tekoa Itä-Europassa, sopimusten, jotka ovat niin välttämättömiä yleisen rauhan turvaamiseksi.

Juuri tämän seikan vuoksi meistä näyttää hyödylliseltä tarkoin analysoida mainittu asiakirja. Koetamme huolellisesti selvittää, mikä on se ajatusten kulku, joka on saanut ilmaisunsa Suomen hallituksen kirjeessä Kansainliitolle, ja mitä käytännöllisiä johtopäätöksiä tässä kirjeessä esitetty Suomen hallituksen aate aiheuttaa.

Koko kirje on omistettu niiden muka vaikeuksien selostamiselle, jotka liittyvät siihen seikkaan, etteivät muutamat valtiot täysin hyväksy Kansainliiton neuvostoa ja yleiskokousta "elähdyttäviä" aatteita. Heti todettuaan kansainvälisten riitaisuuksien rauhanomaista

ratkaisua, " varsinkin juridisin keinoin," koskevaan periaatteiden tärkeyden Suomen hallitus kiiruhtaa ilmoittamaan, että on sellaisia valtioita, jotka eivät ole taipuvaisia noudattamaan näitä periaatteita. Liiton yksityiset jäsenet eivät voi suoriutua niistä Suomen hallituksen käsityksen mukaan suurista vaikeuksista, jotka aiheutuvat siitä, että " Liittoon kuulumaton valtio," vaikkakin se on taipuvainen tekemään sopimuksen, joka sisältää eräitä (?) turvallisuustakeita, mutta ehdolla, etteivät Kansainliiton elimet myötävaikuta tässä asiassa. Suomen hallitus ei vaivaudu selittämään ennen kaikkea, miksi sen mielestä muuan " Liittoon kuulumaton valtio" on taipuvainen antamaan vain eräitä turvallisuustakeita. Mikäli tiedämme, tämä "Liittoon kuulumaton valtio" on osoittanut riittävää valmiutta tekemään puolueettomuudesta ja hyökkäämättömyydestä takuusopimuksen, joka sisältää täysin riittävät takeet sopimukseen osallisten turvallisuudesta. Puhumme täsmällisemmin. Kansainliitolle lähetetyn suomalaisen kirjeen yksi jo ensimmäisistä, ikäänkuin viattomista lauseista sisältää yrityksen halventaa Kansainliittoon kuulumattomien valtioiden - Neuvostoliiton- kanssa tehtävien takuusopimusten merkitystä ja voimaa. Samalla suomalainen kirje luulottelun siitä, että tässä kysymyksessä on joitakin erikoisia vaikeuksia, joista suoriutuminen on yhdelle valtiolle ylivoimaista...

Tehtyään nämä selvät viittailut Suomen hallitus koskettelee kysymystä ikäänkuin toisesta päästä, mutta " samoin tuloksin." Suomen hallitus alleviivaa " kiinteätä yhteyttä välitystuomiomennettelyn ja turvallisuuden välillä." Se mielellään teroittaa Locarnon näytteen opettavaisuutta " sivistyskansoille." Suomen Hallitus tietää, että Neuvostoliitto, sen syvän eroavaisuuden vuoksi, joka vallitsee toisaalta Neuvostoliiton ja toisaalta kapitalististen maiden valtiollisten ja yhteiskunnallisten järjestelmän välillä, ei hyväksy kansainvälisen arbi²agen tavanmukaista järjestystä; meidän valtiomme ja vastapuoltenme luokkaolemus

ei luo pohjaa kansainväliselle sovintomenettelylle. Samoin Suomen hallitus tuntee Neuvostoliiton hallituksen kielteisen suhtautumisen locarnolaiseen sopimussysteemiin, joka ^m kiinteässä yhteydessä Kansainliiton konstitution ja sen "hienon mekanismin" kanssa, joka panee käyntiin Liiton perussäännön mainiot 16 ja 17 artiklan. Samalla Suomen hallitus tietää, että neuvostohallitus, vilpittömästi haluten luoda turvallisuuden ja rauhan todellisen takeen suhteissaan muihin valtioihin, on hahmoitellut muodot, jotka antavat täyden mahdollisuuden luoda tarpeelliset keskinäiset takeet noudattamatta "Locarnon mallia." Sitäpaitsi Suomen hallitus tietenkään hyvin tuntee neuvostolais-saksalaisen, neuvostolais-liettualaisen ja neuvostolais-turkkilaisen sopimuksen, jotka antavat realistiset takeet rauhalle ja puolueettomuudelle sellaisin perustein, jotka sekä sopimuskumppanimme että me voimme hyväksyä.

Kuitenkin Suomen hallitus, esittäessään erityisiä periaatteellisia mietelmiään kysymyksestä, joka koskee takuusopimuksen tekoonimenomaan juuri Kansainliittoon kuulumattoman valtion, Neuvostoliiton, kanssa, on katsonut tarpeelliseksi kiinteästi sitoa todellisten rauhantakeiden luomista koskevan kysymyksen sovintotuumiomenettelyyn ja Locarnon systeemiin. Me koskettelemme tätä seikkaa emme ainoastaan senvuoksi, että sen takana piilee niiden käytännöllisten keinojen ignoreiminen, joilla takuusopimus Neuvostoliiton kanssa on tehtävissä. Kuten näkyy Suomen hallituksen kirjeen muusta sisällöstä, tällä ajatuksella on Suomen hallituksen konseptiossa aivan erikoinen käytännöllinen merkitys.

Todettuaan, että on olemassa valtioita, jotka tunnustavat Kansainliiton suosittamat "korkeat" periaatteet, ja sellaisia, jotka hylkäävät nämä periaatteet, Suomen hallitus kehittää mielenkiintoista ideaa. Tämä idea on siinä, että jo niiden kansainvälisten takuukeinojen tunnustamisen sinänsä, jotka Kansainliitto on "patentoinut", - jo yksistään tämän tunnustamisen tulee ennakkolta olla kriteeriona ratkaistaessa erinomaisen tärkeätä

probleemia toisen tai toisen puolen syyllisyydestä kansainvälisen konfliktin syntyamiseen. Emme voi olla siteeraamatta Suomen hallituksen kirjeen tätä kohtaa. Siinä sanotaan: "Mitä enemmän valtio on halukas turvautumaan rauhanomaisiin keinoihin oikeuksiensa ja etujensa puolustamiseksi, sitä kohtuullisempaa on antaa sille mahdollisuus käyttää hyväkseen hyökkäyksen uhreille kuuluvia etuoikeuksia."

Jos muistamme, että Suomen hallitus rauhanomaisilla keinoilla tarkoittaa vain sitä sopimuksellisten sitoumusten systeemiä, joka liittyy Kansainliittoon ja jota tämä suosittelee sekä jota Suomen hallituksen ajatuskulku selväksi Neuvostoliitto ei voi hyväksyä, käy / Suomen hallitus oikeastaan ikäänkuin ehdottaa ennakolta ratkaistavaksi kysymyksen siitä, kuka on uhrina tulevassa oletettavassa valtioiden välisessä konfliktissa. Ilmeisesti Suomen hallituksen mielestä jonkun valtion tunnustaminen "hyökkäyksen uhriksi" on oleva jonkinlaisena palkintona "hyvästä käytöksestä" konfliktin edellisellä aikana. Tällöin, mikäli kysymys voi olla Kansainliiton jäsenen ja Kansainliittoon kuulumattoman valtion välisestä konfliktista, Suomen hallitus ennakolta tuomitsee palkinnon Kansainliiton jäsenelle.

Täten syntyy seuraavanlainen tilanne. Suomi, huolimatta kaikista "vaikeuksista" tehdä takuusopimus Kansainliittoon kuulumattomien valtioiden kanssa, on oletettavasti valmis suostumaan tällaisen sopimuksen allekirjoittamiseen. Samalla se kuitenkin haluaa Kansainliitolta takeen siitä, että se, ollen uskollinen Kansainliiton suosittelimille periaatteille, konfliktin sattuessa Neuvostoliiton kanssa katsotaan a priori hyökkäyksen uhriksi. Suomi on valmis sopimaan Neuvostoliiton kanssa keskinäisen turvallisuuden takeista, mutta samalla se tahtoo saada jälleenvakuutuksen Kansainliitosta, hankittuaan siltä erikoisen takuun, jonka peittää sopimukselliset sitoumukset Neuvostoliiton suhteen. Tämän ohella, Suomen hallitus taitavassa ja varovaisessa muodossa viittaa mahdollisuuteen, että määrättäisiin joku erikoissysteemi, jonka mukaan jollekin valtiolle turvattaisiin kunnianimi "hyökkäyksen uhri;" tämän tulee tapahtua "ekvivalenttina" sitoumuksista (Kansainliitolle), jotka tämä valtio suostuisi tekemään joko omien

etujensa tai kansainvälisen kanssakäymisen etujen vuoksi." Viimeksi siteeraamamme lause antaa vielä enemmän määritelmällisyyttä Suomen konseptiolle. Tosin tässä ei ole puhetta kollektiivisesta sopimuksesta tai koalitiosta valtioiden kesken, ja tässä suhteessa Suomen lähetystön selitys muodollisesti on oikea; mutta voiko kieltää, että Suomen hallituksen mielteiden ytimenä on sama aate "yhteistakuusta" tehtäessä takuusopimuksia Neuvostoliiton kanssa?

Tämän omalaatuisen diplomaattisen asiakirjan huolellinen erittely vie näin ollen siihen johtopäätökseen, että tässä kuitenkin on kysymyksessä, "Vossische Zeitungin" lausuman mukaan, "valtioiden liiton muodostaminen kiertoteitse Neuvostoliittoa vastaan." Meille ei voi olla ratkaisevaa merkitystä sillä juridisella argumentoinnilla, jonka avulla voidaan yrittää lieventää tällaista johtopäätöstä. Meidän tehtävänä on todeta Suomen konseptin poliittinen ydin. Teemme tämän olettaen, että vain siten voidaan saada täysi selvyys kysymykseen Neuvostoliiton ja sen naapurien turvallisuuden keskinäisestä takuusta.

Neuvostoliitto ei esitä ehdotusta turvallisuustakeista ekvivalenttina uskollisuudesta joillekin abstraktisille periaatteille. Samalla Neuvostoliitto myöskään ei rajoitu "eräiden turvallisuustakeiden" myöntämiseen. Neuvostopoliitikan sama luokkaolemus, joka ei salli Liiton hallituksen hyväksyä arbitragemenettelyä porvarillisten valtioiden kanssa ja Kansainliiton epäiltävää takuujärjestelmää, tämä valtiomme luokkaolemus, valtiomme, joka on vieras anastussuunnitelmille, on naapurimme ensimmäisenä ja todellisenä turvallisuustakeena. Senvuoksi me ehdotammekin vastapuolillemme takuusopimusten tekoa, kenties hieman "alkeellisten" sisällöltään, mutta täynnä suurta käytännöllistä järkeä.

Eivät mitkään juridiset konstruktiot voi salata meiltä meitä vastaan kohdistuvan kapitalististen maiden keskeisen väli-

puheen merkitystä. Mutta samalla eivät mitkään juridiset hienoudet voi myötävaikuttaa rauhan todelliseen saavuttamiseen. Viekkaitten asiakirjain laatiminen, joissa analysoidaan Kansainliiton neuvoston ja yleiskokouksen päätöksiä ja jotka ovat käsitettäviä vain politiikkojen ja diplomaattien rajoitetulle piirille, ei voi edistää rauhan asiaa. Rauhan lujittumista voi palvella se, että paperille vahvistetaan todelliset ehdot, jotka takaavat valtioiden turvallisuuden; sellaisia asiakirjoja ymmärtävät laajat joukot, jotka janoavat rauhaa; sellainen asiakirja on takuusopimus puolueettomuudesta ja hyökkäämättömyydestä, jonka sopimuksen tekoa neuvostohallitus tuon tuostakin on ehdottanut Suomen hallitukselle.

"Инвентарь"
13/III 27.

Хитрая механика.

Недавно внимание общественного мнения Союза и других стран было привлечено сообщениями о письме Финляндии к Лиге Наций по вопросу о гарантийных договорах с государствами членами Лиги Наций. На основании этих сообщений возникало впечатление, что Финляндия на новый лад подымает знакомый вопрос о коллективных гарантийных договорах с СССР, о создании подобия «круговой поруки» при переговорах с СССР по этим вопросам. В дальнейшем последовало разъяснение финляндской миссии в Москве, которое опровергло сообщения о планах Финляндии относительно создания антисоветской коалиции, но, к сожалению, по существу дела не давало исчерпывающей информации.

Вчера мы имели возможность опубликовать текст письма Финляндии генеральному секретарю Лиги Наций. Мы вынуждены констатировать, что с опубликованием подлинного текста обращения Финляндии к Лиге Наций «дипломатический туман» вокруг вопроса о заключении гарантийных договоров «с членами Лиги Наций» отнюдь не рассеялся. Наоборот, тон, аргументация и, прежде всего, содержание, скрывающееся за «утопическим» стилем ноты, вызывает серьезную тревогу за дело заключения гарантийных договоров в Вост. Европе, столь необходимых для обеспечения всеобщего мира.

Именно в силу этого обстоятельства нам представляется полезным подвергнуть внимательному анализу упомянутый документ. Мы попытаемся добросовестно установить, в чем заключается ход мыслей, получивший свое выражение в письме финляндского правительства в Лигу Наций, и к каким практическим выводам должна побуждать изложенная в этом письме концепция финляндского правительства.

Все письмо посвящено изложению существующих якобы трудностей в связи с тем, что некоторые государства не разделяют полностью идеи, «вдохновляющие» совет и собрание Лиги Наций. Непосредственно после констатации важности принципов урегулирования международных споров мирным путем, «в частности юридическими способами», финляндское правительство спешит сообщить, что существуют такие государства, которые не склонны соблюдать эти принципы. Отдельные члены Лиги не могут преодолеть те тягости, по мнению финляндского правительства, затруднения, которые возникают в связи с тем, что «не принадлежащее к Лиге государство» хотя и расположено заключать договор, содержащий некоторые (?) гарантии безопасности, но при условии, если в этом деле не будут сотрудничать организации Лиги Наций. Финляндское правительство не дает себе труда объяснить прежде всего, почему не его мнение некое «не принадле-

дит международному третейскому разбирательству. Равным образом финляндскому правительству известно отрицательное отношение правительства СССР к локальной системе договоров, тесно связанной с конституцией Лиги Наций и с «тонким механизмом», приводящим в действие пресловутую статью 16 и 17 устава Лиги. Вместе с тем финляндскому правительству известно, что советское правительство, искренно желая создать действительную гарантию безопасности и мира в своих взаимоотношениях с другими государствами, наметило формы, дающие полную возможность создать необходимые взаимные гарантии не «по локальному образцу». Более того, финляндскому правительству, конечно, хорошо знакомы и советско-германский, и советско-литовский, и советско-турецкий договоры, создающие реальные гарантии мира и нейтралитета на основаниях, приемлемых и для наших контрагентов, и для нас.

Все же финляндское правительство, высказывая свои особые принципиальные соображения по вопросу о заключении гарантийных договоров именно с членом Лиги Наций, с Советским Союзом, — сочло правильным тесно связать вопрос о создании действительных гарантий мира с третейским разбирательством и локальной системой. Мы останавливаемся на этом не только потому, что за этим скрывается игнорирование практических путей для заключения гарантийного договора с СССР. Как видно из дальнейшего содержания письма финляндского правительства, приведенная мысль имеет в финляндской концепции совершенно особое практическое значение.

Констатировав, что существуют государства, признающие «высокие» принципы, рекомендуемые Лигой Наций, и такие, которыми эти принципы отвергаются, — финляндское правительство развивает любопытнейшую идею. Эта идея заключается в том, что уже самое признание тех способов гарантий международной безопасности, которые «патентованы» Лигой Наций, — уже самое это признание должно заранее явиться критерием при разрешении исключительно важной проблемы о виновности той или другой страны в возникновении международного конфликта. Мы не можем отказать от того, чтобы процитировать соответствующее место финляндского письма. Там говорится: «Чем более государство расположено прибегать к мирным способам для защиты своих прав и интересов, тем более является справедливым давать ему возможность пользоваться преимуществами, принадлежащими жертвам нападения».

Если мы вспомним, что финляндское правительство под мирными способами

условии, если в этом деле не будут сотрудничать организации Лиги Наций. Финляндское правительство не дает себе труда объяснить прежде всего, почему, по его мнению, некое «не принадлежащее к Лиге государство» расположено дать только **некоторые гарантии** безопасности. Поскольку нам известно, это «не принадлежащее к Лиге государство» проявило достаточную готовность заключить гарантийный договор о нейтралитете и ненападении, содержащий **вполне достаточные гарантии** безопасности участников договора. Будем говорить точнее. Уже одна из первых, как будто невинных фраз финляндского письма в Лигу Наций содержит попытку **опорочить значимость и силу гарантийных договоров, заключаемых с нечленами Лиги Наций**, — с Советским Союзом. Вместе с тем финляндское письмо создает фикцию наличия каких-то особых трудностей в этом вопросе, преодоление которых не по силам одному государству...

Сделав эти недвусмысленные намеки, финляндское правительство подходит к вопросу как будто с другого конца, но с «теми же результатами». Финляндское правительство подчеркивает «тесную связь между третейским разбирательством и безопасностью». Оно охотно подтверждает поучительность локкарнского образца для «цивилизованных народов». Финляндское правительство знает, что Советский Союз, в силу глубокого различия, существующего между политическими и социальными системами в СССР, с одной стороны, и в капиталистических странах — с другой, — не приемлет обычного порядка международного арбитража; разница в классовой сущности нашего государства и наших контрагентов не создает почву

ствами, принадлежащими жертвам нападения».

Если мы вспомним, что финляндское правительство под мирными способами понимает только ту систему договорных обязательств, которая рекомендована и связана с Лигой Наций и которая неприемлема для Советского Союза, ход мыслей финляндского правительства станет ясен. Финляндское правительство, собственно говоря, как бы предлагает заранее предпринять вопрос о том, кто явится жертвой в будущем предположительном конфликте между государствами. Очевидно, по его мнению, признание какого-либо государства «жертвой нападения» должно явиться чем-то в роде награды «за хорошее поведение» во время, предшествовавшее конфликту. При этом, поскольку речь может идти о конфликте между членом Лиги и государством, не входящим в Лигу финляндское правительство заранее присуждает награду члену Лиги и Наций.

Таким образом, создается следующее положение. Финляндия, несмотря на все «трудности» заключения гарантийного договора с нечленами Лиги Наций, предположительно готова согласиться подписать подобный договор. Однако, одновременно она хочет получить гарантию от Лиги Наций, что в виду своей преданности принципам, рекомендованным Лигой, она в случае конфликта с СССР будет а priori рассматриваться, как жертва нападения. Финляндия готова условиться с СССР о гарантии взаимной безопасности, но одновременно хочет перестраховаться в Лиге Наций, получив от нее особую гарантию, покрывающую договорные обязательства по от-

пошению к СССР. При этом финляндское правительство в искусной и осторожной форме указывает на возможность установления какой-то специальной системы, благодаря которой за определенным государством было бы обеспечено почетное звание «жертвы нападения»; это должно совершиться «в качестве эквивалента за обязательства (перед Лигой Наций), которые это государство было бы расположено принять на себя либо в своих собственных интересах, либо в интересах международного общения». Последняя цитированная нами фраза вносит еще большую определенность в финляндскую концепцию. Правда, здесь нет речи о коллективном договоре или коалиции между государствами, и в этом отношении разъяснение финляндской миссии формально правильно; но можно ли отрицать, что **сущностью соображений финляндского правительства является все та же идея «круговой поруки» при заключении гарантийных договоров с Советским Союзом?**

Таким образом, внимательный анализ этого своеобразного дипломатического документа приводит к выводу, что здесь мы все же имеем дело, по выражению «Фоссише Цайтунг», «с созданием против СССР союза государств обходным путем». Для нас не может иметь решающего значения та юридическая аргументация, при посредстве которой могут делаться попытки смятчить подобный вывод. Наша задача — установить **политическое существо** финляндской концепции. Мы делаем это, полагая, что только таким образом можно внести полную ясность в вопрос о взаимной гарантии безопасности СССР и его соседей.

СССР не выступает с предложением гарантий безопасности в качестве эквивалента за преданность, каким-либо отвлеченным принципам. Вместе с тем СССР и не ограничивается предоставлением «некоторых гарантий» безопасности. Та самая классовая сущность советской политики, которая не позволяет правительству Союза воспринять процедуру арбитража с буржуазными государствами и сомнительную систему гарантий Лиги Наций, это же классовое существо нашего государства, чуждого захватническим планам, является первой и действительной гарантией безопасности наших соседей. Поэтому мы и предлагаем нашим контрагентам заключение гарантийных пактов, быть может, несколько «элементарных» по содержанию, но полных большого практического смысла.

Никакие юридические конструкции не могут скрыть от нас значения направленного против нас сговора между капиталистическими странами. Но вместе с тем никакие юридические тонкости не могут способствовать действительному достижению мира. Составление хитроумных документов, анализирующих постановления совета и собрания Лиги Наций и понятных ограниченному кругу политиков и дипломатов, не может способствовать делу мира. Задаче укрепления мира может послужить закрепление на бумаге действительных условий, гарантирующих безопасность государств; такие документы будут понятны широким массам, жаждущим мира; таким документом является гарантийный договор о нейтралитете и ненападении, заключение которого советское правительство неоднократно предлагало правительству Финляндии.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Arkin raportti no 7

Moskova

18/8 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

No 1227.

S a l a i n e n .

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 58/458 Sac. D. 13 27		
20/8-27	2	Liit.
	RSIYO	ASIA
5	C18.	

H e r r a M i n i s t e r i

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i, oheenliitettyinä lähettää
viisi kappaletta Moskovan-lähetystön ra-
porttia No. II:7, tältä päivältä:

- I. Oppositsioni kommunistisen puolueen
johtoelinten äskeisissä kokouksissa. siv. 1.
II. Sotakiihoitus. " 6.
III. Tshitsherin. " 10.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i,
vastaanottamaan eritt n suuren kunnioitukse-
ni vakuutuksen.

Moskovassa, 18p:nä elokuuta 1927.

Pietari Antti

Herra Professori
V. V o i o n m a a,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m.,y.m.,
y.m.
H e l s i n k i

ULKOASIAINMINISTERIO		
No 58/458 Sac. D. 13 27		
20/8-27	Liit.	
OSASTO	ASIA	
5	C18.	

1.

Tiedote 20/8. 23. 8. 27

Oppositionin kommunistisen puolueen johtoelinten eskeisissä kokouksissa.

„Niinkuin tiedetään, on kommunistisen puolueen oppositioriryhmä, jota Trotski ja Sinojew johtavat, aiheuttanut tämän vuoden aikana jälleen paljon melua ja hälinää. Se on taistelussaan ruvennut käyttämään yhä rohkeampaa kieltä ja vetoamaan yhä laajempiin joukkoihin. Sanomalehdissä se ei tietysti ole saanut esiintyä, sillä sen kritiikki on ollut liian kovakouraista Stalinin ja ryhmäkumppaniensa siedettäväksi, mutta se on esiintynyt lentolehdissä sekä työmiesten kokouksissa. Seurauksena tästä onkin ollut, että oppositio on siitä merkittävä, ettei oikeastaan kukaan ole nähnyt sen ohjelmaa eikä saanut täsmällistä, sen itsensä esittämää selvitystä sen vaatimuksista (tietysti lukuunottamatta niitä, joilla on ollut tilaisuus kuulla sen johtajia tai lukea heidän lehtisiään, joissa ohjelma ehkä on esitetty). Mitä tavallinen, julkisia sanomalehtiä lukeva yleisö siitä tietää, on kaikki hallitsevan ryhmän poleemisesti esittämää ja luonnollisesti omien tarkoitustensa mukaan värittämää.

Hiljaisuudessa käyty taistelu puhkesi taas keväällä räikeästi ilmi varsinkin parissa tilaisuudessa, nimittäin tšekäläisen sanomalehdistön 10-vuotisjuhlassa, jossa pitämässään puheessa Trotski teki rajun hyökkäyksen vallassaolevaa ryhmää vastaan, sekä myöhemmin hyökkäyspuheessa, jonka Smilga piti tšekäläisellä Jaroslavin rautatieasemalla. Tämän jälkeen ei voitu enää olla panematta puoluekoneiston liikkeelle: asianmukaisessa järjestyksessä saatiin aikaan päätös, että kommunistisen puolueen toimeenpanevan keskuskomitean ja keskuskontrolli-komitean oli kokoonnettava päättämään, mitä kiusallisille vastustajille on tehtävä. Kokousten piti

tapahtua elokuun alkupuolella, ilmoitettiin, mutta päivää ei sen tarkemmin julkisuudessa sanottu.

Kokous alkoi Kremlissä heinäkuun lopussa ja päättyi elokuun 9 päivänä ja pidettiin tšekäläisen tavan mukaan tietysti mitä tarkimmin "suljettujen ovien takana", niin että tavallisilta museoiden ja kirkkojen katselijoiltaakin Kreml oli niinä päivinä kokonaan suljettu. Huhuja kiivaista keskusteluista kerrottiin ja levisi myöskin ulkomaisiin lehtiin, mutta mitään asiallista ei tiedetty, ennenkuin tuloksista virallisesti ilmoitettiin.

Tšekäläinen virallinen tietotoimisto lennätti ulkomaille juhlallisen tiedon: Trotski ja Sinovjev ovat alistuneet ja katuneet, tehneet parannuksen, julkisesti peruuttaneet aikaisemmat arvostelunsa ja saaneet anteeksi, saaneet jäädä vielä kommunistiseen puolueeseen. Tämä oli virallinen voitonjulistus, joka kuitenkin ei vastaa todellisuutta. Todellisuus ei ole juuri niin edullinen Stalinille ja hänen tovereilleen.

Kokoukseen lähdettiin ilmeisellä tarkoituksella kukistaa Trotski ja Sinovjev ja tuhota heidät syöksellä aluksi pois puolueesta. Vielä sen viikon maanantaina, jolloin kokous loppui, sanottiin tšekäläisessä ulkokomisariaatissa eräälle amerikalaiselle sanomalehtimiehelle, että Trotski varmasti eroitetaan puolueesta, se on jo päätetty ja jällellä on vain päätöksen muodollinen vahvistaminen. Mutta niin ei kuitenkaan tapahtunut. Vallassa oleva ryhmä vakuutteli kokouksessa pidetyissä puheissa - sikäli kuin niistä on tietoa - ja sanomalehtikirjoituksissa kokouksen jälkeen, etteihän oppositioiden lupauksiin ole luottamista, se on jo kerran aikaisemmin tehnyt parannuksen ja saanut anteeksi ja silti jatkanut taisteluaan; mutta siitä huolimatta on nytkin päätetty antaa anteeksi ja suoda rikkoneille vielä yksi tilaisuus lopulliseen elämänmuutokseen. Todellisuudessa on asia siten, että Trotski on jo liian voimakas, häneen on liikaa kannattajia, jotta hänet uskallet-

taisiin heittää pois purresta; pelättävissä olisi, että hän muodostaisi uuden puolueen ja hajottaisi lopullisesti kommunistisen puolueen.

Trotsky ei ole enää yksin, niinkuin hän oli alkaessaan oppositsioninsa v. 1923 ja sen alkuaikoina, jolloin Sinovjev häntä vastaan taisteli ja jolloin häntä vielä voitiin lähettää syrjäseutuihin "terveyttään hoitamaan". Äskeisten kokousten aikana laadittu oppositsionin julistus on m. m. kahden sovjet-suurlähettilään, Kamenevin ja Sokrovskin, allekirjoittama, joista edellinen oli läsnä kokouksessa. Julistus on itsessäänkin merkillepantava asiakirja. Senhän juuri piti sisältää ne peruutukset ja anteeksipyynnöt, joiden vuoksi kommunistinen puolue vieläkin antoi armon käydä oikeudesta, mutta todellisuudessa vallassa olevat ovat julkisesti ilmoittaneet tyytymättömyytensä siihen. Ja varmemmaksi vakuudeksi ei siitä ole saatu julaistakaan muuta kuin osa. Tämä ^{osa} on tietysti valittu siten, että se parhaiten vastaa vallassa olevien toiveita, ja se on siis sitäkin kuvaavampi, vaikka ei tunnetaakaan julistuksen muuta sisältöä.

Aluksi oppositsioni vakuuttaa ehdottomasti ja epäröimättä kannattavansa "sosialistisen isänmaansa" puolustamista imperialismia vastaan samoinkuin neuvostotasavaltainliiton puolustamista, keskuskomiteoineen ja kommunistisen puolueen toimeenpanevine komiteoineen. Edelleen se torjuu Trotskin kirjoitusten väärän tulkinnan, jonka mukaan hän olisi tarkoittanut taistella vallasta, käyttämällä hyväkseen sotilaallisia vaikeuksia. Mutta samalla se sanoo puolustavansa vakaumustaan, ettei puolue sodankaan aikana voi olla vapautettu arvostelusta eikä vaatimuksesta, että keskuskomitean toiminnan suuntaa on korjattava, jos suunta näyttää vääräksi.

Kansainvälisissä kysymyksissä oppositsioni sanoo esittäneensä seuraavat tunnustukset: jokainen Neuvos-

toliittoa vastaan taisteleva porvarillinen hallitus on wvitettava, kapitalististen maiden jokainen rehellinen proletaari on velvollinen tekemään työtä "oman" hallituksensa kukistamiseksi; on sallittava siirtyä punaisen armeijan alueelle jokaisen ulkomaalaisen sotilaan, joka ei halua auttaa "oman" maansa orjuuttamisessa j.n.e.

Saksan kommunistisen puolueen jakautumisen vaarallisuudesta julistus myöskin puhuu ja esittää Venäjän kommunistisen puolueen toimeenpanevalle komitealle vaatimuksen, että sen on koetettava saada kommunistien rivit Saksassa jälleen eheiksi.

Lopuksi julistuksessa vakuutetaan oppositio= ni tuomitsevan kaikki yritykset uuden puolueen luomiseksi neuvostoliittoon, koska se olisi suorastaan vaarallista vallankumoukselle. Julistuksen viimeisessä lauseessa oppositio= ni lupaa tehdä kaikkensa yhdistääkseen jälleen fraktsian, mutta syyttää puolueen hallitsevaa ryhmää siitä, että se on ajanut riidan näin pitkälle vääristelemällä oppositio= n tarkoitusperiä ja esiintymisiä.

Niinkuin näimme, ei tämä ole juuri katuvaisten ja anteeksipyyttävän puhetta. Katuva ei esitä tunnustuksia eikä tee vaatimuksia. Pidemminkin sitä saattaa pitää sellaisen miehen puheena, joka tuntee voimansa kasvavan ja odottaa saavansa puolueen mukaansa eikä niinollen halua ryhtyä sitä halkaisemaan ja lähtemään vaaralliselle tielle. Sillä epäilemättä Trotski ymmärtää yhtä hyvin, ellei paremminkin kuin kuka tahansa, että kommunistien täytyy pysyä hajaantumatta säilyttääkseen asemansa. Julistuksesta ilmenee myöskin välillisesti, miten voimakkaasti sodanuhkaa on käytetty aseena oppositio= n lannistamiseksi. Allekirjoittajiin tämä ei ilmeisestikään ole suuresti= kaan tehonnut, mutta toinen asia on, että väitetty sodanuhka kyllä on luonut sellaisen ilmähän, joka on

saanut oppositsionin käsittämähän aselevon tällä hetkellä edullisimmaksi.

Stalinin ryhmän ei voi katsoa eskeisissä kokouksissa saaneen voittoa oppositsionista. Trotskin ja Sinovjevin oppositsioni ei ole kaatunut, se seisoo jaloillaan ja siitä on tullut vastustaja, jota on kunnioitettava ja hellävaroin kohdeltava, vaikka hampaitakin kiristäen. Se sanomalehtitaistelu, jota jatketaan nyt vielä kokouksen jälkeenkin, osoittaa sekin, ettei vastustajaa ole lyöty maahan.

ULKOPOLITIIKKA-MINISTERIÖ		
No 58/458 Sac. D. 19 27		
20/8 27	42	Liit.
5	C14	ASIA

Sotakihoitus.

Keskuskomitean ja Kontrollikomitean yhteisistunnosta on vasta niin vähän aikaa kulunut, ettei varmuudella voi tehdä johtopäätöksiä siitä muutoksesta, mikä kokouksessa aikaansaatu tulos voi aiheuttaa kommunistien taktiikassa täällä kotonaan. Ainakin toistaiseksi näyttää kuitenkin siltä kuin sotakihoitus jonkun verran muuttaisi sävyä.

Englannin ja Sovjetin välisen katkeamisen ajoista saakka se on ollut erinomaisen rajua, mutta sen avulla olikin tärkeitä asioita aikaansaattava: oli voimakkaasti kiihoitettava sotavarusteluja, oli annettava puhtia kotimaisten lainain merkitsemiselle ja lopuksi sen avulla oli koetettava saada oppositio kukistetuksi tai ainakin hillityksi. Senvuoksi täytyi lietsoa kaikin voimin ja koko ajan puhua ja kirjoittaa tavalla, joka teki sen vaikutuksen kuin sota olisi aivan ovelle. Nämä tarkoitukset on nyt saavutettu niin hyvin kuin on voitu ja viimeksi on myöskin oppositsionin kanssa saatu aikaan ainakin aselepo. Uudet tehtävät astuvat esiin ja voivat vaatia uudenlaista taktiikkaa, m. m. sotakihoituksen lieventämistä. Toisaalta on hillittömällä sodallapeloittelemisellä myöskin ollut seurauksia, jotka eivät ole varsin mieluisia.

Merkillepantavaa on että tätänykyä Neuvostoliitossa vallitsee mitä suurin eräiden elintarpeiden, kuten vehnäjauhojen, sokerin ja suolan puute. Puute kuuluu olevan erittäin raskas syrjäseuduilla, mutta myöskin suurissa kaupungeissa se on ilmeinen. Moskovassa tuskin saa näitä tavaroita mistään, ainakaan ei saa tavallinen ostaja. Ilmiöön saattavat vaikuttaa useatkin syyt, osaksi kaiketi yksinkertaisesti tavaran niukkuuskin. Puhdas spekulatsioni tietysti vaikuttaa mukana, sillä väitetään, että puheena olevia ruckatarpeita voi

kyllä löytää, jos osaoikeisiin paikkoihin ja maksaa tarpeeksi. Mutta todennäköisesti ovat sovjetsanomalehdet oikeassa, kun selittävät, että puutteen on etupäässä aiheuttanut noiden tärkeiden ja suhteellisesti helposti säilytettävien elintarpeiden varastoihin kätkeyminen. Tähän ilmiöön, johon mitä luonnollisimmin yhtyy spekulatsioni, on juuri sotakiihoitus johtanut pelottaessaan ne, joilla varoja on, turvaamaan itseään ehkä lähelläkin olevan sodan varalta.

Nyt on kuitenkin tultu tilanteeseen, jolloin sodan pelko saattaa neuvostohallitukselle tuottaa vielä ikävämpiä seurauksia. Tässä maassa, jossa elämä on jaettu toisiaan seuraaviin lukemattomiin "kampanjoihin", alkaa nyt viljankeruukampanja, josta lehdet jo ovat alkaneet kirjoitella täyttä päätä. Tuskinpa on tällä hetkellä mitään sen tärkeämpää, koska siitä riippuu, mitä rahavaroja sovjethallituksella on oleva käytettävänä ensi talven aikana. Tulokset tietenkin ensi sijassa riippuvat sadosta, mutta ehkä enemmänkin maanviljelijäin halusta louvuttaa viljaa hallituksen asiamiehille. Mitä satoon tulee, on siitä vielä miltei mahdollon saada täällä luotettavia tietoja. Merkilläpantavaa kuitenkin on, ettei se suppea yleiskuva, jonka Isvestia antoi viime sunnuntaina kirjoittaessaan tästä uudesta "kampanjasta", ole erittäin riemullinen. Lehti kirjoittaa nimittäin seuraavasti: "Viimeiset satotiedot kertovat, että useissa paikoissa on tapahtunut jonkun verran parannusta. Totta on, että Kaukasian pohjois-^{osassa} tilanne on vähän huonontunut korjuuaikana sattuneiden sateiden vuoksi. Mutta toisaalta se on parantunut Ukrainassa ja varsinkin aroalueella, jossa ilma on pysyväisesti suosinut korjuuta. Tilanne on myöskin parantunut Volgan alueella." Niinkuin näkyy, ei tämä ole erittäin ylistelevää puhetta.

Talonpoikain mielialasta ei myöskään vielä ole ehtinyt kuulua mitään. Tässä suhteessa on sovjethallitus vaikean tehtävän edessä, kun sen on koetettava käyttää sotakiihoitusasetta siten, että se ei pilaa toi-

veita vaan, mikäli mahdollista, edistää niitä. Ei saisi peloittaa siinä määrässä, että viljelijät alkavat pitää ~~pitää~~ parhaana säilyttää satoaan itseään varten, mutta pitäisi toisaalta saada talonpojat vakuutetuiksi, että juuri ulkoapäin uhkaavan vaaran torjumiseksi olisi annettava neuvostohallitukselle viljaa. Mikäli onkin ehtinyt havaita, puhutaan nyt lehdissä sodanvaarasta "lähivuosien aikana", sanotaan nimenomaan, ettei ole luultavaa että sota tulee juuri nyt tuossa paikassa, "lähikuukausina", mutta varmasti se tulee joidenkin lähivuosien aikana. Tämän vuoksi on nyt keksitty uusi tarkoitusperä viljan keruulle, nimittäin sotavarastojen luominen, ja talonpoikia kehoitetaan sitä auliimmin luovuttamaan viljaa, kun on muodostettava alku viljavarastolle vastaisen sodan varalta. Miten paljon nyt kertyvästä viljasta näihin varastoihin on tarkoitettu liikeneväksi, ei sanota; jotta toiveet eivät tulisi liian suuriksi, huomautetaan, ettei näitä varastoja suinkaan voida muodostaa ^{valmiiksi} tänä vuonna, mikä ei tietysti ole tarpeellistakaan, koska sota ei tule juuri nyt.

Jos näyttäytyykin, että nyt havaittavissa olevat merkit osoittavat edes jonkun aikaa pysyvää uutta suuntaa sotakihoituksen lieventämiseksi sisäänpäin, niin voidaan silti odottaa, että sotakihoitus niin sanoaksemme ulospäin on jatkuva, vieläpä voimistuva. Neuvostolehdistö harjoittaa nimittäin sotakihoitusta ulkomaitakin varten. Lukuisissa kirjoituksissa aivan viime päivinäkin täällä suorastaan käännytään ulkomaisen proletariaatin puoleen ja, samalla kun valitellaan, että ulkomaiden hallitukset muka puuhailevat Neuvostoliittoa vastaan suurta ja yleistä sotaa, kehoitetaan ja käsketään varsinkin kommunistista osaa proletariaatista pitämään huolta siitä, etteivät hallitukset voi toteuttaa aikomuksiaan. Omaksi lohdutukseksi ja näille adressaateille kehoitukseksi kerrotaan esimerkkejä siitä, miten eri maissa proletariaatti on

vastarinnallaan voinut saada aikaan muutoksia poliitikassa ja miten työmiehet ovat joskus sabotaashilla ja tuhoamisella tehneet vaikeuksia sotatoimille. Nämä kirjoitukset ovat suoranaista yllytystä vieraiden valtioiden kansalaisille ryhtymään maanpetokselliseen toimintaan neuvostoliiton hyväksi, jota tässä yhteydessä vallan porvarillisen lämpimin äänensävyin kutsutaan heidän "isänmaakseen".

ULKOPOLITIIKKA-MINISTERIÖ		
58/458 Sac. D. 19 27		
20/8-27		Liit.
	OSASTO	ASIA

Tshitsherin.

Tshitsherin palasi, niinkuin tiedetään, pitkältä terveydenhoitomatkaltaan kesäkuun lopulla. Tälle matkalle häntä oli kauan kehoitettu lähtemään, mutta häntä oli ollut vaikea saada liikkeelle. Eräs komisariaatin virkamies minulle lystikkäästi kuvaili Tshitsherinin luonnetta sanoen, että hän piintyneen vanhanpojan tavoin helposti saa tottumuksia, joista hänen on tavattoman vaikea päästä irti. Hän oli tottunut työhönsä komisariaatissa ja erikoiseen elämäntapaansa ja siksi hän kaikkiin kehoituksiin lähteä huonoa terveyttään hoitamaan vastasi vain että hyvä olisi, jos kaikilla neuvostoliittolaisilla olisi yhtä hyvä terveys kuin hänellä. Mutta kun hänet vihdoin saatiin lähtemään, tottui hän taas tähän uuteen elämäntapaan niin ettei häntä tahdottu saada millään takaisin kotiin. Hänelle kirjoitettiin ja sähkötettiin, mutta hän viipyi vain. Miten lie yksityiskohdissa totta tämä kertomus, en tiedä, mutta ehdin vain itsekin täällä todeta, miten hartaasti häntä odotettiin palaavaksi. Komisariaatin virkamiehet kuitenkin eivät odottaneet, sillä hän on erittäin kiusallinen esimies sen vuoksi, että hän tekee aina työtä öisin. Virkamiehet eivät kuulema ole koskaan varmoja siitä, etteivät keskellä yötä saa määräystä nousta vuoteistaan ja tulla antamaan komisaarille joitakin papereita. Mainitsemani henkilö jutteli myöskin, että Tshitsherin keran tuskastuneena virkamiesten lomalla oloon kirjoitti joillekin sovjetviranomaisille kysyen, koska tulee aika poistaa Neuvostoliitosta vanhanaikainen ja tarpeeton vieläpä vahingollinen lomajärjestelmä, joka estää häntä ja kaikkia muitakin virastoja säännöllisesti työskentelemästä sen kautta, että aina on joku lomalla.

Palattuaan Saksasta laivalla Pietariin ja sieltä tänne, hän ryhtyi virantoimitukseen samana päivänä, ju-

hannusaattona, jolloin lähdin Suomeen. Ilmoitus virkaapalaamisesta oli jo osoitettu asiainhoitajalle. Niin olen en tavannut häntä, ennenkuin nyt palattuani lomaltani tänne. Pyysin herra Florinskia ilmoittamaan, milloin pääsisin puheille, mutta keskuskomitean ^{ja kontrollikomitean} tärkeän yhteiskokouksen vuoksi saattoi hän ottaa minut vastaan vasta perjantaina 12 päivänä, klo 9 illalla.

Muutamien muodollisten sanojen jälkeen hän odottamattoman suoraan ja odottamattoman kiihkeästi, vaikka muodollisesti aivan ystävällisesti, kävi käsiksi Kansainliitolle viime kesäk. 15 päivänä lähetettyyn kirjeeseen. Siitä vihdoin päästyään hän siirtyi puhumaan Opperrputin asiasta. Kaikella tällä - kirjoitan molemmista näistä asioista eri kirjeet ministeriölle - hän tahtoi osoittaa, että Suomen ja Neuvostoliiton suhteissa on tapahtunut käänne huonompaan päin. Sitä hän valittaa suuresti, sillä hänellä itsellään on myötätuntoa Suomea kohtaan vanhoilta ajoilta.

Keskustelu pääsi siten rauhallisemmille aloille. Hän puhui siitä, että maillamme pitäisi olla paljon tilaisuutta luottavaiseen kaupalliseen ja sivistykselliseen yhteistyöhön, ja mitä viime mainittuun tulee, hän mainitsi Neuvostoliitossa olevat suomensukuiset kansat, jotka nyt luovat omaa sivistystä ja omakielistä kirjallisuutta. Selitin hänelle, että Suomessa kyllä käsitetään se palvelus, minkä Venäjän vallankumous meille teki auttaessaan katkomaan vierasta iestä, mutta ettei voi odottaa, että kahden naapurin väliltä, joiden yhteiskuntarakenne on niin erilainen, epäluulo aivan äkkiä hälvenisi. Mitä kaupallisiin suhteisiin tulee, ei niiden kehittäminen riipu meistä, sillä me olemme puolestamme siihen valmiit. Kulturellisissä suhteissa taasen sattuu väliin seikkoja, jotka niin vähäpätöisiä kuin ovatkin, osoittavat, mitä vaikeuksia on voitettava. Kerroin esimerkkinä sen, että kaksi tiedemiestämme, jotka Petsamossa suorittamiensa geologisten tutkimusten vuoksi olisivat tarvinneet käydä jonkun harvan kilo-

metrin Neuvostoliiton puolella, eivät saaneet siihen lupaa. Tällaiset kokemukset saavat aikaan, etteivät esim. suomalaisugrilaisia kieliä tutkivat tiedemiehemme uskalla pyrkiäkään Neuvostoliittoon tutkimuksia harjoittamaan.

Edelleen Tshitsherin luetteli joukon kirjailijoitamme, jotka hän sanoi tuntevansa. Kysyi, onko Juhani Aho vielä hengissä, ja mainitsipa Aleksis Kivenkin, jonka johdosta kysyin, saisinko myöhemmin antaa hänelle ranskannoksen Kiven Seitsemästä veljeksestä. Hän kiitti ja sanoi mielellään ottavansa, koska oli lukenut Kiveä vain nuoruudessaan ruotsiksi. (!)

Huvittava kohta keskustelussamme oli seuraava. Kun olin eräässä kohdassa saanut aihetta vakuuttaa hänelle, ettei Suomessa ole ketään, joka ei haluaisi elää täydellisessä rauhassa itäisen naapurinsa kanssa, sanoi hän olevansa vakuutettu siitä, mitä tulee sosialidemokraatteihin ja myöskin uskoi hän agraarit rauhallisiksi. Mutta sen sijaan hän katseli epäluulolla "svekomanejamme" ja Lauri Ingmania ja muita "vanhoja suomalaisia" (!)

Sairaudesta en nähnyt merkkiäkään Tshitsherinissä. Kasvojen väri oli terve ja silmät vilkkaat, eloisat. Ulkomailla oleskelu näkyy tehneen hyvää.

S. Vänter

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeriön Arjen raportti no 8.

Shoskova

2578 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

N:o 1257.

ULKOASIAINMINISTERIO		
Salainen. 59/454 h.e. D. 19 27		
27/8-27	5	Liit.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C18	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s t e r i ,
oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähe-
tystön raporttia No. II:8, tältä päivältä :

I. <u>Hallinnollinen uusjärjestely Karjalan</u>	sivu	1
<u>tasavallassa.</u>		
II. <u>Vähän oppositsionista.</u>	"	7
III. <u>Viivytykset maahantulolupien saamisessa.</u>	"	9.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaan-
ottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 25 p:nä elokuuta 1927.

Antti

Herra Professori
V. V O I O N M A A,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m.,y.m.,
y.m.
H e l s i n k i

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
59/458 Sac. D. 19 27		
27/8 27	to	Liit.
	OSASTO	ASIA
5	CU	

1.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti No II.8

Hallinnollinen uusjärjestely Karjalan tasavallassa.

Kun neuvostojärjestelmää Venäjällä ruvettiin toimeenpanemaan, oli se luonnollisesti osaksi sovellettava niin hyvin kuin mahdollista keisarikunnalta perinnöksi jääneeseen hallintokoneistoon. Ainoastaan ylimmät hallintoelimet heti paikalla muutettiin, mutta laajan valtakunnan paikallisessa hallinnossa oli pakko säilyttää entinen jaotus, vaikka siitä olikin seurauksena toistensa alle alistettujen neuvostojen runsaus. Alussakin kyllä käsitettiin, että tässä suhteessa oli muutos saatava aikaan, ellei muun vuoksi, niin entisen hallitusjärjestelmän muistojenkin poistamiseksi. Neuvostovallan alkuvuosina antoivat kuitenkin kansalaissodat, nälänhätä, rahakysymys ja muut "vallankumouksen saavutuksia" tuholla uhkaavat vaikeudet niin paljon työtä ja huolta, ettei paikallisen hallinnon järjestämiseen ollut aikaa käydä käsiksi. Niinpä säilyivät esin entiset volostit ja ujestit, kunnat ja kihlakunnat, ennallaan vuoteen 1923 saakka, jolloin päätettiin ne hävittää ja niiden sijaan jakaa maa hallintopiireihin.

Tätä päätöstä on sitten hiljalleen toteutettu Siperiassa ja Ukrainassa. Sen sijaan se osa Neuvostoliittoa, joka on maattamme lähinnä, jäi toistaiseksi odottamaan, niin että nyt vasta tänä syksynä on määrä toteuttaa uudistus sielläkin.

Kulunut aika on käytännössä osoittanut, että uudistus on tuiki tarpeellinen. On saatu runsaasti kokemuksia siitä, että tämän vanhan järjestelmän ^{mukaan} matka ensiasteen hallintoelimistä, kyläneuvostoista, on aivan liian pikä lopullisesti ratkaiseviin keskuselimiin. Talonpojat saivat yhä edelleen kokea, että "tsaari on kaukana". Neuvostojen monilukuisuuden vuoksi tuli hallintokoneisto raskeaksi ja hitaaksi sekä kalliiksi, määräämisvalta mureni lukuisiin käsiin ja edesvastuu samaten. Neuvostoliiton maaseutulehdissä onkin ollut pitkin mat-

kaa runsaasti valituksia kasvavasta virkavaltaisuudesta ja asiain käsittelyn hitaudesta, ja mitä koneiston kalleuteen tulee, on valtakunnan menosääntöjen laatiminen antanut riittävästi aihetta kiinnittää siihen huomiota. Kun näitä kokemuksia oli kerätty tarpeeksi, laajeni suoritettava uudistus sikäli, että oli samalla myöskin saatava byrokratismi, mikäli mahdollista, hillityksi ja valtionvaroja säästetyksi. Ja kun neuvoston lukumäärän vähetessä oli määräämisvalta uudestaan jaettava, niin tahdottiin käyttää tilaisuutta alimpien neuvostojen, kyläneuvostojen, vallan lisäämiseen niin, että ne saavat päättää lukuisista asioista, jotka ennen ovat kuuluneet ylempien asteiden päätettäviin. Varsinainen kansa tahdottiin siten saattaa entistä suoranaisemmin ottamaan osaa hallinnollisiin tehtäviin ja samalla tuoda se lähemmäksi hallitusta.

Kaikki tämä pyritään nyt saamaan aikaan uudella dekreetillä, joka julaistiin viime heinäkuun 23 päivänä ja joka on ollut pitkällisen valmistelun alaisena. Tähän valmisteluun lienee kuulunut, että se on ollut harkittavana ja käsiteltävänä lukuisissa neuvostoissa ja toimeenpaneuvissa komiteoissa. Siihen pitäisi siis olla koottuna kaikki saatavissa ollut paikallinen kokemus ja asiantuntemus. Koska se lähinnä koskee niitä seutuja, joissa uusi piirijako tulee jotain merkitsemään, siis etupäässä varsinaista maaseutua, ovat paikallista maataloutta ja paikallisia maasuhteita koskevat kysymykset siinä tärkeässä asemassa, siten että määritellään johtavien elinten ja alemman hallintokoneiston oikeudet ja velvollisuudet maa- ja metsätalouteen, kalastukseen y. m. nähden, sekä säädetään maanjaon toimitamisesta ja maariitojen ratkaisemisesta. M. m. lakkautettiin eräitä entisiä maanjärjestelyelimiä, joiden väitetään olleen yhtenä syynä maanjaon toteuttamisen hitauteen ja yleensä maasuhteiden järjestelyn verkkaisuuteen. (Lähetystö koettaa saada Ministeriölle lähete-

tyksi joko tällä tai ainakin seuraavalla kuriirilla selostuksen siitä, mitä dekreetti säätää kyläneuvostojen toimintavallasta.)

-:-

Niinkuin edellä viitattiin, on uusi piirijärjestelmä nyt pantava toimeen myöskin Karjalan tasavallassa. Kansankomissarien neuvoston laatima piirijakoehdotus alistettiin eri seuduilla väestön arvosteltavaksi varsinakin jotta saataisiin selville, olisiko joillakin kylillä erityisiä toivomuksia siitä, mihin piiriin he tulevat kuulumaan. Täten valmistettu ehdotus esitettiin sitten Karjalan toimeenpanevan keskuskomitean täysistunnossa, joka alkoi viime heinäkuun 16 päivänä, ja tuli se siellä hyväksytyksi. Uudistus on toimeenpantava ensi lokakuun 1 päivästä, jolloin Neuvostoliiton talousvuosi alkaa. Uudistuksen jälkeen siis Karjalan tasavallan hallinnollinen rakenne tulee olemaan sellainen, että alinta astetta, kyläneuvostoja, ohjaavat välittömästi piirien toimeenpanevat komiteat ja näitä taas tasavallan toimeenpaneva keskuskomitea ja kansankomissarien neuvosto

Toimeenpanevan keskuskomitean päätöksen mukaan - joka vielä odottaa yleisvenäläisen toimeenpanevan keskuskomitean vahvistusta - siis Karjalassa ensi lokakuun 1 päivästä kihlakuntain hallintokoneisto kokonaan lakkautetaan ja nykyisten 55 kunnan tilalle perustetaan 26 piiriä toimeenpanevine komiteoineen, sekä vielä muodostetaan 192 kylä- ja kauppalaneuvostoa ja kaksi kaupunkineuvostoa (Petroskoi ja Kemi).

Piirijako tulee olemaan seuraava. Aunuksen kihlakunta jakaantuu kahteen piiriin, keskuksina Vitele ja Aunus. Muutamia seutuja liitetään Petroskoin kihlakunnan alueeseen, sillä väestön mielipidettä tiedusteltaessa on selvinnyt, että esim. Utoseron, Lahden ja Tiiholan kylät haluavat liittyä Vahvajärven kyläneuvostoon, joka siirtyy Petroskoin kihlakuntaan muodostettavaan Pyhäjärven piiriin. Siihen siirtyvät myös Panjon ja Heisjärven

kylät. P u u d o s i n kihlakunta jakautuu kahteen piiriin, joiden keskuksina ovat Pudosi ja Shal. P e t r o s k o i n kihlak. jakautuu 6 piiriin, keskuksina Petroskoi, Säämäjärvi, Pyhäjärvi, Soltjärvi, Munjärvi ja Kontupohja. P a a d e n e n kihlak. jakaantuu Paadenen, Repolan ja Rukajärven piireihin. P o v e n t s a n kihlak. jakaantuu Poventsan, Karhumäen, Segesan, Veliga= ja Guban ja Sunkun piireihin. K e m i n kihlak. ja= kaantuu Kemin, Kantalahden, Usmanan, Sorokan, Suijun ja Louhen piireihin. U h t u a n kihlak. jakaantuu Uh= tuan ja Kiestingin piireihin.

Piirien keskimääräinen väkiluku tulee olemaan Etelä-Karjalassa 11,700 henkeä ja pohjoisessa 6,300 henkeä. Piirijako on koetettu saada siten muodostetuksi, että niiden keskuksset olisivat, paitsi hallinnollisia keskuksia, myöskin taloudellisia ja sivistyksellisiä keskuksia. Sitäpaitsi on piirijaossa pidetty yhtenä silmämääränä saada muodostetuksi, mikäli mahdollista, yhden kansallisuuden piirejä, jotta tasavallan kie= likysmys tulisi helpommaksi järjestää.

Se palkattu virkamieskoneisto, jonka piirijako vaatii, tulee olemaan seuraava. N. s. teknillistä henkilö= kuntaa tulee olemaan yhteensä 237, nimittäin piirim= liisipäälliköitä 26, miliisin asiakirjanhoitajia 21, tilastotoimitsijoita 26, kirjanpitäjiä 26, konekirjoit= taja 24, vahtimestareita 27, laskuttajia 19, asiakirjan= hoitajia 41, teknillisiä sihteereitä 5, verospecialis= teja 16, "eräänlaisia teknikoita" 5, kielenkääntäjiä 1. Lisäksi tulee piirien toimeenpaneuv. komiteain puhemie= histöjen palkalliset toimet: puheenjohtajia 26, paikal= listalous- ja maosastojen hoitajia 13, sivistysosasto= jen hoitajia (jotka ovat samalla piirien toimeenpane= vien komiteain sihteerejä) 26 sekä raha- ja vero- osas= tojen hoitajia 26. Nämä 91 virkallijaa ovat palkallisia, vaalien kautta asetettavia toimihenkilöitä. Kaikkiaan tulee siis piirien palvelukseen 328 palkallista henki=

lää. Suurimpien piirien (esim. Kemin, Kontupohjan, Sorokan) toimeenpaneveissa komiteoissa tulee kaikkiaan olemaan 16-18 henkeä, keskikokoisten 10-12 ja pienimpien 8-9 henkeä. - Mitä kyläneuvostoihin tulee, suunnitellaan niihin kuhunkin 2 paikallista virkailijaa.

Mitä tämä hallintokoneiston yksinkertaistuttaminen tulee rahassa merkitsemään, ei ole vielä laskettavissa, koska emme ole nähneet julkistuna laskelmia piirien toimeenpaneveien komiteain eikä uusien kyläneuvostojen kustannuksista. Mutta todennäköisesti tulee säästöä syntymään päättämällä siitä, että uudistuksen kautta lakkautetaan 7 kihlakuntain toimeenpaneveaa komiteaa, joissa oli 42 osastoa ja 102 alaosastoa sekä 414 palkallista tointa ja sitäpaitsi lakkautetaan 55 kuntain toimeenpaneveaa komiteaa, joissa oli 338 palkallista toimipaikkaa. Kyläneuvostojen lukumäärä vähenee yhdellä ja niiden palkallisten virkailijain lukumäärä lisääntyy 20:llä.

-:-

Samassa yhteydessä lienee mielenkiintoista tutustua niihin supistuksiin, joita on tehty Karjalan tasavallan keskusvirastoissa. Samalla saadaan summittainen kuva tasavallan ylimmän virkakoneiston rakenteesta.

Toimeenpaneveaan keskuskomiteaan, kansankomissarien neuvostoon ja valtion suunnittelukomiteaan jää supistusten jälkeen 36 toimipaikkaa 46 sijasta. Työläistalonpoikaisen tarkastuksen kansankomisariaatti suunniteltiin viime helmikuussa ja jää nytkin silleen. Siinä on johtaja, 15 toimitsijaa (=virkamiestä, vaikkei niitä sillä nimellä saa kutsua) ja 6 kanslia-apulaista. Työasiain kansankomisariaattiin jää 26 tointa, vähennetty on 1. Oikeusasiain kansankomisariaatin ja prokuraattoriviraston yhteensä 17 toimesta on jätetty vain 9. Ylioikeuden 34 on vähennetty 4. Sisäasiain kansankomisariaatin toimipaikkain lukumäärä on vähennetty 63:sta 48:aan. Raha-asiain kansankomisariaatin toimi-

paikkein luku vähenee 122:sta 99:ään. Petroskoin Kes-
kustulo- ja menokassan asemasta muodostetaan Valti-
onpankin Karjalan konttoriin kassaosasto, jossa on 14
toimipaikkaa entisen kassan 26:n asemesta. Raha-as. kan-
sankomisariaatin paikallisina koneistoina tulee ole-
maan 9 tarkastajapiiriä, joissa 37 toimipaikan asemesta
tulee olemaan 14.

Maa-asiain kansankomisariaatin toimipaikat vähen-
netään 123:sta 113:een, laskien siihen myöskin 7 piiri-
metsänhoitajaa. Karjalan teollisuus- ja kauppa-as. k.ko-
misariaatti on muodostettu siten, että on sulatettu yh-
teen kaksi ennen erillistä laitosta Kansantalousneuvos-
to ja Kauppa-as. k. komisariaatti. 77 toimipaikan ase-
mesta jää 60. Terveys-asiain k.komisariaatista vähenne-
tään 8 ja jää sinne vielä 24 toimipaikkaa. Valistusasiain
keskuskomisariaatista vähenee vain 1 ja jää sinne 41.
Tilastohallinnon toimipaikat vähenevät 53:sta 45:een.

Keskusvirastojen ^{lukumäärä} jää viideksitoista, sillä Keskus-
tiehallinto tulee lisää. Hallintolaitosten ja osastojen
lukumäärä vähenee 26,9 pros ja niissä olevien toimipaik-
kain lukumäärä vähenee 905:stä 659:ään.

(Suomen Moskovan-lähetystön raportti No. 11.8)

Vähän oppositsionista.

Tämän kuun alkupuolen suurten kokousten jälkeen ovat lehdet, niinkuin lähetystö on ilmoittanut, suorittaneet oppositsionin niinsanoakseni "jälkihaukuntaa". Varsinkin kommunistisen puolueen lehti Pravda on tässä suhteessa ollut toimessa. Samassa tarkoituksessa on myöskin julaistu laajoja puheita, joissa on pesty oppositsionin pyykkiä, sekä selostettu Neuvostoliiton eri puolilla pidettyjä kokouksia, joissa oppositsionia tietysti on ankarasti arvosteltu. Oppositsioni itse ei ole millään tavalla esiintynyt julkisuudessa.

Täydellisyyden vuoksi tahdon mainita pari keskustelua, joissa oppositsionin nykyistä tilaa on selitetty jokseenkin vastakkaisilta tahoilta. Ollessani muissa asioissa Rothsteinin puheilla, kysyin häneltä, voidaanko katsoa, että oppositsioni on nyt likvidoitu? Hän vastasi heti: suoraan sanoakseni, se ei ole likvidoitu. Mutta läheisessä tulevaisuudessa se on selvitettävä tavalla tai toisella. - Ja varmemmaksi vaikkeksi hän vielä toisti: tavalla tai toisella se on selvitettävä, sillä ei voi eikä saa jatkua tällä tavalla. Se on meille liian vaarallista.

Tšekäläisessä diplomaattikunnassa ollaan yleensä samaa mieltä kuin hra Rothstein, vieläpä yleensä asioita ja oloja hyvin tuntevassa Saksan suurlähetystössäkin. Olin senvuoksi jokseenkin hämmästynyt, kun Turkin suurlähettiläs ilmaisi olevansa toista mieltä. Hänen käsityksensä mukaan oppositsionin tarinaa on pidettävä käytännöllisesti loppuneena, sillä siltä tippuivat kannattajat pois seuraten Krupskajan esimerkkiä. Yleensäkin koko oppositsioniin nähden hän tuntui olevan valtaryhmän kannalla selittäen laajalti, miten oppositsioni ei ole voinut koskaan ^{mitään} mitään täsmällisiä vaatimuksia eikä tosiasioihin perustuvia

arvosteluja vallitsevan ryhmän politiikasta. Sen koko taistelu on keinotekoisista, ja sen täytyy aina keksiä jotain seikkoja, jotka näennäisesti antavat sen väitteille pohjaa.

Näin Turkin suurlähettiläs. Mutta onhan Angoran ja Moskovan läheinen ystävyys ja yhteistyö muutenkin tunnettu.

(Suomen Moskovan-lähetystön raportti No. II.8)

Viivytykset maahantulolupien saamisessa.

Pienet hankaukset ja pienet kiusanteot ovat usein ikävämät ja harmillisemmat kuin suuremmat ristiriidat. Jälkimmäiset käsitellään vakavasti ja niistä pyritään pääsemään neuvottelujen ja sovittelujen tietä, jota vastoin edelliset usein jäävät enemmättä huomiotta ja sen vuoksi saavat pitemmän aikaa vaikuttaa ärsyttävästi ja katkeroitavasti ja sen vuoksi synnyttävät toisia samanarvoisia toimenpiteitä. Tähän pienten kiusanteokojen ryhmään lukisin sen hiljaisen viivyttelytaktiikan, joka näyttää päässeen määräämään kysymyksissä maahantulolupien antamisesta ja saamisesta Suomen ja Neuvostoliiton välillä.

Keväällä saimme odottaa muistaakseni toista kuukautta, ennenkuin saatiin maahantulolupa Pietarin pääkonsulinviraston uudelle autonkuljettajalle, vaikka virasto oli aivan ilman kuljettajaa. Nyt taasen odotetaan viikosta viikkoon ratkaisua saman viraston vahtimestariksi aijotun henkilön anomukselle päästä astumaan toimeensa. Täällä Moskovassa olen puhunut asiasta itselleen kollegin jäsenelle Rothsteinille ja sen lisäksi on anomaisen viseerausviraston puoleen käännetty useita kertoja. Saadaan vastaukseksi, että vielä viipyy muutama päivä, ennenkuin ratkaisu voi tulla. Ja samalla tavalla täytyi odottaa ratkaisua kysymykseen, saako hra Lindstedt palata toimeensa pääkonsulinvirastossa vai eikö, ja kysymys pastori Laurikkalan karkoituspäätöksen peruuttamisesta näyttää muodostuvan yhtä vaikeaksi ja pitkälliseksi, vaikka siitäkin olen jo kaksi kertaa puhunut edellämäinitulle kollegion jäsenelle. Luetteloa voisi jatkaa.

On vaikea käsittää, että tässä olisi vaikuttamassa muu kuin pelkkä kiusanteon halu - ainakaan noissa selvissä maahantulo kysymyksissä. Olen monta kertaa ajatellut ottaa asia täällä vakavasti puheeksi ja koettaa

onko mahdollista saada aikaan, että viisumikysymykset nopeammin ratkaistaisiin. En ole voinut tehdä sitä, koska en ole aivan selvillä siitä, olemmeko ehkä itse samanlaisen menettelyn kautta antaneet aihetta kiusanteekoon.

Tiedän että alkuvuodesta tšekäläiset saivat pitkän aikaa, kolmisen kuukautta, ellen erehdy, odottaa vastausta eräiseen ratkaistavaamme maahantuloanomukseen ja tuon ja tuon odotuksen jälkeen vastaus oli kielteinen. En luonnollisesti syytä tästä ^{Kielteen} vaan mainitsen asian esimerkkinä. Ei myöskään ole tarkoitukseni sanoa, ettei puheena oleviin anomuksiin saisi antaa kielteisiä vastauksia, jos siihen havaitaan olevan syytä. Mutta tahtoisin tämänlaisissa tapauksissa, jos niitä vielä sattuu, suositella joutuisuutta, sillä kielteisen vastauksen antaminen ja sen puolustaminen on paljon helpompaa, jos se tulee suhteellisen pian. Lisäksi on nyt parhaillaan, mikäli tiedän, eräitä täältäpäin tehtyjä maahantuloanomuksia ratkaisematta.

Luulen kyllä tietäväni, että nämä anomukset odotavat senvuoksi, ettei meidän taholta tehtyihin anomuksiin ole saatu vastausta, ja saatan kyllä ymmärtää tämän kannan, jota käsitykseni mukaan voi joskus olla pakko noudattaa. Pelkään kuitenkin, joutuneemme sellaiseen outoon ja lapsekkaaseen tilanteeseen, että molemmin puolin kyräilemme ja odotamme päätöstä vastapuolelta sekä teemme harmia ja kiusaa toisillemme. Sellaisesta tilanteesta meidän olisi nyt päästävä pois.

Toivoisin senvuoksi, että Ministeriö harkittuaan näitä asioita tekisi minulle mahdolliseksi ottaa ne täällä puheeksi ja koettaa päästä arvokkaampaan ja asiallisempaan järjestelyyn. Voisin tehdä sen, vaikka minulla ei olisi muuta asetta kuin tieto siitä, ettei meidän tahollamme ole ratkaisematta yhtään venäläisten maahantuloanomusta, joka on vanhempi kuin mikään meidän puolelta tehdyistä anomuksista. Mutta koska

meillä on ainakin tuo alussa mainitsemani aikaisempi viivytys syynämme, niin olisi parempi, jos ministeriö ratkaisisi edes jonkun venäläisten anomuksista ellei kaikkiakaan. Silloin voisin esittää täällä hiljaisesti sovittavaksi, että maahantuloanomukset vastedes käsitellään mahdollisimman pikaisesti, sekä luvata omasta puolestamme tätä. Luonnollisesti siihen liittyisi se ehto, että nopeamman käsittelyn jatkaminen on riippuvainen "vastavuoroisuudesta".

Olen kyllä selvillä siitä, että näinkin vähäpätöinen asia saattaa mennä karille senvuoksi, että täällä vallitsee ulkokomisariaatin tahdosta ja toivomuksista riippumaton mahti, joka ulottaa vaikutuksensa pienimpiinkin yksityiskohtiin. Mutta haluaisin ainakin saada aikaan, ettei meitä voitaisi syyttää tämän neulanpistomenettelyn ylläpitämisestä.

Moskova, 25/8 27

P. V. S. S. S.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Sitten raportti no 9.

Skoskova

1/9 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

No 1287.

S a l a i n e n .

61/459 hae.	27
2/9-27	
5	C18

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi kap-
paletta Moskovan - lähetystön raporttia No. II:9, täl-
tä päivältä :

I. Monarkisti-emigranttien toiminta Suomessa. sivu 1.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vas-
taanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 1 p:nä syyskuuta 1927.

P. V. V. V.

Herra Professori
V. V O I O N M A A,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri y.m.,y.m.,
y.m.

H e l s i n k i .

Erittäin salainen.

1.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti

No. II.9.

61/459 Sal 27

3/10-27

5

C18

Monarkisti-emigranttien toiminta Suomessa.

Viime kevättalvella ollessani vielä ulkoasiainministeriön kansliapäällikkönä, pyydettiin Suomen yleisesikunnan taholta, että tunnettu kenraali Kutepow saisi viisumin tulla Suomeen käymään Suomessa. Ministeriössä olimme aikaisemmista kokemuksista selvillä, että tämän tapaiset vierailut helposti aiheuttavat kannausta ja ristiriitaa Neuvostoliiton kanssa, ja sen vuoksi epäroimme maahantuloluvan myöntämistä. Puhelimessa keskustelin asiasta yleisesikunnan päällikön kanssa ja kerroin hänelle epäilykseni sekä ilmoitin suoraan, että kernaimmin olisimme antamatta viisumia, mutta ettemme sentään tahdo olla aivan jyrkkiä, jos hänen tulonsa on jollakin tavalla maallemme todella tarpeellinen ja jos toisaalta hänen asiansa on senlaatuinen, ettei siitä mitään ulkopoliittisia ristiriitoja synny. Jonkun aikaa myöhemmin minulle ilmoitettiin, että yleisesikunta pitää erittäin tärkeänä mainitun henkilön pääsyä käymään Suomessa ja ettei käynnistä tarvitse pelätä mitään ikävyyksiä syntyvän. Annoimme silloin parin viikon viisumin mutta samaan aikaan saimme tietää, että Parisin lähetystö oli jo ministeriöltä kysymättä antanut hänelle muistakseni kuukauden viisumin. Myöhemmin pyysin yleisesikunnalta vielä saada tietää, mistä kenraali Kutepowin kanssa oli ollut puhetta, mutta minulle vastattiin, ettei siinä ollut mitään kertomista, koska keskustelut olivat koskeneet ainoastaan joitakin tiedusteluteknillisiä asioita.

Nämä seikat ovat johtuneet mieleeni, kun Operputin jutun yhteydessä on alinoma ollut puhetta kenraali Kutepowin käynneistä Suomessa. Tapahtuiko hänen kohtaamisensa Operputin kanssa jo sillä matkalla, jonka alkuvalmisteluista edellä kerroin, vaiko jollakin myö-

häisemmällä käynnillä, siitä en ole varma, mutta joka katapauksessa siis seuraukset ovat osoittaneet, että ministeriön pelko ulkopoliittisista selkkauksista oli täysin oikea. Niitä onkin tullut runsaassa määrässä ja tulee kaiki edelleenkin. Kutepowin nimihän esiintyy aide-memoireessa, jonka olen saanut Tshitsheriniltä ja joka koskee väitettyä monarkistiemigranttien hääräilyä Suomessa terrorististen tekojen valmistelemiseksi Neuvostoliitossa suoritettaviksi.

Operputin juttu saatiin pois päiväjärjestyksestä ilman julkisuutta. Mainitsemaistani aide-memoireesta näkyy, että sovjet oli todellakin päättänyt jättää sen jutun sikseen ja ettei noottia ollut odotettavissa, niinkuin olinkin todennäköiseksi ilmoittanut. Mutta samalla on myöskin saatu selvitys, miksi sovjet oli niin myöntöväinen Operputin asiassa. Nyt näyttää luonnolliselta, että se piti edullisempänä olla menemättä perille asti siinä jutussa, koska sillä oli tiedossa uusia tulossa olevia samantapaisia asioita, jotka tarjosivat paljon varmemman pohjan jyrkemmälle esiintymiselle kuin edellinen. Sillä ellei todellakin ole niin, että Operput jo onnistui saamaan vihiä uusistakin suunnitelmista, niin on toimielias, suuria rahasummia käyttävä ja nähtävästi menestyksellinen bolsheviikkiurkinta Suomessa saanut ne hyvissä ajoin selville.

Edellä mainittu aide-memoire on sävyiltään verrattain tyyni ja asiallinen, mutta luulen viisaimmaksi olla tästä tekemättä sitä johtopäätöstä, ettei sovjet aikoisi olla tällä kertaa tiukka. Samoin oli hra Tshitsherinin ^{esiintymisen} ystävällistä ja hänen kuvauksensa asiasta rauhallista ja työntä. Mutta onpa jokseenkin varmaa, että sävy olisi ollut toinen, ellei hän vaan joku muu ulkokomisariaatin korkeammista herroista olisi joutunut ottamaan asian esille. Hän on sivistynyt ja taitava mies ja tietää, mikä voima on sen vanhan ohjeen noudattamisessa, joka neuvoo esiintymään muodon puolesta lempeästi mutta asiallisesti lujana. Niinpä luulenkin, että sovjet tulee esiintymään

jutun uudessa vaiheessa asiallisesti lujana, joten meidän on parasta heti valita menettelymme sen mukaan.

Olen kyllä vakuutettu siitä, että hallitus tulee käymään tarmokkaasti käsiksi niihin syytöksiin, joita meitä vastaan on tehty, mutta silti rohkenen alleviivata sen välttämättömyyttä ja pyytää, että hankittaisiin tyhjentävä selvitys siitä, mitä meillä Operputin asiassa ja näissä uusissa siihen liittyvissä jutuissa on tapahtunut tai ei ole tapahtunut. Ensi vaiheessa, niin kauan kuin oli kysymys vain Operputista, pääsimme ylimalkaisin selvityksin ja viittailuin siihen, että O. oli täältä lähetetty provokaattori. Tässä oli kaikesti heikko kohta sovjetinkin mielestä. Mutta toisaalta, vaikka Operput olisikin ollut vain OGPU:n lähettämä urkkija ja provokaattori - niinkuin omasta puolestani ainakin toistaiseksi vielä uskon - niin on muistettava, että hän joka tapauksessa sai todistetuksi, että Suomessa meikäläisten avustuksin voidaan saada aikaan kohtaus sellaisen monarkistiemigranttien ensirivin toimihenkilön kuin Kutepowin kanssa ja järjestää aseistettu terroristijoukko menemään Neuvostoliiton alueelle. Nyt taasen näyttää sovjet saaneen uusia todistuksia ei vain siitä, että tämä on yleensä mahdollista, vaan vielä lisäksi siitä, että tällaista todella yhä tapahtuukin.

Jos sovjetin syytöksissä on perää, - ja vaikealta tuntuu uskoa, että he olisivat lähteneet näitä syytöksiä tekemään omaamatta riittävää varmuutta asiassa - niin olemme vaarallisella tiellä. Ensiksikin olemme silloin poikenneet suoruudesta ja rehellisyydestä kansainvälisissä suhteissamme, joka ainakin meille on turvallisin ja paras taktiikka, olkoon vastustajamme vaikka niinkin kiero ja valheellinen kuin Neuvostovalta. Ja toiseksi, mitä syytä meillä on auttaa juuri monarkistiemigraantteja? Ei ole mitään varmuutta siitä,

että he olisivat päässeet vapautumaan entisestä kat-
 santokannastaan, joka on viime vuosinakin silloin täl-
 löin puikahtanut esiin eräissä heidän johtajainsa,
 Venäjistä eronneille kansoille kaikkea muuta kuin tur-
 vallista vapautta ennustavissa lausunnoissa ja joka
 käytännössä ilmeni niinkin myöhään kuin kansalaisso-
 tien aikana, jolloin etelävenäjällä taistelevan "val-
 koisen" armeijan taholta luvattiin vapauksia kasakka-
 väestölle ja hirtettiin näiden edustajia, kun he tuli-
 vat esittämään lupauksien mukaisia pyyntöjä. Ja vaikkapa
 he olisivatkin jotakin oppineet pitkällisessä
 maanpakolaiskoulussaan, niin mitä hyödyttäisi auttaa
 juuri tätä ryhmää, jonka toiminta häälly ilmassa, sillä
 heillä ei ole nyt enää pohjaa Venäjällä. Entä se muoto,
 johon heidän toimintansa nyt pukeutuu, nimittäin ter-
 roristiset teot täällä? Se on lapsellista. Sillä, ellei-
 vät suuremmat voimat kukista Neuvostovaltaa, niin eivät
 sitä tee ainakaan jotkut tavallisten rivikommunistien
 keskustelaklubeihin heitetty pommit eivätkä OGPU:n
 talon portaisiin asetetut helvetinkoneet, jotka ovat
 sellaisia, etteivät räjähdä. Ja sitäpaitsi; onko heidän
 toimintansa päässyt edes niin pitkälle? Saattavathan
 nuokin attentaatit, jotka esimerkkeinä esitetään, olla
 tšekäläisen ohraanin itsensä järjestämiä, sillä sekin
 tarvitsee niitä puolustaakseen olemisensä oikeutta
 aikoina, jolloin budjettivaikeudet täällä pakottavat
 supistamaan valtion palkoissa olevien lukumäärää ja
 välttämättömyyttä. Kun on kysymys venäläisistä ja var-
 sinkin bolshevikeista, niin joudutaan sellaiseen juo-
 nien pyörteeseen, sellaiseen vehkeilyjen "vaaralliseen
 ympyrään", ettei sen suhteen voi olla turvallinen muu-
 tem kuin pysymällä siitä erillään, jos siitenkään. Kaik-
 ki sekaantuminen emigranttien puuhailuun on maallemme
 vaaraksi, sillä Neuvostoliiton mehiläispesässä on mie-
 liala niin ärtynt, ettei ainakaan meidän ole syytä
 mennä mukaan, kun sitä kepillä hosutaan, vaikkapa jot-

kut venäläisjärjestöt luulisivatkin voivansa saada sil-
läkeinoin jotakin aikaan ja vaikkapa he olisivat miten-
kin kiitollisia pienimmästäkin avusta.

Mielestäni oli sängen kuvaavaa ja varoituksena
huomioonotettavaa se, mitä Tshitslerin sanoi verrates-
saan meitä Puolaan. Kun Puola, joka meihin verrattuna on
vahva ja jolla on mahtavia liittolaisia ja avustajia,
katsoo olevansa pakoitettu karkoittamaan alueeltaan
monarkistiset venäläiset vehkeilijät ja siten ehkäise-
mään heidän toimintansa, niin silloin ei meillä miten-
kään voi olla varaa suorastaan ärsyttää sovjetia sal-
limalla näitten ainesten siirtyä Suomeen. Tunnettuaahan
on, että Voikowin murhan jälkeen seuranneen välien jän-
nityksen aikana Puola oli pakoitettu muuttamaan suhtau-
tumistaan Neuvostovaltaan ja toimimaan emigranttiasias-
sa sen mieliksi. Puolan ja Neuvostoliiton välit näyttä-
vätkin nyt rauhallisilta, tšekäläiset lehdet eivät enää
joka päivä puhu Puolasta Neuvostovallan ensimmäisenä
vihollisena ja päällehyökkääjänä. Olisi valitettavaa,
jos Suomi joutuisi Puolan seuraajaksi siinä suhteessa.

E erityisen onnetonta olisi tietysti, jos olisi pe-
rää sovjetin väitteissä, että sellaisen viranomaisen
kuin yleisesikunnan palveluksessa olevat henkilöt ja
rajavartiojoukot ovat sekaantuneet näihin asioihin. Mut-
ta se puoli asiasta voidaan jättää käsittelemättä, koska
jokainen tietysti viimeiseen saakka tahtoo olla usko-
matta sitä.

Merkittävä seikka on, että puheena oleva asia on
täällä pidetty sanomalehdistöltä salassa. Sehän on vas-
toin tšekäläisten tavallista menettelytapaa, että sattu-
vat riitaisuudet vieraiden valtioiden kanssa heti saa-
tetaan julkisuuteen ja lyödään rahaksi ainakin sisäpo-
liittisesti. Onko tämä ystävällisyyttä meitä kohtaan,
merkitseekö se sitä, ettei haluta näyttää maailmalle,
miten suhde Suomeen on äkkiä muuttunut huonoksi? Hyvä
olisi, jos olisi niin, mutta siihen ei ole luottamista.
Saattaahan myöskin olla, että sovjet säästää aseitaan

meitä vastaan voidakseen sopivassa tilaisuudessa niitä sitä tehokkaammin käyttää, ja jos niin tapahtuu, niin voimme olla varmoja, että se valitessaan tilaisuuden koettaa löytää sellaisen, joka on meille vähimmän edullinen. Toivokaamme kuitenkin ettei sovjet tällä kertaa tavoittele muuta kuin meidän pehmittämistämme aloittamien neuvottelut hyökkäämättömyyssopimuksesta.

Suomen suhtautuminen Neuvostoliittoon on ollut pidättyvä ja kaikkea liehakointia välttävä, niinkuin ilmenee esim. kannastamme juuri hyökkäämättömyyssopimukseen nähden. Tätä suhtautumista onkin pidettävä oikeana, ja se on ilmeisesti hankkinut meille arvontoa ei vain ulkomailla vaan täälläkin. Mutta sen se on voinut tehdä vain siksi, että se samalla on ollut suoraa ja avointa. Me turmelemme saavuttamamme hyvän aseman, jos luovumme politiikkamme suorudesta, jos jotkut piirit meillä, vaikkapa vain tilapäisesti maahamme pesiytyneet ulkomaalaiset, saavat ryhtyä salakähmäiseen vihamieliseen toimintaan Neuvostoliittoa vastaan. Näin ollen on todellakin välttämätöntä käydä lujin käsin kiinni Neuvostohallituksen maattamme vastaan tekemiin syytöksiin, todistaa ne vääriksi, jos ovat väärinä, mutta jyrkästi lopettaa vehkeily, jos sellaista tapahtuu.

Moskova, 1/9 27.

P. Anttonen

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Arvi raportti no 10.

Moskova.

8/9 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

S a l a i n e n

No 1221.

SIATIMIN		
66/460 Sac. 27		
10/9-27	VE	L
	OSASTO	ASIA
5	CV8	

H e r r a M i n i s t e r i,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i, oheenliitettyinä lähettää viisi
kappaletta Moskovan - lähetystön raporttia No.II.10,
tältä päivältä:

- I. Neuvostolehdistön hyökkäykset Suomea sivu 1
vastaukset.
- II. Puola ja Neuvostoliitto. Non-agres- " 7
sineuvottelut.
- III. Kansainliiton yleiskokous. " 11
- IV. Suomen kansalaisia OGPU:n käsissä. " 14.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r iä, vas-
tannottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuk-
sen.

Moskovassa, 8 p:nä syyskuuta 1927.

Herra Professori
V. VOIONMAA
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m., y.m., y.m.
H e l s i n k i.

Pietari Otto

1.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti.

No. II. 10.

ULKOASIAINMINISTERIÖ	
66/460	Re. D. 1027
10/9-27	Liit.
5	ASIA
	00%

Neuvostolehdistön hyökkäykset Suomea vastaan.

Neuvostoliiton lehdistö on tätä nykyä aivan erikoisen epäystävällinen Suomelle. Ei mene päivääkään ilman hyökkäystä meitä vastaan, milloin sähkösanomissa, milloin sisämaisissa uutisissa, milloin lehtien omissa kirjoituksissa. Ja kaikissa niissä ilmenee aivan erikoisen katkeraa ilkeämielisyyttä, joka vääristelee kaikki ja tahraa kaikki.

Hyvin kuvaavaa on, miten meitä yhä nälvitään Elfvengrenin asian vuoksi. Tuontuostakin näkee lauseen, jossa Suomea moititaan siitä, että se muka on puolustanut häntä. Olen narkomindelissä sanonut kummeksuvani sitä, että näin tapahtuu, vaikka pitää olla selvillä, ettei esiintymisessämme Elfvengrenin asiassa ollut mitään, joka voitaisiin tulkita sillä tavalla, ja että nimenomaan olen mainittua asiaa käsiteltäessä useita kertoja alleviivannut, etten puolusta hänen tekojaan. Olen kysynyt, miten on mahdollista, ettei lehtien käsitystä asiasta oikaista. On vastaukseksi vain sanottu, että mitä tehdä, kun maassa on painovapaus! Sitten antoi Suomen hallituksen tunnettu kirjelmä Kansainliiton sihteeristölle loppumattomasti aiheetta vihamieliseen kirjoitteluun. Myöhemmin ovat tulleet lisäksi Operputin juttu ja parin terroristijoukon ilmeminen Neuvostoliiton alueella, kuten väitetään, Suomesta lähetettyinä ja siellä opastettuina ja asestettuina. Vihdoin viimein on aivan näinä päivinä Pietarissa alkanut suuri oikeudenkäynti "Boycen urkkijoita" vastaan antanut runsaasti aiheetta sättimiseen, josta ei tiedä, mihin määrään se vielä voi kehittyä, vaikka nyt jo on saavutettu varsin korkea törkeyden aste. Ja muita aiheita on tullut lisää, kuten esim. se mahdollisuus, että Suomi asetuisi ehdokkaaksi Kansainliiton neuvostoon ja tulisi

siihen valituksi.

Olen viime päivinä parissa tilaisuudessa ottanut nämä asiat puheeksi ulkokomisariaatissa. Viime maanantiana ollessani Tshitsherinin puheilla, valitti hän Puolan sanomalehdistön Neuvostoliitolle vihamielistä kantaa viimeisen verisen tapahtuman johdosta Varsovan Sovjettikonsulaatissa. Sain siitä aiheen huomautta hänelle, että sanomalehdet voivat todellakin saada aikaan paljon pahaa. Mainitsin, ettei ole Suomen ja Neuvostoliiton suhteille ensinkään terveellistä, että tšekäläiset sanomalehdet törkeästi syyttelevät Suomea ja sen hallitusta esim. juuri muutenkin keskustelumme aiheena ^{terrorististen} olleiden hankkeiden yhteydessä. Mutta se ei muka ole Neuvostohallituksen estettävissä, koska ne lausunnot ovat yksityisten sanomalehtimiesten mielenilmauksia. Sanoin edelleen, että esim. se mahdollisuus, että Suomi tulisi Kansainliiton neuvoston jäseneksi - vielä täysin epävarma seikka, koska Suomi ei ole asettunut lopullisesti ehdokkaasikaan - on antanut aiheita sellaisiinkin lausuntoihin, että se olisi Neuvostoliitolle vihamielinen toimenpide. Ja se, sanoin, on todellakin jo aivan liian paksua. Hän vastasi tähän sanoen, ettei moinen käsitys ole neuvostohallituksen vaan yksityisten sanomalehtikirjoittajain ja syyttämien noista lausunnoista - Suomen hallituksen useinkin kosketeltua kirjettä Kansainliitolle! Siihen kirjeeseen sisältyvää suunnitelmaa he pitävät Neuvostoliiton etujen vastaisena ja on luonnollista, että yksityinen sanomalehtimies, joka on kuullut tuosta kirjeestä, olettaa, että Suomi tulisi neuvostoon toteuttamaan noita N. liitolle vihamielisiä aikeitaan. Vastasin, että onhan se selitys sekin, mutta Neuvostohallitus tietää asian paremmin, koska hän itse on minulle vakuuttanut Berliinin ja Parisin olevan noita "suunnitelmia" vastaan, joten ne siis eivät voi toteutua. Ja sitäpaitsi oli Suo-

men ehdokkuus K.liiton neuvostoon esillä jo vuosi sitten, niin ettei se suinkaan ole esiintynyt mainitun kirjelmän johdosta. Hän ei siihen sanonut mitään, ja minä huomausin vielä, että moiset lakkaamattomat syytelyt naapurimaata kohtaan eivät voi olla kenellekään eduksi, sillä kaiken lisäksi ne voivat pian ^{asianomaisesti} ärsyttää maankin lehdistön samantapaiseen mielentilaan, jolloin asia tulee sitä pahemmaksi. Tshitsherinillä ei ollut muuta vastaukseksi kuin myöntää tämä ja viitata siihen, että sanomalehdistön sävy Suomeen nähden on muuttunut senjälkeen, kun (taas tuo sama) kirjelmä K.liitolle tuli tunnetuksi.

Aivan erikoisen aiheen hyökkäyksiin Suomea vastaan näkyy antavan mainitsemani oikeudenkäynti urkkijajoukkoa vastaan, jonka etunenään on asetettu suomalainen Höijer. Keskiviikon lehdistä Pravda meni niin pitkälle, että leimasi eversti Äimän urkkijaksi ja ilkkui sitä, että hänestä oli tehty Suomen armeijan upseeri vieläpä Suomen tasavallan presidentin apulentti. Sikäli kuin lehdet täällä kuvasivat oikeudenkäyntiä, kerrottiin niissä vain, että Höijer tuomarin kysymykseen, auttoivatko häntä jotkut suomalaiset upseerit, vastasi: kyllä, majuri Emmelius, jonka hän tunsi merikoulusta. En voinut olla ottamatta tätä puheeksi ollessani eilen asioitamme hoitavan osastopäällikkö Dobronitskin puheilla. Huomausin hänelle, että on edesvastuutonta, jos vierään maan kansalainen heti leimataan urkkijaksi senvuoksi, että joku Höijerin kaltainen oliko sanoo, että entinen toverinsa on häntä "auttanut". Kuka on silloin turvassa, jos noin saadaan menetellä kunniattoman miehen löyhän sanan perustalla. Ja sitäpaitsi vältetään toki tavallisesti laahaamasta ystävällisissä suhteissa olevan valtion päämiestä sanomalehtien palstoille tälläisessä yhteydessä. Nyt Pravda esittää sellaisen ajatuksen, että Suomen presidentti on muka suosinut urkkijoita tekemällä yh-

den heistä ajutantikseen. Ja se menee kaiken säädylsyyden ulkopuolelle. Hän koetti väittää vastaan: ei muka ole viitattu sellaiseen eikä edes sanottu eversti Aimmää urkkijaksi. Mutta kun otimme lehden ja katsoimme, ei hän voinut kieltää, että niin oli. Hän koetti tehdä asian mitättömäksi, sanoen, että mihin esim. he joutuisivat, jos olisivat niin hentomielisiä, että välittäisivät siitä, mitä maailman sanomalehdistö heistä kirjoittaa. Vastasin, että hekin kyllä voivat reagoida vähäisemmissäkin tapauksissa, sillä tiedän heikäläisen lähetystön esim. kaksi kertaa pyytäneen toimenpiteitä sen johdosta, että eräässä Helsingin kirja-kaupassa oli asetettu näkyville kuvia, jotka olivat loukkaavia, ei suinkaan heidän valtakuntansa päämiehille vaan ainoastaan rouva Kollontaylle ja hra Tratskille. Silloinkin Suomen ulkoministeriö sai aikaan noiden kuvien poistamisen näkyviltä. Hän ei voinut tähän muuta kuin vaieta.

Kerron näistä keskusteluista vain osittaakseni, että olen koettanut painostaa asianomaisia, jotta nähtäisiin, haluavatko he ollenkaan hillitä lehtiään. En toivo sellaista tulosta. Mutta ellei sitä tule, on se antava tukea sille mahdollisuudelle, että Neuvostohallitus tällä järjestelmällisellä Suomen parhaamisella pyrkii johonkin. Onko näin, ja jos on, niin mikä on tämä päämäärä, sen näyttäneehän ehkä läheinenkin tulevaisuus. Tuntuu vähän vaikealta uskoa, että olisi tarkoituksena vain yleensä synnyttää vihamielistä mielialaa Suomea vastaan - vaikka, niinkuin tunnettua, on niitä, jotka tätä uskovat. Sellainen mielialahan saattaisi olla tärkeä läisille hyödyllinen vain siinä tapauksessa, että sota olisi todella ovella ja Suomen puolelta uhkaavaa vaaraa olisi torjuttava jollakin toimenpiteellä, jolle ajoissa valmistetaan tällä ^{sekä} kotoisissa Neuvostoliiton käytöissä mielialaa. Mutta johtavissa neuvostopiireis-

sä ei näytä olevan vallitsevana usko sodan pikaiseen syyttymiseen ulkoapain tulevan hyökkäyksen muodossa. Eräissä aikaisemmassa keskustelussani Tshitsherinin kanssa kysyin häneltä suoraan, uskotaanko täällä todellakin, että sota on tulossa? Hän vastasi minulle pitkällä esityksellä siitä, miten Englannin oikeisto kyllä suurimmalla halulla johtaisi maailman sotaan, mutta että heidän pyrkimyksensä tiellä on erittäin suuria esteitä. Lopputulos hänen esityksensä oli, että sotaa ei nykyisin edellytyksin juuri voi syntyä - vaikka tietysti hän ei sitä suoraan sanonut. Yhtä vähän näyttää tällä hetkellä olevan pakoittavia syitä pitämään ~~pitämään~~ mahdollisena, että Neuvostovalta itse viimeisenä hätäkeinona suunnittelisi ulkomaisen sodan provosoimista. Tietysti saattaa tilanne tšekäläisissä olosuhteissa odottamattakin muuttua. Tarkoitan vain, ettei nykyisin ole nähtävissä seikkoja, jotka osoittaisivat tuollaisen ratkaisun olevan lähellä, niin että sitäköön varten tarvittaisiin nyt juuri järjestelmällistä sanomalehtivalmistelua meitä vastaan. *Sitäpaitsi löytää n. hallitus kyllä syynsä jos sen täytyy akkia ryhtyä aseelliseen hyökkäykseen jotta alkia n. laajuriiaan vastoin.* Toinen mahdollisuus on, kuten olen aikaisemmin ohimennen viitannut, että Neuvostohallitus tahtoo sanomalehtisodalla taivuttaa Suomea halukkaaksi ryhtymään uudestaan neuvotteluihin non-agressisopimuksesta ja saattamaan ne päätökseen. On eräitä merkkejä siitä, että näiden neuvottelujen alkaminen Suomen kanssa saattaa ehkä piankin tulla tarpeelliseksi. Siitä teen selkoa toisessa yhteydessä tässä raportissa.

Eri kysymys on sitten, onko juuri tämä käsittely oikein valittu meitä varten. Minusta alkaa tuntua, että he ampuvat yhä maalin. Parjaus menee niin pitkälle, että sen täytyy Suomessa vaikuttaa toisin kuin ehkä laskeaan. Se ei käsittääkseni saa meitä hermostuttaa - ja olenkin vakuutettu, ettei se sitä teekään - vaan ainoastaan vahvistaa tahtoamme noudattaa sitä suoraan, kansainväliset sitoumuksemme kunniassapitävää ja seikkailunomaisia, seurauksiltaan laskemattomia sopimuksia

vierovaa politiikkaa, jota olemme noudattaneet. Tietysti olemme valmiit solmimaan Neuvostoliitonkin kanssa ne sopimukset, jotka ovat mahdollisia ja joista maallemme on hyötyä, mutta erehtykööt, jos luulevat, peloittelemalla saavansa ^{meidät} poikkeamaan hyväksi ja oikeaksi näkemältämme tieltä. Tässä suhteessa me kyllä osannemme pitää päämme kylmänä.

Sikäli kuin parjausta jatkuu, olen omasta puolestani suunnitellut tarpeentullen ja sopivissa tilaisuuksissa huomauttaa vain niistä tapauksista, jolloin joidenkin toiseikkain oikaiseminen ehkä tulee tarpeelliseksi tai se jostakin käytännöllisestä syystä on välttämätöntä, mutta karttaa enempää valittamasta asiaa yleensä. Olen sen tehnyt sekä itselleen Neuvostoliiton ulkopoliitikan johtajalle että hänen apulaisilleen, ja se mielestäni saa riittä. Otaksun että sillä tavalla pahaiten menettelen maani arvon mukaisesti.

(Suomen Moskovan-lähetystön raportti No.II.10.)

Puola ja Neuvostoliitto.Non-agressineuvottelut.

Niinkuin tiedetään, ovat Neuvostoliiton ja Puolan suhteet viime aikoina huomattavasti parantuneet. Voikovin murhajuttu on juhlallisesti ilmoitettu selvitettyksi, ministeri Patek on täällä lehdissä saanut julkiset kiitokset toiminnastaan, on annettu tietää, että neuvottelut non-agressisopimuksesta ja kauppasopimuksesta viipymättä alkavat. Ja uusi sovjetministeri nimitetään ensi tilassa Varsovaan (siksi kuuluu todellakin olevan määrätty Bogomolow, jota Tshitsherin on kehunut erityiseksi luottamusmieheksensä ja joka on aikaisemmin palvellut sovjetlähetystöissä Lontoossa ja luultavasti myöskin Berlinissä.)

Sitten tuli uusi verinen tapahtuma sovjetedustustossa Varsovassa, niinkuin tietysti yleisesti on tunnettua. Tämän jutun johdosta tšekäläiset lehdet jälleen hälyyttivät, mutta kuitenkin suhteellisesti lievässä muodossa, mikä seikka osoittaa, että ne ovat hyviäkin lujasti hallituksen käsissä, niinkuin luonnollista onkin. Kysäisin Tshitsheriniltä, onko luultavaa, että tällä tapauksella on oleva jotain seurauksia sovjetin ja Puolan suhteisiin nähden. Hän vastasi, että se riippuu Puolan hallituksesta, ja valitti, että Puolan lehdet, johtavatkin, ovat suhtautuneet sangen ikävästi tapaukseen. Ne eivät ole puhuneet mitään itse väkivallasta, jonka vieras henkilö teki konsulaatissa (itse asiassa on kuulema todennäköistä, että tuo vieras kävijä oli sovjetin omassa salaisessa palveluksessa oleva), mutta sen sijaan ne ovat kirjoittaneet siitä, miten sovjetkonsulaatti on tullut murhaajapesäksi ja miten veri virtaa sieltä Varsovan kaduille. Kuitenkin sain sen käsityksen, ettei tämä asia tule synnyttämään vaikeuksia. Puolalaiselta taholta, niin olen ymmärtänyt, ajetaan myöskin saada tämä juttu painumaan unhoon ilman muuta melua. Näin ollen on mielenkiintoista tietää, mihin nyt alkaneen, Puolan ja Neuvostoliiton ^{Suhteiden} rauhallisemman kauden voidaan odottaa johtavan.

Mitä ensiksikin kauppasopimukseen tulee, ei sillä näy pidettävän erikoista kiirettä, mikäli olen havainnut. Tuskinpa niistä neuvotteluista tulee mitään ennen lokakuuta. Ulkokomisariaatin ainoa taloudellinen asiantuntija, Stomonjakow, on vielä lomalla, ja Puolan lähetystö täällä saa tarpeellista voimien lisäystä uuden neuvoksen nimittämisen kautta vasta lokakuun alusta. Näitä neuvotteluja ei vielä ole kosketeltukaan.

Kysymys non-agressivneuvotteluista se/sijaan on aktuaalisempi, vaikka varsinaisia neuvotteluja ei liene vielä ollut. (Stomonjakowhan niitäkin on pääasiassa käynyt.) Kuitenkin on Tshitsherin pyytänyt saada selostuksen siitä, mihin näissä neuvotteluissa keväällä ehdittiin.

Mikäli minulle on vakuutettu, ei Puolan hallitus ole millään tavalla muuttanut aikaisempia ohjeitaan. Ei siis ole luovuttu mistään niistä vaatimuksista, jotka keväällä muodostivat suurimmat vaikeudet. Nimenomaan on jäljellä se erityisesti meitä kiinnostava yksityiskohta, että Puola tahtoo asettaa sopimuksen ratifiointiin ehdoksi, että samanlainen sopimus on allekirjoitettu Suomen, Viron ja Latvian kanssa.

Olen nyt jälleen kuullut, samoin kuin keväällä, että tämä kohta erityisesti hermostuttaa neuvostohallitusta. Siinä yhteydessä he eivät kyllä puhu Viirosta ja Latviasta, ainoastaan sanovat, että pitääkö meidän lähteä ruokilemaan Suomea jälleen aloittamaan katkaisemansa neuvottelut? Siihen on kuulema Tshitsherinkin juuri äskettäin viitannut. Jos Puolan neuvottelut todenteolla vakavasti jatkuvat ja jos Puola aikoo tästä vaatimuksestaan pitää kiinni, niin voimme joutua muodossa tai toisessa painostuksen alaiseksi omaan vastaavaan sopimukseemme nähden. Tässä suhteessa ministeri Patek juuri äskettäin erään peitetyn tarjouksen, jonka hän jo keväällä teki, nimittäin että jos Suomi haluaa jonkunlaista välittäjää päästykseen jälleen sopimusneuvottelujen alkuun kenenkään tarvitsematta nöyrtyä, niin hän on ker-

naasti valmis palvelukseen. Vastasin tähän, että, kuten usein on selitetty, Suomen hallitus on periaatteessa valmis neuvottelemaan, jolloin sopimuksen syntyminen riippuu tietysti siitä, suostuuko sovjet sellaiseen sopimukseen, jonka Suomi voi hyväksyä. Mitä neuvottelujen uudestaan alkamiseen tulee, sanoin ainoastaan, ettei siitä ole ollut puhetta, mutta että mielestäni sovjetilla on varsin yksinkertainen keino saada ^{pa}valkamaan. Nehän katkesivät siihen, että sovjet oli taipumaton eräisiin tärkeisiin yksityiskohtiin nähden, niin että tultiin kuolleeseen pisteeseen ja keskustelun jatkaminen havaittiin turhaksi ajan hukaksi. Näin ollen on edellytyksenä niiden uudestaan aloittamiselle, että sovjet avaa keskustelujen mahdollisuudet osoittamalla, että niissä voidaan päästä eteenpäin.

Mitä sovintotuomioon tulee, olen saanut uudelleen vahvistetuksi sen käsityksen, ettei Puola siitä erityisesti pidä kiinni. Toiselta puolen sovjetkin näyttää entisestään vahvistuneen kannassaan olla suostumatta siihen. Tämä kävi ilmi siitä, että Tshitslerin on kysynyt, sisältyykö Puolan nyt juuri Genevessä ehdottamaan yleiseen non-agressisopimukseen sellainen määräys, että siihen liittyvään on suostuttava sovintotuomioon ja että niiden on muissa samanlaisissa sopimuksissaan säädettävä sovintotuomio. Tässä yhteydessä hän oli sitten lisännyt, että sovjetin ehdoton päätös on olla sovintotuomiota hyväksymättä. Kysymykseensä Puolan suunnitelmasta yleiseen non-agressisopimukseen nähden hän ei ollut voinut saada vielä vastausta, koska tuo yksityiskohta ei ollut täällä vielä tiedossa. Juuri samassa yhteydessä kuulin, ettei Puola pidä ehdottomasti kiinni ~~tästä yksityiskohdasta~~, mutta silti ei siinäkkään kohdassa ole vielä ohjeita muutettu, koska useita muita yksityiskohtia on myös ratkaisematta eikä ole tietoa, päästääkö niistäkään yksimielisyyteen.

Tärkeimmät näistä muista riitaisista kohdista ovat, niinkuin muistetaan, Kansainliittoa koskeva sekä puol-

eettomuus- ja hyökkääjäkäsitteiden määrittely. Viime-
mainitun käsitteen määrittelyssä Puola on hyväksynyt
Suomen ehdottaman sanamuodon.

Non-agressineuvottelutkaan eivät siis vielä ole
alkaneet. Mutta todennäköistä on, että siinä suhteessa
jotakin tapahtuu lähitulevaisuudessa. Siihen viittaa
esim. se, että Tshitsherin on kehoittanut ministeri
Patekia lykkäämään vähän myöhemmäksi Kaukasian matkan,
jolle hän oli aikonut ensi tilassa lähteä.

(Suomen Moskovan-lähetystön raportti No.II. 10.)

Kansainliiton yleiskokous.

Niinkuin tavallista, herättää Kansainliiton yleiskokous nytkin nevostopolitiikan ja sanomalehdistön suurta mielenkiintoa. Ja niinkuin tavallista, pukeutuu tämä mielenkiinto nytkin pilkkaan "Geneven markkinoita" kohtaan. Siitä on lähetystö sanomalehtikatsauksissaan jo antanut ministeriölle näytteitä. Mutta aivan selvästi kuuluu kirjoituksista ja sähkösanomista suuri levottomuus siitä, mitä nämä "markkinat" mahtavat tuoda muassaan Neuvostoliitolle.

Erittäin mielenkiinto kohdistetaan Saksaan, "ainoaan ystävänsä", jonka kohtalosta täällä kovasti huolehditaan. Pelätään, että Englanti onnistuisi taivuttamaan muut suurvallat, lähinnä Ranskan, sellaisiin myönnytyksiin, jotka houkuttelisivat Saksan lähentymään länsivaltoja ja loitonnaamaan Neuvostoliitosta, eli tšekäläisen sanontatavan mukaan, yhtymään siihen Neuvostoliiton vastaiseen liittoon, jota Englanti valmistaa. Sen vuoksi ei puutu varoituksia Saksalle uskomasta houkutuksiin, selvityksiä siitä, ettei "Locarnon henki" ole Saksalle tuonut mitään hyvää eikä voi tuoda. Ja jokaista vaikeutta, joka ilmenee Saksan toiveiden täyttämisen tielle, tervehditään ilkuvalalla mielihyvällä, esim. Ranskan vastustusta Reinin alueen miehityksen lopettamisesta tai edes lieventämisestä vastaan. Tämänviikkoisessa sanomalehtikatsauksessa seuraa muuten eräs kuvaus siitä, miten sovjetlehtiätkö käsittää eri suurvaltain nykyisiä Genevessä ilmeneviä pyrkimyksiä.

Erittäin suurta levottomuutta on herättänyt Puolan esittämä ajatus suuren yleisen non-agressisopimuksen solmimisesta lähinnä Kansainliiton jäsenten kesken. Tämä esitetään Puolan yrityksenä saavuttaa se rajojensa takaaminen Saksa vastaan, jota se ei saanut Locarnossa (niinkuin se osaltaan tietenkin onkin) ja sähkösanomissa merkitään mielihyvällä jokainen seikka, joka osoittaa, että Saksa ei ole halukas siihen suostumaan. Pohjalla on tietysti pel-

ko, että täten alkaisi muodostua neuvostoherrain painajainen, yleinen rintama heitä vastaan.

Kun ensimmäiset varsin epäselvät ja hämävät uutiset alkoivat ilmestyä lehtiin tästä Puolan ajatuksesta, kysyi Tahitsherin minulta, tiedätkö mitään siitä Neuvostoliittoa vastaan kohdistetusta eräiden maiden liittoutumisesta, jota Puola, Suomenkin ollessa mukana, puuhaa Genevessä. Vastasin tähän, etten ole kuullut sellaisesta suunnitelmasta mitään, mutta että yleensä voin omana käsityksenäni sanoa, etten usko Suomen olevan mukana suunnitelmassa, joka tuolla tavalla kohdistuisi Neuvostoliittoa vastaan. Lisäsin, että meillä oli, niinkuin hän kaiketi muistaa, jokunen vuosi sitten sanomalehdissä pohdittavana teoreettinen ajatus muutamien Itämeren ympärillä olevien maiden keskinäisestä sopimuksesta, jota lyhykäisyyden vuoksi kutsuttiin "pohjoiseksi Locarnoksi". Mutta mihinkään yrityksiinkään sen ajatuksen toteuttamiseksi ei Suomen hallitus ryhtynyt, ja se antaa minulle aihetta olettaa, että jos on kysymys jostakin samantapaisesta, niin Suomi ei ole mukana. Kun hän kuitenkin tuntui haluavan saada varmempaa selvitystä, lupasin sitä tiedustella ministeriöltä, ja siitä johtui tätä asiaa koskeva sähkösanoma, johon vastaukseksi sain vahvistuksen sille, mitä olin omana käsityksenäni sanonut.

Suomen mahdollinen vaali Kansainliiton jäseneksi on myöskin herättänyt tšekäläisissä lehdistä ^{huomioita} ja antanut aihetta lausuntoihin, jotka eivät ole olleet ystävällisiä meille. Kuvaava oli tässäkin suhteessa artikkeli, joka julkaistiin Pravdassa viime kuun 23 p. Kansainliiton yleiskokoukseen alkusoitoksi ja josta on selostus lähetetty ministeriöön. Siinähan sanottiin, että Suomi itse pintaisesti ajaa ehdokkuuttaan neuvostoon, ja että englantilaisen orientoinnin puoltajat Suomessa, saavuttaakseen Englannin kannatuksen vaalille, kaikin tavoin sitä liehakoivat ja saboteeraavat Suomen-sovjetin takuusopimuksen solmiamista. Pantakoon merkille, että tästäkin täytyy non-agressisopimuksemme pilkahtaa esille. Sittemmin

on lukuisissa sähkösanomissa selitetty, miten Englanti muka kaikin tavoin kannattaa Suomen ehdokkuutta ja on tyytymätön, kun se ei näytä varmalta. Englanti nimittäin tahtoisi saada Suomen sinne oman ryhmänsä vahvistukseksi Kansainliiton neuvostovastaista politiikkaa tukemaan. Sitten ilmeni lehtiin väite, että Suomen tulo neuvoston jäseneksi olisi paheksuttava senvuoksi, että ennestään neuvostossa on kaksi Neuvostoliiton naapurimaata, joten vahvistuisi se käsitys, että Kansainliitto on nimenomaan Neuvostoliiton vastainen valtioryhmitys. Tämähän on ajatus joka nyt esiintyy neuvostolehdistön säkkiin sen jälkeen kun se meille, muistaakseni jo keuhällä, näytettiin Auswärtiges Amtin pussista. (Ja vielä äskettäinhän, mutta ennenkuin ilmestyi tšekäläisiin lehtiin, se lausuttiin ministeri Holmalle Saksan ulkoministeriössä.) Ajatusta on täällä vielä kehitetty siten, että Suomi neuvostossa edustaisi nimenomaan valmiiksi luotua balttilaista blokia, jonka ministeri Voionmaa Genevessä - toiset sanovat Riiassa! - Viron ja Latvian ulkoministerien kanssa pidettävässä konferenssissa nimenomaan aikoo muodostaa. Täten siis kaikki Neuvostoliiton läntiset naapurit olisivat suoranaisesti neuvostossa edustettuina. Ja kaiken huippu-
na oli sitten lausunto, että Suomen tulo neuvostoon olisi Neuvostoliitolle vihamielinen toimenpide. Niinkuin olen toisessa yhteydessä tässä raportissa kertonut, halusin keskustelussa Tshitsherinin kanssa ennakolta torjua sen mahdollisuuden, että tämä loukkaava ajatus jonain päivänä esitettäisiin meille virallisesti, ja siksi esitin sen hänelle esimerkkinä siitä, miten pitkälle järjetön vihamielisyys Suomea kohtaan saattaa tšekäläisessä sanomalehdistössä mennä.

Kaikessa kiihkoissaan neuvostolehdistö on kieltämättä oikeassa siinä, että koolla oleva yleiskokous monessa suhteessa on mielenkiintoinen ja voi tulla merkittävään paljon maailman politiikassa.

(Suomen Moskovan - lähetystön raportti No. II.10)

Suomen kansalaisia OGPU:n käsissä.

Näyttää siltä että GPU on jotakin oppinut Elfvengrenin jutusta, koska se tiedonannossaan Suomesta tulleiksi väitetyistä terroristiryhmistä mainitsi, että yksi vangituista Balmasov, on Suomen kansalainen. Tämän ilmoituksen johdosta tiedustelin ministeriöstä, onko asia todellakin niin, ja sain myönteisen vastauksen. Siinä on siis yksi Suomen kansalainen, jota uhkaa ankara rangaistus, ehkä kuolemantuomio. Toinen on Pietarin suuressa urkkijajutussa esiintyvä merikapteeni Höijer.

Näin ollen nousee kysymys siitä, onko meidän velvollisuutemme ja voimme tehdä jotakin näiden miesten hyväksi. Saatakseni asian ministeriön huomioon, sähköitin siitä, mitä Balmasowiin tulee.

Jos olisi esillä Elfvengrenin jutun kanssa analoginen tapaus, niin olisi tietysti jotakin tehtävä. Muttaniin ei ole laita. Balmasow on vangittu aseistettuna, salaa rajan yli tullessa, ja hän on, mikäli väkautetaan, tunnustanut aikomuksenaan nimenomaan olleen terrorististen tekojen suorittaminen Neuvostoliitossa. Hän on siis joutunut kiinni olosuhteissa, jotka luonnollisesti tekevät hänen rangaistuksensa ankaraksi. Käynee näinollen vaikeaksi häntä millään tavalla auttaa. Joka tapauksessa voidaan odottaa, kunnes se oikeudenkäynti alkaa, jonka GPU lupaa panna vireille häntä ja toveriaan vastaan.

Höijer on nyt jo niin säännöllisen julkisen oikeudenkäynnin esineenä kuin täällä mahdollista on, joten muodolliseltaan kannalta ei tätä nykyä voi olla mitään tehtävissä. Pietarin pääkonsulaattihan seuraa juttua välittömästi ja ilmoittaa, jos siinä esiintyy jotakin, joka antaa aihetta toimipiteisiin. Hän on muuten valtiollisena seikkailijana Suomessa hyvin tuttu. Lehtien lyhyissä oikeudenkäyntiselostuksista päätäten hän on tunnustanut Suomessa harjoittaneensa vakoluoluomaa maataan vastaan, joten voi kysyä, olisiko mahdollista koettaa saada hänet tuomittavaksi myöskin Suomessa. Hänen rikostensa laatu tietysti tekee sen, ettei hän kuulu luovutus-sopimustenkaan mukaisesti luovutettaviin. Mutta tähänän voisi ol-

la lähtökohta, jos muuten haluttaisiin hänen suhteensa alottaa joitakin keskusteluja sovjetin kanssa.

Minun täytyy kuitenkin suoraan tunnustaa, etteivät nämä miehet aiheuta erikoista halua ryhtyä riitelemään Sovjetin kanssa.

Moskova, 8 p. syyskuuta 1927.

J. Marcus Attili

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Arbin raportti no 11.

Shochova.

1579 4927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

No 1356.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
68/460 luv. P. 10 27		
17/9-27	2	L.H.
	OSASTO	ASIA
5	C18.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi
kappaletta Moskovan - lähetystön^e raporttia No. II:11,
tältä päivältä:

- I. Suomen ehdokkuus Kansainliiton sivu 1
neuvostoon ja Neuvostoliitto.
- II. Englantilaisten urkkijain juttu.Höijer. " 5
- III. Matatietoja taloudellisista seikoista. " 7.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i ,
vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 15 p:nä syyskuuta 1927.

Pentti Artti

Herra Professori
V. V O I O N M A A
Suomen Ulkoasiainministeri
y.m., y.m., y.m.
HELSINKI

68/460 Pa. D. 27

Suomen Moskovan-lähetystön raportti

No. II. 11.

179-27	OSAATO	ASJA
5	Clq.	

Suomen ehdokkuus Kansainliiton neuvostoon
ja Neuvostoliitto.

Illalla t.k. 12 päivänä saapui ministeriön sähkösanoma No. Fl62, jossa tiedusteltiin, mahtaako eräs Berlinistä saapunut tieto olla oikea, jonka mukaan neuvostohallitus oli kääntynyt tšekäläisten lähettiläiden puoleen ilmoittaen näille, että Suomen valitseminen K.liiton neuvostoon olisi neuvostohallituksen mielestä uhitteleva teko ("bryskeeraaminen"). Vielä samana iltana ryhdyin ottamaan selkoa tästä oudolta tuntuvasta väitteestä ja sain tavata kolmea tšekäläistä lähettiläistä. Kaikki nämä vakuuttivat etteivät ole kuulleet puhuttavankaan tällaisesta, vielä vähemmän oli heidän puoleensa kääntynyt. Näiden joukossa oli Japanin suurlähettiläs, joka itse tarjoutui omasta puolestaan kuulustelemaan asiaa ja ilmoittamaan minulle, jos saa jotakin tietoonsa. (Tähän mennessä ei häneltä ole mitään kuulunut.) Saatoin näin ollen vielä samana yönä sähköittää ministeriölle tuloksesta ja ilmoittaa, ettei ainakaan yleistä demarchea ole tapahtunut.

Mikäli olen myöhemmin toisia lähettiläitä tavannut, on tulos ollut yhtä kielteinen. Ainoastaan yksi tapaus on tullut tietooni, jolloin Suomen ehdokkuutta Kansainliiton neuvostoon on yleensä kosketeltu ulkomisariaatin ja tšekäläisten lähettiläiden kesken. Se oli tapahtunut keskustelussa Litvinovin ja Tanskan lähettilään Schoun kesken. Edellinen oli häneltä kysynyt, aikooko Tanska pyrkiä Kansainliiton neuvostoon, johon hän oli vastannut, ettei hänen tietääkseen Tanskalla ole sellaisia aikomuksia. Silloin oli Litvinov lyhyesti huomauttanut, että Tanskan tulo sinne olisi heille mieluisampaa kuin Suomen. Tätä ei ministeri Schou käsit-

tänyt miksikään Suomea vastustavaksi demarcheksi vaan ainoastaan keskustelun aikana lausutuksi ikäänkuin jonkun tosiseikan toteamiseksi. Hän oli siitä ilmoittanut Kööpenhaminaan, mutta ei ollut puhunut kenellekään täällä.

Liettuan tšekäläiseltä lähettiläältä, joka kauan täällä olleena tuntee tšekäläiset hallitusherrat erittäin hyvin ja joka viime aikoina on usein heitä tavannut, kuulin uuden käsityksen sovjetin suhtautumisesta puheena olevaan asiaan. Hän kertoi havainneensa, että neuvostohallituksen piireissä ei niinkään ymseästi suhtauduttaisi Suomen mahdolliseen tuloon K. liiton neuvostoon, mutta että sovjet on sitä vastaan sen vuoksi, että ministeri Erich tulisi Suomea neuvostossa edustamaan. Häntä pidetään kuulema erityisesti neuvostohallitukselle vihamielisenä. Edelleen hän oletti, että tšekäläisten lehtien kirjoitukset Suomea vastaan K. liiton neuvostovaalin yhteydessä ovat saaneet virikettä Saksasta, jossa Litvinov juuri kuun alussa oli. Litvinovilla oli siellä ollut pitkä keskustelu Schubertin kanssa (Stresemannia hän ei lie tavannut). Ja ^{niistä} keskusteluista hän oli muutenkin tavannut jälkiä täällä Moskovassa. Niinpä oli eri tahoilla ulkokomisariaatissa hänelle sanottu: Liettuallahan on erittäin huonot suhteet Saksaan, sillä Berlinissä sanovat kaikki: Liettua on mahdoton naapurina, sen kanssa ei voida tulla toimeen.

On kyllä otettava huomioon, ettei liettualainen ole suinkaan ehdottomasti luotettava todistaja, kun on kysymys jostakin Saksalle epäedullisesta. Mutta ministeri Erichin nimen mainitseminen tässä yhteydessä, samoin kuin tšekäläisten lehtien ajatusten kulku kysymyksessä Suomen tulosta Kansainliiton neuvostoon johtaa yleensäkin Saksaan, niinkuin olen jo aikaisemmin ministeriölle huomauttanut. Ministeri Erichiä en ole kuullut erityisesti neuvostohallituksen vihamichehenä mainittavan, mutta Berlin hänestä ei pidä, niinkuin tiedetään.

Litvinovin huomautuksesta Tanskan lähettiläälle olen ministerille sähkösanomalla ilmoittanut. Jos edelleen tavatessani tšekäläisiä lähettiläitä jotain lisää kuulen, tulen siitä viipymättä ilmottamaan.

-:-

Sen jälkeen kuin edellä oleva oli jo puhtaaksi kirjoitettu, olen ollutkin puheissa eräiden lähettiläiden kanssa, joilta ei aikaisemmin ollut tilaisuutta puheena olevasta asiasta kyseellä.

On jälleen ilmennyt, että mitään varsinaista lähettiläiden puoleen kääntymistä täällä ei ole tapahtunut eikä siis sen laatuista ilmoitusta ole tehty, kuin Berlinin tieto väittää, mutta, paitsi Tanskan lähettilästä, on täällä kuitenkin toinen, nimittäin Ranskan suurlähettiläs, joka on saanut kuulla narkomindelistä, ettei neuvostohallitus nykyoloissa olisi mielisään Suomen tulosta Kansainliiton neuvostoon. (Sitä paitsi tietysti on, niin oletan, Saksan suurlähettiläs, jota en ole tavannut, tässäkin asiassa ollut yhtä mieltä sovjetin kanssa)

Valitettavasti oli minulla vain lyhyt keskustelu Herbetten kanssa, mutta sain sen käsityksen, ettei hänenkään puoleensa oltu suorastaan kääntynyt mitään ilmoittaen, mutta että hän oli joutunut Tshitsherinin kanssa puhelemaan m.m. Suomen tulosta Kansainliiton neuvostoon. Hänet on muuten viime aikoina sangen usein nähty ulkokomisariatissa, niinkuin luonnollista on sen ristiriidan vuoksi, joka Parisissa on syntynyt Raskovskista ja joka tekee neuvostohallituksen kovin levottomaksi. Keskustelussa oli kosketeltu monarkistiemigranttien valtiollista toimintaa, joka osittain keskittyy Parisiin, ja täällöin oli T. hänelle ilmaissut huolestumisensa Suomen menettelyn vuoksi ja sanonut, että neuvostohallitus pelolla ajattelee, mitä Suomessa käsin vielä voi tapahtua. Herbette kertoi vastanneensa rauhoittavasti ja m.m. kertoneensa, että oli

ollut keskusteluissa minun kanssani, jolloin olin hänelle vakuuttanut, ettei Suomella ole mitään syytä eikä halua tukea monarkistiemigranttien toimintaa.*) Tämä hän oli Tshitsherin huomauttanut, että karkoittaisivat niitä sitten pois alueeltaan. Ainoastaan tämän kahnauksen vuoksi, kertoi Herbertte, sovjet on epäsuopea ajautukselle Suomen tulosta Kansainliiton neuvostoon. Muuten heillä ei ole mitään sitä vastaan.

*) Tämä keskustelunni tapahtui muutamia päiviä aikaisemmin Herbertten käydessä luonani näitä kitoja kyselyssä.

(Suomen Moskovon-lähetystön raportti No.II.11.)

Englantilaisten urkkijain juttu.

Höijer.

Pietarissa tapahtunut oikeudenkäynti n.s.englantilaisten urkkijain asiassa päättyi,niinkuin ministeriö tietää,useihin kuolemantuomioihin,m.m. Höijerin. Lähetystö hämmästyi muuten nähdessään,että ministeriö vasta Tassin sähkösanomasta sai tästä tiedon,sillä olimme pitäneet selvänä,että pääkonsulaatti viipymättä ilmoittaisi tuomiosta ministeriölle.Täältä sähköttäminen ei olisi mitään merkinnyt,sillä me saimme tiedon vasta seuraavan päivän lehdistä,siis samaan aikaan kuin ministeriökin.

Oikeusjutun käsittelemisessä sanomalehdissä on ainakin täällä Moskovassa tapahtunut käännös, jonka saanee katsoa johtuneen lähetystön toimenpiteistä, nimittäin se,että viime aikoina tultiin varovaisiksi ja vältettiin Suomen syyttelemistä tässä yhteydessä. Olipa sen eräs tšekäläinen lähetystöpäällikkökin huomannut, koska mainitsi naurahtaen lehtien otsakkeiden muuttumisesta: ensin se oli, hän sanoi, "englantilais-suomalaisten urkkijain" juttu, sitten se jossakin lehdessä jo oli "suomalaisten urkkijain" juttu, nyt se on yksinomaan "englantilaisten urkkijain" juttu. Kuvaavaa oli myöskin, että Pravda liitti oikeuden viimeistä istuntoa käsittelevän selostuksensa loppuun oikaisun, jossa sanottiin, että eräs heidän aikaisempi ^{antisotakuulansa} oli saanut kirjapainossa väärän muodon. Otsikossa sanottiin nimittäin, että "Suomen pääkonsulaatti" oli avustanut urkintakirjeiden perille saattamisessa. Kuitenkin oli muka käsikirjoituksessa ollut: eräs pääkonsulaatin virkailija avustanut j.n.e. Baltilaisen osaston päällikkö huomautti attashea Ahokkaalle ylvästellen saaneensa aikaan tämän oikaisun.

Höijerin asiassa ministeriö kehoitti sähkösanomalla No.F165 tiedustamaan, mitä oikeudenkäynnissä oli

ilmennyt. Lähetystö halusi tämäläpäläissessä asiassa toimia pikäläissessä, joten attashea Ahokas, allekirjoittaneen ollessa sinä iltama estetty menemälästä ulkokomisariaattiin, klo 9 illalla pääsi baltiläläisen osaston päälälikön puheille. Ministeriölle vielä samana yönä sähkösanomalla ilmoitettiin, että tulos oli, kuten arvata saattoi, mitätön. Vastaukseksi saatiin, että ulkokomisariaatilla ole mitään erikoisia tietoja oikeudenkäynnistä, mutta että koetettaisiin niitä hankkia, jos jotain erityistä halutaan tietää. Huomautettiin, että oikeudenkäynti oli ollut julkinen ja Suomen pääläkonsulaatti oli sitä seurannut, joten sen pitäisi voida antaa kaikki annettavissa olevat tiedot. Oli keskustelussa ollut kysymys myöskin siitä, mitä alustavissa kuulusteluissa oli mahdollisesti käynyt ilmi, vaikka se ei oikeuden istunnoissa esiintynyt, mutta siihen hra Dobronitski vastasi että jos sellaisia seikkoja on, niin ei heilläkään ole mahdollisuuksia saada niitä selville.

Samalla oli hän ilmoittanut, että tuomituilla on vielä tilaisuus pyytää armoa. Jos he sen tekevät, tulee vielä viipymään arvatenkin muutamia päiviä, ennenkuin heidän kohtalonsa tulee ratkaistuksi ja ennenkuin tuomio mahdollisesti pannaan täytäntöön.

(Suomen Moskovan-lähetystön raportti No. II.11.)

Hajatietoja taloudellisista seikoista.

Viime aikoina on tšekäläisissä lehdissä ollut runsaasti kertomuksia viljan keruun tuloksista samoin kuin myöskin päättymässä olevan talousvuoden teollisuuden ja kaupan tuloksista yleensä. Näistä seikoista en ole vielä tähän postiin ehtinyt saada selostuksia, mutta koetan lähettää niitä seuraavilla kerroilla. Tällä kertaa rajoitun ainoastaan antamaan muutamia eri tahoilta poimittuja hajatietoja näistä asioista.

Paitsi virallista kantaa, joka on se, että viljan keruu sujuu erinomaisesti, olen tavannut kaksi hiukan toisistaan eroavaa käsitystä. Toinen sanoo pessimistisesti: se sujuu huonosti, sillä talonpojat eivät ole halukkaita vaihtamaan viljaansa paperirahaan, varsinkin tarjotusta alhaisesta hinnasta. Sitä paitsi he pelkäävät sotaa ja haluavat säilyttää viljansa. Toinen kanta on: viljan keruu sujuu aika hyvin, mutta ikävää on, että suurin aulius luovuttamiseen ilmenee juuri siellä, missä ei ole kunnollisia viljan säilytyspaikkoja ja missä kuljetusolot ovat huonot. Asiallisestihan näiden kantain erotus on vain vivahdus, sillä on luonnollista, että haluttomuus luovuttaa viljaa hinnan halpuuden vuoksi ilmenee siellä, missä vilja helposti voidaan kuljettaa markkinoille, jota vastoin syrjäseudut tietysti ovat halukkaammat luovuttamaan.

Raha-asiaan tilasta on erittäin vaikeaa saada luotettavaa kuvaa. Kaikki tilastot, valtiopankin tilailmoitukset y.m. ovat erinomaisen edullisia, ulkomaisen valuutan noteeraustiedot ovat aivan yksitoikkoisen pysyviä ja varmoja, niin ettei sen lujempaa valuuttaa voi ajatella kuin tservotsi. Mutta toiselta puolen saakunlla väitettävän, että Berlinissä on sovjetin tavaraekseleitä diskonteerattu 28 prosentin korolla. (Mainitsen tämän jättäen sen nimenomaan kertojani, erään kskettäin ulkomailta palanneen lähetti lään las-

kuun.) "Mustassa pörsissä" täällä kuuluu dollarin arvo olevan lähellä 3 ruplaa, jopa hiukan ylittäen senkin. (Nimellisarvo on 1 rupla 94,5 kop.) Sikäli kuin tservontsia on ulkomailla, on niiden arvo tietysti sangen alhainen, mutta valtion pankki on lakannut niitä ulkomailta ostamasta, koska tehtävä on ylivoimainen. Ulkomaan kauppa käy ainakin muutamilla aloilla erittäin kalliiksi. Niin on laita esim. puutavarakaupassa, jossa sovjetin väitetään ^{häviävän} joka standertista, jonka se myy, sillä valmistuskustannukset ja myyntikustannukset ovat niin suuret. Mutta joka tapauksessahan niistä sentään saadaan ulkomaalaista valuuttaa, ja sovjet voittaa taas sitä runsaammin sillä importtitavaralla, jonka se tällä valuutalla ostaa. Joka tapauksessa sovjet haluaisi myydä puutavaransa sahattuna niin lähellä tuotantopaikkoja kuin suinkin päästäkseen hoitamasta niiden myyntiä varsinaisiin kuluttajamaihinkin. Selitys tähän on luonnollisesti osaksi siinä, että heille myyntikustannukset tulevat suhteetoman kalliiksi, mutta todennäköisesti kai pääasiallisesti siinä, että on huomattu tai pelätään menekin huononevan, jos myyjinä ovat sovjetin kauppadelegatsiot. Hauska esimerkki tämäkin siitä, miten valtion ulkomaankauppamonopoolia täytyy koettaa kiertää ja sen ulkomailla toimivia elimiä syrjäyttää.

Kuten sanottu, koettaa lähetystä piakkoin saada valmiiksi virallisiin numeroihin (muitahan ei, ikävä kyllä, ole saatavissa) perustuvan kuvauksen muutamista Neuvostoliiton taloudellisen elämän puolista.

Moskova, 15.9.27

P. M. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Sertin raportti no 12.

Skolbova.

22/9 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

No. 1389

ULKOASIAINMINISTERIO		
72/462 Sac. P. 10 27		
24/9-27	10	111
YHÄ	SASTO	ASA
5	C18.	

H e r r a M i n i s t e r i,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i, oheenliitettyinä lähettää viisi
kappaletta Moskovan - lähetystön raporttia No.II.10,¹²
tältä päivältä:

I. Suomi Kansainliiton neuvostoon. sivu 1.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i, vas-
taanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuu-
tuksen.

Moskovassa, 22 p:nä syyskuuta 1927.

Pentti M. M.

Herra Professori
V. V O I O N M A A
Suomen Ulkoasiain-
ministeri y.m.,y.m.,y.m.
H e l s i n k i.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti. ⁷²⁴⁴⁶² Lau. D. 10 27

No. II.12.

Suomi Kansainliiton neuvostoon.

27/9-27	10	LII
OSASTO	ASIA	
6	C18.	

Sen hälinän jälkeen, joka tšekäläisissäkin lehdissä oli havaittavissa ennen Kansainliiton neuvostovaalia varsinkin Suomen ehdokkuudesta, odotettiin uteliaina lehtien suhtautumista asiaan, sittenkuin vaalin tulos oli tiedossa. Kävikin niin, ettei tulos suurestikaan lehtien mieltä kiinnittänyt. Osaksi tämä tietysti johtui siitä, että juuri samaan aikaan ^{kysymys} Ranskan ja Neuvostoliiton suhteiden kehittymisestä mitä suurimmassa määrässä kihoitti mieliä täällä, ja että sen ratkaisu, ainakin toistaiseksi, tšekäläisten toivomaan suuntaan herätti vastavassa määrässä riensua. Mutta lisäksi on todennäköistä, ettei neuvostolaisten ja heidän ystävänsä taistelu Suomen ehdokkuutta vastaan ollut mikään erityisen tärkeä kysymys sovjetille, vaan että he enemmänkin sekaantuivat siihen vain jonkinlaisesta urheiluinnostuksesta: näyttääksseen, että Kansainliiton ulkopuolellakin olevan Neuvostoliiton kanta sentään merkitsee Genevessäkin. Kun tulos osoitti päinvastaista - ja täältä päin katsoen oli todella ilahduttavinta, että niin kävi, kun kerran mahdollisesta ehdokkuudestamme oli niin paljon puhuttu - niin ei nähtävästi haluta suurestikaan alleviivata saatua tappiota asiassa, joka muuten ei ole erikoisen tärkeä.

Hallituksen lehti Isvjestija ei ole kirjoittanut omasta puolestaan mitään Suomen tulosta Kansainliiton neuvostoon. Tšekäläisten johtavien lehtien työnjako onkin sellainen, ettei hallituksen lehti yleensä hyökkäile "ystävällisissä suhteissa" olevia maita ja hallituksia vastaan vaan sen tekee ensi sijassa ja rajummin Pravda, kommunistisen puolueen lehti. Tällä tavalla tahdotaan antaa käsitys, ettei hallitus ole vastuunalainen noista kirjoituksista, vaikka tietysti tällä ei ketään petetä, sillä onhan samantekevä kummallako kädellä lyödään, kun sama keskus molemmat panee liikkeelle. Niinpä nytkin on Prav-

da saanut pari kertaa lausua mielipiteensä Genevessä tapahtuneen vaalin johdosta. Luonnollisesti tämä on käynyt samassa hengessä kuin Suomen valitsemista estämään tarkoitettut mielenpurkaukset.

Jokapäiväisessä uutiskatsauksessaan Pravda t.k.16 päivänä ensin käsitteli vaalia sapekkään ivallisella tavalla. Lehti puhui "pienten maiden pienistä diplomaateista", joiden unelmana on saada vakinainen tai puolivakinainen paikka Kansainliiton neuvostossa. Varsinkin sanottiin tämän koskevan Suomea, joka muka on valmis kaikin tavoin tyydyttämään Englannin diplomatian sovjetvastaisia oikkuja saadaanseen kaivatun neuvostopaikan. Ja edelleen sanotaan, etteivät Albanian, latinalaisen Amerikan pikkutasavaltain y.m. kokemukset - ne kun ovat joutuneet suurten imperialististen valtain taholta tulevien hyökkäysten esineiksi Kansainliiton pysyessä toimettomana ja vararikkoisena - ole mitään opettaneet "pienten maiden pienille diplomaateille", jotka nähtävästi mielellään ovat potkupallona "suurten" pelaajain uhkapelissä. - Niin kuin näkyy, kuultaa tästä kaikesta ilmi selvästi tappion ja pettymyksen aiheuttama katkeruus.

"Asiallisemmin", mutta yhtä kierosti ja häijysti, kirjoitti sama lehti asiasta seuraavan päivän pääkirjoituksessaan, joka yleensä kosketteli Baltian maiden suhdetta Neuvostoliittoon. Päätekstinä kirjoituksessa on tietysti Englannin vehkeily Baltian maissa neuvostohallitusta vastaan. Englanti Viron ja Suomen avulla koettaa kaataa Latvian ja Neuvostoliiton kauppasopimuksen. (Valheellisesti, kuten tavallista, esitetään täällä yleensä asiat siten kuin Suomikin oman, sen ja Latvian välillä voimassa olevan kauppasopimuksen nojalla tekisi kaikkensa saadaakseen Latvian-sovjetin sopimuksen nurin.) Sekä Virossa että Suomessa on englantilaisten vaikutus suuri ja vahva. Sitten lehti tekee luetteloa eräistä Suomen tai suomalaisten taholta tulleista osanotoista yleispoliittiseen mielipiteiden vaihtoon. Aletaan "pohjoisen Locarnon" aatteesta, mutta jo siinä tulee epärehellisyys näkyviin, sillä

annetaan se käsitys kuin tämä olisi tuores juttu ja kuin sen esittäjä olisi jo tätä tehdessään ollut Suomen edustajana Kansainliitossa, vaikka todellisuudessa tämä täysin teoreettiseksi jäänyt keskustelu on jo vuosia vanha. Sitten mainitaan aloite finanssiavusta hyökkäyksen uhriksi joutuneille valtioille ja lopuksi vedetään taas esiin tunnettu viimekesäinen kirjeemme Kansainliiton sihteeristölle. Kaikkiällä, sanoo lehti, tavataan Suomen hallituksen pyrkimys, joka tarkoittaa oman korren kantamista sovjetvastaisen rintaman luomiseen ja Kansainliiton perussäännön sovjetvastaisen terän uudelleen teroittamista. Lopuksi lehti toteaa, että tämä utteruus on tullut palkituksi. "Suomen porvarilliset politikot ja heidän sod.-demokraattiset apulaisensa" on palkittu siten, että Suomi on valittu Kansainliiton neuvostoon. Suomi on siis nyt K.L:issa tapahtuvain ja sitä aseenaan käyttävien juonien keskustassa ja tulee kyllä kuten muutkin statistit saamaan sopivat osat.

Tässä on kaikki se huomio, minkä Suomen valitseminen K.L:n neuvostoon on täällä toistaiseksi julkisuudessa saanut osakseen. Olem tahtonut sen merkitä muistiin kaikessa vähäarvoisuudessaankin, koska sovjetin "vaalivalmistukset" ennen K.L:n neuvoston vaalia antoivat koko paljon puheenaihetta. Näissä viimeisissä mielenpurkauksissaan ei ole muuta vähänkään huomiota kiinnittävää kuin niissä yhä ilmenevä monomania, joka ei voi katsella mitään ilmiötä maailmassa näkemättä siinä Englannin juonia ja Neuvostoliiton vastaisen liittoutuman valmistelua ja joka nyt jo on kehittynyt hallitsevaksi sielunsairaudeksi.

Moskova, 22.9.27.

Perstein Atte.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA: .....

Ministeri Arto Raparatti no 13.

Moskova

29/9 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

FINLANDS BESKICKNING
I MOSKVA

No 1411.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 74/463 Luc. D. 1727		
1/10-27	le	Lül.
	2-10	ASA
5.	C/8.	

H e r r a M i n i s t e r i,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a
M i n i s t e r i, oheenliitettyinä lähettää viisi
kappaletta Moskovan - lähetystön raporttia No.II.13,
tältä päivältä :

<u>I. Laivainvaihtokysymys.</u>	sivu	1.
<u>II. Terroristijutut.</u>	"	4.
<u>III. Höijer ja Balmasov.</u>	"	7.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i,
vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni va-
kautuksen.

Moskovassa, 29 p:nä syyskuuta 1927.

Herra Professori
V. V o i o n m a a
Suomen Ulkoasiain-
ministeri y.m.,y.m.,y.m.
H E L S I N K I

P. V. Voionmaa

Suomen Moskovan-lähetystön raportti

No. II.13.

KOASIAINMINISTERIO		
77/463		Su. D. 19 27
1/w-27	5	Liit.
	5	0 18.

Laivainvaihtokysymys.

Olen kirjelmällä ministeriölle ilmoittanut, että ulkokomisariaatissa äskettäin sain kuulla sovjetin yhä valmistelevan vastalaskua esitettäväksi Suomelle laivainvaihtoasian lopputilissä, mutta ettei vielä ole tietoa, milloin vastalasku valmistuu. Samalla kerroin myöskin kuulleen, että tämä lasku tulee suuremmaksi kuin Suomen korvausvaatimukset.

Aikaisemmin on meikäläisellä taholla oltu täysin selvillä siitä, että sovjet, heti Suomen hallituksen esitettyä korvausvaatimuksensa, alkaa laatia vastalaskua, sekä pidetty mahdollisena sitäkin, että sovjet saa vaatimuksensa nousemaan Suomen vaatimusta vastaavaan summaan, joten tulee kysymykseen niiden kuittaaminen vastakkain. Tätäkin on kuitenkin pidetty aivan kohtuuttomana, koska todetut tosiseikat eivät laivain luovutussopimuksen mukaan voi oikeudenmukaisesti johtaa sellaiseen tulokseen. Tästä kaikesta on valtioneuvos Ahonen tammikuulla 1925 allekirjoitetussa laajassa selostuksessaan huomauttanut. Nyt on kuitenkin käymässä siten, että sovjet ei tyydy vain siihen kohtuuttomuuteen, että esittää vaatimuksemme peittävän vastalaskun, vaan osoittaa kykenevänsä vielä enempään, nim. järjestämään siten, että Suomi jää heille vielä velkaakin.

Oikeastaanhan meidän olisi pitänyt tuntea neuvostoherrat tarpeeksi aavistaaksemme, että he tulevat kaikki tavoin tekemään puheena olevan asian järjestämisen niin mutkikkaaksi ja kieroksi kuin suinkin. Se, mitä valtioneuvos Ahonen mainitussa selostuksessaan ennustaa vastaisten selvitysten laadusta, sanoen niiden aiheuttavan loppumattomia kinasteluja ja erimielisyyksiä, se ilmeisesti tulee toteutumaan suuremmassa määrässä kuin hän

luulikaan. Kun hän jo v. 1925 huomautti, miten vaikeata on oleva niin kauan jälkeempään todeta alusten ensimmäisen tarkastuksen ja luovuttamisen välisenä aikana kärsimäin vahinkojen suuruutta ja arvioida niitä samoin *Kokonaan korvattavien* kuin *alusten arvoa* rahassa, niin tämä tehtävä on tietysti niin paljon vaikeampi nyt, kun on yhä lisää vuosia vierähtänyt, että sitä ~~ei~~ saa käytännöllisesti katsoen pitää mahdollomana. Lisäksi monet yksityiskohdat, kuten koneiden y. m. esineiden katoamiset laivoista niiden ollessa viranomaistemme valvonnassa, väitteet, että luovuttaviksi olisi meidän taholtamme esitetty aluksia, jotka eivät ole samoja kuin alkuaan oli ilmoitettu j. n. e., tulevat tekemään keskustelut vielä kiusallisemmiksi. Ilmeisesti sovjetin vaatimukset tulevat perustumaan etupäässä juuri sentapaisiin seikkoihin.

Kaikesta päättäen sovjet ei missään tapauksessa halua meille mitään maksaa ja siihen tulokseen päästäkseen laatii vaatimuksensa sellaisiksi, että saamme olla tyytyväisiä, jos pääsemme kuittaamaan vaatimukset vastakkain. Arvosteltakoon tällaista taktiikkaa miten tahansa, on kuitenkin täysi syy nyt ajoissa harkita asiaa uudestaan ja kysyä, kannattaako lopultakaan ryhtyä ikäviin selvittelyihin, ellei muuta tulosta ole odotettavissa kuin se, jolla juttu olisi ollut lopetettavissa jo muutamia vuosia sitten. Nyt vielä voisimme arvattavasti päästä asiasta luopumalla vaatimuksistamme sillä ehdolla, että sovjet luopuu omistaan, s. o. kuittaamalla ne vastakkain. Tällaiseen sovitteluun ei myöskään liittyisi mitään alakynteen joutumisen vaikutusta, niinkuin ~~heti~~ olisi laita, jos asia saisi mennä neuvotteluihin ja niissä pitkien riitujen jälkeen päädyttäisiin samaan saatavaimme kuittaamiseen.

Totta on, että tässä on kyseissä eräiden yksityisten kansalaistemme taloudellisia etuja. Ne voisivat vaikuttaa kannan määräämiseen, jos olisi niin, että valtio kuitattuaan neuvottelujen jälkeen tehtävällä sopimuksella saatavamme sovjetin vastasaatavaa vastaan, vapau-

tuisi omasta puolestaan suorittamasta korvausta yksityisille. Mutta näin tuskin voi käydä, jos valtio yleensä on korvausvelvollinen. Siinä tapauksessa voitaisiin yhtä hyvin suorittaa ilman pitempiä riitoja valtionvaroista ne korvaukset, jotka on pakko suorittaa. Olen myöskin tietoinen siitä, että vaikeuksia saattaa syntyä Eduskunnassa rahoja tätä tarkoitusta varten pyydettyä, mutta onhan luultavaa, että Eduskunta käsittäisi olevan viisaampaa alistua välttämättömyyteen sovinnossa kuin kiusallisen riitelemisen jälkeen naapurivaltion kanssa.

Olen tahtonut huomauttaa näistä seikoista niin kauan kuin on vielä aikaa harkita asiaa ja päättää, kumpi on viisaampaa pysyäkö korvausvaatimuksessamme vaiko peräytyä siitä ja tavalla tai toisella sopia omien, korvauksen saamiseen oikeutettujen kansalaistemme kanssa. Niinkuin edellisestä näkyy, olisi monesta syystä parasta likvidoida juttu, ellei sen ajamisella nykyisen suunnitelman mukaan ole jo sellaisenaan jotain tavoittelemisen arvoista merkitystä siinäkin tapauksessa, että lopputulos on kielteinen. Kun jo yli puolikolmatta vuotta sitten asian sopiminen näytti oikeastaan suositeltavimmalta ratkaisulta, on viisainta ainakin uudestaan arvioida asemaa ja lopullisesti valita menettelytavat.

Jos ministeriö pitäisi hyödyllisenä, että koetettaisiin saada lähempiä tietoja sovjetin vastavaatimuksista, ennenkuin ne virallisesti esitetään, niin voisin koettaa niitä yksityisesti hankkia. Kun tämänsuuntainen yritys kuitenkin helposti saattaisi heikentää asemaamme, en siihen ryhdy ilman nimenomaisia ohjeita.

(Suomen Moskovan-lähetystön Raportti No.II.13.)

Terroristijutut.

Saatuani ministeriön sähkösanoman No.173 myöhään illalla toissapäivänä (t.k. 27 p.) pyysin eilen aamulla pääsyä hra Rothsteinin puheille esittäökseni hänelle ne tulokset, joihin Tshitsherinin, viime elokuun 25 päivän aide-memoirea seuranneet tutkimukset olivat johtaneet. Puheille pääsyä ei kuitenkaan voitu luvata, ennenkuin tähän kello 12, niinkuin ministeriölle sähkösanomalla ilmoitettiin.

Viivytyksestä oli se ikävä seuraus, että tämän päivän Isvjestijassa ehti tulla julkaistuksi erittäin räikeä hyökkäys Suomen hallitusta vastaan. Tämä hyökkäys, joka tarkkaan selostettuna liittyy samassa postissa saapuvaan sanomalehtikatsaukseen, perustuu etupäässä siihen, ettei vielä ole annettu sovjetihallitukselle mitään vastausta terroristijutuista eikä myöskään ryhdytty mihinkään näkyviin toimenpiteisiin asiassa. Saavuttuani hra R:n luokse otin tämän kirjoituksen lähtökohdaksi ja valitin, ettei hän ollut voinut ottaa minua vastaan edellisenä päivänä, koska siinä tapauksessa olisi, kuten toivon, päästy yhtä Suomen hallitusta vastaan tehtyä hyökkäystä vähemmällä, sillä minulla oli asiana antaa ensimmäinen vastaus terroristijutussa. Hra R. vastasi tähän olevansa pahoillaan ettei ollut arvannut yhdistää minun puheille pääsyn pyyntöäni tähän asiaan, jolloin hän olisi voinut pidättää tuota kirjoitusta vielä. Hän sanoi sitä pidättäneensä jo monta päivää, mutta vihdoin antaneensa perää painostukselle, jonka alaisena hän oli tässä asiassa ollut. (Hän hoitaa varsinaisesti sanomalehtiasioita.)

Senjälkeen kerroin hänelle ministeriön alussa mainitussa sähkösanomassa esitetyt asiat. Hän vastasi olevansa tyytyväinen ilmoitukseen, joka osoitti, että toimenpiteisiin oli ryhdytty, ja halusi tietää, tuleeko vielä uusia karkoituksia. Vastasin etten tiedä, minkälaisiin toimenpiteisiin vastedes tarpeen vaatiessa ryhdytään, mutta että

selitykseni nimenomaan sisälsi sen, että niitä asiaanhaarain mukaan ja tarpeen vaatiessa jatkuu. Puhuttuaan vielä laajajakosti ennestään tunnettuun tapaan siitä, miten kiihtyneitä täällä ollaan terroristisen toiminnan johdosta, ja otettuaan vertauskohtia Puolasta, hän siirtyi puhumaan Suomen kansalaisten väitetystä avunannosta terroristeille. Hän teki sen kieltämättä erittäin hellävaroen, saaden sen että hän tässä koskettelaa arkaluontoista asiaa eikä halua mitenkään aiheuttaa sitä vaikutusta kuin sekaantuisi yksinomaan Suomea koskeviin seikkoihin. Tähän vastasin ainoastaan viittamalla aikaisempiin selityksiin ja toistoin ohjeen mukaan, etteivät viranomaisemme ole olleet tietoisia kyseessä olevien emigranttien toiminnan laadusta. Mutta, mikäli joku heistä on tullut syypääksi laiminlyön-teihin näissä asioissa, on siitä heille seurauksia, ja tätä valaisin sähkösanomassa kerrotulla esimerkillä rajaseudulta poiskutsutusta henkilöstä. Huomautin vielä, että yleinen vakuutukseni asian jatkuvasta tutkimisesta ja toimenpiteisiin ryhtymisestä tietysti koskee hänen viimeksi tarkoitettuihin tapauksiinkin, sikäli kuin aiheita ilmenee.

Tuoreimpaan GPU:n väitteeseen, rajan ylittämisestä Laatokan pohjoispuolella hän ei kajonnut.

Hän lausui vielä sen toivomuksen, että jo tapahtuneista karkoituksista Suomessa julaistaisiin tieto sanomalehdissä ja että tähän tiedonantoon liitettäisiin varoitus, joka sisältäisi, että Suomen hallitus ei salli asylioikeuden rikkomista emigranttien taholta. Hän pyysi nimenomaan, että ilmoittaisin hänelle niin pian kuin saan tiedon, että tällainen tiedonanto julaistaan. Lupasin sen tehdä ja pyysin omasta puolestani, että sikäli kuin tärkeitä asioita, otettaisiin huomioon, että olin pyytänyt puheille pääsyä päivää ennen Isvjestijan tänäaamuisen artikkelin julkaisemista. Siinä artikkelissa oli nimittäin, sanoin, useita kohtia, jotka olivat sisällöltään sen laatuaisia,

että tahdon erikoisesti alleviivata oikeata aikasuhdetta hallitukseni toimenpiteitten ja minun tehtäväkseni annettun niistä ilmoittamisen sekä tuon kirjoituksen välillä.

Edelleen hra R. huomautti, että hän olisi mielellään ottanut ilmoitukseni vastaan kirjallisesti samoin kuin asia oli ensin kirjallisesti minulle esitettykin. Sen ei tarvitsisi sisältää muuta kuin mitä olin sanonut, mutta hänen olisi helpompi ajaa asiaa, jos vastaus olisi kirjallinen. Huomautin tähän, ettei heidän kirjelmänsä ollut nootti vaan aide-memoire, siis suullisen keskustelun niinsanoakseni vahvistus. Lisäksi sanoin, että koska tutkimukset vielä jatkuvat, niin toivottavasti suullinen ensi-ilmoitus riittää ilman aide-memoirea.

Ennenkuin siirryimme toisiin asioihin, hän vielä mainitsi, että hän toivottavasti piakkoin saa tilaisuuden antaa minulle kirjallisesti ilmoituksen eräistä heidän viranomaistensa selville saamista yksityiskohdista - joi-takin kirjallisia dokumenttejakin pitäisi olla niiden mukana - mitä tulee emigranttien vehkeilyihin Suomessa.

(P. K.)

(Suomen Moskovan-lähetystön Raportti No.II.13.)

Höijer ja Balmasow.

Niin pian kuin ministeriö sähkösanomalla No.171 oli antanut lähetystölle tehtäväksi koettaa saada aikaan ettei Höijerin ja Balmasowin kuolemantuomioita pantaisi täytäntöön, mutta kehoittanut tekemään tämän viipymättä vain siinä tapauksessa, ettei olisi aikaa odottaa terroristijutussa annettavaa selitystä, ryhtyi lähetystö ottamaan selkoa, millä kannalla otsikossa mainittujen miesten asia oli. Lähetystösihteeri Westerlundille sanottiin ensin ulkokomisariaatissa, että Höijerin tuomio oli jo pantu täytäntöön, mutta kun heti sen jälkeen virallisesti kysyimme, ei vastausta voitukaan antaa ilman erityisiä tiedusteluja. Vastaus, joka sitten saatiin, oli kuitenkin vielä epämääräinen ja sisälsi vain sitä, ellei tuomiota ole pantu täytäntöön, tapahtuu se piakkoin. Tilaisuuttakaan asian esittämiseen riittävän arvovaltaiseen paikkaan komisariaatissa ei saatu, ennenkuin tänä päivänä päästessäni hra Rothsteinin puheille.

Ottaessani asian puheeksi, huomautin sekä alussa että vielä lopussa, ettei ole suinkaan kysymyksessä sekaantua Neuvostoliiton oikeudenkäyttöön eikä puolustaa kyseessä olevien henkilöiden tekoja. Sanoin suoraan, että alleviivaan tätä seikkaa, koska olen ennen kokenut, että sanomalehdet syyttelevät Suomen hallitusta erään henkilön tekojen puolustamisesta, vaikka olen päinvastaista nimenomaan vakuuttanut.

Itse asiaan vastasi hra R., että hän ymmärtää Suomen hallituksen menettelyn sen esittäessä, sukulaisten pyynnön johdosta, toivon, ettei kuolemantuomioita pantaisi täytäntöön. Mutta tässä asiassa he eivät voi mitään tehdä. Mikäli hän oli saanut selville, oli Höijerin ja Balmasowin armonanomukset hylätty, joten on mahdollista, että tuomiot on jo pantu täytäntöön. Mutta vaikka niin ei olisikaan, ei komisariaatti voi eikä halua tehdä mitään heidän hyväkseen. Tässä ei ole kysymys mistään yk-

sityisrikoksesta vaan osanotosta järjestettyyn terroristiseen toimintaan, eikä heille ole mahdollista osoittaa sääliä. Kysyessäni vielä kerran varmuuden vuoksi, tarkoittiko hän sitä, että he eivät missään tapauksessa tekisi mitään esittämäni toivomuksen täyttämiseksi, vakuutti hän niin olevan.

Näinollen ei asiassa ollut mitään tehtävissä. Kuvaavana seikkana huomautettakoon vain tämänkin tapauksen osoittavan, miten salaisesti ja itsenäisesti GPU toimii. Ulkokomisariaatti ei vieraan lähetystön useista tiedusteluista huolimatta voi antaa varmaa tietoa, onko tuomiot pantu täytäntöön vai ei.

Moskovassa, 29 p. syyskuuta 1927.

P. Petrus Artti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Arkin raportti no 14.

Moskova

6/10 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

N:o 14441

Salainen.

SUOMEN LÄHETYSTÖ		
76/463 Sal. P. 1027		
8/10-27	5	LEL
5	C18.	ASIA

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s -
t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta
Moskovan-lähetystön raporttia N:o II: 14 tältä päivältä.

Opposition ja johtavan ryhmän kamppailu siv. 1.

Terroristijuttujen maininkeja " 12.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaan-
ottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 6p:nä lokakuuta 1927.

Antti

Herra Professori
V. Voionmaa,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m., y.m.,
y.m.
H e l s i n k i .

1.

SUOMEN SUOSTAJAIN MINISTEERIO		
76/463 Sue. D. 1327		
8/10-27	2	LII.
5	ELV.	ASIA

Opposition ja johtavan ryhmän kamppailu.

Venäjän kommunistisen puolueen keskusvaliokunnan ja keskuskontrollikomitean yhdistetty täysistunto viime elokuun alussa ei ratkaissut Venäjän kommunistisen puolueen ja Trotskin opposition välistä riitaa, ainoastaan lykkäsi ratkaisun toistaiseksi. Näennäinen rauha saatiin aikaan julistuksen pohjalta, jonka opposition johtajat allekirjoittivat ja joka, niin kopeasanainen kuin se osittain olikin, kuitenkin oli sikäli johtavan ryhmän toivon mukainen, että oppositio siinä m.m. selitti alistuvansa puolueen johtoelinten tahtoon ja luopuvansa hajoitustoiminnasta. Niinpä saattoikin johto kokouksen jälkeen levittää maailmalle tiedon opposition alistumisesta ja oli tällöin tavallaan oikeassa, mutta yhtä oikeassa olivat ne, jotka odottivat uusia taisteluita ja uusia ristiriitoja, jopa välien kärjistymistäkin. Lähetystön raportissa № 7 sanottiinkin, ettei Trotskia vielä oltu lyöty maahan. Myöhemmin on saatu nähdä, että hän seisoo pystyssä ja yhä jatkaa johtavain ahdistelua.

Joulukuussa pidettävässä suuressa puoluekokouksessa odotetaan ratkaisun vihdoin tapahtuvan. Stalin ei vielä elokuussa uskaltanut yrittää päättäväisen iskun antamista oppositiolle, koska hän sai havaita sillä olevan liian paljon kannattajia. Myöskin Trotskin personallisuus vaikutti vielä liian voimakkaasti puolueessa. Taitavana taktiikkona Stalin havaitsi parhaaksi saada vielä toiminta-aikaa, jonka kuluessa hänen oli koetettava riistää Trotskilta kannattajia tai ainakin horjuttaa hänen auktoriteettiaan siinä määrässä, että enemmistö uskaltaisi antaa hänelle surmaniskun, s.o. eroittaa hänet kommunistisesta puolueesta, joka merkitsisi hänen turvattomaksi julistamistaan, niinkuin väitetään hänen itsensä elokuun kokouksessa selittäneen samalla varoittaen puoluetta niin seurausrikkaaseen tekoon ryhtymästä. Väliaikana oli asiat kehitettävä siihen

suuntaan, että Trotskin panna^ajulistaminen voisi tapahtua. Sitäpaitsi pidettäisiin uusi puoluekokous hetkellä, jolloin jo on vietetty bolshevistisen vallankumouksen kymmenvuotisjuhla. Silloin saattoi olla helpompi ryhtyä jyrkkiin toimenpiteisiin Leninin lähintä työtoveria vastaan kuin juuri juhlan aattona. Tällaiset laskelmat saivat Stalinin suostumaan ratkaisun lykkäämiseen, vaikka hän ja puolueen johto hyvin tiesivätkin, ettei oppositiolta ollut odotettavissa aseiden laskemista. Miten hyvin tämä tiedettiin, ilmeni siitä vastauksesta, jonka eräs ulkokomissariaatin johtomiehistä minulle antoi kysyessäni, oliko oppositio katsottava likvidoiduksi. Hän vastasi, kuten olen aikanaan ministeriölle ker-tonut, että sitä ei ole likvidoitu, mutta että tämän täy-tyy tapahtua pian ja keinolla millä tahansa.

Oli siis käytävä ratkaisun valmisteluihin puolueen koko organisation voimalla, organisation, jota Stalin, jos kukaan, hallitsee, koska hän on sen itse luonutkin. Tässä toiminnassa tarjoutui kaksi eri linjaa seurattavaksi. Ensiksi oli Trotski saatava, mikäli mahdollista epäluotettavaksi varsinaisen työväestön silmissä, ja tällöin tarjoutui aseeksi selitys, että hänen kannattajansa ovat "intelligenttejä". Yksi bolshevistisen liikkeen kummallisista käänteistä on nimittäin se, että "intelligenttejä" aletaan vihata ja epäillä, vaikka Venäjän koko vallankumousliikkeen käyttävänä voimana ovat olleet juuri "intelligentit" /huolimatta siitä, että bolshevikien etevin historioitsija, Pokrovski, Venäjän historiassaan kaikella dialektiikallaan koettaa vähentää niiden merkitystä/ ja vaikka neuvostovaltion nykyisten johtajain enemmistö ja ratkaiseva osa on "intelligenttejä". Nyt on huvittavaa nähdä, miten suurella huolella sovjetlehdistö mainitessaan opposition johtajia, esim. kertoessaan heihin kohdistetuista rankaisutoimenpiteistä, aina merkkii heidät "intelligenteiksi", mikäli suinkin voi. Toiseksi on Trotskin ryhmän heikko kohta se, että puolueen talonpoikaissaines ei ole hänelle suopea. Tämähän on aivan luonnollista, sillä, mikäli opposition aatteita tunnetaan, moittivat he joh-

tavaa suuntaa ankarasti siitä, että se talonpoikaisväestön hyväksi uhraa työväen edut ja antaa talonpojille, "kulakeille", liiaksi suuren vallan. He taas tahtoisivat kiskoa talonpojilta, heidän tuotteittensa hintaa polkemalla ja teollisuustuotteiden hintaa nostamalla, ne varat, jotka tarvitaan maan industrialisoimiseen. Näin ollen siis puolueen talonpoikaisaines ei voi olla heille suopea, ja tätä seikkaa johtavat voimakkaasti hyväkseen käyttävät.

Missä on näin ollen opposition voima? Ilmeisesti siinä, että edellinen näistä johtavan suunnan aseista on heikompi, koska tehdastyöväestö ei sittenkään niin paljon pelkää "intelligentejä" kuin se pelkää talonpoikaista. Trotskin kannattajat ovat tehdastyöväestöä, jonka tyytymättömyyttä voidaan lietsoa selittelemällä sille, miten huonosti kohdeltua se on ja miten huonoon asemaan sen saattaa enemmistön politiikka, joka suosii talonpoikaisväestöä, vaikka tämä muka itse asiassa merkitsee vähemmän maan jälleenrakentamiselle, tekee helpompaa ja vähemmän työtä ja kantaa helpompaa taakkaa valtion hyväksi kuin tehdastyöväestö. On luonnollista, että tehdastyöväestöön tämä todistelu menee helposti, sillä onhan se luonnollisesti innolla omaksunut bolshevikien uskonnon oppi-isän, heidän ylimmän auktoriteettinsa Marxin opetukset tehdastyöväestöstä sosiaalisen vallankumouksen ainoana luotettavana kantajoukkona. Mutta toisaalta ei Stalinin ryhmä voi ehdottomasti luottaa talonpoikaisväestöönkään. Hän ei ole ainakaan vielä uskaltanut yhtä rohkeasti asettaa talonpoikaisväestön toiveiden edustajaksi kuin Trotski tehdastyöväestön. Hän koettaa luovia, tyydyttää talonpoikia, mutta olla työntämättä luotaan tehdastyöväestöäkään, ja sikäli on hänen asemansa heikompi kuin Trotskin, joka kaikella voimallaan ryntää varmaa suuntaa eteenpäin. Talonpojat ovat tyytymättömiä, sillä heidän pitäisi antaa tuotteensa maan raha-

aseman pelastamiseksi halvemmasta hinnasta kuin mitä luonnolinen hinnanmuodostus edellyttäisi ja samalla heitä rasittaa suuri tavarain puute ja saatavissa olevan vähäisen määrän suhteellinen kalleus. Vielä lisäksi tulee se, että maanomistusolot ovat melkoiseksi osaksi vielä järjestämättä ja osaksi on siellä, missä järjestelyä on yritetty, sekasotku ja maanomistussuhteiden epämääräisyys tullut ehkäpä entistäkin suuremmaksi.

Näissä merkeissä käyty taistelu ei lakannut elokuun kokousten jälkeen vaan on sitä koko ajan jatkunut entistä katkerammin. Opposition lupaukset eivät ole mitään merkinneet. Oikeastaan ne olikin niin epätasällisesti ja riidan ytimen sivuuttamalla muotoiltu, että oppositiota on vaikea oikeudenmukaisesti syyttää lupaustensa rikkomisesta, niin suuresti kuin johtava ryhmä tätä alleviivaakin. He voivat vastata, että he yhä vielä ehdottomasti valmiita puolustamaan sosialistista valtiotaan - voivatpa sanoa, että he juuri sitä oppositiolaan tarkoittavatkin - eivätkä edes vaadi, että Stalinin on erotettava / koska tietävät että se itsestään seuraa heidän voittoaan, heille ei suinkaan ole tärkeätä taistella eräiden ulkomaalaisten kerettiläiskommunistien puolesta, eikä heidän tarkoituksensa ole muodostaa uutta puoluetta vaan koettaa pysyttää nykyinen puolue koossa. Sehän on tietysti paras edellytys heidänkin pyyteittensä onnistumiselle, jos he pääsisivät yrittämään niiden toteuttamista, mutta elleivät he pääse, jos päinvastoin Trotskin eroittaminen puolueesta onnistuu, niin saattaa siitä olla seurauksena uuden trotskilaisen puolueen syntyminen itsestään. Ainoa "epärehellisyys", josta heitä voitaneen syyttää syyttää, on se, että he tunnustivat nykyisen Keskuskomitean vallan, vaikka he herkeämättä sitä vastaan taistelevat. Kaikkien näiden lupauksen rikkomisesta heitä nyt katkerasti syytellen, ja he

ovat tuomitut olemaan vaiti, sillä he eivät saa sanaansa kuuluville sanomalehdissä.

Kamppailu sananvapaudesta on vielä yksi riidan ydinkohtia. Tätä ei tietysti pidä käsittää siten, että oppositio esiintyisi jonkunlaisena kansanvaltaisen sananvapauden puoltajana. Päinvastoin he ovat tässä suhteessa yhtä ankaran puoluediktatuurin kannalla kuin konsanaan enemmistö. Mutta he vaativat sananvapautta puolueen sisällä, oikeutta arvostella johtavien elinten toimintaa ja puolustaa omia mielipiteitään, mitä tulee puolueen politiikan suuntaan. Mikä merkitys tällä vaatimuksella on ja miten tällä diktatuuripuolueen sisäisellä vapaudella on kannattajia, on käynyt ilmi niistäkin harvoista kääntymisilmoituksista, joita lehdet viime aikoina ovat tyytyväisinä julkaisseet ja joiden joukossa on ollut jokunen opposition perustavan asiakirjan, n.s. 83:n julistuksen allekirjoittaja. Nämä erityisesti huomauttavat allekirjoittaneensa julistuksen, koska heidän oli saatettu uskomaan, että Trotskilta kannattajineen haluttiin kokonaan kieltää puheoikeus, ja he katsoivat, että näiden toverien sentään täytyy saada puolustaa mielipiteitään. Vaikka oppositiolta yhä onkin estettynä oikeus sanomalehdissä esiintymään / onpa yritys tarjota kirjoituksia lehtiin johtanut puolueesta erottamisiin, kuten alempana näkyy/ on oppositio ainakin toteuttanut vaatimuksen saada / oikeus esiintyä / puolueen elinten kokouksissa, puolustaa kantaansa ja arvostella puolueen johtoa. Sitä osoittavat nekin kiivaat ja räikeät keskustelut, joita elokuun kokouksessa kymmenisen päivää käytiin. Mutta vielä varsin epä-tietoista on, voidaanko tästä tehdä sellaista johtopäätöstä, että opposition menestys merkitsisi ensimmäistä alkua demokraattisten periaatteitten voimaan pääsulle. Siihen tulokseen on matka vielä niin pitkä, että tuskin voi uskoa tälle tielle edes lähdetynkään.

Opposition ja johtavan ryhmän välisistä erimielisyyksistä on vielä mainitsematta suhtautuminen ulkovaltoihin, missä kysymyksessä Trotski kannattajineen tietysti yhä on yhteistoimintaa kapitalististen maiden kanssa ja näiden apua vierovalla ja maailmanvallankumouksen jyrkempää edistämistä vaativalla kannallaan. Koska jässä yhteydessä on puhe niistä riitakohdista, jotka lähinnä tulevat kysymykseen taistelun ratkaisuun vaikuttavina tekijöinä, on tämäkin mainittava. Oppositiolle olisi tietysti suuresti eduksi, jos johtava ryhmä saisi uusia huomattavia tappioita ulkopoliitikassaan. Oppositio on jo käyttänyt miltei loppuun sen rahan, minkä se on saanut lyödyksi Kiinan tapauksista, Wienin mellakoista, Englannin ja Sovjetin välisen rikkoutumisesta y.m., niin että uudet aseet tälläkin alalla olisivat sille erittäin tärkeitä. Täten käy ilmeiseksi, kuinka tavattoman suuri merkitys kysymyksellä Ranskan ja Sovjetin suhteista on hallitsevalle ryhmälle sisäisestikin, ja kuinka välttämätöntä on, että neuvostohallitus ponnistaa kaikki voimansa, kaiken oveluutensa ja kaiken koulutetun taktillisen taitonsa vaaraa välttääkseen. Mielenkiintoinen seikka tässä suhteessa on, että juuri oppositio tunnetun, elokuun kokouksessa allekirjoitetun julistuksensa kautta on tämän riidan synnyttänyt ja siten, johtavan ryhmän suostumuksella ja myönnytyksenä sille, aiheuttanut monessa suhteessa vaarallisen pulan itseään aavistamatta, minkä palveluksen se sillä itselleen teki, sillä tuskinpa voidaan olettaa opposition johtavissa niin suurta taktillista nerokkutta, että se olisi tulokset aavistanut ja tietoisesti niihin pyrkinyt. -

Opposition taistelu on siis elokuun kokouksen jälkeen jatkunut ja kiihtynyt, vieläpä saanut uusia vaarallisia muotoja. Se muistuttaa nyt jo niin monessa suhteessa vallankumouksellisten taistelua tsaarivaltaa vastaan, että tämän taistelun opetusten täytyy olla suoranaisesti hyödyksi. Niinpä kommunistisen puolueen Pietarin kuvernementin kontrollikomitea syyskuun alku-

päivinä eroitti puolueesta puolikymmentä jäsentä sekä antoi muistutuksen neljälle senvuoksi, että nämä olivat harjoittaneet salaista ryhmätoimintaa. He olivat muodostaneet erityisiä järjestettyjä oppositioryhmiä työväen keskuuteen. Kussakin ryhmässä sai olla ainoastaan 8-10 jäsentä, ja uusi ryhmä oli muodostettava niin pian kuin osanottajia karttui enemmän. Ryhmät pitivät säännöllisesti kahdesti viikossa kokouksia milloin minkin jäsenen asunnossa, näissä kokouksissa suunnitellen opposition konspiratiivista toimintaa, lakkojen järjestelyä tehtaisissa, menettelyä siinä tapauksessa, että ryhdytään toimenpiteisiin järjestöä vastaan, keskinäistä avustamista j.n.e. Tämä siis oli jo täydellistä "maanalaista toimintaa", jolla nimellä sitä sovjetlehdistö kutsuukin. Vielä suurempaa huomiota herätti Moskovassa syyskuun 29 päivänä julkisuuteen saatettu tieto 14 puolueen jäsenen rikoksista, joiden vuoksi 12 erotettiin puolueesta. Nämä olivat järjestäneet salaisen kirjapainon ja siinä painattaneet ei vain opposition omia julistuksia vaan myöskin puolueen salaisia asiakirjoja. On ymmärrettävissä, että tästä sananvapauden sortamisen räikeästä seurauksesta lehdistä puhuttiin suurella suuttumuksella ja että se antoi sysäyksen entistä ankarampaan menettelyyn oppositiota vastaan.

Opposition tunnetut syytökset johtavaa ryhmää vastaan tulivat räikeästi ilmi erään Dashkovskin jutussa. Hänet erotettiin puolueesta syyskuun alkupäivinä "vieraana aineksena, joka on ehdottomasti vaarallinen proletariaattipuolueelle". Hän oli seppittänyt kirjoituksen, jossa hän arvosteli oppositioniin kohdistettua kritiikkiä ja jota hän oli tarjonnut julaistavaksi kommunistisen puolueen "Bolshevik"-nimisessä aikakauskirjassa. Hänen räikeät väitteensä, joista hän ei luopunut, sisälsivät lyhyesti seuraavaa. Neuvostotasavallassa on proletariaatin diktatuuri jo alkanut muuttaa luonnettaan; neuvostoissa on alkanut suunta pikuporvarillis- ja kulakkidemokratian kehittymiseen päin, joka hei-

kentää proletariaattista diktatuuria; sovjethallitus voi tulla oman synnyttäjäluokkansa sortajaksi ja toimeenpanevaksi koneistoksi toisen, vihamielisen luokan käsissä; keskuskomitea on alkanut ottaa yhä useampia askeleita termidorianisuutta kohti.

Pitkin matkaa ja varsinkin sen jälkeen kun opposition salainen kirjapaino oli saatu ilmi, pidettiin Moskovassa erityisen kuvaavana, että rangaistustoimenpiteitä suoritettiin opposition jäseniä vastaan, mutta johtajat, varsinkin Trotski, saivat pysyä syrjässä. Odotettiin jännityksellä, kuinka kaupan kiertoliikkeitä hänen ympärillään jatkuisi, ennenkuin Stalin katsoisi ajan tulleen antaa vastustajalleen uusi isku. Stalin oli jo kahdesta asemasta hänet karkoittanut, nimittäin sotakomisarin paikalta ja poliittisesta toimistosta, niin ettei hänellä, paitsi jäsenyyttään puolueessa, enää ollut muuta vaikutuspaikkaa kuin jäsenyys kommunistisen internationalin toimeenpanevasse komiteassa /IKKI/. Kirjapainojuttu nyt lopultakin vahvisti Stalinin asemaa siinä määrässä, että Trotski menetti tämänkin asemansa, sillä lokakuun 1 päivänä julaistiin tiedonanto hänen eroittamisestaan I.K.K.I:stä.

Tätä eroittamista varten oli kaikki valmiina. Jo viime toukokuussa pidetyssä kokouksessa IKKI kielsi Trotskia jatkamasta hajoittavaa toimintaansa ja samalla valtuutti oman presidiuminsa yhdessä IKK:n /kansainvälisen kontrollikomitean/ kanssa eroittamaan hänet, ellei hän noudattaisi kieltoa. Kuh nyt neljä kuukautta myöhemmin on tehty tiliä Trotskin toiminnasta, on havaittu, että hän on jatkanut uuden puolueen muodostamista Venäjälle, vieläpä ollut yhteistoiminnassa ulkomaalaisten kommunistirenegaattien kanssa ja siten saanut aikaan vaaran, että muodostuu uusi "neljäs internationaali". Trotskin toiminta-alue ja tarkoitukset ovat siis suuresti kehittyneet. Mutta on kui-

tenkin huomattava, että tässä syyttäjä ja tuomari itse selittää syytetyn rikoksia, sillä Trotskin oma mielipide ei pääse julkisuuteen, niin ettei tiedetä, mitä hän itse näistä hänen syykseen pannuista aikeista ajattelee. Joka tapauksessa hän on tässä juttunsa viime vaiheessa esiintynyt tavalla, joka rajussa suorasukaisuudessa ja häikäilemättömyydessä on ennätys hänellekin.

Hänet on nimittäin viime syyskuun 27 päivänä kutsuttu IKKI:n puhemiehistön eteen vastaamaan teoistaan ja selittämään mielipiteitään. Tässä tilaisuudessa hän piti puheen, jossa hän suorin sanoin ilmaisi halveksivansa puoluekuria ja räikeästi kuvaili puolueen johtavan koneiston vaalitaktillisia tempuiluja. Hän selitti peittelemättä, ettei puoluekuri ole häntä velvoittava, ja ettei johtajain harjoittama byrokraattinen kuri suinkaan edistä puolueen eheyttämistä vaan sen horjuttamista. Mikään puolueen johtavista järjestöistä ei nykyisin harkitse eikä päätä vaan ainoastaan toimeenpanee käskyjä, eikä Kominternin puhemiehistökään ole tästä poikkeus. Hän syytti IKKI:ä vallan anastuksesta ja selitti, että tämä tapahtuu vaalivapauden sortamisen kautta puolueen sisällä, niin etteivät edes puoluekokoukset eikä Kominternin kongressit ole vapaasti päättäviä edustajistoja. Johtokoneisto muodostaa ne edeltäpäin määrättyistä kannattajistaan, jotka ovat velvollisia valtuuttamaan johtajat jatkamaan toimintaansa eteenkin päin. Tämä johtuu siitä, että kaikkien kysymysten yläpuolella on kysymys Stalinin-Bucharinin ryhmän itsepuolustuksen järjestämisestä. Ja ikäänkuin vastavetona Stalinin väitetyille yrityksille saada viekas Trotski menettämään luottamus oppositionkin joukossa, hän suoraan asettuu tukemaan salaisen kirjapainon hoitajia selittäen m.m., että nämä ovat kahta päätä pitempiä kuin kaikki ne, jotka puoluekurin nojalla heitä rankaisevat.

Seuraus oli Trotskin eroittaminen IKKI:stä. Mutta samalla käy myöskin ilmeiseksi, että johtava ryhmä tällä tavoin valmistele Trotskin eroittamista puolueesta. On mahdotonta vielä tällä hetkellä tietää, onko Trotskin raivokkuus ja häikäilemätön suorasukaisuus nyt ilmaus siitä, että hän tuntee asemansa toivottomaksi, vai onko se ilmaus omasta voimasta. Käsitukset taalla

Moskovassa käyvät eri suuntiin: toiset näyttävät pitävän selvänä, että Trotski vielä voi saattaa Stalinin ryhmän suureen vaaraan, ehkä kukistaakin sen, mutta toiset ovat varmoja viimemainitun voimasta ja pitävät valtataistelun nykyisiä ilmenemismuotoja valmisteluina opposition lopulliseen likvidoimiseen joulukuun kokouksessa. Kummankaan mielipiteen kannattajat eivät tietysti voi esittää tosiseikkoja tuekseen, ainoastaan päätellä yleisten todennäköisyyksien mukaan. Ja nämä kieltämättä ovat nyt voimakkaammat niiden puolella, jotka eivät luule Trotskin suunnan enää pääsevän määräämään Neuvostoliitossa, vaikka hän tietysti vielä tuottaa vaikeuksia ja suuriakin ikävyyksiä johtaville. Stalinin sovittavampi ja pehmeämpikätinen kanta edustaa tervettä järkeä enemmän kuin Trotskin jyrkkyys, ja ellei kymmenvuotinen kokemus olisikaan opettanut muuta, niin on sen täytynyt opettaa sen, ettei sotakommunismi pelasta Venäjää vaan tuhoaa senkin, mitä nyt on yritetty ja yritetään rakentaa. Eristäytymisestä on Venäjän täytynyt saada tarpeekseen. Taloudellinen romahdus uhkaa nytkin, ja sen välttäminen vaatisi vielä suurempia myönnytyksiä muulle maailmalle. Toisaalta trotskilaisuus valtaan päästyään sen todennäköisesti synnyttäisi heti. Tietoisesti edistetty verrattain nopeasti tapahtuva maan proletarisoituminen kyllä jossakin määrin ~~heikentää~~ siirtää painopistettä tehdastyöväestön ja maata viljelevän väestön välillä, mutta viimeainitulla on taloudellisessa merkityksessään maalle ja kymmenien miljoonien enemmistössään niin suuri reservi, että se vielä pitkään aikaan enemmän kuin vastaa tämän väestön poliittista kehittymättömyyden sen epäaktiivisuutta ja kykenemättömyyttä johtamaan poliittista toimintaa. Se on näine ominaisuuksineenkin suurenarvoinen tuki johtaville, joilla jo on saavutettu asema, joiden käsissä ovat hallituksen mahtavat voimakeinot ja jotka ottavat huomioon politiikassaan sen etuja. Lisäksi tulee, että jaossa opposition ja vallassa olevan ryhmän välillä ~~tääl-~~ ~~lä~~ jossakin määrin todellakin ilmenee jaotus juutalaisaineksen

ja venäläisen aineksen välillä; vieläpä suuri yleisö näyttää käsittävän sen ilmenevän suuremmassa määrässä kuin todella laita onkaan. Sekään ei voi olla kokonaan vailla merkitystä, vaikka olisikin liian rohkeata vielä väittää, että tässä taistelussa jo ilmenee venäläisen kansan pyrkimys toteuttamaan omia vaistottuja tehtäviään.

(P.H.)

Terroristijuttujen maininkeja.

Kirjoittaessani ministeriölle keskusteluistani Tshitsherinin kanssa siinä tilaisuudessa, jossa hän antoi terroristijuttua /^{koskevan} aide-memoirensa, mainitsin saaneeni sen käsityksen, että sovjetihallitus ei ole jättävä tätä asiaa puoliväliin vaan pyrkivä siinä perille asti, s.o. sen mielestä tyydyttäviin toimenpiteisiin Suomen hallituksen taholta. Kun nyttemmin olen antanut ulkokomisariaattiin ensimmäisen ilmoituksen hallituksen toimenpiteistä ja samalla kertonut, että tutkimuksia yhä jatketaan, ei tietysti ole ollut syytä odottaakaan mitään esiintymistä neuvostohallituksen taholta. Mutta sensijaan ovat sanomalehdet saaneet ilmaista Sovjetin kannan, että tähänastisia toimenpiteitä ei pidetä riittävinä. Lehdet itse eivät kyllä vielä ole siitä kirjoittaneet. Pravdan uutisessa asiasta oli vain otsikko laadittu väheksyvään muotoon, siinä kun sanottiin, että "ainoastaan" kolme terroristia on Suomesta karkoitettu. Sen sijaan ilmestyi Ivestijaan pari päivää sitten alakerta, joka ei ole vaillo merkitystä sen kannan ilmaisijana, ettei Sovjet ole vielä tyytyväinen. Sillä on merkitystä sikäli, että se päättyy ajatukseen jonka tsaarinaikaiselta venäläistytämiskaudelta itsekin suomalainen hyvin muistaa. Kirjoittaja on Ulrich. Korkeimman oikeuden sota-asianosaston puheenjohtaja, joka johti oikeuden istuntoa molemmissa äskeisissä suurissa oikeudenkäynneissä Pietarissa.

Kirjoitus alkaa mainitsemalla Suomen ulkoasiainministeriön ilmoituksen kolmen venäläisen emigrantin karkoituksesta, joista yksi on lähtenyt ja kaksi, kuten kirjoittaja ivallisesti lausumerkillä varustaan sanoo, "odottaa" viisumia. Sitten ilmoitetaan, että tapahtunut repressalio on liian lievä, ja lähdetään kertomaan, vielä kerran, mitä terroristijutuissa on ilmi käynyt. Ottaen huomioon, kuka kirjoittaja on, näyttää olevan

syytä lyhyesti kertoa eräitä kohtia tästä kirjoituksesta, vaikka ne pääasiassa lienevät tunnettuja.

Aluksi kirjoittaja ilmoittaa äskeisen suuren urkkijajutun antaneen heille laajan aineiston, jonka nojalla voidaan kuvata "eräiden suomalaisten virkamiesten ja upseerien" outoa menettelyä. Kirjoittaja asettaa terroristisen toiminnan alkamisen yhteyteen kenraali Kutepowin Suomessa käynnin kanssa, mainitsee hänen tulleen maahan "täysin laillisesti" ja matkustaneen Terijoellekin terroristisia yrityksiä järjestämään. Mainitun kenraalin Suomeen tulon yhteydessä olevat seikat ministeriö tuntee m.m. siitä, mitä olen kertonut ajalta, jolloin Ulkoasiainministeriö täysin yksimielisesti Etsivän keskuspoliisin kanssa koetti estää mainitun kenraalin maahan tuloa.

Ainakin minulle on uutta, mitä kirjoittaja edelleen kertoo nimittäin, että vähän myöhemmin Suomeen saapui englantilainen upseeri, kapteeni Ross/venäläinen nimienkirjoittamistapa tekee mahdolltomaksi olla varma, miten nimi oikein kirjoitetaan/, joka myöskin opasti terroristisen järjestelmän johtajia.

Toukokuun alussa ensimmäinen terroristijoukko oli valmis lähtemään Neuvostoliittoon. Se viivähti ensin jonkun aikaa Terijoella Frolowin huvilassa, jonka sanotaan olevan majapaikkana kapteeni Rosenströmin, 2:sen divisionan esikunnan tiedustelupäällikön, kaikille asiamiehille. Tässä huvilassa myöskin pidettiin neuvotteluja kenraali Kutepowin läsnäollessa. Sitten kerrotaan /uutta esittämättä/ ensimmäisen ryhmän, Sahartshenko-Schultzin, Opperputin ja Petersin tulosta Neuvostoliittoon ja toiminnasta siellä.

Elokuun puolivälissä sama helsinkiläinen keskus lähetti uuden 4-miehisen joukon. Kaksi heistä, Scharin ja Solowjew, tuli elok. 26p. kiinniotettaessa ammutuiksi. Toiset kaksi Bolmosow ja Solski oli jo 22p.elok. otettu kiinni lähellä Petrosavodskia.

Syyskuun 21p. saapui kolme aseistettua tuntematonta miestä Neuvostoliittoon. Kiinniotettaessa he tekivät vastarintaa, jolloin kaksi tuli ammutuiksi, ja kolmas pakeni takaisin Suomeen. Toisen kaatuneista Solski tunsu siksi henkilöksi, joka oli opastanut hänet Suomesta.

Toistaen tämän jälkeen, mitä tietää kapteeni Rosenströmin toiminnasta, kirjoittaja asettaa kysymyksen: toimiko kapteeni Rosenström itsenäisesti vaiko yhteisymmärryksessä välittömien esimiestensä kanssa? ja lisää, että tämä kysymys vaatii vakavaa huomiota Suomen hallituksen taholta.

Kirjoittaja siirtyy puhumaan Pietarin pääkonsulinviraston virkamiehestä, Lindstedtistä, ja kertoo hänen syykseen väitettyjä tekoja uutta esittämättä. Terijoella asuva Sokolow mainitaan henkilönä, joka on lähettänyt vuosien kuluessa urkkijoita Neuvostoliittoon. Edelleen mainitaan Anton Hlopushin, joka 15 kertaa on kulkenut rajan yli. Tämä Hlopushin on sikäli merkittävä henkilö, että kaksi hänen veljeään, sisar ja äiti saivat tuomionsa Pietarin suuressa ~~terroris~~urkkijajutussa, veljet kuolemantuomion. Olen täällä yksityisesti kuullut, että Anton H. viimeksi olisi ollut rajan tälläpuolella viime kesäkuun alussa, vieläpä että hän olisi silloin joutunut kiinni, mutta päässyt takaisin Suomeen. Kuulemani huhu väitti, että hänen pelastumisensa olisi johtunut hänen tekemistään ilmiannoista, ehkäpä myöskin sitoumuksesta palvella GPU:ta. Mitään varmuutta minulla ei ole tästä, mutta mainitsen sen kuitenkin ollen vakuutettu siitä, että tästä kyllä otetaan tai on jo otettu Suomessa selko.

Mainittuaan vielä, että Helsingissä asuu Bunakow, Nikolai Nikolajevitsh Romanovin edustaja ja englantilaisten agentti, kirjoittaja ilmaisee toivomuksen, ettei Suomen hallitus rajoita toimenpiteitään kolmen monarkistin karkoittamiseen vaan kiinnittä

vakavaa huomiota kapt. Rosenströmin, pääkonsulaatin entisen virkailijan Lindstedtin ja muiden terroristiseen sekä urkkijatoimintaan Neuvostoliittoa vastaan. Lisäksi kirjoittaja huomauttaa, että vielä olisi " tehtävä vaarattomiksi": Bunakow, Sokolow sekä Suomen rajojen sisäpuolella oleskelevat terroristijärjestön jäsenet Shvetsow, M.N. Korenew, V. Bostamow y.m.

Kirjoituksen otsikkona on: Välttämätöntä hävittää Suomessa oleva terroristien pesä", ja se päättyy seuraavaan lauseeseen. " Ei saa sallia, että muutamien kymmenien virstojen päässä Pietarista, maassa, jonka kanssa ylläpidämme ystävällisiä suhteita, on olemassa järjestö, joka järjestelmällisesti lähettää Neuvostoliittoon urkkijoita ja terroristeja...". Näissä sanoissa ilmenevä ajatus on suomalaisille tuttu. Se on tsaarinaikaisten suomisyöjäin mielialatus, pääasiallinen käytännöllinen syy, jonka nojalla he vaativat Suomen autonomian hävittämistä ja Suomen muuttamista venäläiseksi kuvernementiksi. Suomi oli muutaman kymmenen virstan päässä Venäjän rajalta, se oli vihamielinen ja muodosti siten vaaran Venäjän pääkaupungille. Nyt kaivaa bolshevikki nämä vanhat aaveet esiin. Ei pidä uskoa, että rajamme tällä puolen oleva kansa olisi muuttunut niin, etteivät entiset peloittelut yhä vielä kykenisi mielialaa luomaan ja kiihoittamaan. Herra Ulrichin ilkeä viittaus osoittaa uudestaan, miten tavattoman vahingon Suomelle ovat tehneet edesvastuuttomat ja voimattomasti hääräilevät venäläiset emigrantit sekä ne meikalaiset, jotka heidän juoniinsa ymmärtämättömydessään ovat sekaantuneet.

Moskova, 6p. lokakuuta 1927.

Pietariitti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Artoin raportti no 15.

Skokova

27/10 1927

Salainen

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

Moskovassa lokak. 27 p:nä 1927.

N:o 1569

aa
EPON

RM

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 84/465 h.c.D. 10 27		
29/10-27	No	LIIK.
RYHMÄ	OSALTO	ASIA
5	C18	

Herra M i n i s t e r i,

Saan kunnioittavimmin Teille, Herra M i n i s t e r i, oheenliitettyinä lähettää 5 kappaletta Moskovan lähetystön raporttia N II.15 tältä päivältä:

- 1) Eräs keskustelu Sovjetin
ulkomaankauppapolitiikasta siv. 1 - 3
- 2) Rakovski-selkkauksen jälkeen " 4 - 5

Pyydän Teitä, Herra M i n i s t e r i, vastaanottamaan erittäin suuren kunnioituksen vakuutuksen.

Protokollit

Herra Professori Väinö V o i o n m a a,
Suomen Ulkoasiainministeri.

HELSINKI.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 84/1965 Pae. D. N 27		
Suomen Moskovan-lähetystön ^{29/10/65} raportti.		LII.
RYHMÄ	OLASTO	ASIA
5	ca	

Suomen Moskovan-lähetystön

II. 15.

Eräs keskustelu Sovjetin ulkomaankauppapolitiikasta.

Tavatessani äskettäin Stomonjakowin sukeutui hänen kanssaan neuvostohallituksen ulkomaankauppapolitiikkaa koskeva keskustelu, joka oli jossakin määrin mielenkiintoinen sekä hänen antamainsa Puolan neuvotteluja koskevain kielteisten tietojen johdosta että sen johdosta, mitä hän kertoi välttämättömydestä ylläpitää ulkomaankauppamonopolia. Viimemainitussa suhteessa kiinnitti huomiotani se, että hän suoraan myönsi monopolin tuottavan neuvostohallituksellekin haittoja, vaikka samalla vakuutti, etteivät voi siitä luopua. Mutta syyksi tähän hän ei suinkaan esittänyt mitään aatteellisia seikkoja vaan ainoastaan pelkkiä realipoliittisia syitä.

Mitä tulee ensiksikin parhaillaan käynnissä oleviin kauppasopimusneuvotteluihin, vahvisti hän sen, mitä olen jo aikaisemmin ministeriölle ilmoittanut neuvotteluista Afganistanin kanssa, joita on jo pitemmän aikaa käyty. Mahdollisuuksista saattaa nämä neuvottelut lähiaikana loppuun hän ei tahtonut mitään sanoa, ne kun eivät tapahdukaan hänen välittömän johtonsa alla.

Puolan kanssa ei hänen ilmoituksensa mukaan ole päästy neuvottelujen alkuunkaan. Kun viittasin siihen, että lehdissä on ollut uutisia - muistaakseni Varsovas-ta lähteneitä - joiden mukaan neuvottelut ovat hyvällä alulla, vastasi hän, että asiasta on kyllä aikaisemmin ylimalkaisesti puheltu, mutta ettei varsinaisiin neuvotteluihin ole vielä päästy. Olin huomaavinani hänen sävyssään hieman katkeruutta, kun hän sanoi, että Puolan lähettiläshän on yhä Kaukasian matkallaan.

Persian kauppasopimus johti keskustelumme ulkomaankaupan monopoliin. Itämaiden kauppaolojen ja kauppatapo-

jen erilaisuus on jo aikaisemmin saanut aikaan, että Neuvostohallitus on siellä luopunut monopolista. Sitäpaitsi näiden maiden vientimahdollisuudet ovat siksi vähäiset, ne ovat ulkomaankaupassaan niin heikot, etteivät ne voi saattaa vaaraan Neuvostoliiton ulkomaankaupan tasapainoa, vaikka monopoli ei olekaan siellä suojana. Persia niistä on kylmä voimakkain, mutta silti ei ole aikaisemminkaan ollut vahinkoa siitä, että lisenssijärjestelmästä on Persian kanssa käytävässä kaupassa luovuttu. Uudessa sopimuksessa on sitäpaitsi oltu niin varovaisia, että on määrätty Persian tuonnin yliraja, ja muutenkin sopimus laadittu siten, että joltinentkin tasapaino on säilyvä.

Länsimaihin nähden monopolin ylläpitäminen on ehdoton elinkysymys, joten neuvostohallitus ei voi siitä luopua. Neuvostoliiton luotto-olot ovat sellaiset ja myöskin yleinen poliittinen tilanne, mitä Neuvostoliittoon tulee, on sellainen, että heillä täytyy olla mahdollisuus monopolilla turvata valuuttansa arvo. Hän kertoi, miten v. 1925, jolloin hän itse palveli kauppakomisariaatissa, äkkiä syntyi ulkomaankaupassa perin vaarallinen tilanne. Oli laadittu ja vahvistettu tuonti- ja vientisuunnitelma tasapainoperiaatteen pohjalle, mutta havaittiinkin äkkiä, että tuontisuunnitelma toteutettiin paljoka nopeammin, niin ettei viennistä ehtinyt tulla maahan tuonnin maksamiseksi tarvittavaa valuuttaa. Tilanne pelastettiin kaikille kauppavaltuuskunnille annetulla äkkimääräyksellä lopettaa kaikki ostot ja peruuttaa tilaukset, jotka suinkin olivat perutettavissa. Mutta sittenkin tarvittiin melkoisia kultalahetyksiä ulkomaille, ennenkuin asema oli jälleen pelastettu.

Tämäkin tapaus antoi kouraantuntuvan todistuksen siitä, miten välttämättömän ulkomaankaupan monopoli on Neuvostoliiton taloudelle länsimaihin nähden. Stomonjakow myönsi tässä yhteydessä avoimesti, että monopoli tuottaa kyllä neuvostohallitukselle haittaa vaikeuttaessaan taloudellista

yhteyttä länsimaiden kanssa, mutta vakuutti uudestaan, ettei heillä nykyisessä tilanteessa, varsinkin mitä luotto-oloihin tulee, ole muuta keinoa kuin ylläpitää monopolia valuuttansa turvaksi.

Suomen ja Neuvostoliiton taloudellisiin suhteisiin ja keskeytyneisiin kauppasopimusneuvotteluihimme ei millään tavalla viitattukaan. Kohtaamisemme alussa ainoastaan tapahtui pieni leikillinen viittaus niihin, sillä kun olimme vaihtaneet kuljetussopimuksen muutossopimuksen ratifioimisasiakirjat, sanoi hän toivovansa, että saisi kanssani (ymmärrettävä tietysti: Suomen kanssa) suorittaa tällaisia tekoja tärkeämmissä asioissa.

(P.K.)

(Suomen Moskovan-lähetystön raportti N II. 15)

Rakovski-selkkauksen jälkeen.

Viime tingassa sovjethallitus siis huomasi olevansa vähällä tiellä siinä itsepäisyydessä, jolla se yritti asettua vastustamaan vaatimusta Rakovskin kutsumisesta pois Parisista. Yhteen aikaan näytti jo siltä kuin olisi neuvostohallitus seurannut samoja jälkiä kuin sen ja Lontoon hallituksen suhteiden kehityksessä, mutta lopuksi se kuitenkin osoitti jotakin oppineensa ja myöntyi Ranskan hallituksen suoran vaatimuksen edessä. Ja nyt nähdään, miten sovjethallitus on itsekin tyytyväinen järkiinsä tulemiseensa, vieläpä miten se tämän johdosta ikkänkuin kehuu omaa viisauttaan.

Varsinkin siihen on sovjet tyytyväinen, että se suostuessaan Rakovskin poiskutsumiseen heti esitti uutta lähettimestä tilalle. Osassa ulkomaista sanomalehdistöä, esim. saksalaisissa lehdissä, saadut kiitokset tämän johdosta toistuvat täällä siinä muodossa, että tšekäläisten lehtien kirjoittajat, kuten viime tiistaina Sovremennik, omahyväisesti tulkitsevat tällä päätöksellä tahdotun osoittaa valmeutta jatkamaan neuvotteluja veloista ja hyökkäämättömydestä. Samalla on kuitenkin todettu, etteivät Ranskan oikeistolehtien hyökkäykset ole lakanneet vaan jatkuvat vielä senkin jälkeen kun Rakovski ei enää ole niiden aiheuttajana. Todetaan, että hyökkäykset nyt tarkoittavat yksinomaan Ranskan ja Neuvostoliiton välisen katkaisemista. Lehdet eivät kuitenkaan selitä sitä, että neuvostohallitus itse taitamattomalla politiikallaan Rakovskin asiassa on epäsuorasti vaikuttanut hyökkäysten jatkumiseen ja niiden kiihtymiseen. Sovjethallitus ei tahtonut alussa käsittää vakavasti oikeistolehtien hyökkäyksiä, lukuunottamatta itseään ulkoasiain kansankomisariota, jolla näyttää alusta saakka olleen

oikea käsitys asiasta. Muut koettivat mahdollisimman kauan pidellä Rakovskia kainaloista uhmaten hyökkäjiä ja siten kiihoittaen heitä niin, että he jo ennen Rakovskin poiskutsumista olivat siirtyneet vaatimaan välien katkaisemista. Onko näin ollen kumma, jos taistelua tällä linjalla yhä jatkuu?

Neuvostohallitukselle on tietysti tärkeätä, että uusi lähettiläs mahdollisimman pian astuu toimeensa, jottei totuttaisi väli tilaan. Komisariaatissa onkin minulle vakuutettu, että Dovgalevski saapuu Parisiin niin pian kuin hänelle suinkin mahdollista on.

Rakovski on tullut Moskovaan ja todennäköisesti jääkin tänne ainakin toistaiseksi. Lähettiläänä ollessaankin hän oli muuten merkitty ulkoasiain komisariaatinkin virkamieheksi kansankomisarin apulaisena. (Näitä apulaisia on kaikkiaan kolme, nimittäin, paitsi Rakovskia, komisariaatissa todella työskentelevät Litvinow ja Karakhan.) Olen tiedustellut, eikö häntä mahdollisesti nimitetä Tokioon Dovgalevskin sijaan, mutta eri henkilöt komisariaatissa ovat vakuuttaneet, ettei sitä ole ajateltu. Se olisikin uhkarohkeata, sillä olisi omituista, jos Japanin hallitus olisi halukas ottamaan vastaan lähettilään, joka toisesta suurvallasta juuri on karkoitettu poliittisista syistä epämieluisana henkilönä.

Moskova, 27 p. lokakuuta 1927.

P. M. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C18

ASIA:

Ministeriön Irakin raportti no 16.

Moskova

3/11 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

No 1619.

aa
22.11
Uus
RR

H e r r a M i n i s t e r i ,

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 867465 (U. T.) 27		
57-27	22	U. T.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C18	

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia No II. 16. tältä päivältä: Sisäisestä tilanteesta, varsinkin puolueen suuntariidoista.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 3p. marraskuuta 1927.

P. Petrus Attila

Herra Professori
V. Voionmaa,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m., y.m.,
y.m.

H e l s i n k i .

Sisäisestä tilanteesta, varsinkin
puolueen suuntariidoista.

57a-27	No	Liik.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CU8	

Sisäinen tilanne Neuvostoliitossa tulee päivä päivältä yhä mielenkiintoisemmaksi ja jännittävämmäksi. Suuri kymmenvuotisjuhla on aivan ovella, mutta sen kaikkien valmistusten ylitse kaikuu rähinä puolueen sisäisistä taisteluista. Lehdet kirjoittavat tätä nykyä paljon enemmän oppositsionia vastaan kuin kuluneiden 10 vuoden saavutuksista. Taistelua on tähän saakka käyty puolueen sisäisissä syvyyksissä, niin että on voitu sanoa pinnan pysyneen rauhallisena. Mutta nyt myllertää jo pintakin. Puolueen kuuluisa kuri ei enää riitä estämään riitaa tulemasta kaikille näkyväksi ja kaikkien seurattavaksi.

Stalinin ryhmä näyttää kieltämättä yhä istuvan lujasti satulassaan bolshevistisessä kommunistipuolueessa eikä muuten voi ollakaan. Kaikki puolueen toimipaikat, pienintä maaseudun sihteeriä myöten, ovat luotettavain henkilöiden käsissä. Niinpä voidaankin mielin määrin saada aikaan tavallisten kommunistien eroittamisista puolueesta oppositsioonin kuulumisen vuoksi ja toisia voidaan pakoittaa luopumaan oppositsionista. Mutta tämä ei näy mitään vaikuttavan johtajiin. Nämähän saivat lisävoimaa juuri nyt käytyyn kahakkaan sen kautta, että Rakovski saapui Parisista ja samaan aikaan Kamenew tuli luvatta Moskovaan Roomasta. Trotski itse uhmaa johtajia ainakin ulkonaisesti yhtä reippaasti kuin konsanaan ja antaa rohkeutta pelkuriluonteiselle Sinovjewillekin. Kuvaavia seikkoja heidän käytöksestään kuulin eräältä, joka oli ollut läsnä Pietarissa pidetyssä Toimeenpanevan keskuskomitean juhla-istunnossa lokakuun loppupuoliskolla. Kokoussaliin olivat Trotski, Sinovjew ja Eudokimow äkkiä ilmestyneet. He seisivat käytävällä, joka heidän ympäriltään heti tyhjeni. Kes-

kusvaliokunnan sihteeri Enukidse lähestyi heitä, tervehtimättä, puheli heidän kanssaan jotakin ja teki eleen ikäänkuin kehoittaen heitä astumaan peremmäksi, mutta he eivät kehoitusta noudattaneet. Eräs tunnettu tshekisti toi heille kaksi tuolia, mutta heistä ei kukaan istunut. Sinovjew työnsi jalallaan tuolin syrjään. Kun Rykow alkoi puhua, lähtivät he tiehensä. Toisessa tilaisuudessa, mielenosotuksessa Pietariin saapuneiden hallituksen jäsenten kunniaksi, Trotski ja Sinovjew olivat asettuneet jonkun verran syrjään siitä paikasta, jossa Kalinin, Rykow y.m. seisovat. Kertojani vakuutti nimenomaan todenneensa, että melkoinen määrä mielenosoittajista tervehti heitä.

Nämä ulkonaiset seikat eivät tietysti vielä stalini-laisia huolestuta, vaikka osoittavatkin vastustajain itsetietoisuutta ja yltiöpäisyyttä. Mutta on toisia seikkoja, jotka ovat omiaan tuottamaan huolta. Oppositsionin yllytys tehtaissa esim. on erittäin kiihkeä. Minulle on kerrottu, että eräissä tehtaissa on ollut pakko asettaa sotilasvartijat portille estämään oppositsionin värviäjiä tunkeutumasta työväen joukkoon heidän ollessa koolla tehtaassa. Väitetään myöskin usealta taholta, että itsensä OGPU:n hallusta on tärkeitä papereita hävinnyt oppositsionin käsiin. Samoin väitetään tapahtuneen ulkoasiain komisariaatissa aiheuttaen vartijain lisäämistä eräissä osastoissa. Mitä sotajoukkoihin tulee, on tietysti OGPU:n joukot yleisen käsityksen mukaan vaikeimmin oppositsion tavoiteltavissa. Se seikka, että niissäkin väitetään ilmenevän horjuvaisuutta, johtuu kuulemieni selitysten mukaan siitä, että upseeristossa ja aliupseeristossa on runsaasti lättiläisiä samoin kuin valikoidummassa erikoisjoukossa. Näiden keskuudessa kuuluu kaikesta huolimatta vaikuttavan eräänlainen kansallistunne, ja kun Smilga on lättiläinen, on oppositsion oppi tunkeutunut sinnekin. Missä

määrin kaikki tämä on ehdottomasti totta, on tietysti mahdollon taata, mutta siksi oloja tuntevia ovat kertojat, ettei voi olla panematta huomiota heidän sanoihinsa.

Enemmistö taistelee, kuten sanottu, koko puoluejärjestön voimalla, ja ilmeisesti on jo OGPU:kin saanut aloittaa toimintansa. Sitä osoittavat selvästi juuri oppositiomiesten omat todistukset, joissa sikäli kun niitä on julaisu, voitavata sellaisenkin lauseen kuin eräässä Sinovjewin puheessa, kun hän, tehdessään tiliä Stalinin hallituksen politiikasta (siitä myöhemmin) lausuu: "en puhukaan kotitarkastuksista ja vangitsemisista, joista nyt yhä enemmän ja enemmän tietää koko puolue, koko työläisluokka". Sanan voimaa käyttävät johtajat tietysti myöskin huumaavassa määrässä. Mutta se muutos on aivan viime aikoina tapahtunut, että myöskin oppositio on saanut äänensä kuuluville, toistaiseksi ei kuitenkaan varsinaisten sanomalehtikirjoitusten kautta vaan erinomaisten mielenkiintoisten pikakirjoituspöytäkirjain kautta, joissa selostetaan sekä puolelta että toiselta pidettyjä puheita. Niistä samassa postissa saapuva sanomalehtikatsaus antaa eräitä näytteitä. Johtava ryhmä tietysti väittää tämän myöntävyytensä, suostumisensa julkaisemaan vastapuolen puheita, todistavan, että oppositiolla on täysi sananvapaus, mutta toisaalta on seikkoja, jotka osoittavat, että, sallimalla oppositiolle edes tämän verran sananvapautta, stalinilaiset ovat valinneet kahdesta pahasta pienemmän. Sillä oppositiion julkaisuja on alkanut salassa kiertää yhä enemmän, niin vakuutetaan, ja johtavat ovat ymmärtäneet, että ne tällä tavoin levitettynä ja ilman toisen puolen vastaväitteitä yllä olevien käsiin joutuen tuottavat heille paljon enemmän vahinkoa kuin sanomalehdissä julaistuinä ja mahdollisuuden mukaan torjuttuina. Onpa minulle vakuutettu, ettei se salainen kirjapaino, jonka selville saamisesta stalinilaiset ovat pitäneet niin paljon melua, nähtävästi ole ollut ainoa, päättäen siitä määrästä oppositiokirjallisuutta, joka kiertää miehestä mieheen.

Tosiseikka, jota ei kielletäkään, on, että oppositio nyttemmin on laatinut ohjelmansa ja levittänyt sitä. Se on kaikista päättäneen melkoisen laaja asiakirja, ja olen kuulut vakuutettavan, että se on erittäin huolellisesti harjittu. Minulla on toiveita saada se käsiini jonkun ajan kuluttua samalla kuin muutakin oppositiokirjallisuutta. Voikakseni sitä odottaessa antaa niin täydellisen kuvan kuin mahdollista oppositiion väitteistä, lainaan tähän erään kohdan Sinovjewin puheesta, jonka hän piti kommunistisen puolueen keskuskomitean ja keskuskontrollikomitean viime lokakuuisessa kokouksessa. Sinovjew väittää puheessaan, että Stalinin johdon kahtena vuotena tekemät poliittiset virheet ovat tavattomat ja luettelee ne sitten. Kansainvälisesti on Stalinin tappiopoolella: 1) Kiinan vallankumouksen häviö, 2) Englannin ammattiliittoon kohdistuvan politiikan häpeällinen vararikko, 3) Englannin ja Neuvostoliiton välisen rikkoutumisen jouduttaminen, 4) puolittainen välienrikkoutuminen Ranskan kanssa, 5) askel sodanedellisten velkain tunnustamisesta kohden, 6) kommunistisen internatsionalin hajaantumisen alkaminen, 7) useiden "kompuolueiden" jättäminen oikeistolaisten käsiin. Sisäisen politiikan alalla on Stalinin tappiotilillä seuraavaa: 1) työväen olojen paranemisen viivyttäminen, 2) työväenluokan harrastuksen ilmeinen viileentyminen keskuskomitean nykyistä politiikkaa kohtaan, 3) kulakkihengen kasvaminen, 4) mielialan huononeminen maaseudulla ja varsinkin "talonpoikain neuvoston" luomista tarkoittavan agitatsion kasvaminen, 5) hintain alentamisen epäonnistuminen, 6) työttömyyden kasvaminen, 7) muonituskysymyksen kärjistyminen jossakin määrässä, 8) uuden porvariston: nepmiesten, kulakien, byrokraattien, sekä taloudellisen että poliittisen voiman kasvaminen.

Tässä mielenkiintoisessa luettelossa nähdään joukko vaikeita kysymyksiä, jotka muodostavat osan nykypäivän neuvostolan

pulmien sarjasta, mutta tietenkään ei ole oikeutettua syyt-
tää niistä kaikista juuri Stalinin johtoa. Ei voi kieltää,
 että stalinilaiset olivat oikeassa keskeytellessään tämän
 luettelon esittämistä sellaisilla huudoilla kuin: kuivuuden
 unohdit; Krimin maanjäristyksen unohdit; mikset eläinruttoa
 mainitse. Vielä on tässä yhteydessä kuitenkin mainittava
 erään toisen opponentin puheessa esitetty syytös, että on
 jouduttu neuvostorahan uuteen inflatioon. Tätä ei, kuvaavaa
 kyllä, kielletty, mutta vastattiin, että on kysymyksessä
sesonki-ilmiö, jolla ei ole sen suurempaa merkitystä. Jos
 edistyvän inflation alkaminen on totta, merkitsee se suurin-
 ta mahdollista vaaraa neuvostovalle tällä hetkellä, mutta
 tätä seikkaa ei vielä ole voitu todeta.

Suuri kysymys, joka varjostaa juhlainnonkin, on: miten
 tulee käymään joulukuun puoluekokouksessa, jonka keskeiseksi
 kysymykseksi oppositiion asia tulee muodostumaan? Yleensä luul-
 laan, että oppositiion johtajat siinä kokouksessa syöstään
pois puolueesta, mutta toisaalta on alkanut kuulua sellai-
 siakin ennustuksia, että jälleen päädyttäisiin jonkunlaiseen
kompromissiin, ja johtajat saisivat jäädä seuraan, josta usei-
 ta heidän apulaisiaan on karkoitettu pois. "Saavutetaan kyl-
 lä lopuksi yhteisymmärrys", vakuutti äskettäin eräs komisa-
 riaatin virkamies, mutta sittenkin tämä toistaiseksi tuntuu
 uskomattomalta, sillä se kaiketi osoittaisi odottamatonta
heikkoutta Stalinin kannassa. Niin voimakas on tykistövalmis-
 telu ollut, että hyökkäyksen pitäisi seurata. Kävi miten
 kävi, joka tapauksessa asema on kriittillinen. Sillä jos op-
 positiion johtajat saavat jäädä puolueeseen, niin merkitsee
 se tavallaan heidän vastustustoimintansa laillistuttamista ja
 antaa heidän jatkuvalla taistelulleen entistä paremman poh-
 jan ja paremmat edellytykset puolueen sisässä. Jos heidät
 taas syöstään puolueesta, niin mitä sitten? Raivataanko hei-
 dät kokonaan pois tieltä GPU:n osaamin keinoin? Siitä tuli-
 si luultavasti verinen leikki. Ellei, niin astuu uusi kom-

munistinen puolue järjestäytymisasteelle. Se on todellisuu-
dessa jo olemassa, vaikka vielä järjestämättä, ilman nä-
kyviä orgaaneja, vailla julkista toimintaa.

Olojen kehitys, ja erittäin nopea kehitys, on nyt
johtanut siihen, että Neuvostoliiton kommunistinen puolue on
hajaantunut, eikä ole todennäköistä, että tämä prosessi on
enää keskeytettävissä, ellei mitään ulkopuolista, hajoavia
aineksia yhteen puristavaa sysäystä tule. Sitä taasen ei
tarvinne pelätä, sillä intervensioiden tyhmyksiä ei Euro-
pa enää onneksi kyenne tekemään. Niistä pidättäytyminen on
sitä välttämättömpää, kun nyt voidaan nähdä, mihinkä rau-
hantila kuljettaa yksikseen omia asioita hoitelemaan jätetyn
Venäjän diktaattoripuolueen, pannen sen liitoksistaan repei-
lemään päästämällä jäsenten arvostelukyvyn ja demokratisten
aatteiden voiman jälleen vaikuttamaan. Toinen synkkänä eteen
nouseva kysymys on, säästyykö maailma ja lähinnä Neuvosto-
liiton naapurit lopultakaan verisistä yhteentörmäyksistä kuo-
levan pedon kanssa, ^{ks} Koska mahdollisuus on olemassa, että
johtajat, tuntien asemansa horjuvan, syöksevät maan sotaisiin
seikkailuihin viimeisenä epätoivoisena ponnistuksena. Tämä
vaatii vakavaa huomiota, jottei vaara yllättäisi, jos se
nousee.

Moskova, 3 p. marrask. 1927.

S. Oskari

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeri Artin raportti no 17.

Moskova

10/4-27

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

No 1652.

Salainen.

AK
ED

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 88/467 <i>me. 13 27</i>		
<i>12/11-27</i>	No	L.M.
RYHMÄ 5	OSASTO E 18	ASIA

Herra Ministeri

viisi
PM

Saan kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia No II. 17 tältä päivältä:

Vallankumouksen 10-vuotisjuhla.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 10p. marraskuuta 1927.

S. Väinölä

Herra Professori
V. Voionmaa,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m., y.m.,
y.m.

Helsinki.

ULKOASIAIN		
88/467/10 D. 1927		
12/a-27		L.H.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CB	

Vallankumouksen 10-vuotisjuhla.

Paljon on uhrattu aikaa, huolta ja rahaa Moskovan juhla-asun valmistukseen, sillä 10-vuotisjuhlasta piti saataman ensiluokkainen reklaamitilaisuus sekä sisään- että ulospäin. Punaiset kankaat ja punaiset sähkövalot loistivat kaikkialla, ja iltaisin vaeltaa taajat kansajoukot pitkin katuja ihmettelemässä valaistuslaitteita, jotka siellä täällä ovat todella vaikuttavia. Mutta kieltämätöntä on, että innostusta ei näe väkijoukossa eikä liioin iloa. Mielenosotuskulkuissa se tietysti huusi, lauloi ja hurrasi varsinkin sellaisissa paikoissa, joissa johtavat "solut" antoivat merkin, mutta ei suinkaan tarvinnut katsella tätä kaikkea menoa epäilevin silmin havaitakseen, ettei välitöntä intoa ollut. Olen ollut näkemässä esim. Parisissa heinäkuun 14 päivän viettoa vuonna 1920 ja voin siis verrata tätä sovjetjuhlaa sellaiseen juhlaan, jossa kansan ilo ja innostus välittömästi puhkeaa ilmoille. Erotus on tavaton.

On hyvin mahdollista, että varta vasten tänne tilatut tai omasta kommunistisesta innosta saapuneet ulkomaalaiset juhlamatkailijat ovat saaneet sellaisen käsityksen, että voivat vakuuttaa päinvastaista, ja sitä toittavat tietenkin täkäläiset sanomalehdetkin laskien, että mielenosoittajain lukumäärä oli puolitoista miljoonaa. Saattoi niitä olla enemmänkin, jos lasketaan koko se kansamäärä, joka virtaili pitkin katuja. Mutta suuri osa oli vain uteliasta katuyleisöä, joka kuljeskeli ja katseli. Mielenosotuskulkuet taas, jotka kyllä olivat suuret ja mahtavat, oli osittain saatu aikaan määräyksestä. Osa niistä oli mukana käskettyinä laumana eikä osoittanut minkäänlaista aktiivisuutta. Toisia taas joukkoesiintyminen ilmeisesti huvitti, mikä onkin hyvin ymmärrettävää, kun on kysymys tästä teatteriin mieltyneestä ja suurista näyttelijä-

taipumuksia omaavasta kansasta. Ja onhan heillä kymmenen vuoden harjaantuminen näiden poliittisten katunäytelmien esittämiseen.

Ulkomaisten edustajia oli juhlissa kahta lajia, nimittäin hallitusten täällä olevat viralliset edustajat ja lisäksi äskettäin mainitut tilapäiset lähetyskunnat. Jälkimmäisistä pidettiin hyvää huolta, heille levitettiin suurella huolella silmien eteen kaikki mahdollinen juhlaloisto ja juhlainnostus. Edellisiä sitävastoin sovjet ei erikoisesti liehakoanut. Ulkoasiain kansankomisarin 9 päivän illalla pitämää iltajuhlaa lukuunottamatta ei diplomaattikuntaa mihinkään kutsuttu. Ensin kyllä kulki huhuja, että järjestettäisiin elokuvaesitys (on valmistettu kaksikin vallankumousfilmiä, joita varten esim. täällä pystytettiin paperimassasta entiseen haahmoon - sa Vapahtajan kirkon luona ollut, mutta vallankumouksessa tuhottu Aleksanteri III:n muistopatsas) sekä juhlanäytäntökinopperassa. Mutta nämä aiheet kuivuivat kokoon, jos niitä todella oli ollutkaan, sillä ajateltiin, niinkuin lähettämisten esittelijä selitti, että jos näytännöissä on jotakin, joka huvittaa diplomaatteja, niin voivat he hankkia pääsyliput. 7:n päivän suuresta paraatista ilmoitettiin vain, että sellainen on ja että halukkaat diplomaateista saavat käydä noutamassa pilettejä komisariaatista, mutta varmuuden vuoksi lisättiin, että pilettejä on saatavissa vain rajoitettu määrä. Saman päivän iltana oli Tshitšerin "kotonaan" niitä lähetystöjen päälliköitä varten, jotka ehkä haluaisivat käydä esittämässä onnittelet. Täytyy olla kiitollinen tästä pidättyväisyydestä, sillä siten ei kukaan tullut pakotetuksi kuuntelemaan omaa maataan ja hallitustaan solvattavan. Se vaara välttyikin Moskovassa (päinvastoin kuin Pietarissa), vaikka sitä täälläkin pelättiin. Siksi varovaisia oltiin täällä, että Ranskan suurlähettiläis eräiden huhujen johdosta kysyi Litvinowilta, onko varma, ettei paraatissa ulkovaltioi-

ta soimata. Litvinow hänen läsnäollessaan soitti Kalininille, paraatin juhlapuhujalle, ja kysyi aikooko hän puhua ulkomaisia hallituksia loukkaavasti. Hän vakuutti puheensa siinä suhteessa viattomaksi. Mitä sitte lie puhuttu varsinaisten mielenosotusten aikana, sitä ei diplomaattikunta, sikäli kun sen jäseniä oli läsnä, jähnyt odottamaan. Paraati oli luonnollisesti sujunut hyvin (puhun kuulemalta, koska minulla ei ollut tilaisuutta olla läsnä), mutta ainoastaan yhtä numeroa, kaukasialaisen ratsuväen hurjaa ohiajoa satulassa seisten, kiitettiin erikoisesti.

Tshitsherinin vastaanotto oli 4 - 6, ja saavuin sinne vähän vaille 5. Hänen kabinettiinsa laskettiin yksitellen tai useampia yhdessä, miten sattui. Pääsin sinne yksin Puolan lähettilään jälkeen. Esitettyäni onnittelet, pyysi Tshitsherin minua ilmoittamaan Suomen hallitukselle, "että me pidämme sitä ystävällisenä hallituksena". Vähän myöhemmin saatettiin sisään Itävallan lähettiläs Pohl. Tshitsherin tarjosi viiniä, pieniä leivoksia sekä tupakkaa. Kun istuuduimme, kiitti hän minua Seitsemän Veljeksien ranskannoksesta (sen olin kerran aikaisemmin hänelle antanut havaittuani, että hän niin mielellään puhui Suomen kirjallisuudesta). Romaani on, sanoi hän, rakenteeltaan vähän karkeatekoinen, mutta sen kuvaukset ovat erinomaisia. Ja sitten hän alkoi ministeri Pohlille ja minulle pitää esitelmää suomalaisesta kirjallisuudesta. On valittavaa, jutteli hän, että Euroopassa, mikäli minusta näyttää, niin vähän käsitellään ja tunnetaan suomalaista kirjallisuutta. Minä seuraan tarkkaan Frankfurter Zeitungin kirjallisuusosastoa, joka on hyvin toimitettu, mutta siitä juuri näen, että suomalainen kirjallisuus saisi olla tunnetumpi. Minä en tarkoita Runebergia, sillä hän on samaa niinsanoakseni yleiskandinaavista luokkaa kuin esim. Tegner, mutta minä tarkoitan varsinaista suomalaista kirjallisuutta. Minä en nyt voi tässä syventyä asiaan sen enempää, sanoi hän, kuin professori ikään, mutta suomalainen kirjallisuus on juuri meille täällä

niin kiintoisa ja hyödyllinen, sillä sehän nousee kansasta, jonka rotu on pitänyt hallussaan näitä seutuja Aasiaa myöten. Ministeri Pohl kuunteli arvatenkin vähän ihmeissään tätä esitystä. Hän koetti kääntää puheen suomalaisen musiikkiinkin, mutta ei onnistunut. Tshitsherin mainitsi kyllä Sibi-liuksen nimen, mutta jatkoi yhä suomalaisesta kirjallisuudesta.

Vähän ajan kuluttua saatettiin sisään tulkin seuraamana orientaali, joka on äskettäin jättänyt valtuudet edustaa erästä aasialaista pientä valtiota. Tulkki oli tarpeen, koska edustaja itse ei puhu venäjääkään. Havaitsin, että keskustelu alkoi käydä kovin monikieliseksi ja ensiksi tulleena jätin hyvästit. Lähtiessäni Tshitsherin sanoi, että pian tulemme tapaamaan toisemme, koska oli keskusteltava joistakin tärkeistä asioista. Vakuutin olevani hänen käytettävissään ja jäin ihmettelemään, mitä tärkeitä asioita nyt mahtaa olla tekeillä. Itse en tiedä nykyisin olevan vireillä sellaisia, joihin itsensä kansankomisarin odottaisi puuttuvan.

Kuulin seuraavana päivänä Kreikan lähettiläältä hyvän esimerkin siitä, miten komisari voi käyttää tällaisia puhtaasti seremoniallisiakin kohtaamisia kosketellakseen käytännöllisiä asioita. Panourias kertoi nimittäin, että Tshitsherin oli hänelle kahteen kertaan vakuuttanut, että Neuvostohallitus aikoo ostaa korintteja Kreikasta, mutta lisännyt, että Kreikan myöskin tulee ostaa jotakin täältä. Tosin kyllä kreikkalaiset ovat tyytymättömiä siihen, että Neuvostoliiton ostokset heiltä ovat jääneet aivan mitättömiksi, mutta Panourias silti etsi muuta selitystä tähän odottamattomaan tarmokkuuteen kauppa-asia-ain kosketelemisessä virallisella kohteliaisuuskäynnillä. Hänen selityksensä oli seuraava. Äskeisen Kreikassa tapahtuneen murhayrityksen tekijä on kommunisti, ja tämän johdosta Kreikan sanomalehdistö pitkin linjaa on alkanut vaatia ankaria toimenpiteitä kommunisteja vastaan, vieläpä sitäkin, että diplomaattiset suhteet Neuvostoliittoon on katkaistava. Tämä uhka

siis olisi saanut täällä aikaan lisääntyvää harrastusta Kreikan kauppaa kohtaan.

Juhlan valmistuksiin täytyy vielä palata, sillä niissä oli tšekäläisille oloille ja tilanteelle kuvaavaa. Erikoisia toimenpiteitä vaativat esim. Moskovaan kerääntyneet n.s. hoidottomat lapset, joita viime viikkoina on nähnyt laumottain kadulla asfalttikattilan ympärillä puolialastomina ja liasta täydellisesti mustina. He olisivat tietysti olleet varsin ikävä lisä Moskovan juhla-asuun, ja siksi olivat jyrkät toimenpiteet tarpeen. Nämä onnettomat lapset katosivat äkkiä eikä tiedetty, mihin he joutuivat. Joku huhu kertoi kaunistellen, että heille oli järjestetty hoitoloita. Mutta mistä yhtäkkiä hoitolat näille laumoille? Heidät kuletettiin erääseen Moskovan läheisyydessä olevaan luostariin, joka nyt on kesäisin lepokotina. Kuulin erältä henkilöltä, joka oli sattunut Moskovasta käymään tuon paikan naapurikylässä, ^{että} ja sinne oli kaksi lapsista saapunut Moskovanjokea pitkin, varastamaansa venettä laudankappaleilla meloen. He olivat kertoneet, että heitä on tuossa luostarissa 800 piikkilanka-aitauksen ympäröiminä ja vartioituina. Nämä kaksi olivat päässeet pakoon ja olivat matkalla Moskovaan - juhlimaan.

Valmistautuessaan viettämään 10-vuotisjuhlaa, oli stalini-
laisten vielä pakko pitää silmällä myöskin vastustusaineiksia,
ei vain "valkokaartilaisia" vaan kommunistista oppositiotakin.
Tässäkin suhteessa on valmistautuminen ollut huolellista. Puhumattakaan varalta vangitsemisistä, joita vähän ennen juh-
lia lienee tapahtunut, kerrotaan, että juuri juhlan edellä
tarkkaan etsittiin kaikkien Punaisen torin ympärillä olevien
talojen ullakot, jottei sinne olisi tihutöiden tekijöitä
päässyt kätkeytymään. Tarkastuksen jälkeen nämä ullakot sine-
töitiin. Mitään ei tapahtunutkaan, eikä Punaisella torilla
tietävästi yritettykään esiintyä opposition puolelta. Mutta
kyllä muualla. Niinpä yritti Trotski puhua erällä rautatie-

asemalla 6:nnen päivän iltana, mutta vaijennettiin, ja joitakin hientä kannattaneita vangittiin. Smilga ja jotkut muut yrittivät esiintyä erässä kadunkulmassa levittäen esille omia julistuksiaan, mutta nämäkin yritykset ehkäistiin, samoin kuin vielä eräs kolmas, josta olen kuullut kerrottavan. Sen ankarampia kohtauksia ei tietävästi sattunut, sillä oppositio luonnollisesti tiesi joukkoesiintymisen yrittämisenkin tällaisina päivinä mahdottomaksi. "Valkokaartilaisista" ei kuulunut mitään.

Juhlain päättäjäksi pidettiin keskiviikkona 9 päivänä klo 10:ltä illalla ulkoasiain kansankomisarin iltakutsut diplomaattikunnalle. "Seisovat" ruokapöydät, joita oli kahdessa huoneessa, olivat aito venäläiseen tapaan aivan määrättömästi lastatut kaikenlaisella syötävällä, eikä väkijuomista ollut puutetta. Ohjelma oli musikaalinen, ja lopuksi tanssittiin. Tilaisuus olisi voinut olla mielenkiintoinen, jos siinä olisi tavannut joitakin tämän maan politiikkaan todella vaikuttavia henkilöitä muilta aloilta kuin ulkoasiain. Mutta niin ei ollut laita. Muita johtohenkilöitä ei näkynyt, lieneekö syynä sitten, että olivat pakoitettuja esiintymään muualla tai että olivat juhlista väsyneitä.

Neuvostovalta siis lähtee nyt toiselle vuosikymmenelleen sangen omituisessa tilanteessa. Vuosi vuodelta vähenee mahdollisuus vaikuttaa agitatiokohinalla ja pakko tehdä hiljaista, rakentavaa työtä. Mutta mistä saada siihen tarvittavat riittävät aineelliset ja henkiset edellytykset? Taistelu antoi ennen liikettä ja ilmaa, nykyinen eristyneisyys tukehuttaa.

Moskovassa, marraskuun 10 p. 1927.

Walter Kalle

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C18.

ASIA:

Ministeriön Artoin raportti no 18.

Moskova

17/11 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

No 1679.

S a l a i n e n .

*UML
RM*

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 91/1467/20. 1927		
19/11-27	NO	1927
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C18	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s t e r i , oheenliitettynä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia N° II. 18, tältä päivältä:

Sovjet ja Puola

siv.1.

Trotsky ja Sinovjew erotetut puolueesta

" 4.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 17p:nä marraskuuta 1927.

P. Protoski

Herra Professori
V. Voionmaa,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m.,y.m.,
y.m.

H e l s i n k i .

Suomen Moskovan-lähetystön raportti.

№ II. 18.

*Tied
yhte. min. Prosepin
ep. N:83 II.*
10.10.23.XI.27
Sovjet ja Puola.

ULKOASIAN MINISTERO		
№ 91/462/1027		
19/11/27	№	LML
RYHMÄ	LUKUTO	ASIA
5	C08	

Puolan lähettiläs on jo ollut kolmatta viikkoa kotona Kaukaasian matkansa jälkeen, mutta mitään ei ole näkynyt, eikä kuulunut hyökkäämättömyyssopimusta koskevien neuvottelujen jälleen alkamisesta eikä liioin kauppasopimusneuvotteluihin ryhtymisestä. Tosin kyllä tällä välin on vietetty vallankumouksen 10-vuotisjuhlaa, mutta niissä ei ulkokomisariaatin korkeilla herroilla ole ollut niin paljoa tekemistä, että ne riittäisivät selvittämään, miksi nyt ollaan niin välinpitämättömiä, vaikka pari kuukautta sitten sopimuksesta keskusteltiin kaikella innolla. Kuvaavaa on että kun Tshitsherin tapaa juhlain aikana Patekin, niin hän keskusteleee vaan ylimalkaisesti yhteistyöstä Neuvostoliiton ja Puolan välillä sellaisin retoorisin kukkasin kuin: ennen on aina sanottu "Moskova tai Varsova", miksi ei tulevaisuudessa voitaisi sanoa "Moskova ja Varsova". Ja kun Stomonjakow, sovjetin neuvottelija, pääsee pitkään keskusteluun Patekin kanssa, niin hän kohdistaa huomionsa yksinomaan Puolan ja Liettuan suhteeseen.

Nähdäkseni, miten paljon innostusta ministeri Patekilla itsellään on näihin neuvotteluihin, tiedustelin häneltä niiden nykyistä tilaa. Hän vakuutti, ettei niihin ole ensinkään kajotta. Ja syyksi, miksi niin on, hän ilmoitti kylläkin kuvaavan seikan: hän ei ole ehtinyt paluunsa jälkeen saada selville, millaiseksi tilanne on muuttanut hänen 6-viikkoisen poissaolonsa aikana. Senvuoksi ja koska yleensäkin on jo 3 kuukautta kulunut siitä kuin hän on ollut henkilökohtaisesti kosketuksissa hallituksensa ja marsalkka Pilsudskin kanssa, täytyy hänen lähiaikana matkustaa Varsovaan. Samalla matkalla hänen pitäisi myös saada selville, mitä suuntaviivoja Puolan hallitus ~~*****~~ haluaa antaa kauppasopimusneuvotteluille.

Niinkuin tästä näkyy, ei kumpikaan puoli tällä hetkellä näytä olevan erityisesti kiinnostunut neuvottelujen jatkamiseen. Mikä syynä on, on vaikea sanoa, mutta se voi ainakin osaksi olla Liettuan tapahtumissa, joihin täällä kiinnitetään suurta huomiota. Se ilmenee lehtien sähkösanomissa, jotka tietenkin on tendenssimaisesti laadittu Puolalle vihamieliseen muotoon, ja se ilmeni esim. Isvestijan Sovremennikin viime tiistaisessa katsauksessa, joka päättyi seuraaviin selvästi uhkaviin sanoihin: "Kukaan ei suostu siihen, että Liettuan kysymys, sen itsenäinen valtiollinen olemassaolo, sen turvallisuus, on vain Puolalle kuuluva kysymys. - - Senvuoksi pidämme välttämättömänä vielä kerran kiinnittää koko maailman huomiota siihen räjähdykseen, jota määrättyt piirit Puolassa valmistavat ja jonka seuraukset ovat vaikeat ennakoita aavistaa." On myöskin ollut selvästi havaittavissa, että ministeri Patekin huomio on etusijassa kiintyneenä Liettuan kysymykseen ja että hän epäilee Berlinin ja Moskovan välillä tässä kysymyksessä kulkevan sanansaattajia, jotka ovat tavallista tärkeämpiä. Joku voisi väittää sitäkin, että Puolalla oli harrastusta hyökkäämättömyyssopimukseen niin kauan kuin lainaneuvottelut amerikkalaisten kanssa olivat kesken ja viimeainittujen rauhoittamiseksi osoitettava, että ollaan pääsemässä turvallisiin suhteisiin Neuvostoliittoon. Mutta tällaista selitystä vastaan voitaisiin huomauttaa, että rauhallisten suhteiden luomisella edes yhteen kolmesta ei-ystävällisestä naapurista pitäisi olla merkitystä Puolalle sen jälkeenkin kun laina on saatu.

Tiedustelin ministeri Patekilta, onko Puolassa olemassa yleisempää mielenkiintoa hyökkäämättömyyssopimuksen aikaansaamista kohtaan, ja hän vakuutti, että hän itse pitää sitä aivan välttämättömänä ja että häntä tukevat sekä hänen oman poliittisen ajatussuuntansa, radikalisen, kannattajat että myöskin oikeisto.

Meille mielenkiintoisimpia niistä yksityiskohdista, joissa sovjetin ja Puolan neuvotteluissa ei päästy yksimielisyyteen, oli, niinkuin muistetaan, sopimuksen solmimiselle Puolan taholta asetettu ehto, että ensin tulee balttilaisten maiden ja Suomen kanssa samanlaiset sopimukset olla allekirjoitettu. Sikäli kun neuvotteluja jatketaan tarkoituksella todella päästä tulokseen, tästä ehdosta todennäköisesti luovutaan. Puolalaisella taholla tähällä on se käsitys olemassa, että neuvostohallitus suostuu järjestämään kaikki muut riitakohdat heitä tyydyttävällä tavalla, kunhan vain tämä ehto saadaan pois. Se on siis nokkelasti keksitty vaatimus, jonka kautta toiselta puolen voidaan välttää lopullisen yksimielisyyden saavuttamista, niin kauan kuin tämä näyttää hyödylliseltä, ja josta luopumalla sikanaan toivotaan saatavan huomattavia myönnytyksiä neuvostohallitukselta. Jo viime syyskesällä oli Varsovassa mainitusta ehdosta luopuminen esillä eräässä neuvottelussa, jossa paitsi marsalkkaa oli läsnä Zaleski ja Bartel sekä ehkä myös Knoll, mutta silloin ei vielä siihen suostuttu.

Handwritten signature

Trotski ja Sinovjew eroitetut puolueesta.

Niinkuin Tass luonnollisesti on maailmalle tiedoittanut, on Neuvostoliiton bolshevistisen kommunistipuolueen keskukskomitea ja keskukskontrollikomitea eroittanut opposition pääjohtajat Trotskin ja Sinovjewin puolueesta.

Viime viikon lopussa levisi tieto, että edellämainitut komiteat olivat kokoontuneet ja että kysymys opposition johtajain rankaisemisesta oli siinä käsiteltävänä. Lähetystössä saimme kuulla siitä lauantaina ja samalla kerrottiin, että ratkaisun pitäisi tulla julkiseksi tiistain tienoilla. Ja niinpä kävikin; tiistain lehdet julkaisivat komiteain julistuksen, että Trotski ja Sinovjew oli eroitettu kommunistisesta puolueesta ja että useita muita opposition johtajasiä oli aluksi lievemästi rangaistu.

Ratkaisu tuli siis pikemmin kuin oli odotettukaan. Stalin havaitsi 10-vuotisjuhlain kommunistien keskuudessa synnyttämän mielialan nousun suovan otolliset edellytykset leikkaukselle, ja samalla hän voitti sen, etteivät ainakaan johtajat saa enää tilaisuutta tulla joulukuun puoluekokoukseen riitoja synnyttämään. Täytyy myöntää, että tämä menettely osoittaa viisasta, kylmää harkintaa, joka on Stalinille ominaista.

Eroittamispäätös on tietysti perusteltu. Perusteluissa selitetään, miten oppositiolle on muka annettu täysi tilaisuus esittää kantansa ja puolustaa sitä sekä puolueen eri järjestöjen kokouksissa että sanomalehdissä, mutta että he eivät ole pitäneet tarpeellisena esiintyä puolueen kokouksissa vaan sensijaan jatkaneet yrityksiään toimeenpanna erikoiskokouksia, joissa puolueen edustajia ei ollut läsnä. Vaikka niissä puolueen järjestöjen kokouksissa, joissa keskustelua on tapahtunut, oppositio ei ole, julistuksen mukaan, saanut puolelleen yhtä sadasta niistä, jotka ovat

keskusteluun ottaneet osaa, on se kuitenkin tehnyt seuraavat synnit: a) jatkanut kiellettyjen lehtisten julkaisemista, joissa on paneteltu ja vääristetty puolueen toimintaa ja jotka on julaisu kirjassimia ja paperia varastamalla hankituista salaisista kirjapainoista; b) järjestänyt joukon puolueen vastaisia laittomia kokouksia, joihin on koottu ei-proletarisia ja työläisluokalle vieraita aineksia; c) valmistanut puolueenvastaisissa maalaisissa kokouksissa puolueenvastaisia mielenosoituksia, harkiten suunnitelmia taistelun jatkamiseksi puoluetta vastaan sekä päästään mukaan tähän harkintaan puolueelle vieraita porvarillisia aineksia, siten vapauttaen proletariaatille vihamielisiä sovjetvastaisia voimia; d) omavaltaisesti anastanut teknillisen ^{suiston} ~~laitoksen~~ auditorion puolueenvastaista kokousta varten tällöin lyöden puolueen edustajia; e) alkanut järjestää avoimia kokouksia, joissa pidetyt puheet ovat olleet suunnattuja bolshevikien puoluetta ja sovjetvaltaa vastaan; f) sen sijaan että olisi lokakuun vallankumouksen juhlapäivänä mennyt muiden työläisten kanssa Punaisen torin tribuunille, se keräytyy sivukaduille koettaen siellä järjestää esiintymistä puoluetta vastaan, levittäen laittomia puolueenvastaisia lehtisiä, vedoten puolueelle ja neuvostovallalle vieraisiin aineksiin, valtaa huoneustoja eroittaen niistä neuvostolaiset komendantit ja asettaen omia aseistettuja vartijoitaan, rikkoen täten neuvostolakeja ja asettuen proletarien diktatuurille vihamielisten voimain hänitorvek-
si.

Näiden raskaiden rikkomusten vuoksi komiteat päättivät toimeenpanna seuraavat eroittamiset. Keskuskomiteasta eroitettiin Kamenew, Smilga, Evdokimow, Rakovski, Avdeew sekä keskuskontrollikomiteasta Muralow, Bakaew, Shklovski, Peterson, Solovjew ja Lisdin. Kysymys näiden sekä Radekin eroittamisesta kommunistisesta puolueesta päätettiin jättää puolueen 15:n kokouksen harkittavaksi.

Stalin ei siis vielä tahtonut ryhtyä pahimpaan rankaisutoimenpiteeseen näitä huomattuja oppositiomiehiä vastaan vaan jätti joulukuun puoluekokouksellekin jotain tehtävää. Mutta Trotskia ja Sinovjewia kohtasi ankarampi tuomio. Heidän röyhkeytensä onkin ollut erittäin suuri. Sillä kun he viime perjantaina kutsuttuina saapuivat mainittujen komiteain kokoukseen ja heitä siellä kategorisesti vaadittiin viipymättä lakkauttamaan puolueen vastaisten kokousten järjestäminen ja puolueen ulkopuolisen keskustelun virittäminen, niin he mielenosoituksellisesti poistuivat kokouksesta sekä lähettivät vähän myöhemmin kirjallisen vastauksen, jossa kieltäytyivät ottamasta huomioon tätä vaatimusta.

Niinkuin tästä kaikesta näkyy, ovat Trotski ja Sinovjew täynnä taistelumieltä ja ovat täydellä tarkoituksella edistäneet ristiriidan kärjistymistä, sillä täytyihän heidän tietää, ettei moinen uhittelu voinut johtaa muuhun kuin puolueesta karkoittamiseen. Heidän mielialansa ei siis suinkaan anna aihetta olettaa, että se, mitä on tapahtunut, olisi draaman viimeinen näytös.

Edellä mainittu teknillinen opisto on lähetystön naapuri, vaikka sen akkunat näkyvät vain puutarhan puolelle, joten saatettiin kysymyksessä olevana iltana havaita vain tavallisesta poikkeavaa hälinää. Opiston saleissa pidetään yleensä usein kokouksia. Julistuksessa mainittu opposition kokous pantiin opistossa toimeen väkivalloin valtaamalla talo ja karkoittamalla sen vartijat, joita tällöin pidettiin pahoin. Läsnäolleen kertoman mukaan oli kokouksessa noin parituhatta osanottajaa. Oville pantiin aseistetut vartijat, ja kun GPU ei halunnut antaa asian kehittyä aseelliseen julkitaisteluun, ei se voinut talon valtaajille mitään, koetti vain häiritä kokousta katkaisemalla sähkövalon. Va-

ralta oli kuitenkin käytettävissä joku määrä kynttilöitä.

Viime päivien tiedot kertovat opposition johtajia uhkaavasta vangitsemisen vaarasta ja väitetään, että ainostaan Rykovin epärointi esti sitä heti tapahtumasta. Luotettavana pidän tietoa, että Radek on käynyt erästä tuttavaansa tapaamassa rääsyiseen valepukuun verhottuna ja tällöin kertonut heikkäisten pelkäävän karkoitusta johonkin kaukaiseen Siperian seutuun. Kohtalo on joskus hirtittävä leikissään.

Moskovassa, marraskuun 17 p. 1927.

Pietari Ahti

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: F

OSASTO: C19.

ASIA: _____

Ministeri Arkin raportti no 19.

Moskova

30/11 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

No 1760.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
S a l a i n e n ^{94 468} n:o D. 19 27		
9/12-27	2	Litt.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Ce8.	

H e r r a M i n i s t e r i ,

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s -
t e r i , oheenliitettyinä lähettä viisi kappaletta Mos-
kovan-lähetystön raporttia N:o II. 19 tältä päivältä:

1. Puolan ja Liettuan selkkaus sekä
Sovjetin hälyytykset siv. 1.
2. Kauppasopimuskysymys. " 4.
Kontingenttejako vai ei?

juuri
ML
Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaan-
ottamaan erittäin suuren kunnioitukseni väkuutuksen.

Moskovassa, 30p:nä marraskuuta 1927.

W. A. B. A.

Herra Professori
V. Voionmaa,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri, y.m., y.m., y.m.

H e l s i n k i .

Suomen Moskovan-lähetystön raportti

№ II. 19.

ULKOASIAN MINISTERIÖ		
№ 94/468 P. D. 10 27		
8/12-27	№ 2	LII.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	Cl 4	

Puolan ja Liettuan selkkaus
sekä sovjetin hälytykset.

Niin paljon kuin neuvostohallitus onkin lehdistönsä kautta laskenut maailmalle sotahälytyksiä, niin kuitenkin voiton kaikista entisistä vie tšekäläisten sanomalehtien pari viikkokautta kestänyt lakkaamaton ja mitä räikeimpiin muotoihin pukeutuva hälyytys Puolan muka tapahtumaisillaan olevasta hyökkäyksestä Liettuaan. Koko hänensävy ja usein toistetut hämärät viittaukset erikoisiin tietoihin, joita neuvostohallituksella on käytettävänä, tekivät sen vaikutuksen kuin olisi neuvostohallitus todella itsekin uskonnut peloittelunsa todeksi. Ehkäpä niin olikin, sillä soveltuvan ajatus Puolan hyökkäyksestä Liettuaan - jota neuvostohallitus ei olisi kyennyt estämään, ehkäpä ei olisi uskaltanut yrittääkään estää - täydelleen siihen kuvaan, jonka neuvostohallitus on itselleen luonut Englannin hyökkäysaikeista Neuvostoliittoa vastaan. Tähän kuvaan se oletettua Liettuan itsenäisyyden tuhoamista sovelluttaakin saaden, kuvaavaa kylläkin, täydellisen kannatuksen esim. eräältä erittäin sovjetystävälliseltä saksalaiselta lehtikirjeenvaihtajalta (Berl. Tageblatt). Mutta jos sovjet olisikin hälytystensä aikansa uskonnut, niin on se tässä suhteessa verrattain vähällä alkanut rauhoittua. Ei tarvittu muuta kuin, että se sai kääntyä Puolan ja Liettuan puoleen ystävällisine varoituksineen, ja että Puola tämän jälkeen levitti sille ja muille valtioille kiertonootin, jossa uudestaan vakuutti, ettei sillä ollut mitään aikomuksia Liettuan itsenäisyyttä vastaan. Tämä Puolan vakuutus - sekä samaan aikaan julaistu ministeri Patekin lausunto, jossa hän jälleen, ties miten monennen kerran, vakuuttaa Puolalle mitä tärkeimmäksi solmita hyökkäämättö-

myys- ja kauppasopimukset Neuvostoliiton kanssa - rauhoitti huomattavasti sovjetin levottomuutta. Se käy selvästi ilmi keskiviikkoisesta Ivestijan pääkirjoituksesta. Tämä kirjoitus on pitkä ja osittain sekava senvuoksi, että sillä on kahdenlainen tehtävä. Ensiksikin se osoittaa, että sovjet tällä hetkellä on rauhoittunut ja uskoo, ettei mikään välitön vaara uhkaa Liettuan itsenäisyyttä, mutta toiseksi sen tulee samalla näyttää, että sovjet sittenkin on ollut oikeassa hälyyttäessään ja ettei vaara vielä ole ohitse. Ajatuksenjuoksu Ivestijan kirjoituksessa niin monin kohdin muistuttaa juuri tänään tänne saapuneessa Berliner Tageblattin numerossa julaistua lehden kirjeenvaihtajan Moskovan-kirjettä että pakostakin tulee muistaneeksi että kaikki tšekäläisten lehtikirjeenvaihtajain kirjoitukset ennen lehdelle lähettämistä sensuroidaan ulkokomissariaatissa ja että Ivestijan tärkeiden suurpoliittisten artikkelien kirjoittajat ovat useissa tapauksissa komissariaatin korkeimpia herroja.

Sen suurempaa yhteistoimintaa ei välttämättä tarvitse etsiä, jos tahtoo selittää mainittua yhdenmukaisuutta.

Voihan olla, kuten sanottu, mahdollista, että neuvostohallitus on aluksi uskonut Liettuaa uhkaavan vaaran todella olleen niin suuren kuin se väitti, mutta joka tapauksessa neuvostohallitus tavallisella nokkeluudellaan heti älysi miten sen oli tätä sodanuhkaa käytettävä omien tarkoituseriensä hyväksi. Vaikka ei siis tahtoisikaan mennä niin pitkälle, että käsittäisi koko hälyytyksen tulleen järjestetyksi edullisen taustan luomiseksi Litvinowin ja Lunatsharskin Geneven-matkalle, niin on kuitenkin tämäkin sivutuote saavutettu. Litvinow saapuu Berliniin ja saa tuntimäärin keskustella Stresemannin kanssa: kysymys on pääasiassa Puolan ja Liettuan suhteesta ja Europpaa uhkaavan sodan torjumisesta. Siinähan on jo ensimmäinen kulissi itämaisen "rauhantekijän" vierailunäytännölle maailman silmien edessä. Ja kun Litvinow seurueineen astuu vaunusta

Geneven rautatieasemalla, niin on kuin sovjetlehdistön kaikki kovaääniset olisivat huutamassa: siinä tulevat ne, jotka pelastavat juuri tällä hetkellä uhatun Euroopan rauhan. Kävi miten kävi Genevessä, niin voipa lyödä vetoa kymmenen yhtä vastaan, että sovjetlehdistö konferenssin loputtua toivottaa Neuvostoliiton delegatsioon saaneen aikaan sodan torjumisen, vaikka suurvallat ja muut vallat koettivat vaaraa "poisviisastella" tai velttoudessaan eivät sitä vakavaksi käsittäneet. (Berl. Tagebl. sanoo: "wegzuklügeln oder wegzuphlegmatisieren"). Liettuan kysymys tulee täten tehneeksi sen palveluksen sovjetille, että se antaa tilaisuuden suureen reklaamintekoon yleismaailmallisessa mittakaavassa ja Kansain Liiton kustannuksella, antaa tilaisuuden vielä kerran ja yhä kaikuvammin todistaa, että hampaita myöten aseistettu ja yhä aseistautuva ja kaikkeen maailmaan levottomutta ja vihaa lietsova Neuvostoliitto on maailman ensimmäinen rauhanapostoli.

Paljon huolta ja vahinkoa ja paljon vaaraa on Liettuan kysymys yleensäkin Euroopalle tuottanut. Uusi käytäntö, jonka se Neuvostoliiton käsissä nyt on saanut, on uusi lisä sen huonoihin puoliin.

(Suomen Moskovan-lähetystön
raportti № II. 19)

Kauppasopimuskysymys.

Kontingenttejako vai ei?

Kysymys Suomen ja Neuvostoliiton välillä solmittavan kauppasopimuksen tarpeellisuudesta ja mahdollisuudesta on tietysti aina enemmän tai vähemmän vireillä. Lähetystö on äskettäin eri kirjelmällä ministeriölle ilmoittanut olevansa sitä mieltä, että asiaa olisi nyt positii-visessa mielessä harkittava, ja koetettava, olisiko tällä hetkellä edellytyksiä sopimuksen aikaansaamiselle.

Kysymys siitä, saataisiinko Neuvostoliitto suostumaan Suomeen nähden n.s. ostokontingentteihin, sitoutumaan ostamaan vähintään erääseen sovittuun rajaan saakka vuosittain suomalaisia tuotteita, on aikaisemmin usein ollut esillä. Se oli meillä esillä silloin, kun vielä yleensä oli epätietoista, suostuisiko Neuvostoliitto kauppasopimuksiinsa ollenkaan ottamaan tällaisia sitoumuksia. Niinpä onkin todennäköistä, että sama asia astuu eteen nytkin, kun sopimuskysymystä pohditaan. Nytemmin on tilanne kuitenkin tässä suhteessa muuttunut sikäli, että neuvostohallitus on jo kantansa ratkaissut ja suostunut "kontingenttijärjestelmään". Se on käytännössä hiukan eri muodoissa jo toteutettu ainakin sovjetin kauppasopimuksissa Turkin, Persian ja Latvian kanssa. Epäilystä siis ei siinä suhteessa enää ole, mutta niinpä voidaankin ja tulee kohdistaa huomio erityisesti siihen, onko meidän kannaltamme edullista asettua vaatimaan tämän järjestelmän soveltamista tulevaan kauppasopimukseemme. Kun allekirjoittanut siinä suhteessa on erittäin epäilevällä kannalla, katson olevan syytä lyhyesti esittää nämä epäilykset.

Varsinkin Latvian kauppasopimuksen yhteydessä on käynyt ilmi, mikä vaara saattaa Neuvostoliiton pieniä naapurimaita uhata varomattoman muodon saaneen kauppasopimuksen kautta. Vaara on tietävästi siinä, että Neuvostoliitto voi saada niin suuren merkityksen toisen sopimuspuolen taloudellisessa elämässä, että viimeainittu suuremmassa tai pienemmässä määrässä joutuu edellisestä riippuvaisuussuhteeseen, s.o. Neuvostoliitto nousee sopimuksen turvin niin tärkeään asemaan toisen sopimuspuolen tuotteitten ostajana, että kykenee harjoittamaan tuhoisaa painostusta pelkästään uhkaamalla sanoa irti sopimuksen ja siten vetäytyä ostajan asemasta pois. Selvää on, että juuri ostokontingentit ovat hyvä väline sellaisen aseman saavuttamiseksi. Jos tuotantomme saa sanokaamme esim. kymmeneksi vuodeksi erään turvatun ja varman menekin - jonka tietysti pitää olla jommoisinkin suuri, koska muuten ei koko tätä järjestelmää kannattaisi ottaa sopimusta rasittamaan - niin on luonnollista, että se vastaavassa määrässä soveltautuu juuri tätä tiettyä ostajaa palvelemaan ja jättäytyy sen turviin. Jos Neuvostoliitto sopimuksen mennessä umpeen, kieltäytyy kontingenttisitoumasta uudistamasta, on pula edessä ja lähellä pakko ostaa uusilla myönnytyksillä puheena olevat edut jatkuvasti joksikin ajaksi, jonka päätyttyä sama peli saattaa uudistua. Tulevaisuutta katsoen on siis syytä mitä vakaammin harkita, onko viisasta ottaa niin vaarallista järjestelmää meidän kauppasopimuspolitiikassamme käyttöön.

Meillä Suomessa on tästä omakohtaisiakin kokemuksia. Tarkoitin n.s. limiittijärjestelmää, joka keisarivallan aikana antoi Suomelle oikeuden tullitta viedä Venäjälle eräitä määrättyjä tavaroita säädetyin määrin. Siinä siis oli eräänlainen kontingenttijärjestelmä, jonka muisto saattaa meillä synnyttää taipumusta nyt kyseessä olevaan järjestelmään. Tämän muiston pitäisi siitä myöskin varoittaa, sillä saimmehan kokea, että olimme vississä määrässä soveltautuneet ja tottuneet limiittijärjestelmän suomiin etuihin niin

että niiden etujen supistuessa ja lakatessa syntyi vaikeuksia.

Paitsi tätä ostokontingenttien kauppasopimukseen ottamiseen sisältyvää vaaraa vastaisuudessa, on niitä koskevien vaatimusten esille ottaminen neuvotteluissa omiaan tuomaan mukanaan vaikeuksia, jotka helposti johtavat siihen, että sopimuksesta tulee meille epäedullisempi kuin muuten tarvitsisikaan tulla. Sillä vaikka neuvostohallitus miten hyvin käsittäisi, minkä asean vastaisuudessa ostokontingentit sille suovat, niin on se pitävä niitä erittäin tärkeänä myönnytyksenä. Tosiasiallisesti ne sitä ovatkin, sillä Neuvostoliiton on mahdoton kovin pitkälle jatkaa tällaisia sitoumuksia, jos se aikoo niitä ollenkaan täyttää, sillä eihän se voi niillä sitoa koko tuontiaan tai edes huomattavaa osaa siitä. Joka tapauksessa se tulee todennäköisesti asettamaan tälle edulle kalliin hinnan, vaatimaan meiltä vastaavia etuja, jotka huonontavat sopimusta meidän kannaltamme katsoen. On vakavasti kysyttävä, kannattaako hetkellisen edun, vientimme hetkellisen helpotuksen vuoksi suostua muilla uhrauksilla ostamaan Neuvostoliitolta sitoumuksia, jotka ovat luonteeltaan sellaisia, että ne jonkun ajan kuluttua muuttuvat meille itsellemme rasittavaksi ja onnettomaksi pakoksi, sitovat kätemme vastaisuudessa mitä tulee kauppasopimuspolitiikkaan Venäjän kanssa.

Jos olisimme siinä asemassa, että meille olisi taloudellisesti välttämätöntä ostaa melkein millä hinnalla tahansa hetkellinen helpotus, niin saattaisi ostokontingenttien vaatimista Neuvostoliitolta jollakin tavalla puolustaa. Mutta niinhän ei ole laita. Meillähän on varaa ja täytyy olla varaa pitää kätemme vapaina sitoumuksista, joiden kantavuutta emme nyt kykene laskemaan, olla sopimuksella asettamatta Venäjää toisenlaiseen asemaan kuin mitä muut

ulkomaat ovat, mitä tulee mahdollisuuteen vaikuttaa taloudelliseen elämämme ja juurtua siihen. Muu menettely saattaisi ulkomaillakin synnyttää väärän käsityksen taloudellisen elämämme pohjan terveydestä.

Moskovassa 30 p. marraskuuta 1927.

S. M. K. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C18

ASIA: _____

Ministeriön tiedustelu raportti no 20.
Moskova.

8/12 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

N:o 1793.

Salainen		
ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 96/46220. 10 27		
10/12-27	??	LIT.
RYHMÄ	OSASTO	ACIA
5	CU8	

H e r r a M i n i s t e r i ,

*Min.
RM*

Saan kunnioittavimmin Teille, H e r r a M i n i s t e r i , oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystä raporttia N:o II, 20. tältä päivältä: Stalin voittonsa kukkulalla.

Pyydän Teitä, H e r r a M i n i s t e r i , vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuutuksen.

Moskovassa, 6p:nä joulukuuta 1927.

S. Anttonen

Herra Professori
V. V o i o n m a a ,
Suomen Ulkoasiain-
ministeri y.m., y.m.,
y.m.

H e l s i n k i .

Suomen Moskovan-lähetystön raportti

N:o II. 20.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 96 / 468 he. W. D. 27		
10/12-27	N:o	LIIR.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	C18	

Stalin voittonsa kukkulalla.

Suuri puoluekokous lähenee loppuaan. Se, minkä oli tiedetty tapahtuvan, on tapahtunut. Jo kokouksen ensi päivästä saakka se oli nähtävissä. Trotskin oppositio oli tässä kokouksessa lopullisesti maahan lyötävä, tai toisin sanoen, puoluekokous oli täydelleen hyväksynyt ne toimenpiteet, joihin Stalin oli ennakolta ryhtynyt puolueen alemmissa asteissa. Se seikka, että ratkaisevat toimenpiteet oli suoritettu jo edeltäkäsin, oikeastaan suuresti heikensi puoluekokouksen merkitystä, koska se ei enää voinut lisätä mitään varsinaista uutta, ei enää voinut antaa uusia iskuja, ainoastaan todistaa: hyvin löit, Stalin.

Eräs muutos on silti ollut havaittavissa sanomalehtien suhtautumisessa asiaan. Niin paljon kuin niissä onkin ennenkin oppositiota vastaan hyökätty ja sitä ahdistettu, niin ovat niiden kirjoitukset kuitenkin pyrkineet pysyttelemään jossakin määrin asiallisen keskustelun pohjalla. Mutta nyt, kun "puolue on puhunut", kun Trotski kannattajineen on muodollisestikin ulkonaiseen pimeyteen heitetty, nyt ei ole mitään syytä ^{ik} häikäillä. Ja niinpä saavatkin lehdet nyt päästää valloilleen venäläisen luonteen runsaat haukkumistaipumukset ja käyttää kaikki ne rikkaat mahdollisuudet, joita venäjänkieli tässä suhteessa tarjoaa. Oppositiota käsittelevät puheet puoluekokouksessa ja samoin lehtien kirjoitukset ovat nyt yhtä haukkumista ja sättimistä, joka alinomaan hipoo säädyllisen kielenkäytön rajoja. Viha ja kiukku pursuaa niin hillittömänä, ettei enää ole kysymys mistään poliittisesta keskustelusta, poliittisesta erimielisyydestä, on kysymys kerettiläisvainosta. Ja todellakin: bolshevismihan ei ole mikään poliittinen ajatussuunta

mikään valtiollinen ohjelma, se on uskonto, joka on luonut oman pyhitetyn veljeskuntansa, kommunistisen puolueen, ja joka kaikkia vähänkään enemmistöstä poikkeavalla tavalla ajattelevia vihaa ja vainoa yhtä silmittömästi kuin keskiajan kirkko konsaan vainosi kerettiläisiä.

Stalin on nyt valtansa kukkuloilla ja häntä kohdellaan sen mukaan. Kun hän astui pitämäänsä suurta 6-tuntista puhettaan, esittämäänsä keskustomitean poliittista selostusta, tervehdittiin häntä suurenmoisilla kunnianosoituksilla. Seisomaan noussut kokous kunnioitti häntä sekä aploodeilla että hurraahuudoilla. Sama näytelmä uudistui puheen lopussa. Ja lehdissä seuraavana päivänä suuret muotokuvat. Hänhän onkin tosiasiallisesti Venäjän hallitsija, mahtavampi kuin viimeiset tsaarit konsanaan olivat.

Ei ole vielä lopullisesti selvää, päättääkö puoluekokous oppositionin kohtalosta mitään täsmällisempää kuin sen, mikä tähän julaistu kokouksessa, keskustomitean selonteon johdosta tehty päätös sisältää. Se on varsin ylimalkainen ja tyytyy lyhyesti, ennestään tunnetuilla perusteilla tuomitsemaan opposition ja tunnustamaan oikeiksi kaikki sitä vastaan tähdätyt toimenpiteet, joihin puolueen johtavat komiteat ovat ryhtyneet. Samalla kehoitetaan komiteoita myöskin edelleen taistelemaan puolueen eheyden puolesta. Periaatteellisesti se riittääkin. Mutta kokouksen alussa asetettiin erityinen puolensataa henkeä käsittävä suuri valiokunta käsittelemään niiden opposition jäsenten asiaa, joita keskustomitea viimeksi on rangaissut. Siksi saattaa olla mahdollista, että tämä asia vielä tulee muodossa tai toisessa suoranaistemmin esille, mutta voihan olla niinkin, että puoluekokous saa tyytyä vain edellämainittuun ylimalkaiseen lausuntoon ja jättää inkvisiittorin toimet muille.

Oppositio pääsi sentään esille puoluekokouksessakin. Siellä saivat esiintyä Rakovski, Kamenew ja Eudokimow. Tässäkin näkyi viisas johto. Päämiehet Trotski ja Sinovjew karkoitettiin puolueesta ajoissa, niin etteivät voineet enää esiintyä, sillä

heillä on vaikutusvaltaa ja rohkeutta ja heillä on kykyä esiintyä tehokkaalla tavalla. Sen sijaan jätettiin näille pienemmille profeetoille mahdollisuus esiintyä ja heidän kauttaan sitte saatiin tilaisuus hukuttaa oppositio kokouksen yksimielisen pilkan ja sättimisen hyökylaineeseen.

Kaikki voi siis enemmistön silmissä olla niin hyvin kuin saattaakin, mutta toinen asia on, onko todella niin. Stalinin suuren puheen voimakkaasti korostetuissa loppulausemissa oli kuvaavasti kyllä varoitus, että suuret vaikeudet ovat edessä. Hän ei voi olla niitä näkemättä eikä tuntematta. Hän ei voi olla ymmärtämättä, että opposition henkeä ei enää voidaa juurittaa pois, kun se kerran on näinkin selvään päässyt ilmenemään. Se pysyy voimattuna, jos nykyinen suunta pian saavuttaa menestystä, ennen kaikkea taloudellista menestystä. Jos talous pääsee kukoistamaan, niin kansa tyytyy. Mutta ellei niin käy, saavat vastustavat voimat tuulta siipiinsä, ja taistelu kiihtyy.

Stalin ei voi olla myöskään tietämättä, miten suurta vahinkoa Trotskin oppositio on hänelle jo tehnyt pakottamalla hänet hidastuttamaan kulkua sillä tiellä, jota hän ilmeisesti haluaisi kulkea. Olen kuullut väitettävän - vieläpä sellaisten taholta, jotka täällä ottavat osaa teolliseen toimintaan - että oppositio pelkällä olemassa olollaan on pakottanut hallitsevat useihin myönnytyksiin työväestölle. Kertojani sanat kuuluivat: heti kun oppositio nostaa päätään, esiintyy vallitseva suunta työväestöä mielistelevällä tavalla, mutta kun oppositio hetkellisestikään saadaan lannistetuksi, kiristyvät työväkeen kohdistuvat vaatimukset. Eikä tämä kiristäminen merkitse muuta kuin sellaisten seikkain huomioon ottamista, jotka on välttämättä otettava huomioon, jos mieli saada Venäjän teollisuus jalolleen, mutta siitäkin on luovuttava, silloin kun oppositio vaan kajoaa asiaan. Kertojani väitteen mukaan äskeinen suurella touhulla julistettu päämäärä, seitsentuntiseen työpäivään ^{pyrkiminen} pääseminen,

myöskin oli hätäkeksintö, jolla tahdottiin lamauttaa oppositio.

Väkivoimaiset keinot oppositiota vastaan ovat alkaneet. Jonkun verran varovaisesti täytyy kyllä suhtautua erääseen uutiseen, jonka muuan Solovetskin karkoituspaikasta armahdettuna vapautettu suomalainen, Virta nimeltään, lähetystössään kertoi. Hän väitti, että kun hän toisten armahdettujen kanssa oli palaamassa karkoituspaikasta, kohtasivat he 1.500 opposition jäsentä, joita oltiin kuljettamassa Solovetskiin. Nämä olivat hänen sanojensa mukaan olleet reippaalla mielellä ja vakuuttaneet pian palaavansa takaisin. Joka tapauksessa aikaisemmin mainitsemani henkilö kertoi tehtaallaan havainneensa, että ne harvat opposition jäsenet, joita siellä on työssä, oli suoranaishuukauksilla pakoitettu pysymään hiljaa. Tällaiset taistelukeinot eivät luonnollisesti pitkälle auta, sillä ne eivät poista vastustusmieltä, joskin hetkellisesti estävät sitä ilmenemästä.

Tulee olemaan erinomaisen mielenkiintoista nähdä, mihin suuntaan tšekiläinen politiikka nyt lähtee kulkemaan ja mistä se alkaa etsiä pelastusta niistä sisäisistä vaikeuksista, jotka tämän maan vallitsijain eteen ovat kasaantuneet. Pahinta sille on, että ne vaikeudet ovat pääasiassa taloudellista laatua, josta johtuu, että niiden voittaminen parhaassakin tapauksessa vaatii aikaa vielä senkin jälkeen kuin jostakin ojentuisi auttava käsi. Mutta sitä auttavaa kättäkään ei vielä missään näy.

Moskovassa, joulukuun 8 päivänä 1927.

Anton Atki

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: C19.

ASIA:

Ministeri Arto Raportti no 21.

Moskova

15/12 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

Moskovassa joulukuun 15 p:nä 1927.

N:o 1846.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
N:o 99 / 469 / 10 27		
17/12-27	102	100
RUUSKA	OSASTO	ASIA
5	214	

V. Voionmaa
R. R. R.

Herra Ministeri,

Saan kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, oheenliitettyinä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia n:o II.21 tältä päivältä:

A. A.
R. R. R.

- 1) Liettuan kysymys.
- 2) Japani Mandshuriassa. Japani ja sovjet.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakautuksen.

S. Pietus

Herra Professori V. VOIONMAA,
Suomen Ulkoasiainministeri

y.m. y.m. y.m.

Helsinki.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti

№ II. 21.

LIKKAAMINISTEN		
99/469		D. 13 27
17/12-27	02	LIK.
RYHMÄ	OSASTO	ASIA
5	CLB.	

Liettuan kysymys.

Saanee olettaa, että Puolan ja Liettuan välinen jännitys on nyt edes joksikin aikaa joutunut rauhallisempaan vaiheeseen Kansain Liiton neuvoston tunnetun Salomonimaisen ratkaisun johdosta. Sillä, mikä koskee tähän päättynyttä vaihetta, on näin ollen vain niinsanoakseni historiallinen merkitys. Siitä huolimatta saanen vielä kertoa eräitä seikkoja, jotka koskevat läheistä menneisyyttä.

Sallittakoon minun ensiksi viitata siihen, mitä eräissä äskeisissä raportissani tuli ennustettua, nimittäin että sovjetlehdistö kehuisi heidän Genevendelegationsa ansioksi että "sodanvaara" Liettuan ja Puolan väliltä tuli torjutuksi. No, nyt on Kansain Liiton neuvoston päätöksen johdosta ensimmäinen lehtien lausunto täällä julaistu enkä malta olla suomentamatta tähän siitä paria kohtaa. "Voidaan tyydytyksellä todeta, että Neuvostoliitto kantansa kautta Puolan-Latvian riitakysymyksessä, sen kautta että se useasti osoitti välttämättömäksi toisaalta likvidoida Puolan ja Liettuan välinen sotatila, ja toisaalta ehkäistä sellainen väkivaltainen ristiriidan ratkaisu, johon liittyisi Liettuan itsenäisyyden loukkaaminen, osoitti välttämättömän suunnan kansainvälisen jännityksen ratkaisulle. Ilmankos sanomalehtimiehet Genevessä miltei laskivat Neuvostoliiton ansioksi ehdotuksen, jonka Kansain Liitto hyväksyi." Ja vähän myöhemmin: "Mutta ei ole epäilystä siitä, että tämäkin kompromissi (neuvoston päätös) on tulos siitä, että Neuvostoliiton varoitukset uhkaavasta vaarasta olivat tärkeänä vastapainona ..." Niinkuin nähdään, on tämä vielä jokseenkin vaatimatonta puhetta tšekäläisissä oloissa, mutta se on

vasta ensimmäinen huudahdus, jonka tšekkiläisten lehtien kuoro tulee yhä voimistuvana kaikuna toistamaan. Sellaisenaankin se osoittaa ennustuksen oikeutetuksi.

Olen myöskin aikaisemmin kertonut ministeriölle siitä, että Puolan tšekkiläinen lähettiläs Patek ennen lähtöään sille Varsovan matkalle, jolla hän joutui marsalkka Pilsudskin mukana matkustamaan Vilnoon saakka, oli ilmeisesti levoton Liettuan kysymyksen saaman käänteen vuoksi. Oli sangen mielenkiintoista tavata häntä, kun hän tänne palattuaan tuli käymään luonani. Kaikesta siitä, mitä hän kertoi, saattoi saada sen käsityksen, että asema oli ollut vaarallinen. Hän kertoi esim. miten hän vieraalta paikkakunnalta, ja tässä asiassa niin tärkeästä pääkaupungista kuin Moskovasta tulleena, oli tervetullut hillitsevä apuvoima neuvotteluihin, miten sekä Zaleski että Knoll pyysivät häntä auttamaan heitä, koska he jo olivat tyhjentäneet kaikki perustelunsa, miten hän huomasi, että mielipiteensä kävi yhteen näiden herrojen käsityksen kanssa, joten he saattoivat tehdä ikäänkuin salaliiton. Niinpä oli itse marsalkkakin leikillään käyttänyt juuri tätä sanaa: "koska te nyt olette tehneet salaliiton minua vastaan" ... Tosin tunnen vielä ministeri Patekia siksi vähän etten varmaan tiedä, miten suuressa määrässä hän uhraa inhimilliselle heikkoudelle ja esittää omaa osaansa merkellisempänä kuin se tarkimman totuuden mukaan on, mutta sittenkin tuollaiset yksityiskohdat ja sitaatit antavat tukea sille käsitykselle, että jotakin tärkeätä ja ratkaisevaa lienee ollut noina päivinä ja öinä pohdittavana. Samalla pidän kyllä mahdollisena sitäkin että Patekin ja Puolan ulkoministerin mielestä tilanne saattoi olla vaarallisempi kuin se todella olikaan, sillä vakuutetaanhan Pilsudskin olevan erittäin vaitelias ja salaperäinen mies, joka toisille ajatuksiaan kertomatta hautoo suunnitelmiaan ja

pohtii syitä ja vastasyitä kunnes tekee päätöksensä, mutta kaiketi hänen oli täytyntä vaatia ministeriö^{iltaan} levottomuutta herättäviä tietoja ja neuvoja, koska nämä niin suuresti kaipasivat "salaliittolaista". Lopputulos näistä neuvotteluista oli kuitenkin kaikitenkin se, että Pilsudski jäi odottamaan Kansain Liiton neuvoston päätöstä, vieläpä päätti itse lähteä Geneveen. Kun puhuimme Kansain Liiton arvovalasta tässä asiassa, sanoi Patek: jos nyt Pilsudskin itsensä lähetämme ulkoministerin mukana Geneveen, niin mitä enempää voidaan odottaa.

Puolan mobilisointia koskevia huhuja Patek käsitteli pilkallisesti. Hän väitti naurettavaksi olettamusta, että Puolan pitäisi mobilisoida, jos sen mieli vallata Kaunas. Ilman mitään mobilisointia se olisi Pilsudskille ainoastaan kahden päivän kävelymatka, sanoi hän, mutta hän ei viisaasti kylä puhunut mitään Kaunasin säilyttämisestä. Oli hänen kanssaan puhetta myöskin neuvostohallituksen intervention mahdollisuudesta tai mahdottomuudesta. Hän oli aivan vakuutettu siitä, että sekaantumista tältä taholta ei tarvitsisi pelätä, ja samaa mieltä hän väitti Liettuan tšekäläisen lähettilänskin, Baltrusaitiksen olevan. Tämän hän kertoi vakuuttaneen, että neuvostohallitus auttaa Liettuaa vain sanoilla. En ole B:ta tavannut, sillä ristiriidan kärjistyessä hän lähti Kaunasiin eikä ole sieltä vielä palannut. Hän on sikäli luotettava todistaja tällaisissa asioissa, että hän tuntee Venäjän luultavasti paremmin kuin Liettuan (hän on kaiken ikänsä täällä elänyt ja on koko lailla tunnettu venäläinen runcilija) ja samoin hän personallisesti hyvin tuntee useita bolshevikien ensirivin miehistä.

Liettuan kysymys tuli vielä esille eräessä keskustelussa, joka minulla oli Stomonjakowin kanssa t.k. 9 päivänä. Niinkuin olen sähkösanomalla ministeriölle ilmoittanut, vastasi Stomonjakow ehdottomasti myöntäen kysymykseeni, katsooko

hän, että asema Liettuan ja Puolan välisessä riidassa on vielä vaarallinen. Sen jälkeen kun asia oli todella alistettu Kansain Liiton neuvostoon, oli vaara hänen käsityksensä mukaan yhä vielä siinä, että Puola hoiteli ja varusteli Vilnon alueella olevia liettualaisia emigrantteja, joiden avulla se saattoi ryhtyä toimintaan Liettuaa vastaan itse pysyen syrjässä. Kun huomautin, että hän arvatenkin oli lukenut ulkomaalaisista lehdistä haastattelun, jossa Pletschkaitis oli vakuuttanut, ettei kukaan emigranteista sallisi Puolan ryhtyvän mihinkään toimenpiteisiin Liettuaa vastaan, myönsi hän sen lukeneensa. Haastattelu on kyllä kaunis, mutta siihen ei ole uskomista, sanoi hän. Kertoohan P. itse siinä avomielisesti, että pako-laisia avustaa Puola, "niinkuin emigrantit aina saavat avustusta sen maan hallitukselta, jossa ovat". Tämä on järjetöntä, sanoi Stomonjakow, sillä sellaisessa asemassa emigrantit eivät tavallisesti ole, joten tällainen riippuvaisuus Puolan hallituksesta viittaa erikoisiin suhteisiin sen ja emigranttien ~~kes-~~ kesken.

Kun hän siis yhä kuvaili asemaa näin vaaralliseksi, kysyin häneltä, onko neuvostohallitus sitte valmis sekaantumaan asiaan, jos Puola todellakin järjestää hyökkäyksen Liettuaan. Stomonjakow vastasi: tätä asiaa on meiltä paljon kysytty, eivätäkään sitä ole kysyneet ainoastaan puolueettomat vaan vielä nekin, joita se välittömästi kiinnostaa. Me olemme vastanneet ja vastaamme: Neuvostohallitus ei suosi liittoutumispolitiikkaa eikä tässäkin asiassa millään tavalla itseään ennakolta sido. Sen me vain vakuutamme, että Liettuan itsenäisyyden säilyminen on meille mitä tärkeintä, että Neuvostoliiton mitä tärkeimmät edut sitä vaativat, mutta me emme silti ennakolta määrätä toimenpiteitä, joihin ryhdymme, jos Liettuan itsenäisyys joutuu todella vaaraan. Me valitsemme toimenpiteemme sen mukaan, mitä tilanne sillä hetkellä vaatii.

Stomonjakow siirtyi samassa toiseen, myöskin kiintoisaan puoleen asiassa. Tahdon tässä samalla, sanoi hän, vakuuttaa

vähäksi eräät oletukset, joita luullakseni Suomenkin lehdissä on näkynyt ja jotka koskevat neuvostohallituksella mu-
ka olevia salakavalia aikeita Baltikumiin nähden siinä ta-
pauksessa, että Puola hyökkää Liettuaan. Nämä huhut lienevät
tulleet julkisuuteen Wienistä, mutta niiden alkuperä on näh-
tävästi Puolassa ja ne väittävät, että neuvostohallituksella
olisi vaarallisia aikeita Viroa ja Latviaa vastaan tässä ole-
tetussa tapauksessa. Huhut ovat ehdottomasti väärin. Neuvosto-
liitolla on etua näidenkin maiden vapaudesta ja itsenäisyy-
destä, eikä sillä siis ole syytä sitä millään tavalla uhata.
Mutta etua on vain siinä tapauksessa, että mainitut maat
ovat todella vapaita ja todella itsenäisiä joka suuntaan,
niin että ne eivät sulje Neuvostoliiton pääsyä merelle. - -

Niinkuin nähdään, on tämä kanta diplomaattisessa oveluu-
dessa moitteeton. Se on niin uhkaava kuin se mitään var-
maa sanomatta olla saattaa. On aivan luonnollista, että se
ei ole voinut Puolaa peloittaa mutta ei liioin Liettuaa
rohkaista.

Ainoa konkreettinen tosiseikka, jonka Stomonjakowin pu-
heista sai irti, oli se, että neuvostohallitus pitää jär-
jettömänä Liettuan sanoin ylläpitämää sotatilaa sen ja Puo-
lan välillä. Tämän hän pariin otteeseen lausui. Mutta se-
hän on jo riittävän selvästi tunnettu muutenkin.

(Suomen Moskovan-lähetystön raportti N II, 21)

Japani Mandshuriassa. Japani ja sovjet.

Pitkin matkaa on sovjetlehdistön huomio ollut kiinnitetty Japanin puuhailuihin Aasian mantereella, lähinnä Mandshuriassa ja myöskin itäisessä Mongoliassa. Tätä asiaa koskevat sähkösanomat ja tiedot eivät kyllä ole olleet erikoisemmin hälyttäviä, mutta silti varustettuja epäluuloisilla letkauksilla. Kaikkein selvimmin sovjetin käsitys Itä-Aasian tapahtumista ja Japanin osuudesta niihin kävi ilmi Buharinin pari päivää sitten parhaillaan koolla olevassa puoluekokouksessa pitämästä puheesta, jossa hän käsitteli kominternin asemaa ja tehtäviä maailmassa. Siinä hän sanoi, että "Japani on saattanut vaikutuksensa alle Mandshurian ja Mongolian - se on nielaissut nämä maakunnat".

Japanin toimintaan Mandshuriassa on viime päivinä yleisenkin huomio kiintynyt tavallista enemmän niiden tietojen johdosta, jotka ovat kertoneet, että Amerika myöntää Etelä-Mandshurian rautatielle 40 milj. dollarin lainan. Tätä pidetään huomiota herättävänä ilmauksena siitä, että amerikalainen kapitaali on nyt päättänyt ryhtyä yhteistoimintaan Japanin kanssa Kiinan alueella ja sitten ikäänkuin tunnustaa Japanin erikoisaseman taloudellisesti erittäin tärkeässä Kiinan maakunnassa. Amerikalainen pääoma nimittäin täten asettuu siellä Japanin suojeluksen alaiseksi.

Viime aikoina on kaiken lisäksi Japanin huomio merkittävällä tavalla ollut kiintyneenä myöskin Neuvostoliittoon päin. Tästä on yhtenä merkinä täältä juuri äskettäin lähtenyt japanilaisen suurliikemiehen Kuharan johtama tutkijakunta. Tämä tutkijakunta pistäytyi kyllä Saksassakin, mutta kaikesta päätäten sen päätehtävä oli täällä ja käynti Saksassa vaan episodi, jonka tarkoituksena oli huomion syrjäyttä-

minen. Muutamien päivien päästä odotetaan tänne vielä erästä japanilaista, joka myöskin on jossakin määrin merkkimies, nimittäin Gotoa, yli 70 vuotiasta valtiomiehistä, joka kerran on vähän aikaa ollut Japanin ulkoministerinäkin. Goto oli aikoinaan erikoisen suuri Venäjän ystävä. Hänen tunteensa viileivät vallankumouksen jälkeen, mutta on vakuutettu että ne nyt jälleen ovat lämpenemässä sen jälkeen, kun hän on havainnut, ettei Venäjä bolshevikien vallassa sentään mennyt tykkäänsä tuohon. Nyt hän on japanilaisvenäläisen yhdistyksen puheenjohtaja ja tulee omin silmin tutustumaan tähän maahan.

On tietysti mahdoton ainakin täällä vielä saada tietää, mitä nämä japanilaisten Moskovanvierailut oikeastaan merkitsevät. Kuharan matkan yhteydessä on puhuttu siitä, että hänen tehtävänsä on ollut tutkia tšekäläisiä taloudellisia oloja tulossa olevia Japanin ja Neuvostoliiton kauppasopimusneuvotteluja varten, ja on myöskin mainittu, että olisi kysymys joistakin japanilaisille annettavista konsessioista. Mitä edelliseen selitykseen tulee, tuntuu hyvin luonnolliselta, mitä eräs tšekäläisen Japanin suurlähetystön jäsen naurahtaen huomautti tästä puhuttaessa: mitäpä näissä oloissa olisi erityiselle lähetyskunnalle tutkimista? Olemmehan me jo lähetystössä ne kylliksi tarkkaan tutkineet.

Olen koettanut myöskin ottaa selkoa siitä, olisiko kysymyksessä sama ilmiö, joka eri tahoilla maailmaa näyttää suuressa mittakaavassa neuvostohallituksen puolelta uudistuvan ja johon vastaavan pienciokuvan täällä Moskovassa tapaa kaduilla joka askeleella: Dai kopeitshku. Vastaukseksi sain laajan selityksen siitä, että Japanista ei lähde rahaa Neuvostoliitolle. Lainaa sieltä ei saa pankeilta eikä yleisöltä ilman hallituksen takuuta, ja hallitus taas ei voi taata mitään ilman parlamentin antamaa oikeutusta, jota taas ei ole mahdollista saada. Syynä tähän on paitsi täyden luotta-

muksen puutetta myöskin se, ettei Japanissakaan ole pääomia riittävästi, koskapa, kuten etempänä mainitaan, Japanille tärkeän Etelä-Mandshurian radankin rahoittamiseen, jos sen täytyisi tapahtua japanilaisten pääomilla, tarvittaisiin, että ulkomaat ensin antaisivat lainoja Japanin kotimaisille yrityksille vapauttaakseen siten pääomaa. Ei voi välttää sitä ajatusta, että mainitut japanilaisten käynnit täällä pohjiltaan merkitsevät Japanin yrityksiä tavalla tai toisella turvata toimintaansa Mandshuriassa ja Mongoliassa Neuvostoliiton taholta ehkä uhkaavalta vastustukselta. Salaisuutta ei tietysti tulkitse ainakaan se salaperäisten japanilaisten itsensä antama selitys, että Kuharan käynnin tarkoituksena oli vain oikeasta Japanin yleisön käsitystä Neuvostoliitosta, jota siellä tähän saakka on joko liikaa ihannoitu tai liikaa mustattu.

Onko Etelä-Mandshurian rautatien uusien rakennusaikojen rahoittamisesta Amerikasta hankittavana oleva laina tällä hetkellä jo lopullisesti sovittu, siitä en täällä ole saanut varmuutta, sillä japanilaiset sanovat, etteivät itsekään sitä vielä tiedä. Mutta epäilystä ei ole siitä, että tällainen lainahanke on vireillä ja että sen saaminen on tarpeen niitä uusia toimenpiteitä varten, lähinnä uusien ratojen rakentamista, joilla Japani aikoo vahvistaa ja laajentaa vaikutustaan Aasian mantereella. Tämä vaikutus ulottuu Mandshuriaan ja itäiseen Mongoliaan, mutta sen ulkopuolelle jää ainakin toistaiseksi se osa Mongoliaa, joka kuuluu Neuvostoliiton autonomiseksi tunnustaman ja Moskovassakin virallisesti edustetun hallituksen alueeseen. Mandshuria on viime aikoina aivan erinomaisen nopeasti kehittynyt rikas maakunta. Tshangtsolinin vallan alaisuudessa sen olot ovat pysyneet rauhallisina ja suhteellisesti hyvin järjestettyinä, josta kaiketi ansio yhtä suurena määränä kuin Tshangtsolinille on annettava japanilaisille. Seurauksena tästä on ol-

lut, että väestön siirtyminen sinne Kiinan levottomista osista on kehittynyt aivan tavattoman vilkkaaksi niin että asujamiston lukumäärä nopeasti kasvaa ja maa vaurastuu. Missä määrin Japanista virtaa siirtolaisia tähän maakuntaan, ei ole tiedossani, mutta tšekäläiset japanilaiset vakuuttavat, että heidän kansalaistensa on mahdoton kilpailla kiinalaisten kanssa Mandshurian asuttamisessa, sillä heidän elintasonsa on niin paljon korkeampi. Ilmeiseltä näyttää kuitenkin, että Japani entisten suurten taloudellisten etujensa vuoksi ja uusia hankkiakseen valmistautuu taloudellisesti johtamaan Mandshurian nousua, ja koskapa taloudellisen ekspansionin mukana välttämättä kulkee myöskin valtiollinen vaikutusvalta, seuraa tästä kuin itsestään se "nielaiseminen", josta Buharin puhui. Tuloksena on tietysti myöskin loppujen lopuksi se, että samassa määrässä kuin Japanin vaikutus kasvaa, muodostuu itsestään puskurivaltio Kiinan ja Neuvostoliiton väliin. Mongolian itäinen osa liittyy siksi läheisesti Mandshuriaan, että sen on katsottava myöskin kuuluvan Japanin vaikutuspiiriin, eivätkä japanilaiset, mikäli olen täällä havainnut, sitä suinkaan peitteleäkään.

Hetki on edullinen Japanin aikeille, ja jos lainansaanti Amerikasta lopullisesti on toteutunut, ovat he osanneet edullista hetkeä taitavasti käyttääkin. Jossakin määrin pelätään tai ainakin varotaan Neuvostoliiton vastavaiikutusta laina-asiassakin. Suoranaisesti neuvostohallitus ei tietenkään voi sitä estää, mutta laskuihin nähtävästi otetaan, että neuvostohallitus voisi häiritä oloja siinä määrässä, että amerikalaiset pankit eivät uskaltaisi sijoittaa rahojaan Mandshurian rautatierakennuksiin. Olen kuullut, että senkin mahdollisuuden varalta on suunnitelmia olemassa, sillä on selitetty, että jos näinkin kävisi, ei puheena oleva asia silti välttämättä jäähä rahoittamatta, sillä amerikalaista pääomaa voidaan aina saada erinäisiä yrityksiä,

esim. rautateitä varten itse Japanissa, ja silloin voidaan näistä vapautuva japanilainen pääoma sijoittaa Mandshuriaan. Lähellä on siis todellakin se käsitys, että nyt äkkiä järjestetyt japanilaisten vierailut Moskovassa ovat jossakin yhteydessä näiden seikkain kanssa. Ainakaan ei ole vielä havaittu mitään erinomaisempaa mielenkuohua sovjetin valtakunnassa Japanin mandshuralaisten hankkeiden johdosta. Millä pohjalla ja kenen kustannuksella sovinto sovjetin kanssa on saatu tai saadaan aikaan, se on ole-
va kiintoisaa nähdä. Kiina kai joutuu kärsimään molempien naapuriensa pyyteitten vuoksi.

Tällä hetkellä Kiina ei luonnollisesti kykene mitään tekemään, tuskinpa suuresti huomiotaan asiaan kiinnittämään. Sen sisäiset olot kehittyvät yhä suurenevaa kaaosta kohden. Japani tyytyy suojelemaan etujaan pohjoisessa, Tshangtsolinin valtakunnassa, ja sovjet harjoittaa mikäli mahdollista sisäistä mullistavaa työtä ja kannattaa aina niitä valtaryhmiä, jotka sen erityisille bolshevistisille eduille enimmänsä lupaavat. Siitä ei ole kauan, kun neuvostovalta kaikin voimin koetti tukea Kuomingtania ja selitti sen ainoaksi tosivallankumoukselliseksi voimaksi Kiinassa. Siihen aikaan tšekäläinen oppositio taisteli tätä taktiikkaa vastaan ja selitti, että työläisiä ja talonpoikia on Kiinassa suorastaan kannustettava aktiiviseen toimintaan. Nyt tällä hetkellä taas sovjet katsoo Kuomingtania täysin porvarilliseksi joukkioksi ja on omaksunut opposition entisen ohjelman. Aivan viimeisinä päivinä ovatkin tšekäläiset lehdet saaneet julaista ilahuttavia uutisia vallankumouksen menestyksestä Kantonissa, jossa on näistä tiedoista päätäten ehditty jo muodostaa neuvostohallituskin. Japanilaiset taas tuntuvat odottavan, että Kiinan varsinainen kansallinen liike ehkä sittenkin voi vielä päästä jaloilleen ja että siitä silloin muodostuu

Kiinan olojen järjestäjä. Mutta milloin, se on kysymys, jota ei pidä tehdä, sillä onhan kysymys kansasta, joka laskee historiansa useammissa vuosituhansissa kuin muut sadoissa.

Moskovassa, 15 p. joulukuuta 1927.

Pentti Ahti.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5

OSASTO: 618

ASIA:

Ministeri Artin raportti no 22.

Moskova

22/12-27

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

N:o 1884.

Moskovassa joulukuun 22 p:nä 1927.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 100 1469 Sal. D. 10 27		
24/12-27	No -	L.M. -
RYHMÄ	OSASTO	ASIA

Herra Ministeri,

Saan kunnioittavimmin Teille, Herra Ministeri, oheenliitettynä lähettää viisi kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia N:o II.22 tältä päivältä:

Opposition nujertaminen.

Pyydän Teitä, Herra Ministeri, vastaanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vaikutuksen.

S. Procopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. Procopé

Helsinki.

Opposition nujertaminen.

Raportissa № 20 mainittiin, ettei bolshevistisen kommunistipuolueen 15:nneen puoluekokouksen oppositiokysymystä pohtimaan asettama suuri 63-jäseninen valiokunta ollut silloin vielä antanut lausuntoaan ja että sen vuoksi oppositionista mahdollisesti oli vielä tuleva kysymys kokouksessa, vaikka periaatteellinen tuomio olikin langetettu siinä päätöslauselmassa, jonka kokous hyväksyi keskuskomitean poliittisen selostuksen johdosta. Niin lopuksi kävikin. Kokouksen viimeisenä päivänä oppositio lopullisesti nujerrettiin. Vieläpä sai tämä tapaus odottamattoman draamallisen kulun siten että viime hetkinä oppositio omassa keskuudessa tapahtui kehitys, joka johti sen hajaantumiseen kahteen ryhmään: myöntymiseen ja jyrkkään. Hermot eivät kestäneet, ja stalinilaisten voitto tuli sitä suuremmaksi, kun osa oppositiota nöyrtyi epämiehekkäällä tavalla. Niin todennäköistä kuin onkin, että Tass on tästä kaikesta lehdille tiedoittanut, on syytä tehdä siitä tässäkin lyhyesti selkoa, koska oppositioriidan tähän päättyneen vaiheen kuvauksiin muuten jää aukko.

Havaittuaan, että vastustajat olivat säälimättömän jyrkkiä ja että heillä oli ehdoton määräamisvalta puolueessa, alkoi oppositio etsiä keinoa päästäkseen kalkkia tyhjentämästä. Joulukuun alussa he vielä kykenivät toimimaan yhdessä, sillä joulukuun 3 päivänä päivätyn puoluekokoukselle osoitetun kirjelmän alla olevien 121 nimen joukossa ovat sekä Trotskin että Sinovjegin nimet. Julistuksen tarkoituksena on lepyttää stalinilaisia ja siksi allekirjoittajat selittelevät, ettei heillä ole mitään ohjelmaa koskevia erimielisyyksiä puolueen kanssa, että he puhuessaan maan "termidorisoitumisesta" eivät tarkoittaneet, että puo-

lue tai sen keskuskomitea on tuon muutoksen alainen, eikä myöskään, että Neuvostoliitto on lakannut olemasta proletarinen maa. He eivät myöskään ole milloinkaan aikoneet ottaa puolueen ulkopuolella olevia tuomareiksi puolueen sisäisissä riitakysymyksissä. Sitten he sanovat huomanneensa riidan kehittyneen niin pitkälle, että puolueen hajaantuminen uhkaa, ja ilmoittavat, etteivät sitä halua. He eivät katso olevansa pakotettuja luopumaan mielipiteistään, joita olettavat saavansa puolueen sisällä vielä edustaa, mutta he juhallisesti lupaavat luopua hajoitustoiminnasta sitoutuen tottelemaan puolueen päätöksiä. He sanovat puhuvansa kaikkien heidän kanssaan samanmielisten ja puolueesta jo eroitettujen jäsenten puolesta ja toivovat, että puolue, ottaakseen ensi askeleen normaaliolojen palauttamiseksi, ottaa takaisin eroitetut, vapauttaa vangitut oppositiolaiset ja antaa kaikille tilaisuuden "työllään puolueessa osoittaa tämän päätöksensä lujauden".

Puolueetonkin katselija huomaa heti, että oppositio tässä vahvasti kaunistelee aikaisempaa menettelyään ja tarkoituksiaan, mikäli ne ovat ennen sanoissa ja teoissa ilmenneet. Olivathan stalinilaiset aikaisemmin jo saaneet heiltä sitoumuksia olemaan tavoittelematta puolueen hajoitamista. Heidän olisi pitänyt itsekin näinollen tietää, ettei säälimätön ja häikäilemätön Stalin uskollisine kannattajineen enää ole taivutettavissa tällaisella sanahelinällä. Kun oppositio siitä huolimatta antautui tähän yritykseen, osoittaa se välillisesti puolueessa olevan siksi paljon heille myötämielisiä aineksia, että katsoivat maksavan vaivaa yrittää vielä saada aikaan sovintoa. Mutta he laskivat väärin. Stalin hoitaa lujalla kädellä puoluettaan, joka ei tyytynyt heidän entisten selitystensä toistamiseen vaan vaati täydellistä alistumista siinä määrin, että opposition täytyisi tunnustaa omat mielipiteensäkin vääriksi.

Outoa hätäntymistä opposition leirissä osoittaa se vil-

kas vaikka yksipuolinen kirjeenvaihto, joka nyt alkoi sen eräiden jäsenten ja puoluekokouksen välillä. 10 päivänä saapuu kokoukselle kaksi kirjettä, joihin alussa mainittu periaatteellinen päätös oppositiosta antoi aihetta. Toisessa kirjeessä Kamenew, Bakajew, Avdejew ja Eudokimow, jotka kaikki ottivat vielä osaa puoluekokoukseen, selittävät tottelevansa kokouksen päätöksiä, luopuvansa ryhmätoiminnasta ja myöskin propagandasta mielipiteittensä hyväksi. Mutta mielipiteistään heidän eivät ainakaan suoraan sano luopuvansa, ja niinpä heidänkään alistumisensa ei ollut tyydyttävä. Toisen kirjeen allekirjoittivat Muralow, Rakovski ja Radek, joiden kanta on hieman toinen kuin edellisten. He kyllä vakuuttavat lakkaavansa ryhmätoiminnasta, hajoittavansa uuden puolueen alkujärjestöt, luopuvansa propagandasta mielipiteittensä hyväksi puolueen ulkopuolella. Mutta he kuitenkin tahtovat säilyttää itselleen oikeuden esittää mielipiteitään puolueen sisäpuolella. Tätä haluaan he puolustavat sillä totuudella, että "kieltäytyminen mielipiteittensä puolustamisesta on poliittisesti samaa kuin kieltäytyminen kaikista mielipiteistä". Ja koska he katsovat mielipiteittensä olevan sopusoinnussa puolueen ohjelman kanssa, niin heidän mielestään kieltäytyminen niistä puolustamasta on alkeellisen velvollisuuden laiminlyömistä puoluetta ja työläisluokkaa kohtaan. Tämä tietysti tyydytti vielä vähemmän kuin edellinen selitys. Oppositiolla ei saa olla mielipiteitä, puolueen jäsenillä ei saa olla muita mielipiteitä kuin mitä puolue on päättänyt.

Kaikki kolme kirjettä olivat siis hyödyttömiä ja tuloksettomia. P.k. 18 p:nä puoluekokous sai suuren oppositiovaliokuntansa lausunnon ja päätti erottaa puolueesta 75 trotskilaisen opposition toimihenkilöä, joiden joukossa olivat Eudokimow, Kamenew, Rakovski, Smilga, Muralow y.m. Lisäksi erotettiin "selvästi vastavallankumouksellinen" Saprnowan ryhmä, 23 henkeä. Mitä tulee opposition tavallisiin rivimie-

hiin, jätti puoluekokous heidän käsittelynsensä keskuskomitealle, joka määrättiin koettamaan heitä kääntää oikean uskon tielle mutta samalla puhdistamaan puolueen niistä, jotka osoittautuvat "parantumattomiksi".

Tähän saakka olivat opposition eri ainekset kulkeneet ainakin muodollisesti yhtenäisenä joukkona, vaikka pitkin matkaa onkin puhuttu siitä, että se jakaantuu kahteen ryhmään, trotskilaisiin ja sinovjewilaisiin. Mutta nyt kun viimeinen tuomio oli langennut heidän ylitseen, ei yhtenäisyys enää kestänyt. Heikko ja arka Sinovjew erosi muusta joukosta ja yhdessä 22 yhtä heikon kanssa (näiden joukossa ovat m.m. sovjetin Rooman lähettiläs Kamenew ja Eudokimow) ryömi voittajien jalkoihin. He kirjoittivat puoluekokoukselle ilmoittaen etteivät voi puolueen ulkopuolella palvella sitä asiaa, jota ovat jo Leninin johdolla palvelleet. He vakuuttavat "alistavansa tahtonsa ja mielipiteensä puolueen tahdon ja mielipiteiden alle", suostuvat puolueen vaatimaan "aatteelliseen ja järjestölliseen aseidenriisuntaan", tunnustavat yksityiskohtaisesti syntinsä ja virheensä ja pyytävät, että puolue jälleen ottaisi heidät helmaansa.

Entä tulos tästä nöyryytymisestä? Rykow ilmoittaa 19 p:nä kokoukselle, että Kamenew oli samana päivänä tuonut hänelle kirjeen, jonka hän lukee julki. K. oli pyytänyt päästä itse esittämään sitä kokoukselle, mutta hän oli kieltäytynyt siitä sallimasta, koska K. oli jo edellisenä päivänä puolueesta eroitettu. Kokous hyväksyy yksimielisesti tämän menettelyn. Samoin kokous hyväksyy yksimielisesti puhemiehistön ehdottaman puheena olevasta kirjelmästä johtuvan päätöslauselman. Se sisältää: kokous ei ota käsiteltäväksi Kamenewin, Sinovjewin ja muiden kirjelmää, koska oppositiota koskeva kysymys on jo edellisenä päivänä loppuun käsitelty; kokous antaa keskuskomitean ja keskuskontrollikomitean tehtäväksi ottaa vastaan ilmoituksia puolueesta eroitetuilta entisiltä opposition toimihenkilöiltä vain yksilöllisessä järjes-

tyksessä ja tehdä päätöksensä niiden johdosta vain kuuden kuukauden kuluttua niiden jättämisestä ja silloinkin ehdolla että allekirjoittajain käytös on ollut sopu-suhteissa heidän ilmoituksessaan antamainsa lupauksen kanssa sekä että ilmoitukset täydelleen vastaavat puoluekokouksen vaatimuksia opposi-tion likvidoinnista. Siis vaaditaan nyt nöyrtyneiltä samoin vasta nöyrtyviltä henkilökohtainen katumuskirja ja senkin johdosta annetaan vastaus puolen vuoden jälkeen, jonka kuluessa katujat saavat osoittaa mielenmuutoksensa todelliseksi. Vasta senjälkeen voivat portit jälleen heille avautua ainoan autuaaksitekevän puolueen yhteyteen.

Vielä saapui puoluekokoukselle yksi kirjelmä, jonka allekirjoittajia ovat Smilga, Muralow, Rakovski ja Radek. Ras-kaasti on näihinkin pannajulistus koskenut, mutta he jaksavat pysyä miehekkäämmällä kannalla. He huomauttavat, että puolueesta karkoittaminen riistää heiltä puolueen jäsenten oikeudet, mutta ei vapauta heitä velvollisuuksista, joita heillä on puoluettaan kohtaan. He ilmoittavat sitoutuneensa alistumaan puolueen päätöksiin, mitä tulee hajoitustoiminnasta lakkaami-seen ja puolueen eheyden säilyttämiseen, mutta huomauttavat, ettei puolueesta eroittaminen muuta heidän mielipiteitään eikä heidän suhtautumistaan puolueeseen. He vakuuttavat, ettei heidän taistelullaan ole ollut sovjetvastaisia tarkoituksia, he ovat vain tarkoittaneet puolueen vahvistamista sen sisäisissä tapahtuvien uudistusten kautta, ja he aikovat ainoastaan tätä tietä puolustaa mielipiteitään. He eivät myönnä mielipi-teittensä olevan menshevistisiä, eivät hyväksy nimitystä "trotskilainen" oppositio, koska eivät voi hyväksyä, että nykyisen ajankohdan tärkeimmät kysymykset asetetaan yhteyteen ennen vallankumousta ilmenneiden erimielisyyksien kanssa, joihin monet heistä eivät ottaneet osaa. Heidät on erotettu mieli-piteittensä vuoksi, jotka mielipiteet ovat bolshevistisiä, le-niniläisiä ja joista he eivät voi luopua, koska tapausten kulku osoittaa ne oikeiksi. He huomauttavat, että jo useita

tuhansia opposition jäseniä on eroitettu puolueesta ja että johtajain eroittaminen tulee antamaan merkin vielä uusien tuhansien eroittamiselle. Nämä eroittamiset merkitsevät, tahdottakoon sitä tai ei, puolueen politiikan siirtymistä oikealle, proletariaatille vaarallisten luokkain ja ryhmiin kasvamista maassa ja imperialismin painon voimistumista sen ulkopuolella. Eroittamisessa ilmenevä puoluekomento johtaa ehdottomasti uusiin hajoituksiin ja uusiin katkeilemisiin, ja vain demokratian noudattaminen puolueen sisällä voi turvata oikean suunnan löytämisen. Eroittamisella ei voida oppositiota hävittää, sillä sen aatteet saavat uusia puolustajia. He itse aikovat pyrkiä takaisin puolueeseen ja ovat vakuutettuja siitä, että poissaolonsa tulee olemaan ainoastaan väliaikainen, sillä luokkataistelun jatkuminen ja heidän osanottonsa siihen todistavat heitä vastaan tehdyt syytökset vääriksi.

Entä Trotski? Edellä mainitun joulukuun 3 päivän kirjelmän jälkeen hänen nimeään ei enää tapaa opposition ja puoluekokouksen välisessä kirjeenvaihdossa, joka, kuten nähtiin, osittain muodostui jokseenkin arvottomaksi ja epämiehekkääksi matelemiseksi. Häntä on joskus syytetty siitä, että hän on epäluotettava ja voi jättää kannattajansa pulaan. Tällä kertaa hän ei ainakaan näytä siten menetelleen, sillä ei erehtyne, jos olettaa, ettei hänen mielialansa ole ainakaan nöyrempi kuin Smilgan tovereineen. Viimemainittujen kirjelmä on varsin mielenkiintoinen, koska se osoittaa, että he aikovat jatkaa taistelua mielipiteittensä puolesta. Ellei heitäkin vielä nujerreta ja he palaa puolueeseen katuvaisina ja notkeaselkäisinä, niin tulee heidän palaamisensa siihen, jos se tapahtuu, merkittävään heidän voittoaan.

Kaikissa tapauksissa on rauha kommunistisen puolueen sisällä nyt saavutettu, sillä ne oppositiolaiset, jotka

siihen jäävät, eivät kykene Stalinia häiritsemään, jos uskaltavat yrittääkään, saatuaan näin rajun esimerkin hänen voimastaan. Voidaan siis jättää odottamaan, mihin Stalin tulee saavuttamaansa voittoa käyttämään, varsinkin, onko se edistävä Venäjän uskapitalismia, joka alkoi Leninin käskystä v. 1921 ja jota oppositio on melkoilla häirinnyt.

Moskovassa, 22 p. joulukuuta 1927.

S. M. K.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: C 18.

ASIA:

Ministeri Arvi raportti no 23.

Molokova

29/12 1927

SUOMEN LÄHETYSTÖ
MOSKOVASSA

Moskovassa joulukuun 29 p:nä 1927.

N:o 1922.

Salainen.

ULKOASIAINMINISTERIÖ		
No 103/470 lae. 10 27		
31/12-27		1927
RYHMÄ	OSASTO	ALIA
5	C19	

Herra M i n i s t e r i,

Saan kunnioittavimmin Teille, Herra M i -
n i s t e r i, oheenliitettynä lähettää viisi
kappaletta Moskovan-lähetystön raporttia N:o II. 23
tältä päivältä:

Neuvostohallitus tervehtii Suomen uutta
hallitusta.

Pyydän Teitä, Herra M i n i s t e r i, vas-
taanottamaan erittäin suuren kunnioitukseni vakuu-
tuksen.

Protopé

Herra Ulkoasiainministeri

Hj. J. P r o c o p é.

Helsinki.

Suomen Moskovan-lähetystön raportti.

II. 23.

Neuvostohallitus tervehtii
Suomen uutta hallitusta.

ULKOASIAINKOMISSARIATIN		
№ 103/470 Sac. D. 10 27		
31/12-27	№	LIK.
RYHMÄ	OLUOTO	ASIA
5	CCa.	

Suomen asioita ulkoasiainkomissariatin kollegiossa edustavan hra Stomonjakowin havaitsin melkoisella mielenkiinnolla seuraavan kysymystä sosialidemokraattisen hallituksemme asemasta. Tavatessamme hän otti aina nämä asiat puheeksi tehden kysymyksiä, joista huomasi niiden hänen ajatuksissaan askartelevan. Viimeksi keskustelimme niistä käydessäni hänen luonaan joulukuun 9 päivänä, jonka jälkeen kului pari viikkoa minun joutumatta hänen kanssaan puheisiin, kunnes hän t.k. 23 päivänä antoi tiedustaa, voisinko vielä samana päivänä saapua hänen luokseen. Olin utelias näkemään, millä tavalla hän suhtautuisi tällä välin Suomessa muodostuneeseen uuteen hallitukseen.

Hän aluksi sanoi pyytäneensä minut luokseen, koska hänellä oli joukko ilmoituksia tehtävänä, ja kosketteli sen jälkeen kysymystä viime elokuussa Suomen aluevesillä käyneestä neuvostolaisesta vedenalaisesta sekä 9 päivänä tekemäni esitystä, että neuvostoviranomaiset rakennuttaisivat sillan ja ylläpitäisivät sitä jätärailon yli, jonka Pietarin talvilaivaliikennettä avustavat jätärätkijät tekevät Lavansaaren ja Seiskarin sekä mantereen väliin. Vielä lisäksi hän mainitsi kysymyksen suomalaisten kalastajain oikeudesta kalastukseen Suomenlahden itäosissa neuvostolaisilla vesillä. Vasta tämän jälkeen hän siirtyi poliittista luonnetta oleviin asioihin.

Ensimmäiseksi tuli tällöin esille asia, jota minun kanssani ei tällä ole millään tavalla käsitelty, johon ei ole edes viitattukaan, nimittäin paljastukset kommunis-

tien Suomessa harjoittamasta vakoilusta ja sitä koskeva keskustelu eduskunnassa menosääntöä käsiteltäessä. Herra Stomonjakow ottaessaan tämän asian puheeksi huomauttikin, että siitä on ollut puhetta vain Helsingissä, ja koetti selitellä, miksi hän nyt kääntyy minun puoleeni - joka menettely tietenkin on muodollisesti vastoin yleistä tapaa - sanomalla tämän tapahtuvan siksi, ettei uusi ulkoministeri ole vielä ehtinyt Helsinkiin eikä siis ole astunut toimeensa. Annoin hänen selityksensä käydä täydestä.

Hän huomautti tämän jälkeen - esityksessään kirjallisia muistiinpanoja seuraten -, että edellisen hallituksen sisäministeri Puro oli eduskunnassa käsitellyt vähän aikaisemmin tapahtuneita suomalaisten kommunistien vangitsemisia ja väittänyt niissä ilmenneiden seikkain osoittavan, että Neuvostoliitto on jollakin tavalla sekaantunut suomalaisten kommunistien harjoittamaan vakoiluun. Nämä syytökset ovat, sanoi hra Stomonjakow, perusteettomia ja väärinä. Senvuoksi olikin Alexandrovski Helsingissä käynyt v.t. ulkoasiainministerin Ryömän puheilla protestoimassa syytösten johdosta. V.t. ulkoministeri oli tällöin luvannut tutkia asiaa ja palata siihen myöhemmin, mutta hän ei ollut sitä tehnyt, ja asia oli jäänyt avoimeksi hallituksen erotessa. Neuvostohallitus olisi odottanut, että, ennenkuin julkisesti Suomen hallituksen nimessä syytöksiä esitetään, ensin asetetaan kosketuksiin sen kanssa asian oikean laidan selvittämiseksi. Tätä menettelyä neuvostohallitus yleensä pitää normaalina ja korrektina puheenaolevan laatusissa tapauksissa. Neuvostohallitus on omalla tahollaan tutkinut asiaa ja tällöin on eittämättömästi käynyt ilmi sellaisten syytösten täydellinen perusteettomuus, että suomalaisten kommunistien vakoilutoimintaa olisi johdettu Neuvostoliitosta ja että se olisi tapahtunut Neuvostoliiton hyväksi. Mikään Neuvostoliiton orgaani ei ole vakoiluun ottanut osaa tai

siihen sekaantunut. Neuvostohallituksen täytyy näinollen uudestaan protestoida ja uudestaan pyytää selvityksiä asiaan, jota he eivät voi jättää unohtumaan.

Edelleen hän huomautti, että Suomessa tämä asia on saatettu tavallaan yhteyteen neuvostohallituksen esiintymisen kanssa terroristiemigranttien asiassa. Olipa hän ollut huomaavinaan, että joku edellisen hallituksen jäsenenkin oli nämä asiat toistensa yhteyteen asettanut. Niiden toisiinsa yhdistäminen on kuitenkin aivan aiheetonta ja epäoikeutettua. Neuvostohallitus ei ole protestoinut emigranttien sellaisen toiminnan johdosta, joka on ollut sopusoinnussa Suomen lakien kanssa eikä esim. sen seikan johdosta, että he ovat nauttineet ja nauttivat asylioikeutta Suomessa. On protestoitu sen heidän toimintansa johdosta, joka on vastoin Suomenkin lakeja ja joka on kohdistunut Neuvostoliittoon. Suomen hallituksen taholta onkin myönnetty, että emigrantit ovat todella tehneet itsensä syyppäiksi tällaiseen toimintaan. Neuvostohallituksen näitä asioita käsittelevä aide mémoire viime elokuun 25 päivältä on vielä kirjallista vastausta vaille ja sitä odotetaan. Vieläpä hän sanoi, että minä olin muka antanut hra Rotsteinin ymmärtää, että kirjallinen vastaus vielä tulee.

Lopuksi hän mainitsi siitä kommuniqueasta, jonka Suomen hallitus aikanaan julkaisi ja jossa ilmoitettiin, että kolme emigranttia oli karkoitettu. Kaksi näistä karkoituksista on pantu täytäntöön, mutta kolmas, Larionow, on vielä Suomessa. Neuvostohallituksella ei ole myöskään tietoa, onko Grigorjewin suhteen ryhdytty mihinkään toimenpiteisiin. Lisäksi on näiden asiain yhteydessä neuvostohallituksen taholta huomautettu, että eräät organit Suomessa ovat sekaantuneet emigranttien toimintaan. On mainittu Tuonto (hän toisti kaksi kertaa nimen "Tuonto") ja myöskin eräs Rosenström. Asian tämänkään puolen suhteen ei

heidän tietähkseen ole mitään tehty.

Saatuani tämän pitkän puheen jälkeen sananvuoron, ilmoitin esittäväni hallitukselleni hänen sanansa. Kuitenkin täytyy minun jo nyt tehdä eräitä huomautuksia niihin kohtiin, jotka tunnen. Ensiksikin huomautin, että olin hra Rotsteinille antanut suullisesti ensimmäisen vastauksen mainitun aide-mémoiren johdosta. Kirjallista vastausta en ollut luvannut enkä voinut luvata, mutta olin, hra R:n ilmoittaessa, että olisi halunnut vastauksen kirjallisesti, sanonut, että koska tutkimuksia vielä Suomessa jatketaan, niin on tietenkin se mahdollisuus olemassa että annetaan lopuksi kirjallinenkin vastaus, vaikka siitä en mitään varmaa tiedä. Mitä Larionowiin tulee, olen sekä virallisesti että yksityisesti saamistani tiedoista tullut siihen vakaumukseen, että viranomaisemme ovat kaikella tarmolla koettaneet saada hänet karkoitetuksi, mutta kun hän ei ole saanut viisumia mihinkään, on ollut mahdotonta toimittaa häntä pois. Kerran oli hänet jo lähetettykin Dantsigiin, mutta sieltä hänet oli palautettu takaisin.- Hra Stomonjakow tähän väitti emigranttien Suomessa ennakoita ylvästelleen sillä, ettei Larionow lähde, ja hänen kyllä osaavan hankkia viisumin, jos häntä muussa tapauksessa uhkasi vangitseminen. Ranskahan ottaa avosylin vastaan kaikki emigrantit ja ottaisi kyllä hänetkin.- Vastasin siihen, etten tunne noita ylvästelemisiä, mutta etten sittenkään luule asiaa niin yksinkertaiseksi kuin hän olettaa. Joka tapauksessa on hänen suhteensa tehty, mitä on voitu. Grigorjew taas on jo karkoitettu, mikäli olen sanomalehdistä havainnut.

Edelleen sanoin täytyväni nimenomaan huomauttaa, että kaikissa keskusteluissa täällä on nimenomaan vältetty puhumasta Suomen virallisista orgaaneista tämän asian yhteydessä, onpa nimenomaan sanottu, ettei ole tarkoituksenakaan syyttää Suomen virallisia orgaaneja. On vain väitetty, että jotkut yksityiset henkilöt ovat toimineet tavalla, joka ei ole ollut omiaan edistämään maittemme hyvien suhteiden säilymis-

tä.- Hra Stomonjakow ehätti sanomaan: niin tietysti, käyttinkö minä sanaa orgaaneja? - Niin olin kuulevinani, vastasin, ja siksi halusin selittää kaiken varalta tämän seikan. Hän vakuutti vielä tarkoittaneensa hänkin yksityisiä henkilöitä.- Jatkoin huomauttaen, ettei ole mieluista tässä yhteydessä keskustella Suomen kansalaisista eikä varsinkaan mainita heitä julkisuudessa. Mutta koska nyt luullakseni ensi kerran Rosenströmin nimi on mainittu näissä keskusteluissa, voin yksityisesti ilmoittaa, että hra R. on jo aikoja sitten siirretty pois siitä toimesta, joka hänellä ennen oli. Tuompon nimen mainitsemista en ottanut huomioon, eikä hänkään siihen enää kajonnut, kysyi vaan ikäänkuin vahvistaen, onko Rosenström todella siirretty. Tämän uudestaan myönnettyäni hän sanoi ymmärtävänsä, ettemme halua julkisuudessa tässä yhteydessä omia kansalaisia mainita, mutta kysyi, eikö kuitenkin olisi hyvä tehdä se, jotta asianomaiset tietäisivät, ettei Suomen hallitus suvaitse sellaista toimintaa kuin mihin hän oli ryhtynyt. Vastasin tähän ainoastaan, ettei sitä varten ole tarvis tehdä asiaa julkiseksi, koska se on riittävästi tiedossa.

Jätettyään nämä asiat, hra Stomonjakow jatkoi valituksen ja toivomusten esittämistä. Hän sanoi olevansa huolissaan sen vuoksi, että Suomen sanomalehtien kanta on viime aikoina ollut niin erinomaisen vihamielinen Neuvostoliittoa vastaan. Olisi toivottavaa, että Suomen uusi hallitus kiinnittäisi huomiota tähänkin seikkaan, sillä sanomalehtien suuri vaikutusvalta saa aikaan, että ne vihamielisesti naapurimaasta kirjoittaessaan ylläpitävät suhteiden kireyttä, jota täytyy levottomuudella seurata. Suomen ja Neuvostoliiton suhteet eivät ole viime aikoina olleet hyvät, ja tätä asiantilaa ei saa jatkua. Tilanteen suuri tärkeys vaatii, että muutos saadaan aikaan ja suhteet rauhallisiksi ja hyviksi. Hän on tahtonut ottaa tämän samoin

kuin aikaisemmin mainitsemani seikat puheeksi juuri nyt, koska on mahdollista ja luonnollistakin, että tällaiset asiat hallituksen vaihdon tapahduttua helposti jäävät huomiotta, johon kuitenkin meidän maittemme suhteissa ei ole nyt varaa.

Samalla kun uudistin lupaukseni saattaa tämän kaiken hallitukseni tietoon, en voinut olla vastaamatta, että vaikka en tiedä, mitä Suomen lehtien lausuntoja hän tarkoittaa, en suinkaan voi puolustaa niissä ehkä olleita perusteettomia hyökkäyksiä. Mutta halusin kuitenkin omalla käsitykselläni huomauttaa, ettei vihamielinen suhtautuminen naapurimaahan ole suinkaan yksipuolista. Tosin kyllä tšekkiläisten päälehtien suhtautuminen Suomeen on aivan viime aikoina jälleen ollut rauhallisempaa, sen sijaan että se syyskesästä ja alkusyksystä antoi paljon aihetta valittamiseen, mutta aivan viime aikoina on Suomessa pantu merkille, että tšekkiläisten sanomalehtien suhtautuminen Suomen 10-vuotiseen itsenäisyysjuhlaan on rajoittunut Karjalan suomenkielisten lehtien karkeisiin loukkaaviin soimauksiin Suomea kohtaan. Tämä seikka on Suomen sanomalehdissä huomattu, eikä se ole omiaan niidenkään mielialaa lauhduttamaan. - Hra Stomonjakow ei sanonut tuntevansa Karjalan lehtien kirjoituksia, mutta hän tuomitsee mitä jyrkimmin tuollaiset tahdittomuudet, joihin Neuvostoliitolla ei ole mitään aihetta. Hän johti mieleeni, mitä oli itse sanonut käydessään lähetystössä esittämässä neuvostohallituksen onnittelet itsenäisyyspäivänämme, nimittäin, että neuvostohallitus tervehti sitä päivää ylpeydellä ja ilolla, koska Suomen itsenäisyys oli heidän vallankumouksensa ensimmäinen saavutus. Hän sanoi aina sanomalehtimiesten kanssa seurustellessaan teroittelevansa heidän mieliinsä, etteivät saa hyökätä aiheettomasti Neuvostoliiton naapurimaiden kimppuun, koska ne eivät ole mikään kaukainen Brasilia tai Argentina vaan ovat naapurit, joiden kanssa Neuvostoliiton on päästävä rauhallisiin ja

sopuisiin naapurisuhteisiin.

Hän siirtyi tämän jälkeen puhumaan Suomen uudesta hallituksesta sanoen Moskovassa jännityksellä odotettavan merkkejä siitä, haluaako Suomen uusi hallitus rakentaa maitten väliset suhteet hyväksi. Tässä merkityksessä on oleva kiintoisaa tutustua hallituksen ohjelmaan. Siihen huomautin, että se on jo tunnettu. Siinä on kuitenkin pääpaino sisäpoliittisilla kysymyksillä ja ulkomaihin nähden sanotaan lyhyesti, että hallitus on pyrkivä säilyttämään suhteet ulkomaihin hyvinä. Hänen ajatuksensa tämän johdosta siirtyi juuri niinä päivinä täällä aikamoista rähinää herättäneeseen Viron uuden hallituksen johtajan lausuntoon. Te ette siis, sanoi hän, tee sellaista eroa eri valtioiden välillä kuin Viron hallitus, joka luokittelee suhteensa eri maihin sanoen, että haluavat olla hyvässä yhteistyössä Puolan kanssa ja säilyttää Neuvostoliittoon vain normaalit suhteet. En voi lausua mitään Viron hallituksesta, vastasin tähän, mutta Suomen hallituksella ei ole ollut aihetta sanoa muuta kuin että se pyrkii yleisesti ja poikkeuksetta säilyttämään ulkomaihin nähden sellaiset suhteet, joita lyhyesti voi sanoa hyväksi.

Hra Stomonjakow johti puheen Suomen uuteen ulkoasiainministeriin ja mainitsi jonkunverran huolta aiheuttavana seikkana, että hän on niin puolalaisystävällinen. Vastasin siihen, ettei minun tietääkseni hän ole toiminnassaan ilmaissut mitään liiallista puolalaisystävällisyyttä. Se seikka taasen, että häntä on nyt Varsovasta lähtiessään juhlistettu (siitä ovat lehdet täällä julkaisseet sähkösanomia), on helposti ymmärrettävää jokaiselle, joka hänet tuntee. Hän vastasi siihen, että hän tämän kyllä tietää ja senkin, että ulkoministeri Procopé on viisas mies, mutta silti hänen erikoinen puolalaisystävällisyytensä on kyllä tunnettu. Tämän johdosta huomautin painokkaasti olevani läheisen tun-

temuksen nojalla aivan ehdottomasti vakuutettu siitä, ettei ulkoministeri Procopélla ole mitään sellaisia sympatioja, sellaisia ystävydentunteita, jotka voisivat millään tavalla vaikuttaa huonontavasti Suomen ja Neuvostoliiton suhteisiin. Päinvastoin tulee hän pitämään silmämääränsä niiden kehittämistä ja parantamista, mikäli se Suomen hallituksesta riippuu. Keskustelumme näistä seikoista päättyi siihen, että hän sanoi ilolla kuulevansa vakuutukseni tässä suhteessa.

- - - Olen tahtonut näin tarkkaan selostaa pitkää keskusteluumme, koska siitä niin hyvin ilmenee neuvostohallituksen toivomukset, mitä tämän maan ja Suomen välisiin suhteisiin tulee, ja myöskin se, mitä neuvostohallitus nykyisin enimmäkseen pelkää. Keskustelusta käy ilmi muistakin merkeistä selvään havaittava seikka, että neuvostohallitus olisi tällä hetkellä erittäin halukas saamaan aikaan jotakin, joka merkitsisi kehitystä Neuvostoliiton ja Suomen välisten suhteiden järjestämisessä. Viime kesäisten ja syksyisten terroristijuttujen loppuselvitys ei tässä suhteessa ilmeisesti ole pääasia, vaikka ainoastaan se nimenomaan mainittiinkin. Siihen nähden ei enää voi olla muusta kysymys kuin korkeintaan lopullisen vastauksen antamisesta Tshitsherinin aide-mémoireen viime kesäk. 25 päivältä. Olisikin nähdäkseni asianmukaista, että vastaus annettaisiin, eikähän pitäisi olla vaikeata antaa sitä myöskin kirjallisesti aide-mémoiren muodossa. Ilman sitä tuskin saamme tätä muutamilta yksityiskohdiltaan varsin kiusallista asiaa lopullisesti pois päiväjärjestyksestä.

Mutta, kuten sanottu, neuvostohallitus ilmeisesti toivoo enempää. Tuskin erehtyy olettaessaan, että sen mielessä elää toivomus päästä jatkamaan neuvotteluja non-agressiosopimuksesta sekä kauppasopimuksesta. Näiden kysymysten seisahtuminen niin täydellisesti kuolleeseen pistee-

seen on neuvostohallitukselle katkeraa yleensäkin ja varsinkin nyt, kun Stalinin ryhmä, lopullisesti opposition kukistettuaan, tarvitsisi jotakin, joka osoittaisi vääräksi taistelukommunismia puoltavan opposition väitteet, että nykyinen suunta on johtanut suhteet ulkomaihin umpikujaan.

Olen täällä tavannut neuvostopolitiikkaa hyvinkin tuntevien henkilöiden joukossa sen käsityksen, että Stalin nyt olisi valmis vähitellen tekemään melkoisia myönnytyksiä porvareille maille m.m. siinä muodossa, että kommunistista yllytystä ulkomailta taltutettaisiin. Tämä ymmärretään, vakuuttavat nämä henkilöt, ensimmäiseksi edellytykseksi siedettäviin suhteisiin pääsemiselle ulkomaiden kanssa, ja siitä seuraisivat sitte uudet taloudelliset myönnytykset kapitalismille. Mutta luonnollista on, että se maailmavallankuomousta koskevien kommunististen oppilauseitten julistaminen, jota täällä on kymmenen vuotta harjoitettu ja johon opposition ärhentely vielä 15:nnessä puoluekokouksessa enemmistönkin pakoitti, vaatii ennustetun uuden suunnan toteuttamisessa erinomaista varovaisuutta. Sisäisistä syistä ei siis ole mahdollista jyrkästi ryhtyä kommunistisen kiihoituksen aseidenriisuntaan vaan tarvitaan siihen valmistelua, ja tällaisena valmisteluasteena, uutta suuntaa oikeuttavana ja siihen ikäänkuin pakoittavana, olisi tarpeellista saada aikaan jotakin näkyvää, jolla olisi ainakin se merkitys, että se herättäisi puolueessa luottamusta johdon kykyyn onnistua suhteitten parantamisessa ulkomaihin. Välttämättömyys saada nämä suhteet parannetuiksi alkaa ilmeisesti muuttua ehdottomaksi uskonkappaleeksi tšekkiläisille kommunisteille, sillä niin paljon on heille jo saarnattu ulkomailta saatavan avun tarpeellisuutta ja niin voimakkaasti sisäinen tilanne sitä vaatii osoittamalla, miten suunnaton ristiriita on olemassa, kun vertaa omaa intoa rakentamaan maan taloudellista elämää tämän tehtävän vaikeuteen varojen puutteessa.

Kiusallinen on asema senkinvuoksi, että niin paljon kuin kapitalistinen maailma osoittaa mielenkiintoa Neuvostoliittoa kohtaan, on merkitseviin tuloksiin pääseminen hidasta. Japani esim. on jo kotvan aikaa osoittanut ilmeistä harrastusta neuvostohallitusta kohtaan ja epäilemättömältä näyttää, että jotakin on tekeillä. Amerikassa on myöskin aikalailla mielenkiintoa, joka ilmenee täällä matkustelevien liike- ja sanomalehtimiesten lukuisuudessa, Esken allekirjoitetussa Farquar-konsessiosopimuksessa samoinkuin sopimuksissa amerikalaisen öljytrustin kanssa. Viimeksi on esim. tähän saakka niin jyrkästi eristäytyneenä pysynyt Espanjakin tšekäläisten lehtien mukaan alkanut liikahdella, niinkuin näkyy sopimuksesta, joka koskee neuvostolaisen öljyn myyntiä Espanjaan. Mutta aika on kallista, taloudelliset vaikeudet kasvavat ja kriittiset hetket näyttävät uhkaavan. On näinollen varsin luonnollista, että neuvostohallitus toivoessaan jään rikkoutuvan sen ja muun maailman väliltä, kääntää katseensa Suomeenkin, naapuriin, joka kylmemmin ja johdonmukaisemmin kuin mikään suhteissa neuvostohallitukseen oleva maa on viime vuosina pysyttäytynyt erillään kaikista merkityksellisemmistä keskusteluista.

Samassa määrässä kuin neuvostohallitukselle olisi tärkeää saavuttaa jotakin, joka merkitsisi suhteiden parantamista ulkomaihin, on sille kiusallista vastaanottaa julkisia syytöksiä ulkomaihin kohdistetun kiihoituksen ja vakoilun avustamisesta ja johtamisesta. Tältä kannalta on hyvin ymmärrettävissä, että Suomen eduskunnassa esitetyt julkiset syytökset ovat sille vaikeat sulattaa. Hra Stomonjakowin esittämä ajatus, että, ennenkuin syytöksiä esitetään olisi käännettävä neuvostohallituksen puoleen, jotta asia voitaisiin ennakolta tutkia, on kieltämättä teoreettisesti oikea. Niinhän on meneteltävä ystävällisissä suhteissa olevien valtioiden kesken, ja uskottavaahan onkin, että niin

meneteltäisiin meilläkin neuvostohallitukseen nähden, jos suhteemme voisivat olla luottavaiset. Sellaisiin suhteisiin pääseminen olisi tietenkin mitä suotavinta, ja niinpä olisikin syytä käyttää tilaisuutta ja kehoittaa neuvostohallitusta luomaan niille tarpeelliset edellytykset.

Vaatiessaan selitystä ent. sisäministerin Puron eduskunnassa antamien lausuntojen johdosta kommunistiemme vakoilujutusta on neuvostohallitus tarjonnut meille tilaisuuden ratkaista eräs kysymys, joka viime aikoina on usein ollut pohdittavana ministeriössä ja josta lähetystökin on antanut lausuntonsa. On ollut kysymys siitä, että neuvostohallitukselle esitettäisiin huomautuksemme ja valituksemme kommunistisen kiihoituksen avustamisesta, vakoilun järjestämisestä, Suomen kansalaisten kasvattamisesta aseelliseen toimintaan omaa maataan vastaan y.m.s. Lähetystö on tästä asiasta aikaisemmin lausunut, että tämäntapainen kääntyminen neuvostohallituksen puoleen on täysin puolustettavissa, jopa hyödyllinenkin, jottei neuvostohallitus saisi vastaan- sanomatta esiintyä viattomana karitsana, jota paha maailma vainoo terroristeja lähettelemällä j.n.e. Mutta tähän toimenpiteeseen on syytä ryhtyä vain siinä tapauksessa, että on olemassa riittävästi tosiseikkoja väitteiden todistamiseksi, sillä ylimalkaisilla syytöksillä ei mitään voitetaisi, ainoastaan huononnettaisiin omaa asemaamme. Neuvostohallitus kuitenkin nyt, vaatimalla selityksiä hra Puron esiintymisen johdosta, antaa meille tilaisuuden syytöksiemme esittämiseen, eikä vaan anna tilaisuutta vaan velvoitteen silleen. Sikäli kun tosiseikkoja on käytettävissä, jota seikkaa lähetystö ei voi riittävästi arvostella, tarjoutuu siis nyt itsestään mahdollisuus neuvostohallituksen oman aloitteen johdosta koettaa saada tämä hallitus rauhallisella keskustelulla myöntämään, ettei Neuvostoliitolla, ei millään siellä toimivalla järjestöllä ole oikeutta sekaantua yhteiskunnallisiin riitakysymyksiimme, puhumattakaan suoranaisestä vihollistoiminnasta maataamme vastaan.

Hra Stomonjakow on nähdäkseni oikeassa siinäkin, ettei olisi annettava Suomen ja Neuvostoliiton suhteiden jatkua sellaisina, miksi ne ovat viime aikoina muodostuneet. Niissä on niin puolelta kuin toiselta ollut runsaasti ärsyttäviä kohtia, jotka jatkuessaan voivat synnyttää vississä tilanteessa vaaralliseksi muodostuvaa mielialaa. Tosin kyllä on huomioonotettava, ettei täällä voida nykyisen järjestelmän aikana milloinkaan puhua "yleisestä mielipiteestä" sanan euroopalaisessa merkityksessä eikä tehdä havaintoja siitä, miten mikin poliittinen kysymys siihen vaikuttaa. Vaapaata sanomalehdistöä, joka heijastaisi kansan mielialoja, ei ole, ja niinpä yleinen mielipide täällä on johtajain mielipide, tai oikeammin johtajain parhaaksi ja edullisemmaksi havaitsema suhtautuminen kulloinkin esillä oleviin asioihin. Ei siis ole mahdollista täällä odottaa näkevänsä samanlaisia ilmauksia yleisen mielipiteen ärtyneisyydestä kuin demokraattisissa maissa. Mutta tämänkin seikan huomioonottaen täytyy toivoa, että suhteet kahden naapurin välillä saataisiin niin rauhallisiksi kuin suinkin, sillä Suomen tulevaisuudelle ei voi olla eduksi, että täällä kasvavaan nuoreen polveen juurtuu käsitys Suomen vihollisuudesta Venäjää kohtaan. Tämä nuori polvi, joka ei omasta kokemuksestaan tiedä muusta järjestelmästä kuin minkä täällä ympärillään näkee ja joka kasvaessaan saa kiihkeemmän, voimakkaamman ja jyrkemmän poliittisen kasvatuksen kuin minkään maan nuorisolla tällä hetkellä, kohoaa vuosikymmenen päästä maansa politiikan johtoon, ja siihen nyt kylvetty siemen alkaa silloin kantaa hedelmää. Naapurimaalle on tämän seikan huomioonottaminen tulevaisuuden turvallisuuden vuoksi välttämätöntä.

Mihin keinoihin suhteiden rauhoittamiseksi on ryhdyttävä ja voidaan ryhtyä, on kysymys, joka on tarkkaan harkittava. Neuvostoliiton kanssa tehdyistä sopimuksista meillä on suurin piirtein katsoen hyviä kokemuksia ja monella eri alalla onkin niiden kautta saatu järjestys aikaan. On sen-

vuoksi syyt harkita, onko meillä todellakaan syytä pidättyä yrittämästä saada aikaan muodoltaan ja sisällöltään tyydyttäviä sopimuksia niillä tärkeilläkin aloilla, joilla niitä vielä puuttuu. Yhdestä seikasta tällöin tietenkin ollaan aina yksimielisiä, nimittäin, ettemme voi missään tapauksessa mennä niin pitkälle, että kansainvälinen asemamme ja maineemme saatetaan vaaraan ja yhteiskuntajärjestyksemme rauhallinen kehitys turvattomaksi. Kaikki toimenpiteemme saavat ulottua vain niin pitkälle kuin voidaan mennä rikkomatta kansainvälisiä velvollisuuksiamme ja aikaisempia sitoumuksiamme; ja toisaalta emme milloinkaan voi luopua puolustamasta oikeuttamme vapaasti ja vieraiden sekaantumatta kehittää yhteiskuntajärjestystämme sillä pohjalla, minkä se historiallisesti on saanut. Mutta näissä rajoissa onkin jo tarpeeksi liikkumistilaa. Jos yritettäisiin neuvostohallituksen toivomaan suuntaan toimia, niin riippuisi tulos siitä, missä määrin neuvostohallitus suostuu ottamaan huomioon niitä ehtoja, jotka meille ovat välttämättömiä. Ei ole syytä ilman muuta olettaa ettei se siihen suostuisi.

Suomen uudella hallituksella on mielenkiintoisena ja suuriarvoisena tehtävänä koettaa kehittää maamme ja sen itäisen naapurin suhteita rauhallista järjestymistä kohden ja siten luoda entistä suurempaa turvallisuuden tunnetta maassamme. Se toivomus, jonka hra Stomonjakow edellä selostetussa keskustelussa hallitukselle osoitettuna lausui, antaa tilaisuuden avomieliseen ja perusteelliseen keskusteluun neuvostohallituksen kanssa. Ajatukseni on, ettei tästä keskustelusta olisi kieltäydyttävä vaan olisi ainakin koetettava, mihin se voi johtaa. Ynseällä ja ristiriitoja elättävällä suhtautumisella neuvostohallitukseen emme missään tapauksessa voi vaikuttaa sen säilymiseen tai säilymättömyyteen. Ja vaikka suostumisemme niihin toivomuksiin, joita sillä nyt on maamme ja Neuvostoliiton suhteiden kehittämistä, olisikin sille arvokas tällä hetkellä - mikä seikka tekee asemamme keskuste-

luissa edulliseksi - niin tulee se loppujen lopuksi ilma-
sitäkin toimeen, jos muuten tulee, sillä muut tärkeämmät
tekijät määräävät lopullisesti sen kohtalon. Meidän on
vaan vapaasti harkittava, mikä maallemme on edullisinta.

Kysymys sanomalehtiemme suhtautumisesta neuvostohalli-
tukseen on erittäin vaikea. Kenenkään suomalaisen mieleen-
kään ei tietysti juolahda se, että niiden suuta voitai-
siin tukkia tai millään tavalla määrätä niiden suhtau-
tumista kysymyksiin, jotka maalle ovat elinkysymyksiä.

Sen valppaus on maan puolustamisessa korvaamaton, se on
kalliimpi kuin neuvostohallituksen tyytyväisyys. Sitäpait-
si on varma, että sanomalehtiemme sävy muuttuu, jos neu-
vostohallitus lakkaa toiminnallaan alituista epäluuloisuut-
ta virittämästä. Erästä seikkaa olen kuitenkin toivonut,
nimittäin että tärkeimmät sanomalehtemme - luopumatta mil-
lään tavalla oikeudestaan lausua mielipiteensä aina, kun
sattuvat seikat sitä vaativat - sovittaisivat enemmän
kuin tähän saakka esiintymistään neuvostolehtien mukaan.

Tarkoitin sitä, että kun täällä alkavat hyökkäykset Suo-
mea vastaan, olisi niihin viipymättä vastattava ja, tais-
telutaktiikan parhaan säännön mukaan, vastattava hyökkäyk-
sellä. Koetin viime syksynä, vaikka jokseenkin turhaan,
täällä selittää, että heidän lehtiensä hyökkäykset Suomen
kimppuun ovat senkin vuoksi vaarallisia, että ne meikä-
läisissä lehdissä synnyttävät halua vastata samalla mi-
talla, joka suhteitamme vain kärjistää, koska meilläkin
on yllin kyllin aihetta valituksiin. Jos sanomalehtemme
noudattaisivat tätä taktiikkaa, antaisivat, mikäli suinkin
asiat sallivat, rauhan vallita silloin kuin täällä rau-
haa halutaan, mutta viipymättä vastaisivat täältä tehtyi-
hin hyökkäyksiin, niin tällainen havainto-opetus ehkä jo-
tain vaikuttaisi. Ainakin se suuresti helpottaisi puolus-
tautumistamme täällä.

Moskovassa joulukuun 29 päivänä 1927.

P. M. Anttila